

In het hol van de tamme leeuw

kleine klucht

Olaf J. de Landell

bron

Olaf J. de Landell, *In het hol van de tamme leeuw*. De Boekerij, Baarn 1977 (vierde, geheel herziene druk)

Zie voor verantwoording: https://www.dbnl.org/tekst/land004inhe02_01/colofon.php

Let op: werken die korter dan 140 jaar geleden verschenen zijn, kunnen auteursrechtelijk beschermd zijn.

Zo gaat dat:

Omstreeks 1936 schreef ik een kluchtig toneelstuk. We zaten midden in de malaise en ik dacht dat er behoefte aan kon zijn. Ik bood het aan bij twee toneel-directeuren, beroemde namen die ik nu niet wil noemen; want geen van beiden heeft ooit iets laten weten. De een antwoordde gewoon niet, en de ander antwoordde mij na drie jaren dat het stuk verloren was gegaan. Toen was het 1939, de wolken boven Europa waren zwart - de politiek stond bol van besprekingen en Hitler marcheerde reeds. Geen mens had behoefte aan een klucht. Ik bleef overal liggen.

In 1941 vroeg een uitgever me, of ik niet een allerdolst boek kon schrijven. Ik dacht aan mijn toneel-gegeven en zei 'ja'. Ik kreeg honderdvijftig gulden voor een oplaag van ruim drieduizend stuks; dat was wellicht het aller-dolste aan het hele boek. Wat kan een mens veel verdriet beleven aan een dol verhaal! Maar het werkje 'ging'. Het was oorlog, de mensen hadden behoefte aan iets volslagen mallotigs als tegenwicht voor de stelselmatige dreiging van de Duitse bezetting, welke per uur meer offers eiste.

Veel Nederlandse militairen waren toen opgeborgen in Stanislau. En omdat het Nederlanders waren, stuurde ik van elk nieuw verschenen boek altijd twee exemplaren naar Stanislau; en hoorde nooit iets terug, vanwege de internering.

Doch in 1946 dook er een jongeman op: Kees van Eimeren. Hij had in dat kamp Stanislau gezeten en zich daar onledig gehouden met toneel. En toen hij mijn 'Tamme Leeuw' las - het voornoemde dolle boek - had hij meteen gezegd: 'Dat is een toneelstuk! Je ziet de drie acten voor je ogen!' En ze gingen aan de gang. Hij had tekeningen van kostuums en decors meegebracht en allerlei gegevens over details, om me te laten zien.

Ik stond versteld. Een hele ochtend heb ik geboeid zitten luisteren naar deze enthousiaste jongen, die zoiets bizonders had gemaakt van zijn internering, met hulp en samenwerking van collega's. Het was hartverwarmend en ik was eindelijk blij, dat

het boek was uitgegeven. Toen hij afscheid nam, waren we dik bevriend - we drukten mekaar de hand en spraken af voor heel spoedig weer een gesprek. Dat hing van hem af, want hij was luitenant bij de vliegdiens, en weer aan het werk.

Twee weken later viel zijn vliegtuig. Er rest mij niets dan zijn eerste brief om 't bezoek aan te kondigen, en de herinnering aan een aardig, open mannengezicht. De Tamme Leeuw werd later bij een andere uitgever herdrukt - maar dolheid was geen levenseis meer - men kon het zonder stellen. De Tamme Leeuw kwam op stal te staan in donker. En nu onlangs, kort na elkaar, hoorde ik drie of vier jongelui prijzend spreken over het oude boekje. Zonder daarover verder nog te hebben gedacht, kwam ik in gesprek met mijn huidige Uitgever (die hoofdletter verdient hij), die zei: 'We moesten die Tamme Leeuw eens herdrukken! Daar zijn nogal wat mensen plezierig over te spreken.'

Men kan echter de humor van toen niet als fris opschotelen. Er moet 'n beetje aan worden gesleuteld en herschreven; en dat ga ik nu doen. Moge ik dit nieuwste uitgaafje opdragen aan de vriend die ik maar één ochtend heb ontmoet en die onvergetelijk bleek:

de Luitenant-Vlieger C.J.W. van Eimeren.

1

Toen mevrouw Liza van der Spa geboren Gravelinc wakker werd, die prachtige bewuste zomermorgen, besefte ze, al vóór ze haar welverzorgde hand uitstreekte naar het bergkristallen klokje op het nachtkastje, dat vandaag - - *vandáág*...

Ze hees zich half vertikaal op een bijna te slanke elleboog en luisterde, of haar man nog snorkte, in de kamer daarnaast. Het was dood-stil; en dat nam ze hem kwalijk. Nu kon ze zich niet rustig concentreren op haar plannen, want als haar man niet snorkte, was hij òf overleden òf wakker, en ze vond het allebei beroerd.

De plannen móésten worden gemaakt. Nu of nooit. In tegenstelling met andere keren, had ze er nog geen duidelijk beeld van voor ogen, hoe ze 't zou moeten aanpakken. Een niet onaangenaam gevoel van spanning doortrok haar: *vandaag zou ze haar man om die nieuwe auto vragen*.

Gisteren was hij zo honds geweest, dat zelfs haar dochter Hetty er niet meer om had kunnen lachen. En na een huwelijk van drieëntwintig jaren, dat gelukkig nooit in zijn objectiviteit was belemmerd geworden door al te tedere gevoelens, had ze gelegenheid genoeg gehad om vast te stellen dat haar eega na zulke buien het meest kneedbaar was.

Liza móést een nieuwe wagen hebben, want ze had een invitatie aangenomen voor een bridge-drive bij de Warenaers, en daar kon ze niet nogeens met de ouwe wagen voor de deur komen, waarin zij sedert bijna acht maanden werd vervoerd.

Ach, beste lezer, ik zou je Mevrouw Liza zo graag willen voorstellen als een belangrijk personage, al was 't maar in haar gezin; maar dat was zij niet. Evenmin als haar man trouwens. Wellicht was hij het vroeger een poosje geweest; en in 't voorjaar verbeeldde hij het zich nog wel eens. Maar na een zwak moment van menslievendheid, die zowel Liza als Hendrik van der Spa acuut aantastte, en zulks nog wel tegelijk, hadden zij de toen juist weduwe geworden moeder van Liza te logeren ge-

vraagd. Zo trekt de mens het noodlot over eigen hoofd en klaagt de goden aan voor zwaar verdriet. Het slachtoffer van hun deernis, mevrouw Gravelinc, leed aan een scherpe tong en een vaste bestuurdershand. Ze had nimmer de mogelijkheid overwogen, een van beide in andermans huis te beheersen. Ze was precies als hooikoorts: je kon er alles aan doen, en op de meest onverwachte momenten had je weer last van haar. Haar verblijf in huize Van der Spa was snel chronisch geworden - geen trein leek terug te willen rijden naar haar eertijdse woonplaats. Iedereen leed daaronder; ook zichzelf. Maar voor alle zekerheid bleef ze. En zekerheden zijn eerbiedwaardige stoornissen. -

Intussen mijmerde Liza op haar elleboog weg in visioenen van glanzende, splinternieuwe wagens. Ze overwoog of ze een witte zou nemen met groene binnenbekleding (spierwit met gifgroen, want ze had tegenwoordig prachtig, donkerrood haar), of een zwarte wagen met wit leren bekleding. Dat laatste was ontegenzeggelijk chic; maar een vrouw leek in een zwarte auto nooit zo jong en stralend, als in een witte. Op dat gebied zijn auto's en kinderwagens gelijk: een baby in een witte wagen is een aanlokkelijk, bloesemachtig stukje prilheid, terwijl dezelfde zuigeling in een zwarte wagen een tandeloze stakker blijkt.

Ja, Liza helde over naar de witte met gif groen. Als je een zoon hebt van twee-en-twintig en een dochter van éénnentwintig, krijg je behoefte aan stralende-jeugd-demonstraties. Terwijl Liza dit alles lag te bepeinzen en tegen haar eigen beeld in een zilveren handspiegeltje lachte (omdat ze toch moest zien of haar tandvlees vandaag niet te bleek was om ook in 't openbaar héél opgewekt te zijn), wist ze niet dat ze haar tijd nodeloos vergrijsde, en die dag absoluut niet meer zou behoeven te lachen. Want:

onderwijl rekte meneer Hendrik van der Spa zich ontwakerig uit. Niettegenstaande de heldere zomerochtend die door de gordijnen straalde, had hij een suf gevoel onder zijn hersenpan. Hij antwoordde grommerig op de decente klopp van huisknecht Joris. Ondanks veelvuldige oefening kon de heer des huizes zich vandaag niet losmaken uit de prikkelende nagalm van veel schelle vrouwenstemmen, die hem de vorige avond hadden genoopt tot terugtrekking achter slot en grendel van het eigen ver-

trek. Tegen mannenstemmen kon je je verweren, omdat ze logische dingen zeiden. Je weerlegde die of je vloekte ze stil. Bij vrouwen gaf dat niets. Die regen onsamenhangende dingen aan elkaar: dat het lelijk weer was en dat ze niet wilden uitgaan en dat je hun kleedgeld moest verhogen en dat je naar parfum rook. Vrouwen begingen afschuwelijke onhandigheden, en konden dan hun misplaatste vrolijkheid niet betomen. Liza had zijn humeur doen uitscheuren door eerst de kom met zure saus over zijn broek te laten vallen, toen de vlek te willen wegwrijven met spuitwater, en daarna parelend te lachen.

Toen had hij, bibberig en met natte knieën en een statig gezicht, gezegd dat hij het wel wist, een ezelskuiken te hebben getrouwd.

Liza had natuurlijk al lang gewend moeten zijn aan de zoölogische verwarringen, waartoe hij zich soms door zijn woede liet leiden. Maar zij begon op zulke barokke momenten prompt te pruilen, met de eentonige regelmaat van een ouderwetse speeldoos met maar één deuntje. Zulke speeldozen leven niet lang, en meneer Van der Spa vocht daartegen; hoewel hij zich waarschijnlijk kapot zou zijn geschrokken, als Liza eens voor de verandering in lachen was uitgebarsten.

Het lachen deed trouwens zijn dochter Hetty meestal. Nooit echter, vóór het fantoom dat al zijn dagen tot zwartgeklepte bladzijden vol bloedgedachten herschiep, voornoemde schoonmoeder, haar steeds opwindender conclusies over hem bekend maakte met een animo, waarvoor ze zelfs de gekookte zalm vergat en de zure saus, welke er na het misverstand tussen Liza en Hendrik's pantalon niet meer was.

Natuurlijk had mevrouw Gravelinc zich geïnspireerd gevoeld te zeggen, dat hij een onontwikkelde barbaar was. En vanzelfsprekend had Hetty toen lachend geïnformeerd of er ook ontwikkelde barbaren bestonden. Toen had haar grootmoeder geantwoord dat er graden in onontwikkeltheid bestonden, en dat hun vader weldra de hoogste graad zou hebben bereikt, en dat zulks niet lag aan zijn verfrommelde broek vol zure saus.

Toen had meneer Van der Spa de vervelende geest gekregen, en zijn stem aanmerkelijk meer geluidssterkte geschonken terwijl hij woorden sprak, Griezelig Vol Donder. Hij had openlijk zijn mening opgefrist over schoonmoeders die niet wisten waar

ze moesten staan (achter hun arme dochters, om die te beschermen tegen vermomde wilden, had dat knarrige mens nog kunnen schreeuwen), en over vrouwen, die te lam waren om zichzelf aan tafel te bedienen, zonder andere levens daarbij in gevaar te brengen, en over dochters die kans hadden gezien, hun meerderjarigheid te bereiken zonder enige tact te winnen bij zeggen of zwijgen. En alle glazen hadden gedreund, en een intrigant bord had zijn rand listiglijk onder meneer Van der Spa's vuist getrild, zodat hij de zalm tegen zijn vest wipte. En de aardappelen hadden naar rotte blaren gesmaakt, en Liza had zitten mokken met een gezicht alsof iemand een knoop in haar bovenlip had gelegd, en de schoonmoeder wilde niet meer met hem praten maar wel met haar kleinkinderen, van welke gelegenheid ze gebruik maakte, hun veel kleurige bijzonderheden over hun vaders karakter bloot te leggen, die zij onmogelijk kon weten omdat ze zijn karakter nooit bloot had gezien. En de kleinkinderen hadden gezegd: 'Oma, eet nou maar!' en toen dat niet hielp: 'Oma, hou je snater!' want eerbied voor ouderdom heeft ook zijn grenzen. En toen waren ze allemaal van tafel opgestaan en Joris was binnengekomen en had zijn gewone prevelement gedaan: 'Wel bekome het u, dames, here!...' En toen waren ze naar de zitkamer gegaan om te zwijgen.

Zulke scènes gaven meneer Van der Spa altijd een wrange nasmaak, die hij deze volgende ochtend met een goede kop koffie wilde wegspoelen. Daarom riep hij 'Hmjoaaa!', toen Joris klopte. En hij stak al vast een arm uit, met een grijphand aan het eind.

Maar de hand bleef leeg. Joris kwam alleen vertellen dat het half negen was, en dat de keukenmeid gisteravond niet thuis was gekomen en dat er geen koffie in huis bleek te zijn, en dat een half uur tevoren ene meneer Van Dalen had getelefoneerd...

'Stik!' zei meneer Van der Spa. Eigenlijk meer tegen de keukenmeid en de negatieve koffie en de vroege telefoon. Toen drong de naam van de contactzoeker tot hem door. 'Van Dalen!?' herhaalde hij. Het maakte hem klaarwakker.

Denk nu niet, lezer, dat er in de grote villa Vredelust pas twee mensen en een huisknecht wakker waren, want:

in een andere kamer ontwaakte een donkerblond jongmens met

ernstige ogen; hij knipoogde zonder guitigheid tegen de nieuwe, stralende dag. Er viel een lichtvonk in zijn gedachten: dit was de dag - dit was de ochtend, waarop hij zijn vader zou gaan vertellen van het meisje en van zijn absoluut definitieve gevoelens voor haar.

Hij had haar reeds lang tevoren gekend en ze was hem nooit opgevallen. Daarom was ze niets minder romantisch *in zijn leven gekomen*. Een maand tevoren was hij van zijn buitenlandse reis teruggekomen, en vond de hekken van Vredelust gesloten. Hoe weinig kon hij vermoeden, dat, terwijl hij driemaal kort claxonneerde, god Amor om een hoek van de tuinmanswoning een rooskleurige, geurige pijl op zijn boog spande. In Frankrijk en Engeland had hij zó veel meisjes ontmoet! Hemel, het leek of de hele wereld uit niets anders bestond dan mooie meisjes; en Kees van der Spa had stellig gemeend, ontzettend blasé te zijn. Niet *te*, maar juist zo ontzettend blasé, als een jongeman van zijn stand was, na een royale reis door Frankrijk en Engeland vol prachtige schepselen.

Toen was de deur van de portier-tuinmans-woning opengegaan, en Lotje was eruit gekomen. Kees kende Lotje van zijn prilste dagen af - ze hadden samen met Hetty geknikkerd en verstoppertje gespeeld. Zij wenste hem tussen de hek-spijlen door goeiemorgen, en rammelend met de sleutels informeerde ze, of hij een prettige reis had gehad.

‘Pàng,’ zei Amor; en de pijl zoefde weg (hij schiet nooit mis).

Ook goeiemorgen, had Kees geantwoord. Ja, de reis was best geweest. Maar een rare steek in zijn hart gaf hem een onfris gevoel van dommigheden. Wat had hij zo ver van huis te zwerven, als er zó nabij iets dermate lieflijks aldoor aanwezig was geweest!... Au, wat leerde een mens langzaam!

Was dit Lotje...?

Was dit nu héús Lotje...??

Lieve Hemel, was dit Lotje, was dit Lotje, was dit Lotje...? Waarom was hij dan ooit zo gèk geweest, over land en zee te zwalken, waarom had hij blaséheid opgedaan, te weinig gegeten in Frankrijk en teveel gedronken in Engeland, geprobeerd te jodelen in Oostenrijk, als dit Lotje was, die voortdurend hier bij het ouderlijk hek - - -

‘Gaat uw gang,’ zei ze, terwijl de hekken openzwaaiden; en ze lachte tegen hem. Hij meende duidelijk te zien, dat de hekken van puur goud waren, met diamanten hartjes bovenop (dat wist Oma natuurlijk niet).

Kees had beestachtig dom gegrinnikt. En je kunt niet teruggaan, om zoiets in verbeterde uitvoering over te doen. Hij had gas gegeven en in vlotte vaart afstand gemaakt, hopende dat ze zijn rode nek voor zon-verbrand wilde aanzien.

Lotje, van haar kant, had de verlegenheid zeer best onderscheiden en ze had hem er liever om; zodat de zucht van inspanning waarmee ze de hekken vastzette vanzelf een half liedje werd - ze neuriede. Doch wie vernam dat? Neuriënde tuinmansdochters zijn een overvloedig aanwezig, weinig gevraagd artikel.

Vanzelfsprekend was het een tref waaraan Kees niets kon veranderen, dat hij de eerstvolgende dagen minstens zesmaal per dag langs die hekken het terrein moest verlaten. Vroeger klom hij wel over zijhekken, of sloop door het achterpoortje weg. Maar ja, toen moest hij ook de roep van een uil laten horen, of zesmaal koekoek roepen, en dat was nu niet zo ter zake.

Het had ook minder dan niets te betekenen, als hij nu telkens naar het portiershuisje keek. Dat mocht je toch doen, als zoon van de bezitter! Waar moest je anders heen kijken? En vroeger had hij het ook wel eens gedaan, al was het maar om de tuinman te kunnen ontlopen na enig katekwaad. Wie dacht er nog aan katekwaad, of desnoods aan katerkwaad? Nee, hij was nog voortdurend argeloos - hij kende Lotje van zijn prille jeugd af; zij was acht en hij tien, toen hij van haar vader konijnen kocht voor eigen gespaard zakgeld. Waarom zou hij desnoods in 't voorbijgaan niet even door de vensters naar binnen mogen kijken? Hij mocht de oude De Bruin toch immers altijd al graag!...

De derde dag van zijn doodonschuldige activiteit stond Lotje buiten, de weg af te turen. Kees vroeg (voortlopend, al struikelde hij bijna over een takje). ‘Op wie sta jij te wachten?...’ O, heel onbevangen.

Ze glimlachte vluchtig: ‘De asman. Vader heeft hem nog zó gevraagd, de asvaten te legen. Ze kunnen toch niet weken-lang blijven staan!...’

Hij hoorde spits, dat ze ‘asvaten’ zei, en niet ‘asjvatte’, zoals de dialecters ter plaatse. Het verblijdde hem intens.

De volgende dag was zij het straatje bij hun deur aan het schrobben, toen hij sigaretten moest halen uit het dorp. Hij knikte haar toe (niet meer dan beleefd, zoiets) en zij knikte terug met een snelle, verstrooide glimlach. Haar aandacht was kennelijk geheel bij de beschuimde rode steentjes. Toen Kees het hek uit was, hield het schrob-geluid op. Hij kreeg een raar gevoel in zijn rug en wist zeker, dat zijn rechterschouder optrok; maar hij kon er geen verandering in brengen, en pas bij de bocht in de weg dwarrelde de vrijheid weer over hem. Hij wist niets zeker - maar het leek hem een lieve-dingen-oorlog te worden, met akelige voltreffers van haar prachtige donkere ogen en enig schutterig conversatie-geknetter zijnerzijds. O, het was heerlijk ellendig. -

Zo stond het tussen Kees van der Spa en Lotje de Bruin, toen papa Van der Spa een nieuwe secretaris engageerde, die bij persoonlijke ontmoeting met Kees een oude schoolkornuit bleek te zijn. Meneer van der Spa zou zoiets niet hebben geduld, dus zwegen de jongens. Doch Hetty ontdekte binnen tien minuten, hoe de vork in de steel zat - zoals zij alles altijd binnen tien minuten wist en begreep. Zij was intelligent op die afkeurenswaardige wijze, welke manlijke detectives alleen bereiken na harteloze oefening en een voldoende lang aards bestaan vol slechte gedachten. Terwijl Hetty heus een tamelijk allerliefst meisje was, met een week hart voor ware Jacoppen.

Zij werd dan ook snel stapel op de nieuwe secretaris, en wist binnen zeven-en-een-halve minuut dat hij Bob Reinders heette, op school tijdens rekenen spiekte bij Kees, die voor taal van zijn wetenschappen mocht lenen. Hetty was te modern om haar gevoelens onder enige minieme stoel of bank te steken, laat staan onder haar tong. De eerst-volgende keer dat ze Bob ontmoette - dat was onderaan de trap in de hal - wist ze hem de plattegrond van haar hart open te leggen met inzage van alle monumenten. Het zijne bleek midden-in te staan. Hij moest dat wel opmerken, en deed het dus ook. En hij dacht geen moment dat hij een rekenfout maakte.

Hetty was dus degene, die onverwijld begreep hoe weinig Kees' veelvuldige wandelingen de oprijlaan en de nog langere

weg naar het dorp af, te maken hadden met prentbriefkaarten, of met inspectie van bomengroei. Aan zijn al te bekende gezicht zag ze trouwens, dat hij iets schaapsachtigs in zijn schild voerde. Toen ze opmerkte dat hij Lotje aanbad, viel haar dat zeer mee: Lotje was een aardige meid en een gezonde jonge kerel kon daar best nog wat meer in zien.

Bob begreep niet, dat Kees dat niet eerder had ontdekt. ‘Maar je was nooit zó erg gek op meisjes,’ herinnerde hij zich ietwat eenzaam. ‘Als het winter was geweest, waren de ruiten van je wagen beslist tezeer bewasemd geweest, om enige charme aan haar te vinden.’

‘De ruiten van mijn wagen zijn nóóit bewasemd,’ weerstreefde Kees.

‘Dan had ze een rooie neus gehad,’ mijmerde Bob, ‘of ze zou juist in een afschuwelijke ouwe winterjas van haar vader hebben gelopen -’

‘Dat doet er niets toe!’ zei Kees bezonken. ‘Al liep ze in jute!’

Waarop Bob antwoordde dat jute heel aardig kon staan - gelukkig maar, want zijn vrouw zou later weinig anders kunnen dragen, gezien zijn salaris. Doch dat was onkies; en Hetty wierp het hoofd in haar eigen nek en veronderstelde dat die toekomstige vrouw waarschijnlijk het speldegeld van thuis zou blijven krijgen, en toen waren ze weer quitte.

Vanwege Hetty's plannen met Bob echter, animeerde zij Kees tot het uiterste, om eventueel niet alleen te staan in een mésalliance. En Bob, sportieve, praktische vent zonder bijgedachten, gaf Hetty volmondig gelijk omdat hij iedereen geluk gunde.

Had Kees geluk in de liefde?...

Die asman was niet helemaal een smoes; maar voor Lotje was hij toch een zeer welkome reden om aan het hek te staan, toen ze Kees van het Huis de laan zag afzakken. En toen de asman een succes bleek, had ze op meer mensen menen te moeten wachten en toezien: de bakker, de slager, de krantenman, de kruidenier, de wasbaas, de boterboer, de loopjongen van de galanteriewinkel, de scharesliep, de orgeldraaier, de stoelematter en de loopjongen van de boekhandel, welke geen loopjongen meer was - eigenlijk meer een kuier-grijsaard. Ze zakte hoe langer hoe meer af. Ze leek de hele dag aan 't hek te staan in een

schronische angst, dat een van deze heren aan haar aandacht zou ontsnappen. Vreemd, want geen van hen zou dat hebben gewild - zij allen hadden eerder vastgesteld, wat voor schat Lot was, en hoe zielvol haar fluwelen ogen.

En telkens vroeg Kees: 'Sta je nou alweer op iemand te wachten?...' alsof hij dat niet zelf zag. En dan zei Lotje: 'Ja, die vervelende melkboer!' of 'ach, zo'n slungel van een putjesschepper!...'

Toen Kees nu eens had moeten constateren dat ze op één dag achtereenvolgens uitkeek naar de slager, de eierboer, de wasbaas, de schilleboer, de bakker en de scharesliep, werd hij zo bitter vrijmoedig, dat hij zei: 'Alleen op mij wacht je niet!' Het klonk niet vlot en hij kreeg er een zware kleur bij, en probeerde dringend te lachen. Het mislukte.

'Maar ik hóéf nooit op u te wachten,' antwoordde Lotje geweldig argeloos, 'want u bent er immers altijd al!'

'Zo,' zei de man die lang in het buitenland was geweest. En daarna moest hij een tijdje zwijgend de straatweg langs kijken, net als Lotje, die zich beslist beter had geoefend in onbevangenheid - dat was merkbaar.

Toen ze zijn stilte te lang vond duren en zijn verslagen gezicht zag, zuchtte ze: 'Als u eens een keer níét langs kwam, zou ik beslist ook op ú wachten.'

'Zo,' herhaalde Kees, en kon er nu helemaal geen draad meer aan vastknopen. Er diende iets manlijks te worden gesproken. 'Zou je - eh - làng wachten...?' Nou, veel soeps was het niet; hij had beter gewild.

Ze dacht na, met het hoofd scheef, alsof het bloed nu beter naar haar conclusiedeel kon lopen. 'Een kwartier zowat,' oordeelde ze.

'Zo,' zei Kees, en voelde het zweet uitbreken omdat hij geen ander woord wist in zijn moers taal. Een kwartier was nu niet zó lang...

'Daarna zou ik naar 't Huis gaan, en aan Joris vragen, of u ziek was.'

'Z-z...', sprak Kees beheerst. Hij voelde haar grapje niet, omdat hij het zo ernstig meende. Hij richtte zijn vriendelijke ogen pal in de hare, en vroeg: 'Waarom zeg je eigenlijk 'u'?'

Toen sloeg Lotje de ogen neer. Ze kende hem al zo lang, dat

ze meende te begrijpen, hoe hij dit bedoelde. ‘Het zou gek zijn,’ vond ze, ‘als ik in mijn positie “je” zei... En ik wil mijn positie liever niet vergeten...’

Dat was een bijlslag op de sluizen van zijn verlegenheid. Opeens begon hij te praten. Te redeneren, te pleiten, te vleien en te smeken. Hij beschreef haar de gloed van zijn jeugdherinnering - waarvan hij de warmte niet had doorzien. Zijn eenzaam reizen, de conversatie met allerlei voorbijgaanden, zonder dat ooit één woord weerklank vond. Zijn terugkeer - het herkennen - opééns - toen hij haar gezichtje zag, daar achter dat gesloten hek - de zoete lach, de klank van haar stem - het besef, dat hij het nergens anders ooit had gevonden en dat hem dat ook nimmer zou gelukken. Zijn angst - de nijpende zorg in zijn hartstreek - dat ze hem niet zou willen hebben als levenspartner; want dat was het enige wat nog voor hem kon gelden - het móést - het was zijn onverwisselbare uitgang naar de toekomst. Zij moest natuurlijk nadenken (nee, schudde Lotje; maar dat kon best een vergissing zijn, of een mug die haar hinderde), hij wilde begrijpen dat haar keuze voor een héél leven (hij kon toch best honderdtwintig worden) moeilijk was en haar deed aarzelen (die mug bleek lastig te zijn), maar hij wilde niet denken aan de mogelijkheid dat ze hem zou weigeren, want dan zou het schaduw regenen over zijn verdere levensweg - dan moest hij meteen beginnen, zich met een mengsel van dansmuziek en gebeden te wapenen tegen voortdurende eenzaamheid. Dan had hij voortaan rekening te houden met het feit, dat hij - - -

‘MAAR IK AARZEL HELEMAAL NIET!!’ overgalmde Lotje hem, en keek bleu naar de ramen van haar vaders huisje, of daar iemand bewoog.

God, nou, wat totaal onverwacht was deze uitspraak voor de blaséë kerel tegenover haar. Aarzelde ze níét??!... Hemeltje! Dan was hij dus uitgepraat. Kees deed een weifelende stap in haar richting, die echter meteen aan snelheid won en een overwinnaars-schrede werd. Hij legde zijn arm om haar schouder en trok haar mee naar een iets beschutter plekje. Bij de zijmuur van het huisje, naast een forse klimop, stonden ze stil en kusten mekander. En in 't vervolg bestelde men van Villa Vredelust de sigaretten weer telefonisch, want men kon niet meer zo lang

van huis weg.

Dus vandaag zou Kees 't tegen zijn vader zeggen; want de ouwe heer was meestal toegeeflijk, na zo'n toestand als gisteravond. -

Maar:

in haar kamer ontwaakte Hetty met een frons naar de hel-door-schijnende roze gordijnen. Zó laat al? - Ze rees gapend overeind en gooide de benen over de rand van haar laag, roze gelakt ledikant. Waarom ter wereld had ze ook weer zo'n barstende haast, vanmorgen...?

En meteen, met een prikkeling alsof ze vuurwerk had ingeslikt, wist ze het: Já!! - Ze moest zich haasten, om Paps te zeggen, dat ze met Bob zou trouwen. Ze had de avond tevoren aan Kees gemerkt, dat hij vandaag over zijn vrijerijtje met Lotje wilde beginnen, en Paps zou natuurlijk niet twee mislukte huwelijks-connecties kunnen verstouwen. Als zij de tweede was, kon ze evengoed in bed blijven en zich dood houden. Dat zou nu eens niet gebeuren. Mannen hadden al zó veel vóór op vrouwen! Zij liet haar geluk niet aan de kant smijten. *Zij zou de eerste zijn, die Paps verraste...*

Bah, onnozel om nu juist zo laat te zijn! - Maar ze haalde het nog best. Anders begon ze er aan de ontbijttafel over. Er zou toch een reuze rel komen. Als Oma haar plannen vernam, scheurde de hel uit. Zalig voor Oma, om zich weer eens te kunnen laten gaan. Gisteravond had ze zich al wat kunnen oefenen. En zo stapte Hetty van der Spa haastig uit bed, en begon aan een bliksem-toilet. En

in de stijve kamer met de ouderwetse mahoniehouten meubelen opende de bejaarde, zichzelf zeer deftig achtende mevrouw Gravelinc geboren Bentenborg haar doorluchtige oogleden en stelde vast, dat de nacht haar al net zo bedroog als haar schoonzoon; als je 'm niet kon gebruiken wàs hij er, en als je op hem rekende, bleek hij nergens te vinden te zijn. Het woord nacht zou wel manlijk zijn. Alleen mannen en manlijke voorwerpen hadden die verachtelijke eigenschap van slinkse zijpaden en bedrog. Een vrouw baande zich een rechte weg door het leven. De ene met haar charmes, de andere door haar geld en de der-

de via haar nimmer falende woordkeus.

Wat Liza betref, haar dochter, die baande niets. Zij had in haar jeugd charmes en geld en woordkeus gehad. Dat die woordkeus aan haar moeder vastzat en niet aan haar, was een los feit. Alles had gefaald; zodat mevrouw Gravelinc geboren Bentenborg zich geroepen had gezien, toezicht te gaan houden en te redden, wat een vrouw als zij nog kon redden. En dat was over het algemeen meer dan honderd procent. -

Vandaag had ze lust - verlängen - áándrang, om iets voor Liza te redden. Maar wat...? Liza liep al enkele dagen over het een of ander te tobben... - In elk geval moest mevrouw Gravelinc maar trachten op te staan, nu de nacht haar zo geniepig in de steek had gelaten. Want ze zou moeten praten met haar schoonzoon. Zó als die gisteravond tegen hen allemaal tekeer was gegaan! En zonder enige reden nog wel! Want dat zijn vrouw lachte, was toch geen reden voor zulke grofheden! Liza wilde toch die zure saus afvegen? - dat ze daarbij de sifon verkeerd richtte, was zielig voor haar. Ze was zo lief en zorgzaam geweest! Dat ze die sauskom onmogelijk kon houden en hem toen natuurlijk niet boven haar eigen japon liet kantelen - was toch begrijpelijk! Mevrouw Gravelinc had zich gisteravond al voorgenomen dat zij Hendrik even apart zou spreken, toen ze ging liggen wachten op de slaap.

Slaap was stellig ook een manlijk woord. Ze had niet voor niets tot half drie gewacht...

En daar gaat het gordijn op. Dit alles was maar een kijkje achter de verschillende schermen, brave lezer. Nu gaat het beginnen. Het voetlicht gloeit aan; als elk beschaafd mens zit je op je plaats en zwijgt, terwijl het doek rijst...:

2

Maar die bebroede ochtend was het feit, dat de keukendame verstek had laten gaan, genoeg om alle deuren dicht te doen, behalve die naar de hel. Meneer Van der Spa voelde zich zo kwaadaardig als een spin op een schone zolder. Hij was gewend aan een halfzacht eitje (voor de versterking) en drie stukjes toast (voor de maag) met koude boter (omdat dat zo lekker smaakt bij heethoofden) en twee plakken gebakken bacon (want een mens moet op krachten blijven) en een sneetje roggebroomd (voor de hoeheetdat) en een homp je kaas (omdat teveel vlees niet goed is; en een mens moet toch íéts eten!) en een stuk koek (zie roggebroomd). En als je dan alleen een koud, hard ei vindt, vijf gewone boterhammen, twee verschrompelde vodjes, iets dat er uitziet als boombast maar bacon is geweest toen het nog jong en ongeschonden was en een lege koektrommel, drijven verdriet en woede boven als olievlekken.

‘Wat móét dat nou?!’ gromde meneer Van der Spa.

‘Het spijt me, meneer,’ zei Joris; wat evenmin voldeed.

Meneers stemming daalde voortdurend en zijn temperatuur steeg. Hij kleepte het ei spiernaakt uit met gemene vingers, en kneep erin. Hij nam een veel te grote hap. Het ei floepte inwaarts en vulde alles tussen tong en kiezen. Het is voor een volwassen man zeer bedonderd, kalm te blijven zitten met een heel ei op stal. Zo dadelijk zou Joris hem willen vertellen dat het mooi weer was, en dat er wolken aan de hemel dreven die wel zouden wegtrekken; en dan moest het antwoord achter-ei blijven. Of mevrouw Gravelinc kon binnenkomen om even te melden dat het weer precies was als haar schoonzoon: joviaal en prettig om naar te kijken, maar in waarheid kil en verraderlijk. En daar zou de directeur zitten, bol en staarogend, totaal vereid.

Een minder geciviliseerd mens zou dit waarschijnlijk een heerlijke gelegenheid hebben gevonden om de loze oude dame te verrassen met een ei-schot midden in haar verkreukelde kop-

stuk; maar de heer Van der Spa nam omslachtig zijn vingerdoekje en toverde daar wat mee langs wangen en voorhoofd en nog eens wangen en kin; en had dan tersluiks dat ei in zijn goochel gevangen. ‘Morgen wil ik een omelet,’ snauwde hij. ‘Ik zou kunnen sterven aan zo'n ei!’

‘Zeker, meneer,’ zei Joris, die het kunststuk met het vingerdoekje nauwkeurig had gevolgd en het niet imitabel leek te achten. ‘Een ongeluk zit soms in een klein hoekje, meneer.’

‘Vooral als het hardgekookt is,’ bevestigde meneer somber. Toen ervoer hij, hoe alleen hij was, met zijn ei en Joris; en hij vroeg: ‘Is er nog niemand op?!...’ Want waarvoor is een invloedrijk man getrouwd en vader, als niemand hem gezelschap kan houden bij zijn ontbijt met slechte bui? Zoals een trekpaard het zwaarst moet zwoegen om de wagen op gang te brengen, zo is ook het begin van de dag het moeilijkste aller uren voor iemand vol beslommingen. Hieraan dacht meneer. En alsof zij daarop had moeten wachten - zo kwam zijn gade, schoon en slank en kleurig als een ontijdige pepermuntstok, de eetkamer binnen.

‘Dàg mannie!...’ jubelde mevrouw Liza.

En meneer, vastgeprikt op zijn eigen vraag, mompelde: ‘Zo! hm! Mògge!’ want al wilde hij gezelschap hebben, dan vond hij het toch onbetamelijk, zo joelerig een kamer te ontheiligen, waar hij dood had kunnen zitten met een hard ei in zijn luchtpijp.

‘Morgen, Joris!’ jubelde Liza, die nog gas over had. Weliswaar had zij Joris die ochtend al tweemaal gezien, maar het was prettig, alle aanwezigen te groeten, als je een ontbijtkamer binnenkwam.

‘Morgen, mevrouw,’ groette Joris.

‘Hebben jullie lekkertjes geslapen?’ informeerde Liza; alsof meneer en Joris lits-jumeaux hadden. Ze vroeg dit altijd aan iedereen, en het zou haar niet hebben verwonderd, als het stilleven boven het dressoir of de antieke bokaal onderop de dientafel had geantwoord. Ze liet zich op een van de zachte, verende stoelen vallen en vroeg schalks: ‘Raad es, wat ik kom doen...?’

‘Als je zo grinnikt, kàn ik niet raden!’ zei haar man, die zich nog aldoor niet kon losrukken van de heldendood door het ei,

en haar gedrag onpassend vond.

Mevrouw Liza trok een pruillip en vingerde wat aan een boterham, welke haar man haar ontrukte en nadrukkelijk elders neerlegde. ‘Ik heb tegenwoordig zo'n pijn in mijn tenen!’ zei ze, een nog steeds mooi been in de hoogte stekend, met een klein, helblauw schoentje.

‘Welke tenen?’ informeerde meneer, rap naar Joris blikkend; want hij vond het geen pas geven, de bedienden te laten geloven dat zijn vrouw tenen had.

‘Al mijn tenen,’ zei mevrouw, en voelde aan haar kapsel.

‘Dan draag je natuurlijk te kleine schoenen,’ gromde de echtvriend. ‘Het kan Gods bedoeling niet zijn geweest, dat een grote, sterke vrouw op zulke idiote tierelantijnen over de aarde wiebelt!’

Deze zienswijze kwetste Liza verschrikkelijk. Hoe was het mogelijk dat een man, die drieëntwintig jaar met haar was getrouwd, haar voor een grote, sterke vrouw aanzag, terwijl ze zelf zeker wist, een tengere, zwakke vrouw te zijn!? Dat was immers haar enige kracht!... - Dat een man haar schoenen tierelantijnen noemde, leek niet anders dan een verwilderd, onbeholpen compliment; maar een *grote, sterke vrouw...!*

‘Ik hoop echt, dat je tegen Mamá een beetje aardiger zult zijn,’ vermaande ze. Wetend dat ze Mama te allen tijde op tafel kon gooien, onvergeetbaar als de bejaarde figuur was gebleken. ‘Per slot wordt ze binnenkort drieënzeventig.’

Meneer Van der Spa zweeg heerachtig en propte wat aan zijn laatste doodgewone boterham. Hij durfde zelfs niet ronduit te denken, hoe zwaar hij hoopte, zijn niet wrak te krijgen schoonmoeder nooit weer jarig te weten. Je mag niemand naar de andere wereld wensen, als je niet zeker weet dat hem of haar de Hemel wacht. En hoewel onze heer op ogenblikken van intense geestvervoering wel eens de bejaarde dame een ander adres had aangeraden als doel en eindpunt van een ongezond snelle voetreis, moesten dit toch enigszins holle woorden zijn geweest, want serieus aan zulke mogelijkheden denken had hij nog niet gedaan.

‘Als ik zeg dat ik pijn aan mijn tenen heb,’ hernam Liza naarstig, ‘dan bedoel ik daarmee, dat ik niet meer zoveel kan lopen.’

‘Nou ja, iedereen wordt een dagje ouder,’ zei haar man, zonder veel doorzicht in de vrouwelijke psyche trachtend haar te troosten.

‘En dat bedoel ik níét,’ antwoordde Liza, een roze zakdoekje ter grootte van een lucifersdoosje uit haar zak opdiepend.

Haar man zweeg, terwijl hij met de tong zijn kiezen inspecteerde. Hij haatte de kleine zakdoekjes van zijn vrouw, want hij wist uit ervaring dat ze met één meer bereikte, dan hij met twee dozijn van zijn enorme kerelsdoeken.

‘Ik bedoel,’ herhaalde Liza omslachtig (en veegde vast maar eens met dat vod over haar ogen), ‘dat mijn wagen zo vreselijk oud is, ik kan er níét meer mee rijden!’

‘En wou je nou wat geld hebben, om 'm te laten opknappen?’ begreep haar echtvijand.

‘Wat geld?...’ herhaalde zij, ‘wat moet ik met *wat geld...?!*’

‘O, gos, nee, da's waar,’ verdoezelde meneer zijn onvoorzichtigheid. Het zweet brak hem uit van geluk, als hij probeerde te beseffen dat zijn vrouw niet meer wist, wat ze met geld moest uitvoeren. ‘Trouwens, je hebt die auto nog geen jaar, als ik me goed herinner...’ Hij liet ruimte voor kwaad herinneren, maar er kwam niets van.

‘Hendrik - -’ zei zijn vrouw.

De manier waarop zij haar adem in mootjes sneed, toonde dat ze positief contact had met een huilbui.

‘Hm,’ antwoordde meneer. Hij haatte de Nederlandse taal, die te zwak was om in hoffelijke en toch afdoend korte woorden een vrouw het zwijgen op te leggen. Zijn vijf de boterham was nu op, en er restte niets om naar te kijken dan zijn vrouw; en daarbuiten De Bruin, die mest kruid.

‘Zou je niet eens vreselijk lief willen zijn...?’ informeerde zij half van achter haar hand, alsof ze zich schaamde voor dit perspectief.

Eigenlijk wilde meneer Van der Spa dat absoluut niet. Maar de avond tevoren was hij ook al niet vreselijk lief geweest - en wat had het geholpen?

De deur kraakte, en sloot zich achter Joris, welke in ongepaste wereldwijsheid geen getuige wilde zijn van het vreselijk

lieve.

‘Ik kan niet rijden in zó'n ouwe auto!...' klaagde Liza, met gemobiliseerde tranen. ‘En ik kàn niet alles belopen!...’

Meneer Van der Spa voelde zich van binnen smelten door die toon. Maar niets maakte hem ooit zo giftig, als smelten door anders toedoen. ‘Koop dan een paar rolschaatsen!’ zei hij, zo lief mogelijk.

Dit kwetste Liza nog intenser dan zijn opmerking over de grote sterke vrouw. De gedachte, in een lange avond japon met bontstola naar de Warenaers te gaan op rolschaatsen, was een stinkzwam in de rozentuin van haar gepeinzen. Zij was per slot van rekening mevrouw Van der Spa geboren Gravelinc, de echtgenote van de schatrijke fabrikant van antieke meubelen. Dat mocht echter geen excuus zijn, om haar in een aanstaand autowrak langs de weg te laten avonturen, of haar als een lichtzinnige revuester op retour los te laten met rolschaatsen. Had ze niet altijd haar plicht begrepen: haar man zeer representatief te vertegenwoordigen op feesten en bridge-drives? Had ze zich niet voortdurend schitterend gekwetten van het dragen van zware bijous en gewichtloos textiel, van te hoge hakken en te lage décolleté's, alleen om aan te tonen dat ze de Vrouw was van een fijngevoelig, smaakvol man - wat zat hij daar ellèndig te smakken en in zijn kiezen te prikken - eigenlijk had ze recht op twee wagens: een witte met gif groene binnenbekleding voor overdag, en een zwarte met witte bekleding voor 's avonds. En inplaats daarvan opperde deze ontsnapte oerwoudfiguur met zijn gemene kale hoofd en zijn zelfgenoegzame hangneus, de mogelijkheid van rolschaatsen!... - O, het was om rimpels van te krijgen. Iedere andere vrouw zou haar wenkbrauwen laten groeien voor wat ze waren, haar haar laten verkleuren tot gewoon, als ze in zo'n affreuze oude, opzienbarende wagen moest zitten! Het kòn niet langer meer! De mensen zouden stilstaan langs de weg en haar lachend nawijzen - Liza wist het bijna zeker... En ze probeerde te bedenken, wat de mensen nog meer zouden doen. O, ze zou kunnen húílen om deze verregaande verwildering. Als ze niet haar zin kreeg, zou dat het begin van het einde zijn: ze zou alle moed verliezen en krom gaan lopen. Haar tanden zouden uitvallen, met jacketkronen en al. Alle visioenen van een groen velours complet met

witte handschoentjes en groene schoentjes met witte héél hoge hakken, verflenste tot een soort bruine stofjas met een sleep. Ondraaglijk, ondraaglijk! -

‘Jullie, vrouwen, janken altijd boven een andermans bullen!’ gromde haar man op dat ogenblik, en griste een gevlekte envelop voor haar weg.

‘Brúút!’ kreet Liza opeens. Het was heerlijk dat te doen - niet alleen was het een zalig klankrijk woord met betekenis, maar het luchtte haar op en haar man schrok er pittig van.

‘Wát?!’ vroeg hij echter, zo heftig, dat Liza met haar stoel wipte van emotie. ‘Omdat ik niet kronkelend van plezier het geld op tafel strooi voor een nieuwe wagen, heb jij het hart - *heb jij het hært!*, mij uit te schelden?!?!’

‘Jááá!!!’ toeterde Liza, omdat ze voelde nog meer opluchting nodig te hebben. Maar ze wist niet veel méér, en wachtte dus even.

‘Jij...,’ zei meneer Van der Spa; en hield toen op, om na te denken over een aardige tegenprestatie. Belangrijk is alleen dat schot, wat de vijand tot zwijgen brengt.

‘Hard-gekookt stink-ei!’ zei meneer.

Als er maar voldoende inspiratie is, wordt de geest wel vaardig over ons, en baren wij iets zeldzaams. En het was blijkbaar zeldzaam genoeg geweest. Liza rees op van haar stoel, zoals behalve zij alleen de zon kon oprijzen: rood en vlammend en kokend, vol majesteit. Zonder een verder woord verliet zij het vertrek, haar man achterlatend, die verpletterd onder de kracht van eigen woord op zijn stoel inzakte. Gelijk de meeste mensen iets te laat, begon meneer Van der Spa te overdenken, of hij gelijk had gehad of niet. Doch hij was die ochtend te gejaagd om zuiver te kunnen oordelen - hij voelde zich tot het uiterste gespannen. Heus niet door het ei of door zijn vrouw; de reden was dat zijn concurrent deze morgen belet had gevraagd. Van Dalen. De felste concurrent in de antieke meubelen-branche, zou hem in zijn eigen huis komen bezoeken. Om zo te zeggen in het hol van de leeuw. Er was iets zo dreigends in deze vrijpostigheid, - want Van Dalen en Van der Spa waren behalve concurrenten ook geslagen vijanden - dat meneer zich niet kon losmaken van een panisch regenwurmgevoel in zijn hart. Doch hij meende wel te weten dat hij ge-

heel in zijn recht was geweest, toen hij zijn vrouw de wagen weigerde. Pas acht maanden had zij de auto; en daarvan had het ding minstens twee en een halve maand bij de plaatwerker gelogeed, omdat zelfs de chauffeur hekken en paaltjes tot puin reed, als Liza de zenuwachtige dame gestalte gaf. En wat dat scheldwoord betrof - och! een bruit was veel gemener dan een stink-ei. Misschien hadden ze zich beiden erg vergist. -

Niettemin voelde meneer Van der Spa zich troosteloos en hij blikte zonder de minste voldoening neer op het lege, bekrumelde bord en op de eenzame koektrommel, waarvan hij niets had gekregen, omdat die zelf niets had. Zo bleef hij daar zitten: weerklinkloos van hart, en der dames zat, toen Joris binnenkwam om af te ruimen.

‘Wil meneer nog iets gebruiken, meneer?’ vroeg Joris, omdat rijke meneren altijd nog wel iets willen gebruiken als ze niet ziek zijn.

Maar zijn baas schudde mistroostig het hoofd en vouwde zijn vingerdoekje op, alsof hij het meende. ‘Er moest een tovermiddel bestaan, waardoor mensen een vrolijker gezicht kregen, Joris,’ zei hij treurig-vertrouwelijk.

‘Hm, hm, meneer,’ antwoordde Joris, ‘er bestaat wel een middel voor, meneer. Maar het is geen tovermiddel, meneer.’

De heer Van der Spa keek sprakeloos naar hem op. Hij vond het eigenlijk niet eens leuk, zo prompt antwoord te krijgen, nu hij eindelijk eens wat triest-intiem wenste te worden. Maar het zou wel verrukkelijk zijn, z'n schoonmoeder te treiteren tot ze wilde grienen, terwijl ze dan toch niet anders kon dan opgewekt rondkijken, om lachend ten onder te gaan. Hij zuchtte; en besefte opeens dat er voor een invloedrijk en gezeten man als hij geen afdoender levensdoel meer overbleef dan zo'n mevrouw Gravelinc te pesten tot ze zich in kurketrekkers draaide en bezweek aan een schaterende huilkramp. ‘Wat is dat voor middel?’ informeerde hij dus.

‘Dat is een soort gymnastiek, meneer,’ lichtte Joris toe.

‘Gymnastiek?!’ herhaalde meneer Van der Spa vies, want hij hield niet meer van dat gedoe, sedert zijn figuur hem belette iets meer te doen dan zijn adem en zijn evenwicht te verliezen. Bovendien kon je een ander mens daar niet toe brengen.

‘Gelaats-gymnastiek,’ verduidelijkte Joris, ‘meneer. Zoiets

als oefeningen voor de lachspieren.’

Het klonk bijna onzedelijk. Maar dat animeerde meneer juist. Er leek hem een groot, sterk licht op te gaan. ‘Maar hoe krijg je - - sommige mensen daartoe...?’ vroeg hij, een tikje geniepig.

‘Het wordt over het algemeen slechts benut voor privé-gebruik, meneer,’ dempte Joris. ‘Voor - eh - anderen, die wij dus niet kunnen dwingen, de oefeningen te maken, zou ik u een speciaal soort cocktail willen aanraden.’

Hierover moest meneer Van der Spa nadrukkelijk peinzen, terwijl Joris de gebruikte keramiek wegruimde en het tafellaken omzichtig vouwde, zonder te storen.

Maar op het ogenblik dat hij stil en soepel als een verschijnsel de kamer uit wilde fladderen, kwam de machtige terug tot het leven, en zei: ‘Ik wil die gymnastiek leren kennen, Joris.’

Hiervoor moest Joris de borden en theekoppen weer neerzetten. Hij posteerde zich eerbiedig voor zijn werkgever, en zei plechtig: ‘Dit is de eerste oefening.’ En toen trok hij zijn mondhoeken zo ver van elkaar, dat meneer Van der Spa hem op een krokodil vond gelijken, en ontzet achteruit week.

‘Z-zó...?’ vroeg hij voor alle zekerheid.

‘Ja, meneer, zo,’ herhaalde Joris; en krokodilde nogmaals dusdanig intens, dat meneer het laatste restje nek dat nog niet was gespleten, meende te horen kraken.

Geen wonder dus dat meneer Van der Spa enige schroom moest overwinnen, alvorens zich zo de slaaf te maken van blijde gezichten. Hij verzaakte echter zijn prestige en negeerde de gêne, dat Joris hem in zijn naakte mond zou kijken alsof hij op de paardemarkt was: hij deed oefening no. 1 met volle aandacht. En toen Joris, met de ogen half-dicht geknepen en het hoofd scheef ‘Uitstekend, meneer’, zei, gaf dit meneer Van der Spa een grote satisfactie. In kinderlijke overmoed meende hij natuurlijk dadelijk, dat hij oefening 1 al onder de knie had, en eiste dus no. 2.

Deze was veel inspannender. Men moest het hoofd achterover gooien en de mond zo wijd mogelijk openen, terwijl men de ogen diende te sluiten. Ondanks de voorbereiding welke oefening 1 hem had gegeven, schrok meneer Van der Spa vreselijk, toen Joris het voor het eerst voordeed: hij meende

te begrijpen dat dit een levensechte aanval was. En instinctief strekte hij dan ook de handen uit om het dure porseleingoed voor eigen gebruik te redden. No. 2 was trouwens voor meneer Van der Spa veel moeizamer, omdat zijn niet te slanke nek hem zwaar belemmerde bij het achterover werpen van zijn hoofd. Uiterst vervelend, want oefening no. 3 bestond uit 1 en 2 gecombineerd.

‘U moet aanvangen met oefening 1 zeer grondig te studeren, meneer,’ zei Joris frikkerig. En ja, dat leek inderdaad toch wel nodig; hoewel meneer zich voornam, in eenzaamheid meteen aan no. 2 te beginnen.

‘Laat mij nu alleen,’ antwoordde hij dus meegesleept. ‘En let erop, dat ik door niemand word gestoord!’

Joris boog en verdween.

Van Dalen was even vergeten. Joris had hem niet willen relevëren, nu de heer des huizes zo geanimeerd leek. Aan de afgehaalde tafel zat meneer Van der Spa, starend in een toekomst vol blijde gezichten; al waren het dan voorlopig alleen zijn eigene - en dat was er nog maar eentje (en het was de arme man bekend, dat zulks niet gold voor ieder uur van elke dag).

Hij smeedt zich in oefening 2, alsof hij doormidden moest. En hij zag niets van het prachtige weer, wat reeds is genoemd. Hij aanschouwde niet zijn verrukkelijke tuin, met alle fluwelige gazons, de verscheidenheid van groenen in het lover, en de bossen en trossen bloemen, hun best doende op kostbare bestelling. Nee; het Paradijs was aan de heer Van der Spa niet besteed, zolang het niet te vangen bleek in een kwasi-echt antieke houtsoort.

3

Toen meneer Van der Spa indertijd een zeer kwasi-antiek spinet op de markt gooide, dat bij nader bekijk een bar bleek, had hij ook een muziekkamer laten inrichten. Daar kon dan meteen de vleugel staan, die mevrouw Gravelinc had geëist. Het feit dat zij er maar één eiste en van zichzelf geen aanvulling had, verraadde haar als niet-engel.

Maar die muziekkamer was toch een vriendelijk vertrek geworden, met uiteenlopende bekoring voor elk lid van het gezin. Hetty speelde jazzmoppen op voornoemde vleugel. Kees draaide er klassieke grammofoonplaten en blikte daarbij zelfs al vóór hij zich Lotje bewust werd, verlangend in de heerlijke tuin. De vader des huizes had er een Turkse trom staan, waarop hij voornamelijk in het voorjaar speelde en dan nog speciaal na een discours met een der dames; en hij verstopte zijn voorraad hoestballetjes onder in de vleugel, waar niemand ze zocht. Daar stonden zij droog en koel, juist als volgens de gebruiksaanwijzing gewenst.

Mevrouw Gravelinc geboren Bentenborg prefereerde de muziekkamer alleen, als er ruzie was in de eetkamer; deze grensde eraan, en de wanden waren prullig dun. Haar muzikale gaven grensden meer aan het kale dan aan het muzische - de vleugel was een van haar onmatig hoge sprongen naar enig gebied geweest, dat zij niet zou beheersen.

Liza ten laatste, ging slechts met grote overgave naar de muziekkamer om er te huilen. Nergens weende zij lekkerder - de akoestiek was perfect en inspirerend. Achter de vleugel stond in een rustig hoekje een heel gemakkelijke onechte antieke stoel; en nimmer voelde Liza zich zo volmaakt ongelukkig, als wanneer zij in die stoel zat en haar verdriet losgooide.

Het mag dus geen wonder worden genoemd, dat mevrouw Gravelinc en Liza elkaar daar troffen na Het Scheldwoord. De oude dame vertoefde er reeds. Zij staarde krampachtig voor zich henen met ietwat ronde ogen, en hield met beide handen

zichzelf omklemd. Het geheel had veel weg van een broedse pelikaan; en al was die nu niet direct haar inspiratie geweest, dan waren haar gepeinzen toch vervuld van het aangrenzend vraagstuk, wat zij was, indien Liza enig hardgekookt onfris broedsel moest zijn. En die bepeinzingen schenen haar niet gelukkig te stemmen.

Toen Liza tegen de gesloten deur leunde en haar aankeek terwijl haar neus en ogen buiten hun oevers dreigden te treden, kwam er nieuw leven in de blik van de oude dame.

‘Zeg maar niets,’ beval ze, onderwijl zorgvuldig het haar langs haar rechteroor op zijn plaats strijkend, want die geschuurde muren maken je lokken zeer in de war, als zij van al te jeugdige krulkracht zijn ontbloot; en mevrouw Gravelinc had natuurlijk tijdens het gesprek in de eetkamer niet voortdurend op die stoel gezeten. ‘Je huilt stellig weer om die mà!’ Alsof ze helderziende was, inplaats van luisterlustig.

Liza gaf meer traangas en leunde tegen de piano, welke mee-galmde.

‘En dat om een auto!’ sneerde haar moeder.

Liza, die de zetel node miste, wrong haar vingers en zei schor: ‘Ik sdàk daar eed dieuwe audo...’, wat meer verstopte neus was dan Russisch.

‘Je hebt er recht op!’ betoogde mevrouw Gravelinc met klem. ‘Als je met zo'n onwezen bent getrouwd, heb je recht op alles, wat hij je kan bieden, behalve zijn schroeiende kwaadaardigheid en zijn vieze kunstjes met tandestokers!... Ik zal hem dat zometeen vertellen. Iemand moet zich in het hol van de leeuw wagen om hem te zeggen, hoe 'n lammeling hij is, als hij geen auto's meer kan missen!’

Op dit ogenblik liep buiten langs de ramen, waar de zomer onverdroten zijn mildste glimlachen door de bomen liet stralen en de bloemen tot juichend kleuredeinen bracht, de zoon des huizes voorbij, een schel deuntje fluitend. Hij leek de zomer op juiste waarde te kunnen schatten. Zijn schreden gingen met haastig ritme veerkrachtig verder in de richting van het bosachtig gedeelte van het park.

‘Dat zo'd jokked dog kad fluted!...’ zei Liza afgemat.

‘Mannen kunnen altijd fluiten!’ antwoordde haar moeder met het air van een martelares die haar hele huwelijk heeft

horen fluiten. ‘Maar Hendrik zullen we vandaag eens anders leren!’ En Liza was harteloos genoeg, hierbij te knikken. Haar moeder voelde met spitse vingers aan haar kapsel en haar broche, wat altijd een teken van strijdlust was, alsof ze helm en borstkuras inspecteerde. ‘Maar het is je eigen schuld,’ meende ze op de drempel van het heldendom te moeten toevoegen, ‘onze smaken hebben van het begin af aan verschild!’

Liza knikte weer. ‘Ik had een witte willen hebben,’ zei ze. ‘Met groen van binnen...’

Mevrouw Gravelinc sprak toch over iets anders dan haar nazaat. ‘Geen enkele is ooit groen van binnen,’ bitste ze.

‘Gifgroen,’ lichtte Liza toe.

‘O, dat is mogelijk,’ prees haar moeder, ‘al begrijp ik niet, hoe je dat kunt wensen! Ik begrijp toch al niet, hoe je kon trouwen met een schepsel dat Van der Spa heette!’ De afkeuring krulde haar uit de ogen. ‘Iemand die gorgelt als de Niagara en snorkt als de Stromboli! Een man met een kop als een hongerig nijlpaard!... Ik kan niet inzien, waarom hij jeuk op z'n hoofd moet bestrijden door -’

‘Máá...!’ mekkerde Liza pruilend. ‘Je hebt 'm me zelf aangeraden!...’

‘O, wát?!’ vroeg mevrouw Gravelinc geschokt. ‘Nu zal ik nog de schuld krijgen, dat jij je door iedereen laat beïnvloeden, Liza...?! Scháám je!... Ocho, ik zou geen kinderen durven krijgen, als ik Van der Spa heette...!’

‘Ik wou, dat ik een auto van hem kreeg,’ zuchtte Liza uitgeput.

Haar moeder leek voornamelijk gekwetst omdat enig nageslacht zich niet meer liet terugdraaien. ‘Kinderen van een man als Hendrik kunnen niet anders dan erfelijk belast zijn met een voorliefde voor in de neus peuteren en knoflook-eten,’ druste zij. ‘Ze zijn behept met een negatief egoïsme dat dodelijk is voor de omgeving.’ En aangezien dit een gloednieuwe gedachte scheen te zijn, rees zij op. ‘Wacht hier,’ zei ze, en voelde voor het laatst aan haar broche, voordat ze de deur opende en verdween.

Liza was op de hoogte met de dunheid van de wand, hoewel die haar niet interesseerde. Nu echter wist ze haar gedachten voor een moment te concentreren op de geluiden uit

de eetkamer, terwijl ze kwijnend in de stoel neerzonk, uitkijkend over de zonnige tuin. Een lichte bries bewoog de vage groenheid van twijgen, alsof haar moeders schreden niet alleen de vloer tot trillen brachten. Zij hoorde de heldhaftige tred door de gang naar de andere deur gaan - en ja, de twijgen stonden toch een tel stil. Een onwetende vogel schaterkwinkelerde iets liefs de geurige lucht in. Liza hoorde nu de deur openen; en reeds zette ze zich schrap. Want nu zou haar moeder natuurlijk de vijandelijkheden duidelijker omlijnen met een van haar meest aangepunte betitelingen.

Liza dankte de Hemel in stilte, dat het in de families Gravelinc en Bentenborg nooit usance was geweest, gevoelens te vertolken door een schervengericht van ontbijtbordjes. Want dat zou er toch wel in zijn gelopen...

Maar zij vernam geen woord. *Geen woord*. Even was het stil. Daarna was het heel even nog stiller. En direct daarna vernam Liza met bevreemding een soort geloei, dat aanzwol, áánzwol - AANZWOL, en met een afschuwelijke gil afknapte tot voltooide stilte. - Nog trachtte ze, verwonderd over de lichamelijke kracht van haar moeder, na te gaan, hoeveel auto's ze nu zou krijgen; en ze kon niet tot minder dan drie besluiten. Maar daarna stierf alle illusie in haar, want de deur kraakte open, en er wankelde een vrouwelijke ruïne binnen, met ogen die nimmer meer dicht schenen te zullen kunnen, en slepende stappen. De gelaatskleur van de bouwval was lila-achtig groen.

‘Móéder!!’ kreet Liza (omdat ze de japon herkende); en ze begreep in één flits, dat zelfs de rolschaatsen waren verkeken.

‘Hij wou me *bijten*,...’ fluisterde de ruïne, met belletjes op de mond. ‘Hij wou me *de strot afbijten*!...’

Liza haalde met een piepend geluid zoveel lucht binnen als ze kon verstouwen, en krauwde zichzelf met gevouwen handen in de maag, alsof ze daar iets op slot wilde draaien.

‘Hij stond *klaar*,’ borrelde haar moeder verder. ‘*Achter de deur* stond hij... *met al zijn tanden bloot*... en met *'t hoofd in de nek*..., zó'n aanloop wou hij nemen... En zijn ogen waren *alleen nog maar wit*..., met *rode aderen*...’

Ze omklemden elkaar om samen te sterven, want dat zou beslist onverwijd gebeuren. Het bleek nu duidelijk, dat Hen-

drik van der Spa zich die wagen wilde besparen à raison van twee strotten. Reeds werd de deur van de eetkamer weer door een wilskrachtige hand geopend - een soort Batavierenhand leek het, bedelend om de schedel van welke vijand ook. -

Liza voelde nerveus aan haar briljanten hanger, hoewel deze toch niet van enig nut zou kunnen blijken bij de op handen zijnde operatie.

Maar de schreden van de man met de blote tanden en de bloeddoorlopen ogen verwijderden zich naar het andere einde van de gang; en voorlopig mochten de dames nog even hun eigen adem halen. -

4

Op een laag bankje tussen de bomen, overstreeld door een bloeiende struik jasmijn, zat Lotje te wachten met een heel licht hartkloppinkje en warme wangen, terwijl ze vergeefs probeerde, er rustig uit te zien.

Haar sedert jaren vastgegroeide genegenheid voor Kees had een te snel antwoord gevonden toen dat niet meer werd verwacht; en dat bracht haar nog altijd in een lichte spanning: zou hij het ècht menen...? zou hij wèrkelijk komen, zoals ze hadden afgesproken...? Zouden ze hun gezamenlijke plannen, daar op dat geurige plekje uitgebot, heus waargemaakt zien op een dag...?

Iedere ochtend, als ze hem zag, was ze overtuigd dat alles onomstotelijk in orde zou komen; en elke avond in de duisternis van haar kamertje, leek het allemaal teveel mirakel - ze hadden mekaar zo lang gekend, en hij had immers nooit iets bemerkt - nu pas, nadat hij terugkwam van een uitgebreide reis langs allerlei landen en ervaringen... En dan tobde ze: 'O, God, als het maar geen spelletje is!...'

Ze vond het zelf zo onwaardig, om Kees hiervan te verdenken; doch het leek onmogelijk dat zij, een gewone tuinmansdochter, de vervulling van deze grote liefde zou beleven. Waren er niet veel dingen in het leven te mooi om echt te gebeuren? -

En ondertussen werden de seconden minuten; en de minuten volgden elkander op met een trage, treiterende regelmaat, en de witte bloementakken wuifden en strooiden droomgeuren, en de wind fluisterde onverstaanbare dichtregels en vogels riepen hun tureluurtjes - in de verte fanfaarde een haan. O, hoe kon er twijfel en pijn bestaan, in een huif van bloesem en aroom en zomerzang!...

Maar Kees kon niet eerder komen; en als Lotje te vroeg was, moest zij dat toch zelf verduren. Het leven en de tijd zijn waarlijk te oud, om zich nog te storen aan jeugdige mooie meisjes.

Die moeten evenveel vreugde en verdriet slikken als de lelijke oude.

Het is een heerlijke beschikking Gods, dat wij nooit blasé zijn met liefde in ons hart. Want eigenlijk is de liefde met al haar uitingen door zo veel miljoenen zielen gegaan, dat ze al een beetje gesleten zou moeten blijken als ze ons bereikt. En toch.

-

Kees vond zichzelf helemaal niet on-origineel, toen hij zijn handen voorzichtig voor Lotje's ogen legde en zei, dat ze nou es moest raden. En Lotje raadde dadelijk goed, na al dat gewacht en getwijfel. Waarom neemt geen vrouw ooit de moeite, verkeerdt te raden? -

Nu ja, hij wist dat haar vader dergelijke spelletjes al jaren achter zich had gelaten, en haar moeder zou, indien ze nog had geleefd, geen mannenstem hebben gehad; terwijl Lotjes houding niet toeliet dat andere mannen dan Kees haar zulke vèrgaande raadsels opgaven.

Ze zei dus: 'Dat is mijn lieve schat!', en Kees begreep zonder aarzeling dat ze hem bedoelde. Dat was heus geen pedanterie, want de vorige dag had ze hetzelfde gezegd (als antwoord op hetzelfde raadsel). Hij was elke keer weer verrast door de zachtheid van haar lieve wangetjes, die zonneschijn en mos overtroefden; en zij leek elke keer herboren te worden tot dieper besef, hoezeer zijn warme handen zomerklank en lieflijke belofte samenvlochten in dat éne aaitje over haar gelaat - - ze waren eigenlijk verslaafd aan het raadseltje, en zouden het wellicht tot hun negentigste moeten volhouden omdat anders de dag zo kaal was.

Hij ging naast haar zitten - en de bank leek aan die kant een soort troon te worden - en hij zei: 'Vandaag vertel ik het aan vader.'

Lotje knikte. Ze wist dit al, van hun avondwandeling, de vorige dag. Na zijn terugkomst uit het buitenland had Kees de gewoonte, 's avonds een loopje te gaan maken; meestal over de eigen bezittingen. Hetty, die zoals eerder gemeld heel veel wist op te merken, had vastgesteld dat Kees bij thuiskomst nooit bijzonderheden kon melden over de bloei van de bomen of over gekapt hout, of zelfs over het weer. Hij ging iedere avond een frisse neus halen, en hoe fris of waar en waarom,

wist geen mens.

Hand in hand dachten Kees en Lotje over het belangrijke voornemen, en wat de opvliegende, iets te corpulente vader ervan zou kunnen zeggen.

‘Als hij maar niets ervan krijgt,’ vreesde Lotje, nadeel bedoelend, waarbij ze nog in 't midden liet of dit een beroerte van woede of een spraakverlamming van vreugde moest zijn. ‘Dat zou ik zielig vinden.’ Want ze was een teerhartig wezentje, met zelf een vader die nooit ergens iets van kreeg.

‘Vader heeft nog nooit in zijn leven een feit ongemerkt laten passeren, en hij leeft nog aldoor,’ vond Kees optimist. ‘Hij haalt alles altijd naar zich toe, maar weet het bij tijds te weren.’ En dat was een blijde opvatting, welke dan ook feestelijk werd gevierd met een kus.

‘Ik kan me niet voorstellen, dat je altijd van me zou kunnen blijven houden,’ zei Kees nederig. Ach, wat was hij lief, voor een rijke jongen!

‘En ik kan me niet indenken, dat je van me houdt,’ bekende Lotje - en zij was nog veel schattiger, als arm meisje. Daarna troostten ze elkander met nog een kus. En de jasmijn leek er roze van te worden, en zijn geuren uit te slaan als engelenvleugels. Enkele vogels zongen daar een Ere-zij-Godje bij, en de haan riep uit de verte dat alles waar was.

‘Maar je zult het toch altijd probéren, niet?’ polste Kees, en blikte naar de weerspiegeling van de wuivende bloeitakken in grote, donkerbruine ogen.

‘Ik heb altijd al van je gehouden,’ betoogde Lotje met klem. ‘Weet je niet meer, dat we krijgertje speelden, en dat Hetty zei dat ik je voortrok?’

‘Jawel,’ antwoordde Kees. Hij herinnerde zich er niets van; maar hij wilde dat ze voortsprak. ‘Ik weet het nog best,’ dikte hij aan. ‘Die halfgare Hetty ook!’

‘Het wàs zo,’ fluisterde Lotje. De boomtoppen verzonken achter zwarte wimpers. Onze Lieve Heer heeft het zo geraffineerd ingericht, dat een mannenpink precies past in zulke krulletjes langs een meisjes-nekje...

‘En ik wist nergens van,’ zei Kees nadenkend. ‘Soms denk ik wel eens, dat kerels veel te weinig weten en beseffen.’

‘Juist fijn,’ antwoordde Lotje - en nu wuifden de boom-

toppen weer - 'de rest horen jullie van ons!' Dat moest natuurlijk weer worden bezegeld met een kus. En daarna zaten zij zo dicht mogelijk naast mekaar te kijken naar de blauwe hemel en de groene bomen, het jasmijn-schuim boven hen, en de grijsbruine aarde onder hun voeten, waarin Kees zonder het zelf te weten een L en een K had getwijgd. Ze wisten opeens dat ze in deze omlijsting van de Schepping behoorden, en dat het bestaan prachtig was. En ze praatten zacht en heel vertrouwelijk over het huis dat ze wilden hebben: de tuin en de meubelen en de lampen en de gordijnen.

Hoe zouden ze ook doorzien, dat eens hun vaders en moeders - ja, zelfs mevrouw Gravelinc geboren Bentenborg wellicht - zo hadden gesproken en gedacht. De liefde doet ons alles in toverachtig licht zien; dat is een deel van haar functie, anders kwam er niets van terecht. Het is werkelijk zaak, voortdurend verliefd te blijven.

Ach, wat was het leven verrukkelijk ondenkbaar en onwaarschijnlijk - en toch zo doodgewoon zálíg! Wie zou eraan denken, dat zo'n lief stelletje nog niet zo vreselijk lang geleden uit twee elkaar niet kennende, hulpeloze baby's had bestaan? Wie vermocht te beseffen, dat grootmoeder Gravelinc eens een jong meisje was geweest, waarom dan toch tenminste één jongen had gedongen? De gedachte dat zij als pasgeborene gewiegd had kunnen worden zonder bevelen te uiten of kritiek te bitsen, leek niet levensvatbaar. De getuigen waren trouwens voor een groot deel overleden, en dat verzwakt zo'n gedachte merkbaar.

Kees kende Lotje al zolang als hij leefde. Ze hadden samen verstoppertje gespeeld in ditzelfde park, en Kees had gezegd dat Lotje 'keek', terwijl ze onder het galmen van 'tien, twintig, dertig' met haar ellebogen om de ogen gevouwen van hem afgewend hoorde te staan. En Lotje had gekibbeld: 'Da's nietes!' waarin ze gelijk had, want je kon net zo goed niet verstoppertje spelen, als je van tevoren keek. Zo is het leven. En Kees had Hetty erbij geroepen, die besliste dat zij zou tellen. En ze had er meteen bij vermeld dat degeen dit haar dit recht betwistte of twijfelde aan haar eerlijkheid in het ogen-dicht-knijpen, zeer prompt kon rekenen op een paar donkerblauwe schenen met knobbels.

Zo schep je vrede.

Maar later, misschien wel een jaar daarna, ging Hetty naar kostschool, en zei als afscheid tegen Lotje: 'Ik zal je nu niet meer kunnen groeten, kind, want je bent de dochter van een tuinman.' En Lotje, tot op de bodem van haar ziel gegriefd, antwoordde: 'Gunst, wat hindert d'at nou? Ik vind het heus veel prettiger, alleen door verstandige, lieve mensen te worden gegroet! En naar een kostschool sturen ze je heus niet omdat je zo'n voorbeeld bent!' Dus had Hetty niet kunnen vertrekken zonder een opdracht aan Kees: 'Geef dat kreng op haar nek, want d'at zegt ze!' En Kees was in heilige verontwaardiging naar het tuinhuis gestormd en vergat zichzelf en zijn Stand zo ontzettend, dat hij ging staan te jowen als een burgerjongen. En De Bruin was naar buiten gekomen, en had gevraagd: 'Wat mot dat betekene, jongeneer?!' En toen had Kees geen passend antwoord kunnen bedenken, want hij wist niet dat De Bruin thuis was; en hij had met zijn schoenen in het grind staan schuifelen, tot De Bruin hem tot z'n schrik bij zijn arm pakte en in huis sleepte. Daar kreeg hij tegelijk met Lotje een spekkekoek met stroop. Daarna waren zij samen uitgestuurd om een zakje zwarte balletjes te halen, waarvan ze er elk als loon drie ontvingen.

Tja, toen kon Kees voor z'n fatsoen niet meer de zijde van Hetty kiezen, die hem 'n 'sloerie van een vent' noemde; het was hóógnodig dat Hetty naar kostschool ging. Ze vertrok met een van Kees z'n drie zwarte balletjes achter haar kiezen. Oma Gravelinc gaf haar natuurlijk net op die wang een kus ten afscheid en gleed uit, zodat Hetty toch nog lachend kon vertrekken.

Maar drie maanden later gooide Kees Lotje met een wurm. En Lotje zei met bliksemende ogen, dat hij maar moest oprukken, want dat zijn tuin groot genoeg was. Hij hoefde niet aldoor om haar vierkante meter heen te draaien. Ze had genoeg aan haar bloemen en aan 'voaders'. Ze had geen tijd voor en geen aardigheid aan jongens. Gedag.

En toen hij vijf dagen later aan zijn oor werd thuisgebracht door de postbode, omdat hij diens varken had losgelaten en de vrouw van de postbode door het ontketende dier werd geschept en meters moest meerijden tot ze er bij een bos brandnetels

af viel, hing Lotje over de onderdeur van haar woning en keek genoegelijk, hoe Kees half overdwers achter zijn oor aan liep en ze zei: ‘Is dat niet de jongemeneer van het huis? Die dèftige??’

Natuurlijk kon Kees haar toen een hele tijd niet bezoeken of zelfs maar groeten. Het is uitermate kwetsend, als dames zo reageren op je ongeluk.

Véél later was Lotje eens in een sloot geduikeld, die pas was uitgediept. Kees zag het tussen de bomen door gebeuren, en met de slungelachtigheid van een jochie in de opgroeï, zei hij geschrokken: ‘Plets, daar gaat ze!’ Het was geen diepe sloot, en evenmin breed. Kees rende erheen, ging aan de kant staan en schreeuwde: ‘Hier, Lotje, híér!’ waarmee hij bedoelde, haar de allerondiepste plek te wijzen. Er was geen denken aan, dat hij als jongen een meisje kon redden uk niet-aanwezig gevaar. Maar op Lotje maakte het een indruk, alsof ze een hond was, en voor haar lol in het water lag te snorken, en dat meneer van het Huis dat niet goed vond. Ze was veel kleiner dan Kees, en doodsbenauwd door het koude, onverwachte water en haar eigen gespat, zodat ze geen uitweg zag.

Toen zei stuntelige Kees (hij had zijn zondagse pak ook nog aan): ‘Steek me een van je vlechten toe!’ Maar de gedachte, dat zij aan haar haren aan land zou worden gehesen - dat ze in het water met haar rug naar die snotkerel moest gaan staan en hem haar vlecht toewuiven, maakte haar zo geëmancipeerd van razernij, dat ze alleen aan land kroop.

Toen ze daar zo druipend en ontdaan stond, kreeg Kees een gloeiende kleur. Nu begreep hij pas, dat het nooit oneervol voor een man was, een vrouw te helpen. Maar het was te laat.

Lotje beefde en bezag hem met vlammen van ogen. En hoewel hij tot aan haar huisje naast haar bleef benen zonder een woord te zeggen, met de handen in de zakken en alleen bezorgde blikken naar haar werpend, deed ze net of ze hem niet zag.

En zo groeiden ze samen op.

En daar zaten ze nu. En wisselden hun zevenendertigste kus, die morgen; en vertelden elkaar met woorden en blikken, dat hun liefde onmeetbaar was. Kees en Lotje. En hij bepeinsde in verwondering, nooit te hebben geweten, hoe blank haar hals was, en hoe lieflijk haar mond. Dat mondje had alle zoete lijn

van schuitje-varen-theetje-drinken en daarnaast overbrugde het alle versjes van onwijs naar wijs en van zoet naar hartklopping, en dan was je nog nergens. God, God, Lotjes mond!... - En zij bedacht, dat ze nimmer trouwer en eerlijker ogen had aanschouwd. Iets te ernstig, wellicht. Maar zo lief juist daarom. Zo fris als pas-uitgekomen donkere violen - en toch zo sterk. Ze kon er haar leven aan toevertrouwen. De rijkdom had hem niet verknoeid, de blaséë reis leek hem tot frisser jeugd te hebben geroepen.

In de verte van het park kon je vader De Bruin horen harken; onbewust van enig nabij liefdesgebeuren. Daar kon geen twijfel aan bestaan - zo regelmatig harkt alleen een vader, wiens kind in onbevangen vreugde het huishouden doet, afstof, aardappelen schilt en wellicht aan het hek op een leverancier staat te wachten...

En de jasmijn bloeide, en de boomtoppen wuifden.

Trouwens: wie in wijde omtrek besefte, dat Hetty op de bovengang een afspraakje maakte met secretaris Bos, om straks elkander tot het houden van een heerlijk gesprek te ontmoeten bij een of ander bankje in het park...?

5

De heer Van Dalen, gevreesd concurrent van Hendrik van der Spa, zag er weinig vreeswekkend uit. Mager en klein, met een kwijnend wit kuifje voor op zijn overigens glimmend kale schedel en onder deze vage vegetatie een paar zwemmende lichtblauwe oogjes die snel bewegend alles leken te moeten coderen, had hij geen schokkende uiterlijkheden die welk wezen ook tot ontzag hadden moeten nopen. Hij beschikte over een lange rode neus, waardoorheen hij luid ademhaalde en gedempt toetersprak. Echt een maandagochtend-ontwerp van Onze Lieve Heer. Naast Van der Spa leek Van Dalen uitermate burgerlijk, al was de luidruchtige dikkerd nu ook geen zichtbaar ondergeschoven koningskind.

Bij zijn binnenkomen knikte Van Dalen populair, en zei: ‘Morgen, Van der Spa! Gaat het een beetje?...’

Een vrieskoude leek de gastheer te verstarren, terwijl hij zich verhief van zijn gebeeldhouwde bureaustoel, zijn hand liet bengelen in een lelijk wuifje, en antwoordde: ‘Ga gerust zitten, meneer.’ Per slot van rekening is het onoprecht, joviaal te doen tegen iemand die poogt het brood uit je mond te stelen, en daar ook nog deels in slaagt.

Van Dalen grimlachte en bekeek de toegewezen zetel. Hij voelde er even aan met ferme behoedzaamheid, zuchtte en knikte opgelucht.

‘Hindert niks, hoor,’ zei Hendrik joviaal, ‘ik heb er meer.’

En daar zaten zij dan, en deden net of ze mekaar niet aankeken. Van der Spa kuchte. In de tuin kuchte De Bruin. In de verte kuchte een kip, en als laatste kuchte Van Dalen.

‘Ik ben gekomen,’ begon hij, pogend zijn stem breed en klankvol te doen zijn; meneer Van der Spa knikte mistroostig; ‘om eens even zakelijk met je te spreken,’ voltooide Van Dalen. Hij kuchte nogmaals. Misschien zat hem enig bedrog dwars.

Van der Spa knikte nog maar eens. ‘Tja,’ zei hij. En overpeinsde kort, waarom zijn schoonmoeder daarstraks toch zo

onmenselijk had gegild. Hij wist dat ze een vrouw was met niet altijd omlijnde invallen, met een hinderlijke, zo niet gevaarlijke originaliteit. Maar ze had het toch nog nooit bestaan, een kamer binnen te komen om alleen maar zo aller-ontzettendst te krijsen, en dan weer weg te sluipen, zonder enig teken van lichamelijke aanleiding tot dergelijke gevoels-erupties. Indien het als wraak was bedoeld, vond Van der Spa het smakeloos en seniel. Bah!

‘Enig overleg lijkt me wel dienstig,’ zei Van Dalen.

Van der Spa knikte nog maar eens. Verbeeld je, dat hij nu hier kon zitten met een héél blij gezicht, tegenover die man, welke hij zonder enige dwang haatte. Glimlachen, breed en zorgeloos. Desnoods zingen - wat die versleten scharnier piepte, was toch geen antwoord waard. -

Van Dalen sprak over aandelen. Ja, knikte meneer Van der Spa. Aandelen, uitdelen, opdelen, indelen, - wàt?! - Aandelen. Van zijn fabriek - òpkopen - - wàt - àfgeven...! recht van eerste koop, ‘om het zo maar es uit te drukken’, zei die frunnik - wat betekende dat...?

‘Waar práát u over!’ informeerde meneer Van der Spa, toch wat glazig.

‘Ik wou aandelen van uw fabriek aankopen. Honderd van duizend voorlopig.’

‘W-waarom?’ vroeg meneer Van der Spa, met inspanning nonchalant blijvend.

‘Ik heb op het ogenblik niets te koop, voorzover ik weet.’

Van Dalen boog zich uit de verte met een intiem rekken van zijn nek naar de tafel. ‘Ik heb mijn afdeling voor antiek-imitatie uitgebreid,’ zei hij.

‘Dat weet ik,’ bevestigde zijn gastheer. ‘Uw houtworm is héél slecht, meneer. Zulke grote gaten maakt niet één houtworm - zelfs niet bij u. Toen ik voor het eerst een romaanse tafel van u zag, dacht ik: waarom hebben ze er patrijspoorten in gemaakt?’

Van Dalen glimlachte kurkdroog. ‘Geestig,’ prees hij, ‘voor uw doen.’ Hij bleef merkwaardig kalm. En dat maakte meneer Van der Spa juist zo bruisend. Hij maakte het ook te zelden mee.

‘Uw eik is te rossig,’ blafte hij. ‘En uw ahorn heeft geel-

zucht.’ Hij bekeek het effect van zijn woorden, dat miniem moest worden genoemd.
‘Uw gotiek mist alle mildheid en speelse variatie - -’

Doch hier viel Van Dalen hem geamuseerd in de rede. ‘*Ik* verdien met mijn antiek.’
En hij grijnsde als een slechte ouwe muis met weinige, maar uitdagende tanden.

‘Uw antiek,’ hernam Van Dalen, ‘dat verpeste hout met deume. ‘De cherubijnen op zo'n kussenkast-timpaan zijn zwangere bosnegerinnen, dat zeg ik u! En de leeuwenkoppen van uw stoelen zijn geen leeuwenkoppen, meneer! U bent al veertig jaar in de war met een lintworm!’

Het was gelukkig dat Van Dalen nu eindelijk enige tekenen van emotie begon te tonen, want meneer Van der Spa zou zich niet hebben geschaamd om hem te vertellen dat mevrouw Van Dalen een verouderd model weckfles was, met polkahaar en dat haar kinderen feestartikelen waren, omdat hun vader was samengesteld uit nat kruut en serpentinepapier.

‘Ik heb u wat te zeggen!’ siste Van Dalen door zijn neus.

‘Doet u dat dan!’ siste meneer Van der Spa terug, en ging demonstratief breeduit zitten om te genieten.

‘Uw antiek,’ hernam Van Dalen, ‘dat verpeste hout met deuken erin, is te goedkoop. Te laag geprijsd,’ zei hij en woelde met een optimistisch gebaar over zijn kale kruin, om in het vale voortuintje tot kalmte te stranden. ‘Uw antiek zwerft overal, zonder te worden verkocht. De mensen weten van de tweede klas lagere school af, dat ze door u worden bedonderd met stijlloze flitsflats. U bederft voor mij de markt, omdat men gaat denken dat alle imitaties rommel zijn. U maakt de mensen argwanend tegenover elk meubel... en daarom, meneer - dáárom móét uw antiek verdwijnen -’

Ja, daar zat die impertinente spaander in een andermans huis te doodvonnissen. Hij vermat zich, bij de laatste woorden met zijn gemene knook op de rijk gebeeldhouwde schrijftafel te tikken. Het leek Magere Hein wel.

‘Belachelijk!’ schreeuwde meneer Van der Spa, en lachte niet.

‘Helemaal niet belachelijk,’ weerlegde Van Dalen gevaarlijk.

‘Ik moet schateren!’ zei meneer Van der Spa intiem en afgemat. ‘Ik voel het aankomen!...’

‘Doet u dat dan eerst even,’ raadde Van Dalen correct, ‘dan zal ik u daarna wel het een en ander vertellen.’

‘Ach, doet u dat maar eerst,’ noodde onze heer, ‘dan hoeft ik straks niet opnieuw te beginnen.’ Waarna ze elkaar in hun leugenachtige ogen blikten en de onwaarheid alleen van mekaar wilden beseffen.

‘Uw antiek-fabricage moet worden gestopt,’ decreeteerde Van Dalen met klem. ‘Er is dus maar één mogelijkheid: ik moet zeggenschap hebben in uw bedrijf. Hiervoor zou ik graag honderd aandelen van duizend gulden willen hebben.’

‘U - - bent wel zéér - - - openhartig..., voor iemand van uw kaliber,’ vond meneer Van der Spa, op de grens van ontploffen. ‘Als u - - zulke - aan - delen wenst, ááp van een Van Dalen, - - - moet u ze kópen, meneer!!!!’

De gast had hem beschaafd laten uitstamelen. Nu repliceerde hij met hoffelijk leedvermaak: ‘Dat zou ik wel willen, maar er is niets meer te koop, behalve wat u zelf in bezit hebt...’

Hierover hoefde meneer Van der Spa eigenlijk niet na te denken. Hij vermat zich, te grinniken, hoewel hij liever met het lijk van zijn tegenstander de vloer zou hebben gestoft. ‘Kletsplot!’ zei hij, als mager resultaat van vrolijkheid en beheersing. ‘Wij moeten deze conferentie maar opheffen.’ En hij strekte zijn hand naar het belletje, waarmee Joris placht te worden gewaarschuwd, dat er een gast uitermate stellig het studeervertrek van zijn meester wenste te verlaten. Maar hij had het knopje nog niet betast, toen Van Dalen als een gifslang zijn puntneus naar voren prikte, en zei: ‘Ik heb thuis een brief... van u aan een juffrouw uit een theesalon... die door u werd gefinancierd...’

‘Beh?!’ zei meneer Van der Spa, en brandde zich flitsend aan het belknopje.

‘En ik heb ook...,’ Van Dalen moest even in gedachten zijn scandaleuze inventaris ordenen, dat was zichtbaar, ‘een hele correspondentie van u... aan een juffrouw van het toneel... En twee brieven van u aan een bekende danseres... als het tenminste een danseres is, dat zal ik nog es nazien..., en zes brieven van een dame..., die haar huis door u heeft laten inrichten, enige jaren geleden...’

Daar zat meneer Van der Spa; en hij staaarde naar het dunne vogelgezicht tegenover hem, alsof hij het zojuist in rookwolken uit een fles had zien krinkelen. Een mens is net als een auto: als je het stuur en de versnellingen maar weet te vinden.

‘B-ik-eh... ikkehèhèhèhè,’ zei meneer Van der Spa, en speelde infantiel met zijn vingers, die beter wisten.

‘En dan heb ik ook een transactie van iemand van een zeker ministerie,’ vervolgde Van Dalen, vervuld van onhemelse vreugde, ‘over de inrichting van zekere zaal..., met “echte” meubelen..., waar een paar maanden geleden nogal wat over te doen is geweest, maar waar toen geen bewijs voor werd gevonden... O, o, wat hebben we toen de spilzucht van die mensen gelaakt!...’

De heer Van der Spa poogde met zijn vinger tussen zijn boord enige speling te verkrijgen voor een onbevangen glimlach van binnen uit. Maar zijn vingers leken niets meer te kennen dan geld-tellen, en de glimlach bleef in de geboorte steken. ‘M-mè-dat... eh - humhum...’ sprak de meubelmagnaat.

Van Dalen, wiens masker per seconde naar de mimiek van Shylock groeide, stond op en boog zich brutaal naar voren, om dreigend te zeggen: ‘Man, man wat ben jij een zwijn!...’ En de bewondering in zijn stem had een compliment kunnen zijn, want hij leek er verstand van te hebben.

‘En jij dan,’ schetterde meneer Van der Spa, opeens verlost van de betovering, zodat Van Dalen als een geraakte vogel naar zijn stoel terugfladderde. ‘En jij dan - chanteur!...’

‘Een chanteur begint niks zonder materiaal,’ gromde Van Dalen door zijn intrigante neus. ‘En dit materiaal is de misdaad! - De misdaad, die nooit begaan had mogen worden!’ Alsof er misdaden waren, die daarvan waren uitgezonderd.

Een ogenblik zat meneer Van der Spa hem aan te kijken, zonder enige verdere spraak te kennen. Maar als je drieëntwintig jaar bent getrouwd met op de achtergrond ene Gravelinc, dan leer je je redden. Hij besloot, het over een geheel andere boeg te gooien. ‘U bent niet alleen een chanteur,’ zei Van der Spa, en hij blikte met ontzette oogjes naar de spicht tegenover hem, ‘u bent een moordenaar. De moordenaar van mijn geluk als mens.’

‘Een chanteur is altijd een moordenaar,’ gaf Van Dalen uitgelaten toe, ‘van de slechte moraal.’

Toen meneer Van der Spa het woord ‘moraal’ vernam, schoten hem de tranen in de ogen. Een man kan vallen, zoals bekend mag worden geacht; maar je bent een overrijpe peer, als je blijft liggen. Van der Spa was meer dan twintig maal met frisse moed opgestaan, en hoopte daarin nooit te falen. ‘O,’ zei hij weemoedig, en probeerde het resultaat te schatten, ‘mijn lieve vrouw, meneer!... en mijn kinderen...! en mijn sch -’

Doch vóór hij tot die grote leugen kon komen, doorsneed de ellendeling tegenover hem alles: ‘Om van alle andere lieve vrouwen en het aanbeden geld maar niet te spreken.’

Het mocht duidelijk worden geacht, dat de gastheer hem niet hoorde. Hij zat heen en weer te wiegen met de animo van een jonge moeder, en staarde in de lucht. Zijn rechterhand trommelde op het tafelblad, vlak naast het belleknopje, maar stapte niet één keer mis. Het zou een verrukking zijn geweest, Van Dalen met stoel en al tegen de zolder te zwiepen, om dan hersens en botten te laten opvegen - meer had dit ongelukje niet. Maar ja. - ‘Mijn familie - - mijn geluk - -’ prevelde Van der Spa, ‘nu gaat alles stuk!...’ wat nog aardig rijmde - het had iets weg van een aftelversje, al viel er bitter weinig meer af te tellen.

‘Behalve jij!’ zei een tweesnijdende stem uit de deurkier, welke eensklaps onkies en verraderlijk was ontstaan. Dat was dan een verkeerde kroon op het aftelversje. ‘Behalve jij, jij, jij!’ zei de stem. En meneer Van der Spa moest denken aan Philips de Tweede.

Alleen een onwetend schepsel als Van Dalen in dit geval was, kon vriendelijk glimlachend opstaan, om mevrouw Gravelinc te groeten.

‘Dag, meneer,’ zei de bejaarde vrouw, en ze zette een gezicht of ze aan een ontharingsmiddel rook.

Van Dalen boog en mompelde naamklanken. Het was echter duidelijk, dat mevrouw Gravelinc voor dit soort wissewasjes geen tijd disponibel had. Ze wendde zich teatraal tot Van Dalen en sprak: ‘Toont u geen genade, lieve meneer! Hij doet het ons ook niet. Hij is een misplaatste slabak zonder gevoel,

behalve in het zitvlak, waarmee hij zijn eigen provocerende stoelen verslijt. Het enige wat hij kan is geld verdienen, en dan houdt hij het nog voor zichzelf!...'

Van Dalen wist nu beter, maar hij stond er uit het veld geslagen bij te knikken. Hij vreesde de heftige dame, die van haar kant niet langer weerstand had kunnen bieden aan haar vernederende drift, en op deze wijze andermans conferenties kleur verleende. Misschien zou ze nog iets compromittants loslaten wat Van Dalen kon bijknopen - maar er kroop een atavistische lafheid in zijn benen omhoog: dat wijf was levensgevaarlijk, want ze had remmen noch maatstaven, en kon dadelijk de gast aanvliegen.

Ze wendde zich nu voluit naar haar schoonzoon, en vroeg met een stem, zo dun als een scheermes: 'Wáár is de auto, waar je vrouw al de hele ochtend om zit te schreien...?! Jij, ontzettenderd! Jij, door de hemel verlaten goudslokker, jij -'

Van Dalen kuchte omzichtig en stumperde hees: 'Als ik soms stoor...?'

'Nee, u stoort níét!' antwoordde mevrouw Gravelinc. 'U komt als geroepen, líéve meneer - daar ziet u ook naar uit!'

Hierover moest Van Dalen tot in zijn baardregionen blozen, want geen zinnig of onzinnig mens kon dit anders vertalen dan als sarcasme, en dat deed hij dus. 'Blijft u híér,' vuurde de bejaarde dame hem aan, 'en pláágt u mijn schoonzoon naar allerbeste weten, meneer! Zet u hem de voet dwars, wáár u kunt!...' Van Dalen stond temet in brand. Maar de schimpscheuten leken nog niet uitgebloeid. 'Deze misdadige dikzak kan alleen worden opgevoed door eerlijke mannen met een sterke wil en een groot karakter,' zei mevrouw Gravelinc.

Wellicht drong Van Dalens eigen slechte aard hem ertoe, dit alles voor zure koek te slikken - voor satyre van de bijtendste soort. Hij rechtte zijn rug en kuchte nogmaals, vol uitdrukking.

'Als u hem tot húílen brengt, vinden wij dat doodgewóón!' animeerde de raadselachtige heks.

'Ik zal gáán!' kondigde Van Dalen aan, eindelijk tot de bodem van zijn ziel doorploegd van grieven.

En voor het eerst die morgen gingen zijn plannen parallel met die van de gastheer. 'Jullie gaan allebei!' kreet Van der

Spa, in een plotselinge uitbarsting van inzicht en congestie. ‘Allebei! Allebei!’ alsof hij op de markt een nieuw soort waterlaarzen aanpreeft. De klap op het tafelblad is het wapen van de onmachtige, en dus gaf hij die erop toe. En aangezien hij zijn gebalde, over-geanimeerde vuist gebruikte, was het voor hemzelf de pijnlijkste ervaring. Hij wees met sidderende wijsvinger naar de deur, terwijl hij ontstellende dingen openbaarde over enkele toekomstige in het Hiernamaals.

Nu echter bleef Van Dalen staan, in plotselinge herwaardering van mevrouw Gravelinc's smeekbeden en aanwijzingen. ‘Dus u meende wat u zei,’ informeerde hij omzichtig.

‘Ik meen alles wat ik zeg,’ bekende mevrouw Gravelinc met de ijver van een veroordeelde die mag biechten. Ze legde een vluchthand op de deurknop en besloot: ‘Als ik zeg dat deze man een gruwelijke bevestiging is van Darwins theorie, dan méén ik dat!... De manier, waarop hij met zijn ogen knipt als ik met hem praat, is aapachtig en barbaars geschikt.’ Ze draaide de deurknop al om, want er was beweging in de achtergrond. ‘En ik haat zijn dikke vingers, die altijd naar een deur wijzen of in zijn boordje voelen, of ergens moeten krabben. Ik heb hem éénmaal in bed zien liggen, toen hij ziek was - en ik heb bróóm moeten innemen, want -’ Maar toen leken haar openbaringen genoemde dikke vingers een geheel nieuw rayon tot krabben te hebben verraden, zodat meneer Van der Spa met uitgestoken handen op haar af kwam. Mevrouw Gravelinc zag daarin een duidelijk sein dat ze *nu* de deur moest opensnijten, en geen tel later.

Logisch is, dat bij een zo overhaast vertrek als dat van haar en de heer Van Dalen, er geen sprake kon zijn van enig officieel afscheid. Toen mevrouw Gravelinc tot de slotsom kwam dat haar benen stilstonden en haar lichaam niet langer de luchtdruk in huis abnormaliseerde, bevond ze zich achter de ijskast in de provisiekamer.

En juist op dat ogenblik stond Van Dalen stil bij het hek aan de straatweg, en keek om zich heen... Zijn tempo moest een beetje Olympisch zijn, want de oprijlaan had een aardige afstand. Een zoele vrede was alom. Er zongen vogels, de bomen hieven hun prachtige groen hoog als trotse vrouwen; en achter een lief portiershuisje kakelden kipjes hun eiertriomf.

Van Dalen zuchtte. Misschien was hij in zijn prilste dagen een goed jongetje geweest. De een slijt sneller dan de ander.

Meneer Van der Spa had de tijd nuttig gebruikt om terug te zinken in zijn bureaustoel en zich het voorhoofd af te wassen. Het bestaan van enige oefening 1, noch van 2 of 3, was hem nog bekend. In zijn geest toornde de boosheid, en daarvoor heeft men geen oefening nodig. Hij kon het geluid van een door verkeerd gebruik uitgesleten sopraan die splinterende gemeenheden wegbeet, niet uk zijn hersenen krijgen; en zijn voeten snakten ernaar met streel-jeuk, op mevrouw Gravelincs stoffelijk overschot te dansen, nadat zijn intens beledigde vingers hun militaire plicht hadden mogen vervullen. Hij kon niet denken aan haar sprietige witte haarstrengen zonder dat hem het water in de mond liep van grijpgraagte; en als hij dacht aan haar arrogante gelaat, voor éénmaal ontredderd door een smeuïge, eindelijke angst, dan stakte zijn adem van onstelbare genotzucht. Er was bloed achter zijn blik en dun vloeibaar gif in zijn denken. Het klopte in zijn pols en onder zijn vonkenschietende schedel. Hij verbaasde zich, dat zijn adem onzichtbaar en kleurloos kon blijven, en zijn zakdoek niet in brand vloog. Hij kon er niet aan denken, dat er in een betere wereld plaats zou zijn voor hem en deze vrouw tegelijk. Dit zou geen betere wereld betekenen. Hierover moest hij vonkerig nadenken, en hij besloot er een bevriende dominee over te raadplegen.

Zo zat daar meneer Van der Spa, arme man, ten prooi aan zwarte overwegingen. Van zwarte overwegingen naar witte gezichten is maar één stapje; en van witte gezichten naar verwrongen gelaatstrekken een tweede, en daarvandaan naar oefening no. 1 was de derde. Zo komen we toch altijd weer bij iets aardigs terecht. Hij moest even trainen. Joris zou binnenkort vorderingen willen zien.

En in deze seconde zeiden twee stemmen achter hem, uit de openstaande tuindeuren, welke tot dan slechts zonlicht en vogelgefluit hadden doorgelaten: ‘Váder! -’

Hier breekt onze film, net zo abrupt als oefening no. 1 toen brak. Wij moeten nog even een eindje terug, lezer.

6

Het spreekt vanzelf dat Hetty, met haar praktische aanleg, er niet aan zou hebben gedacht, Bob Reinders te dirigeren naar een bankje onder een bloeiende jasmijn. Voor vertrouwelijke gesprekken had ze een uitgezochter plekje - en daarheen had ze zich begeven.

Midden in de boomgaard stond een dikke kersenboom. Onder die boom stond een bankje. Het landgoed was bezaaid met bankjes, nadat mevrouw Gravelinc zich aldaar had geworteld; want niet alleen placht ze veel te wandelen, maar ook dikwijls en lang te rusten onderweg, om zodoende een goed, zij het een hoogst onwelkom oogje in ieder zeil te houden. Ongetwijfeld was het aan die bankjes te danken, dat mevrouw Gravelinc tijdens het eten kon zeggen: 'Ik vind die nieuwe tuinjongen op één na de grootste idioot hier. Ik heb zelf gezien, dat hij tegen een bloem schopte', of: 'ik zou wel eens willen weten, waarom iedereen ophoudt met fluiten als hij in de boomgaard moet werken tussen de rijpe perziken', of: 'dat de een of andere onfrisse figuur eventueel zou gaan baden in zo'n stinksloot, als langs het terrein loopt (en dan keek ze haar schoonzoon aan), begrijp ik. Maar dat een jong meisje van enige beschaving haar hond dat water injaagt om een onnozele stok eruit te vissen, vind ik vies en vergezocht.' Dan had Hetty in een speelse bui door de buitendreven gedarteld.

Eigenlijk was Hetty de enige, die zich nimmer door oma's opmerkingen of enige andere replieken uit het veld liet slaan. Dit was misschien een verklaring voor de onbeschroomdheid, waarmee ze op het bankje onder de grote kersenboom stapte, en vandaar de boom in. Ja. *In* die boom vond zij de secretaris van haar vader op zich wachten. Toen ze, in het lommer opgeslokt, de jongeman boven zich zag, stond ze stil op haar tak, en zei: 'Dag lekkere rijpe peer van me! Zit je daar al lang met je fijne facie?' waarna ze zijn been pakte en een kus op de sok drukte. Bob had voorlopig geen andere reactie dan zich

krampachtig vastgrijpen aan de omgeving, want die voet was juist zijn steunpunt geweest. 'Zit je al lang hier?' vroeg Hetty, noest klauterend.

'Negen minuten, vijfenveertig en een halve seconde,' was 't antwoord.

'Ik zou gezworen hebben dat ik te laat was,' zei Hetty.

'Je bent te vroeg,' stelde Bob haar gerust. 'Ik ben nog lang niet klaar met naar je te snakken.' En hij blikte op haar neer als God naar zijn nieuwste schepsel, en dat wil wat zeggen.

'Nou, ik ben ook nog niet boven,' vond Hetty. Maar die blik van boven af schonk haar toch een innige haast, waarbij een geliefde, sterke hand deskundig allerlei misgrepen langs dunne takken voorkwam. Niet geheel nodig, want Hetty klom al sinds haar derde. Maar ja, ze had niet altijd een zo edel doel voor ogen gehad, als de aardige kerel, die daar verliefd als een bevallig oerwezen tussen het groen wachtte.

'Geef me nou es 'n kus,' zei ze toen ze eenmaal zat; alsof het een borrel gold. En Bob, met toch iets van schroom omdat hij als arme jongen de dochter van zijn baas vrijde, zoende haar vol eerbied, strelend met zijn lippen langs het fluweel van haar wangetje. 'Goeiemorgen, goeiemorgen!' fluisterde hij. 'Heb je goed geslapen, vogeltje?...'

'Ja,' antwoordde het vogeltje zakelijk. 'Zeg, Bob, vandaag ga ik er met paps over kletsen. Zal me benieuwen, hoe hij me vindt.'

'Ik wou dat ik hem voor een tiende kon doen voelen, hoe ik je vind,' zei Bob, met haar slanke vingertjes spelend. 'O, als hij kon begrijpen, hoe ik over je denk!...'

Met haar gewone impulsiviteit sloeg Hetty haar arm stijf om de nek van de beminde, zodat Bob met armen en benen zwaaide. 'Pas maar op,' waarschuwde ze. 'Hij heeft het niet voor niets zo ver gebracht in de handel. Hij kan goed mensen overtuigen, en ik ril als ik eraan denk dat hij jou zou bijbrengen, hoe hij over mij denkt!...'

'Ik heb mijn eigen oordeel!' zei Bob.

'En - je hebt mij!' onderstreepte Hetty. Want dat vond ze eigenlijk een hele prestatie van hem. Geen man had haar ooit langer dan twee weken geboeid; en hier was er dus een, die ze nu achttien dagen kende, en ze dacht voortdurend aan hem.

Ze kneep haar arm nog wat steviger rond zijn hals, en murmelde: ‘Hoe heb je het toch klaargespeeld, mijn afgekoelde ogen te vangen?... Als je maar geen berouw krijgt!...’

Doch Bob wist haar te overtuigen dat berouw voor de zwakken was. En als hij in de blauwe ogen vol liefde keek, kon hij niet bevroeden dat niemand anders er tevoren zo'n grote genegenheid in had mogen lezen. Wat wist zij van de zwakken?...

Het was indertijd geen overbodigheid geweest, Hetty naar een kostschool te sturen, om eens een andere toon van spreken te bestuderen dan die, welke haar grootmoeder haar leerde. Maar het scheen toch dieper te zitten, want met elke vakantie verraadde ze achteruitgang, en zei afschuwelijker dingen.

Direct toen ze voor de eerste vakantie thuiskwam en haar moeder bezig vond, tussen de plooiën van een crapaud te grabbelen omdat ze een tientje had verloren, zei ze: ‘Dààg! Is oma ertussen gefloept?’

‘Ach, wel nee!’ had Liza geantwoord. ‘Dag Hetteke! Wat ben je groot geworden! Krijg ik geen kus?’

Die kreeg ze; en met haar lippen nog tegen moeders wang, zei Hetty: ‘Oma is toch niet te dik geworden, om daar in te passen?’

‘Ach, wel nee!’ had haar moeder herhaald; omdat ze haar hele aandacht bij het tientje had.

‘Als ze ooit te dik wordt, moet ze kostgeld betalen,’ vond Hetty. ‘Ze is er oud genoeg voor.’

En 's middags aan tafel had ze haar vader gevraagd of hij het verschil wist tussen een grootmoeder en een naaimachine.

‘Nee, dat weet ik niet,’ had meneer Van der Spa bekend, min of meer bevreemd naar de overzijde van de tafel kijkend, waar zijn schoonmoeder met een vork haar aardappel zat te kietelen. Iedereen was muisstil geweest om de kostschool-grap te horen.

‘Een naaimachine stikt als je 't wil,’ zei Hetty.

Daarna was er in de eetkamer een tumult losgebarsten. Liza had geroepen: ‘Hetty! Ik vind je een afschuwelijk kind!... Weet je wel, dat oma ook een grootmoeder is?’

‘Nee,’ zei het afschuwelijke kind, ‘oma is een kruising tussen een gerookte paling en een strohalm. Ik heb haar straks

voor niks mijn rapport laten zien! Wat doe je, als vrouw te werken, als het niet eens wordt beloond?...'

En oma had een aardappel in haar keel gestoken en getoond, dat grootmoeders niets minder goedwillig waren dan naaimachines, alleen niet zo praktisch. En Kees had daarbij gezeten, met altijd die stomme verbijstering van een nadenkende jongen, welke door de omstandigheden wordt overweldigd en op eb wacht.

Maar meneer Van der Spa had zijn dochter na afloop van het diner meegenomen naar zijn werkkamer en haar een rijksdaalder gegeven onder uitdrukkelijke vermelding, dat die als beloning was bedoeld voor haar rapport (hetwelk overigens de middelmaat nauwelijks haalde).

Bij haar tweede thuiskomst had Hetty beweerd: 'Ik ben de enige hier in huis, die wit kan dragen. Mams is er al te oud voor, en oma moet nog een poosje wachten.'

Tijdens de grote vakantie had ze brieven ontvangen van een jongen. Toen haar ouders daarop aanmerking maakten, antwoordde ze: 'Paps heeft natuurlijk vroeger net zo gedaan, dus die moet zijn mond houden. En mams heeft ze nooit gekregen, dus die kan er niet over oordelen.'

Nu kan men begrijpen dat een man met het temperament van meneer Van der Spa zich zoiets niet kon laten zeggen, vooral omdat het de waarheid was. Met kwiksnelheid op kookhitte gebracht, vertelde hij zijn dochter in scherp-omlijnde termen, wat voor griezeligs brieven van jongens konden voortbrengen.

Hetty wist toen al beter, en ze ritselde met het papier, dat ze in haar broek had verborgen. En aangezien haar vader besepte, hoe fatsoenlijk een vader hoorde te zijn, en haar moeder nooit iets anders tegen haar kinderen had gedaan dan huilen en lachen, bleef Hetty de gelukkige bezitster van dit en meer epistels. Niemand wist precies, of het met Hetty berg-op of berg-af was gegaan. Na die jongen waren er meer geweest.

Eén kerel had het lang uitgehouden. Hij had drie maanden zijn aandacht aan de rijke dochter gegeven, zonder warm te lopen voor het kapitaal, want hij had zelf. Een hypermoderne vent met een spitse neus, kille, grauwe ogen en spiegelglad haar. Van maanlicht en verre einders had hij nooit gehoord. Zijn kamer was wit behangen en wit gemeubeld met rechte

lijnen. Van nature was hij de kernachtigheid genegen en hij aanbad Hetty, voorzover aanbidden niet uit de mode moest worden geacht.

Hetty was een raadsel geweest, in die tijd. Men verwachtte elke dag haar verloving met de moderne man, en intussen was ze heel opgewekt.

Op een keer zei hij haar eerlijk dat het hem prettig leek, met haar samen door het leven te gaan, zo lang als ze het goed konden vinden. Zelfs leek het hem niet gek, er samen een kind op na te houden. Hij verdiende genoeg. Wat of Hetty ervan vond? Zouden ze het eens proberen? Lieve, beste Hetty! In zakelijk enthousiasme vergeleek hij haar bij een rank, goed geconstrueerd staalmeubel: zo simpel, zo betrouwbaar en ontdaan van ouderwetse humbug.

En toen zei Hetty - en haar stem leek op die van haar grootmoeder - 'Beste jongen, ik ben natuurlijk te on-romantisch om me geveleid te voelen. Maar ik moet je waarschuwen, dat een staalmeubel veel meer geduld heeft dan ik. Het mijne is nu op. Bovendien kan ik niet trouwen met een man, die de liefde bijna net zo prettig vindt als een sigaret of een goeie cocktail. Voor mij zal liefde een gastmaal zijn, waaraan ik me verzadig of waar ik me ongelukkig aan vreet - misschien wel allebei. Iets anders kan het niet worden, want ik ben een vrouw. Wil je nog een borrel?'

Toen had de moderne man haar op de schouder geklopt en vreselijk moeten lachen. En Hetty had nog veel harder moeten lachen. De aanbieder was weg gegaan, zonder terugkomst. Gekwetste trots is van alle tijden.

Hetty bleef zich zelf. Haar moeder begon langzaam maar zeker te vrezen, dat ze haar dochter geen hart had meegegeven. Ze maakte zich hevige verwijten in dat opzicht, want ze had best wat te missen gehad. Ze begreep Hetty niet. Niemand begreep Hetty; behalve de enkele man, die haar op de gang was tegengekomen, toen hij bij haar vader was aangenomen als secretaris. Hij had beleefd gebogen; en Hetty had bijna net zo beleefd geknikt. O, het was volkomen onpersoonlijk. Maar van dat ogenblik af dacht Bob aan Hetty, en Hetty aan Bob.

De tweede dag dat hij in huis woonde, had ze hem verteld dat ze niet van blonde mannen hield. Dat kon hij zich aan-

trekken. ‘Wat een rustig idee!’ zei hij, buigend. En liep door.

Die avond had Bob haar verteld dat ouderwetse vrouwen te beschaafd waren om met hun oordeel te koop te lopen, en moderne te wijs. En de daarop volgende ochtend had Bob in een belangwekkend gesprek duidelijk gemaakt, dat er jaguar-wijfjes waren, die altijd hun tanden lieten zien en naar de mannetjes beten, die overal hun klauwen in sloegen en bij alles hun kreten lieten horen. ‘Dat soort,’ vertelde de secretaris, ‘wordt geschuwd door de mannetjes. Als ze ooit een nest krijgen, is dat de roep der natuur. Maar uiteindelijk vervallen zij tot een zwervend bestaan, waarin ze hun eigen kostje moeten vangen, schonkig en verarmoeid als ze zijn.’ En Hetty had aan haar grootmoeder moeten denken - hoewel die kans had gezien, zich van een anders kostje te voorzien... En nog was ze een beetje sprakeloos, toen Bob haar uitlegde dat vrouwen voor een man waren als dassen: er zijn er die een man prachtig vindt - er zijn er, die hij niet kan zien. Maar elke man heeft er één, waar zijn hand zonder bedenken naar grijpt.

‘Dat is het oude vod, waarvan hij geen afstand kan doen,’ begreep Hetty, voor het laatst smadelijk.

‘Dat ziet alleen de buitenstaander,’ antwoordde Bob, haar aankijkend. ‘De man zelf heeft daar geen erg in.’

Toen was Hetty gecapituleerd. Zij was een Brünhilde - ze moest worden verslagen; en dat was gebeurd. Ze was te reëel om nu niet haar eerlijke genegenheid te tonen, wat ze prompt deed. Ze vergat alle brief-, briefkaart- en telegram-schrijvende vrienden. En daar zat ze nou, in een bejaarde kersenboom, met de liefde, waaraan ze zich zou verzadigen of ongelukkig vreten, of misschien wel allebei. En ze had uitzicht op een bankje onder jasmijntakken. Ze vond Kees nogal afgezaagd; en murmelde onderwijl tegen Bob over het huis, dat ze zouden hebben. Maar toen stond Kees op en trok zijn boordje en das recht.

‘Ik moet weg!’ zei Hetty tegen de liefde. En ze liet zich zakken, van tak op tak tot ze hing te bengelen en op de grond sprong. Naar huis!

Ze was maar net op tijd: buiten de openstaande tuindeuren van haar vaders werkkamer ontmoette ze Kees.

7

‘Váder!’ hoorde meneer Van der Spa twee stemmen zeggen. En hij was niet in de stemming, zelfs om één stem ‘Vader’ te horen zeggen. Hij wist opeens, hoe ondoenlijk het was, oefening 1 te doen, als je vader was, en niet Vrij Man. Men had geen enkel recht meer om wijn te drinken, aardige dames vriendelijk aan te kijken en te zingen. Er werd niet verwacht dat men vrolijk was of zelfs maar lachte. Het volle leven galoppeerde naar een onbereikbare horizon en ging daar om je zitten giechelen, terwijl de schoonheid haar mantel aantrok, haar hoed opzette en je uitsliepte. De vreugde was geen vlees en bloed meer, doch een bouillonblokje. Vader! of man, of schoonzoon. Het was allemaal dezelfde pap met een ander kleurtje. Hij had zich niet tijdig beheerst. -

Achter hem zei een meisjesstem: ‘Ben je dood of zit je te bidden?’

Hij kon zich nog altijd niet beheersen, en gaf met een daverende klap op het tafelblad nog een derde mogelijkheid aan. Meteen beseftte hij, dat die hand straks ook reeds voor eenzelfde doel was misbruikt. Maar de meisjesstem zei: ‘Paps, ik moet je even spreken.’

‘Nee,’ zei een verwante jongemannenstem. ‘Ik eerst! Ik was hier eerder, Het!’

‘Ik wil niets horen!’ wierp meneer Van der Spa tegen.

‘Behalve jezelf!’ weerlegde Hetty. ‘Je maakt me toch een lawaai, vandaag!’ Ze zuchtte, kwam binnen en ging tegenover hem zitten op de zetel die tevoren Van Dalen had gedragen. En ze zei: ‘Ben je weer ondeugend geweest! Ik zie aan je fieselemie, dat je zin in strafregels hebt!’

Dit moest een misverstand zijn, want meneer Van der Spa keek even uitgestreken als een kip op het nest, en voelde zich net zo gestoord. En zijn zoon kwam er met ernstige ogen bij staan en zei: ‘Ik zou je graag even willen spreken, paps!’

En omdat dit niet genoeg scheen te zijn na een uitgebleven

keukenmeid, een ruzieachtige schoonmoeder, een concurrent die iets van hem wist en een huilende gade, schreeuwde zijn dochter, haastig alsof ze de tram moest halen: 'Ik-wil-trouwen!'

'Tróúwen?...!' herhaalde meneer Van der Spa perplex, en ietwat gealarmeerd door deze spoed. Het volle leven giechelde luider van zijn horizon.

'Nee, ik wil trouwen!' zei Kees verontwaardigd.

'Dan trouwen we allebei,' bedacht Hetty koortsachtig. Ze deed aan haar grootmoeder denken, 'Dan heeft paps lekker eindelijk rust!' Er moest iets rampzaligs achter zitten, anders zou ze zijn rust niet naar voren schuiven. Als ze maar niet waren opgestookt door die ouwe. -

'Ik wou dat ik een borrel had,' zei de vader.

'Neem die dan, - dan begrijp je ons beter,' animeerde Hetty. 'Dan hebben we allemaal wát!'

Doch meneer Van der Spa hield zoveel van zijn borrel, dat hij deze gedachtegang beledigend achtte. 'Wat bezielt allerlei wezens vandaag!' vroeg hij zich hoorbaar af.

'Ik wil graag trouwen,' zei Hetty; alsof het een nieuwtje was.

'Waar halen jullie de lust vandaan om te trouwen, met de voorbeelden die jullie niet bespaard zijn gebleven!' antwoordde haar vader.

'De wil juist proberen, het beter klaar te spelen,' zei Hetty.

Meneer Van der Spa moest daarvan leunen. 'Sprekend je grootmoeder,' verweet hij. 'Altijd proberen, iets beter te doen - en alleen rommel achter je rug laten liggen - àlles in het honderd!' Hij leunde nog verder terug in zijn eigen dikke rug, en vroeg slim: 'Heb je eigenlijk al een vent?'

Maar Hetty liet zich niet gemakkelijk uit het veld slaan. Ja, vertelde zij, ze had een vent als eerste vereiste beschouwd - daarin was voorzien.

De heer Van der Spa knikte en liet een medelijdend oog los op zijn zoon. Daar stond Kees, in de kracht van zijn jeugd, en geen grein verstandiger dan papa eens was geweest. Zijn vader voelde zich week worden en slikte.

'Een vrouw,' zei Van der Spa, 'trouwt per slot met een man, hè..., maar een man trouwt met een vróúw!...' Het woord vrouw dreef zijn mond uit op afschuw en vreesachtig-

heid. De onweerlegbare logica deed zijn nageslacht voorlopig zwijgen in afwachting, of er meer kwam.

Het bleek voldoende te zijn - voor de spreker althans. ‘Kees!...’ sprak meneer Van der Spa, als een aanroeping, ‘Kéés!... Mijn zoon, mijn jongen! en nog zo aardig en gunstig van uiterlijk ook - hm - hm... Nou ja, hoe kòm je daar nu bij?...!’

Terwijl Hetty, ietwat gestoken, zich oprichtte tot repliekstaat, zei Kees: ‘Lotje viel me op, omdat ze zo lief en zacht is.’

Van der Spa knikte met plechtige gelatenheid. De wereld wentelde en het leven bleek ook verdraaid. De man werd geboren zonder verstand. Het huwelijk was de ijselijke slijpsteen van list en inzicht - te laat. Ongetrouwde kerels zeiden onzinnige dingen met gewichtige kraakstemmen; de gehuwden gaven hun gelijk, omdat ze gedrild waren tot gelijkgeven. Aanwezige vrouwen zouden alleen ‘ja’ knikken, als dat voordeel meedroeg. Wijsgeren waren weinig beter dan blaffende honden, zolang zij niet waren getrouwd. Daarna hielden zij hun mond en namen op straat hun hoed af voor andere getrouwde mannen. En nimmer zou dit -

‘Komt er nog wat?’ vroeg Hetty; alsof ze niet te verzadigen was van haar vaders oordeel. ‘Wat is het hier vervelend, met twee van die loddergezichten en stilte.’

Haar vader wendde zich naar haar als een slagschip in vredeestijd. ‘Kind,’ zei hij, ‘jou kan ik mijn zegen geven, want dat maakt niet veel uit.’

‘Als je d'r niks bij doet,’ stemde Hetty toe.

‘Maar Kees,’ oversprak haar vader, rood wordend, ‘ik wou dat ik voor jou iets beters had... Een vróúw om je leven aan te binden!?...’ Hij leek geestelijk te handenwringen.

‘Je zou anders raar kijken, als hij met een jongen aan kwam,’ zei Hetty.

‘Stil jij!’ scheurde haar vader uit, ‘over jou hoeft ik geen zorgen te hebben -’

‘Jawel, jawel, jawel!’ kreet Hetty, en schudde haar krullen alsof het vijanden waren. ‘Een huwelijk is altijd vreselijk - óók het mijne! Maar wat moet je anders, als je jong bent en mooi, en een beetje rijk!... Bovendien houd ik van hem - en ik vind het zalig, als je zorg om me hebt!’

‘Precies je grootmoeder!’ hoofdschudde meneer Van der Spa, heen en weer wiegend van ellende. ‘Alles benijdt ze je, tot je zorg en je doodshemd! Altijd moet je aandacht schenken -’

‘Omdat je niets anders schenkt!’ lispelde Hetty.

Maar aandacht kreeg ze dan toch. ‘Van wie houd je, kind?’ informeerde haar vader, toch wel liefhebbendachtig.

Het kwam een beetje plotseling. Hetty bloosde iets. ‘Van de man, waarmee ik ga trouwen,’ antwoordde ze.

Meneer Van der Spa zette zich geestelijk schrap. ‘En weet je zijn naam bijgeval?...’ Hij wist niets van de liefde, die een vrouwenhart schuchter en volgzaam maakt. Hij geloofde er wellicht niet meer in. In elk geval kende hij zijn dochter slechts als de Vrouw Die Alle Mannen Had Versmaad En Toch Nog Kon Lachen.

Hetty werd verlegen. Dit wondertje had hem moeten waarschuwen. Haar blos verdiepte zich vrijwillig. ‘Het is - Bob...,’ zei ze. En keek vol acute belangstelling naar een pluisje op haar rok.

‘Bob,’ herhaalde meneer Van der Spa wankel; hij was goedwillig maar kende geen Bob, en hield dus de bronnen van vreugde en rouw even onder controle.

‘J-ja..., Bob... Reinders... uw... secretaris...,’ verklaarde Hetty, nog aldoor met die ziekelijke interesse voor niet aanwezige pluizen.

‘Wát?!’ blafte meneer Van der Spa, en draaide de vreugde stijf dicht en de verontwaardiging vlot open. ‘Een kale vlo!... Zonder een cent op zak, die ik hem niet heb gegeven...’ Daar werd onze heer dan overmand door zijn verontwaardiging. Zijn gelaatstint klom van tomaat via aardbei en radijs tot biet op. ‘Zal ik nou zo'n stinkende, uitgemergelde schooier in mijn huis hebben genomen, om grootvader van zijn kinderen te worden?! Wèchotvertww!’ borrelde hij.

Maar deze temperaments-uiting bleek Hetty te bevrijden van elke aarzelings. ‘Hou jij je knarrige kalebas stijf dicht!’ vermaande ze, niet geheel ontbloot van heftigheid, ‘ik trouw met wie ik wil. Ik trouw, ik tróúw!!! En dat ie mager is, vind ik heerlijk, want ik hou niet van dikke ventjes!’

Nu was die laatste opmerking heel ongelukkig, want meneer Van der Spa mocht zelfs niet onder de middelmatig-dikken

worden gerubriceerd. Hij kneep een dosis kwaadaardige blikken tussen twee oogspleetjes door; en bemerkte dat dit niets hielp. Toen sloeg hem de afschuwelijke gedachte, dat hij zich reeds bij het eerste nieuwtje zo had laten gaan. Hij had geen reserve van reactie meer voor Kees, die hem met bezorgde liefhebbende-zonen-ogen stond waar te nemen. Dat bracht hem weer tot bruisen. ‘En jij!’ hapte hij naar de naamhouder. ‘Wat heb jij op de kop getikt? Een revuedanseres? Een bedelwif dat waarzegt? Een zwerfster met luis? Een hupfalderie uit een lichte ijstent? Zèg het maar!! Zeg me meteen àlles!... En - HOE HEET ZE?!!’

‘L-l-l-lotje...’ vertelde Kees, met zijn misluktste vriendelijke glimlach. En die mislukking maakte dat hij subiet razend werd op zijn vader en zuster, maar niet op zichzelf.

‘Lòtje...?!’ herhaalde zijn vader, met alle afschuw van een chirurg voor een etterlapje op straat. Hij voelde zich een oerwaardig man, die men een gemene schotel frivoliteiten onder de neus pompte. ‘En verder?!’ drong hij koortsig aan.

‘D-de Bruin,’ voltooide Kees vertwijfeld. Nou zou je 't dus hebben. Zo kon de boel alleen mislukken, als oma of Hetty in de buurt was. Nu zou zijn vader waarschijnlijk worden overblonden van het allerdonkerste paars, hij zou opspringen en enige reeds lang gestorven heiligen hun gouden zetel ontrukken, om daarna iedereen te onterven, behalve zichzelf. Of hij zou beginnen te lachen, te schateren, te bulderen, te hikken, te rochelen, en daarna verbleken en uit het aardse leven ontsnappen. En hij, Kees, zou dat op zijn rekening vinden, terwijl Hetty waarschijnlijk slechts een sjeike rouwjurk zou dragen. -

Doch er gebeurde niets van die aard.

‘Lotje de Bruin,’ herhaalde meneer Van der Spa,... ‘van die beroemde professor...?’

‘Nee..., van - de - bekende eh - De Bruin,’ legde Kees enigszins knullig uit. Hij probeerde net als Hetty uitstel te vinden, en begreep in dit ogenblik, hoezeer ze gezamenlijk hun vader van opwinding tot opwinding naar iets fataals lokten.

‘En wat is De Bruin,’ wilde zijn vader weten, rukkend aan het noodlot, begerig als een hond bij een asvat. ‘Is 'ie inbreker, kroeghouder of leurt hij met afgekeurde heiligenmedailles?’

‘Nee...,’ ontkende Kees, ‘uw tuinman ...’ Hij had daar

extra bezorgde ogen bij; want om de een of andere reden mocht hij zijn vader anders wel.

‘De Bruin,’ herhaalde meneer Van der Spa, alsof hij ontwaakte, ‘de Brúín!...’ Zijn teint verdiepte zich inderdaad tot het uiterst mogelijke, maar hij sprak geen wartaal. Hij drukte het belleknopje in alsof het door de tafel in de grond moest. En aan Joris, die gewoonweg naar binnen sprong, werd één reuzeglas vol pure whisky besteld. Ze bleven allen staan: behalve Joris dan, die in en uit wipte als een kapot weerhuisje.

Nadat meneer Van der Spa uit het bestelde langzaam en gulzig slurpend verdovende kracht had geput, likte hij zijn lippen af en zei: ‘Jullie *trouwen niet*.’

Kees rechtte zijn rug en fronste zijn bezorgde wenkbrauwen; Hetty barstte los in een fontein van tegenwerpingen.

Maar Van der Spa's dappere, praktische woorden schenen hem moed te verlenen, voort te gaan en zijn nazaten uit te leggen, dat ze niet rijk waren geboren uit een aristocratische moeder en een financiële woesteling, om arm te trouwen en te degenereren in een huwelijk uit liefde, met als enig vooruitzicht een massa hongerige kinderen op een walgingwekkend bovenhuis.

‘Ik wéét, dat liefde heel aardig is,’ zei meneer Van der Spa, ‘maar een huwelijk is iets ànders!’ En hij kon het weten. Hij blikte indrukwekkend van het norske jongensgezicht naar het zeer vastbesloten meisjesgelaat, en wist, niet te hebben overtuigd. Hij stuitte op het Bentenborgse bloed, dat net als Champagne slechts met geweld in de fles bleef, en elke seconde gereed was om te schuimen.

‘Jij,’ wendde meneer Van der Spa zich tot zijn zoon, ‘mag trouwen met een bruid, die minstens - -’ hier moest hij de lippen samentrekken tot een onmondig rozetje om na te kunnen denken, ‘die minstens een ton meebrengt.’ Dit bedrag, hoewel miniem, leek hem vooreerst afschrikwekkend genoeg. ‘En anders trouw je niet!’

Zijn zoon scheen het niet eens te zijn met deze zorgvuldige opvatting. Zoons zijn eenkleurige huisdieren met allemaal hetzelfde instinct van afkeuring voor hun ouders' daden en denkbeelden.

‘En jij trouwt vooreerst helemaal niet,’ bedacht de goeder-

tieren vader voor zijn dochter. Hij voegde er voor alle zekerheid aan toe: ‘Begrepen?!’ alsof hij daar toch niet zeker van was.

‘Nééé!’ kreet Hetty, ‘zoiets láát zich niet begrijpen! Ik trouw wèl, wèl, wèl, wèl, wèl!!! En ik zal zo vaak trouwen als ik wil!’

Meneer nam nog een slok van het wondervocht, en die leek hem doof te maken. ‘Precies haar grootmoeder!’ herhaalde de ontrotse vader. Doch hij had dit moeten denken - niet telkens hardop zeggen; want met een dame als mevrouw Gravelinc ergens onder hetzelfde dak, was zelfs fluisteren een riskante bezigheid. Dit drong door tot meneer Van der Spa, toen de deur imitatie-antiek kraakte en een scherpe stem hem een ellendige, pimpelende kwerulant noemde. Toen hij hiertegen wilde protesteren, plaatste mevrouw Gravelinc zichzelf achter haar stem en vroeg luide, wat er in dat glas zat en in de fles, die Joris er begrijpend naast had geplaatst.

Kees, giftig over elke storing, wees haar kortaf erop, dat ze het zelf kon lezen op het etiket. Hierover moest mevrouw Gravelinc glimlachen met alle wrangheid, welke haar in de loop van een onvriendelijk en ervaringrijk leven was toegevallen. ‘Kind,’ zei ze zéér verstandig, ‘op mijn leeftijd vertrouw je niet meer op het etiket! De eerste maal dat ik je vader zag, kwam hij uit een deur, waarop stond “Héren”...!’

Het was haar niet vergund, voort te gaan. Ze vernam een donderende slag. Het was de derde keer dat de heer des huizes zijn hand misbruikte op het bureaublad. Ze hoefden maar naar hem te kijken, heel kort en zonder speciale aandacht, om vast te stellen dat hij Kees' verwachtingen verre overtrof. Zijn gelaat was marineblauw, en zijn ogen waren sidderende dolken van witgloeiend staal. En uit zijn schuimend eetorgaan kolkte een stem, die mevrouw Gravelinc verbood op verlies van alles wat haar nog onderscheidde van een gespleten bamboestengel, te trouwen met Reinders, die hij op straat zou gooien, dat de flarden in 't rond zwierden. En dezelfde stem verbood Kees, verdere avances van Hetty te accepteren, als hij niet het pertinente plan had, binnen vierentwintig uur als gehakt op tafel te komen. (Dat scheen te kunnen, nu de keukendame wegbleef.) En dat monster van De Bruin, dat zich bleek te mis-

dragen tegenover alles behalve aangevreten spruitjes, zou hij in de distels gooien en door de paardevijgen rollen. En als hij óóit - -

Het was duidelijk, dat de heer Van der Spa verdwaald was geraakt in zijn gedachten en gevoelens, met de klassieke teugelloosheid van Klein Duimpje. Verstandige mensen zouden dat al lang hebben ingezien, en hem hebben gekalmeerd met ‘kom, kom, ouwe jongen!’ of ‘maar mijn brave Hendrik, wat zèg je nu toch?...’ of ‘haha, wat ben je er toch eentje!’ Niets brengt meer rust in schuimende zielen. Doch de aanwezigheid van mevrouw Gravelinc onderstreepte haar onvolledige verstandigheid; en haar actie na de schoonzoon-monoloog was de meest intelligente noodoplossing.

Toen de sympathieke vrouw buiten adem in de muziekkamer achter de piano over een been struikelde en moest vaststellen dat haar dochter daar nog voortdurend zat te heulen met het verdriet in een volslagen tegennatuurlijke hobby voor tranen, toen wist mevrouw Gravelinc met alle treurigheid van een dame die belangstelt in het menselijk bestaan, toch nog teveel te hebben gemist van de toespraak welke haar schoonzoon had gehouden - al was een en ander verward gebleken. Men moest niet vluchten voor de moeilijkheden des levens. Men behoorde ze tegemoet te treden met vastberaden wil, het kwade te verslaan en zichzelf het genot van triomf te gunnen.

Ze had gefaald. Dat besepte ze, neerblikkend op de schokkende, gebloemde schouders van Liza, die juist vergeefs een droge zakdoek zocht. Met een neerslachtig gezicht voelde mevrouw Gravelinc aan haar kapsel en aan haar broche. Ja, alles was er nog. En dat was niet veel; maar daarom juist onmisbaar. O, ze zóú wel eens even!...

8

‘Lief kind,’ zei mevrouw Gravelinc (zij gebruikte deze aanspreekvorm alleen wanneer zij meelij voelde, want in feite vond ze niemand lief), ‘er zijn afschuwelijke dingen uitgekomen.’

‘O, hémel!’ antwoordde Liza, haar tranen vergetend zodat ze droog kwam te staan. ‘Van mij weet níemand iets! Vertel me alstublieft heel weinig, want ik voel me oud worden, als ik zo moet denken!’

‘A propos van oud worden,’ hernam haar moeder, ‘je kinderen willen allebei trouwen. Àllebéí!...’

Liza rees overeind met een lichte kreet. ‘O, hémeltje’ zei ze hees. ‘Ook dat nog! Ik hoop maar dat ze 't in Godsnaam niet tegen Hendrik zeggen, anders heeft hij weer nieuwe uitvluchten voor die auto!...’

Mevrouw Gravelinc posteerde zich achter de vleugel en trachtte haar ademhaling te matigen, die de laatste overhaaste ren niet wilde vergeven. Tussen de ademvlagen door wist de bejaarde dame haar dochter toch te vertellen, op wie de respectievelijke keuzen waren gevallen. Liza kronkelde en wrong haar handen. ‘Dat 't juist nú moest gebeuren!’ kreunde ze. ‘En allebei ongefortuneerd!...’

Dit ergerde mevrouw Gravelinc, die stellig meende dat een moeder eerder over haar kinderen behoorde te tobben, en die bovendien in haar jeugd alleen maar deftig was geweest, zonder omlijsting van aards bezit. ‘Ik begrijp niet, hoe je zó oppervlakkig kunt zijn!’ berispte ze. ‘In mijn familie zat het niet!’

‘Papá zal wel oppervlakkig zijn geweest,’ bedacht Liza, die haar vader altijd een held had gevonden zonder besef van de volgende dag.

‘Dat was hij!’ beaamde mevrouw Gravelinc. ‘Hij ging een huwelijk met me aan alsof het een peuleschilletje was! En achteraf liet hij me zes kinderen krijgen, terwijl hij poker speelde.’ Ze blikte somber voor zich heen. De herinnering aan dat poker-spelen scheen alle charme voor haar te missen. ‘Ik

zou zo graag eens wat meer rust en vrede willen hebben,' vertelde ze. Maar als zovelen vergat zij, dat je niets kunt oogsten, wat niet is gezaaid. Zij had met onnatuurlijke gloed gevochten voor andermans onrust, en leek nog niet met emeritaat te zijn gegaan.

Ze luisterde gespannen naar voetstappen, die de gang overklonken; en terwijl haar ogen die van haar dochter zochten in een onverklankt S.O.S., hoopte ze met alle hoop die na de laatste opwinding nog in haar was gebleven, dat het niet haar schoonzoon zou zijn, welke zij daar hoorden.

Liza's blikken waren ook niet rustig, want zelfs met haar zeer kleine dosis begrip overzag zij, dat haar moeder niet voor de reeds overmatig aanwezige slanke lijn haar tempo zo had opgevoerd, toen zij de muziekkamer betrad.

De stappen kwamen naderbij.

Zij hadden iets zoekends, alsof ze hun slachtoffer kwijt waren en tasteteenden naar schopwraak. Zij leken bijna te spits voor zo'n grove man. -

Mevrouw Gravelinc rechte haar wervelkolom en voelde met fladderende vingers aan haar broche. Bijtijds beheerste zij een gelegenheids-kuchje en in plaats daarvan trok ze de wenkbrauwen op. Nu dan. -

De voetstappen stonden stil en bevoelden een spoor.

Liza richtte zich op in haar huilstoel en hing haar ogen aan de deur.

De voetstappen lieten een cent vallen en zochten ernaar. Dat was geruststellend, want Liza noch mevrouw Gravelinc had ooit meneer Van der Spa naar een cent zien zoeken.

Toch kregen ze allebei nog even een striem over het hart, toen er meteen aan de deur werd gekloppevingerd.

'Bib-bin-nen,' loog Liza, en knipperde met haar ogen naar tranen; maar ze was onverhoeds opgedroogd, en vluchtte dus in een glimlach. Mevrouw Gravelinc stond naast haar, onmachtig om zich op haar knieën achter de vleugel te laten verdwijnen, in treffende mimicri stram als een totempaal.

En binnen kwam vooreerst alleen het blonde, verzorgde hoofd van de secretaris, op natuurlijke hoogte. 'Neemt u me niet kwalijk,' zei het hoofd.

'N-nee,' stemde Liza bereidwillig toe, 'wat wilt u?'

‘Ik wilde afscheid nemen,’ zei het hoofd.

‘Afscheid nemen?’ herhaalde mevrouw Gravelinc, en onttotempaalde zich.

‘Ja, mevrouw,’ stemde het hoofd toe.

‘Komt u eerst eens binnen,’ beval mevrouw Gravelinc, ‘en sluit die deur.’

Dat deed de jongeman, en bovendien nog zes stappen in hun richting, waarna hij officieel aan zijn jasje trok. ‘Ik vond het niet meer dan beleefd, u even goedendag te zeggen, en te bedanken voor uw gastvrijheid, voordat ik vertrek,’ zei Bob.

‘Waarom gaat u weg?’ informeerde de oudste dame, die zich toch wel zo veel van haar eigen jeugd herinnerde, dat ze het weggaan van een verliefde jongeman op zo'n ogenblik ongerijmd achtte.

‘Ik ben ontslagen, mevrouw,’ antwoordde hij met een buiging en gevoel.

‘Ontslagen?!’ herhaalde de oude dame nog eens zijn woorden, en rechtte haar rug vollediger, zodat ze bijna achterover sloeg. ‘WIE HEEFT U ONTSLAGEN???’

‘Meneer Van der Spa, mevrouw,’ zei Bob.

‘Dat kan toch niet, als u net bent verloofd met Hetty,’ bedacht Liza. Zij hield er altijd een volstrekt aparte logica op na.

‘En waarom ontslaat hij u?!?’ wilde mevrouw Gravelinc weten. Ze meende de reden wel te begrijpen, maar bij Hendrik kon je afwijkingen verwachten.

‘Meneer,’ begon Bob moedig, en trachtte slikkend enige discretie in de oude ogen te vinden (maar vond die niet), ‘wenst mij niet als schoonzoon.’

‘Is dat het!...’ zei mevrouw Gravelinc, met alle kentekenen van een ras-echte Sherlockin. Haar rug was nu zo kamplustig recht, dat ze op een achterover hellend onbewoonbaar verklaard duivendak begon te lijken.

Er viel een kort zwijgen, omdat Bob niets wist te zeggen, Liza niets zei, en mevrouw Gravelinc nadacht. Een mug zoemde en tikte intrigant tegen de ruiten; Liza zuchtte en de overige wereld wachtte verveeld.

Toen voelde mevrouw Gravelinc voor de afwisseling eens aan haar kapsel, en sprak triomfantelijk: ‘Ik engageer u als secretaris voor mezelf. Ik heb al zo lang uitgekeken naar een

goede, betrouwbare kracht, die mijn correspondentie zou kunnen behandelen.’

Bob zwiepte van het buigen en meende te dromen.

‘Máá!...’ mekkerde Liza, ‘u ontvangt nog geen drie brieven in een week!’

‘U zult echter begrijpen,’ oversprak haar moeder dergelijke nutteloze overwegingen, ‘dat in een gezin, waar de heer des huizes alles voor zichzelf behoudt, uitgezonderd de stikstof die hij noodgedwongen uitademt, niemand het salaris kan opbrengen, dat hij deed.’

Bob boog nogmaals. Het kon hem niet schelen, al had zij een geldelijke vergoeding van hem geëist.

‘Mama!...’ zei Liza, die begon te begrijpen dat er iets onaardigs werd gezegd van haar man; en dat hoorde niet zo.

‘Láát mij, Liza!’ vermaande haar moeder, en trok een Napoleon-gezicht. ‘Ik zal Hendrik tonen, dat hij mij, Antoinette Berendina Gravelinc geboren Bentenborg, niet ongestraft kan bijten of opjagen!’

‘Maar hij hééft u nog niet gebeten!’ sribbelde Liza tegen.

‘Ik zal hem temmen,’ knerste de wraakgodin, ‘tèmmen!..., tot hij zichzelf niet meer vertrouwt zonder een ketting om zijn hals!’

‘Afschuwelijk!’ vond Liza; die subiet besloot, dan niet meer met hem te gaan wandelen in het openbaar.

Haar moeder had geen aandacht voor zulke bedenkingen. ‘U installeert zich dus in mijn zitkamer,’ wendde ze zich tot Bob, die van binnen uit begon te stralen. ‘En ik zal zorgen, dat u kunt blijven overnachten in de kamer, die u tot nu toe bewoonde.’

‘Graag, mevrouw!’ zei Bob dankbaar, en verliet haastig het vertrek; want in een huis waar het geluk zo snel draaide, kon het ook wel eens vlug terugdraaien.

Mevrouw Gravelinc veroorloofde zich, zo krom te gaan staan dat haar ruggegraat recht werd en niet langer een overspannen springveer leek. Ze tastte geïnspireerd naar haar kapsel en naar haar broche en naar haar rokken, die nog niet anders hadden gedaan dan sluik neerhangen. Daarna legde ze een van haar vermoeide vingers tegen haar neus en zei: ‘Kom mee in de tuin, Liza. Ik wil vrij praten en ongestoord kunnen na-

denken.'

'Ik heb al zó veel gepraat,' stribbelde Liza tegen.

'Maar niet over het juiste onderwerp,' wist haar moeder met gezag.

Liza trachtte door middel van uitgestrekte armen en leuningomklemmende handen overeind te komen. Ze voelde dat ze nog lang niet genoeg had gepeinsd over haar zorgen. 'Ik kàn niet,' meldde ze, met op één na haar allerzwakste stem.

'Onzin!' antwoordde mevrouw Gravelinc scherp. Toen keek ze naar buiten in de zon-vergoten tuin vol heerlijke groene bomen en felkleurige bloemen; en daar zag ze haar schoonzoon langzaam over een grindpad naar de oprijlaan lopen. Ze keurde zijn dikke, kwaadaardige rug en de plumpe stappen van zijn burgerlijke rijkaards-schoenen en ze dacht aan het verschrikkelijke gezicht, dat hij tegen haar had getrokken in de eetkamer; en aan zijn grijpende vingers, later in het studeervertrek. Ze wist opeens heel zeker, niet familieziek te zijn.

'Hm,' zei ze; en keek neer op haar van tranen en waandenkbeelden vervulde dochter, 'we kunnen hier ook wel praten en nadenken.'

En dat deden ze toen.

9

Meneer Van der Spa trachtte lopend te wandelen en zijn ziel open te stellen voor een zoete zomerwind, die andere hoge bomen verkwikte. Maar de wind wou hem kennelijk niet laten delen - hij woei te hoog. En de deftige man kon toch niet in een boomtop klauteren om door te waaien en zijn ziel uit te luchten. Dus bleef hij zijn benen op aarde bewegen, smachtend naar een frisse ziel, die ontdaan zou zijn van zorg en boosheid en vol van oefening no. 1.

Het hielp niet. Er was teveel bitterheid in zijn hart. Hij voelde zich bedrogen. Het leven had hem een kat in de zak verkocht, toen hij nog aan marsepeinen biggetjes geloofde. Hij wist stellig zeker, verliefd te zijn geworden op een dik, blond meisje dat altijd lachte en vrolijk was. Dat was lang geleden en hij wilde toegeven, dat altijd lachen en vrolijk zijn geen teken van verbijsterende intelligentie was - maar hij was er in het marsepeinen seizoen door verblind geweest - hij had haar ten huwelijk gevraagd en zij had 'ja' gelispeld. Zulke dingen deed het leven met goedwillende, zwakstaande kerelsmensen. Zij vielen ten offer aan dit geniepig bedrog: als hij nu zonder al te scherpe kritiek naar haar keek, was ze een magere vrouw met rood haar, die al huilend vier stoelen had versleten in de muziekkamer alleen al. Het was grof. En grofheid maakte meneer Van der Spa altijd triest, als die niet van hemzelf uitging.

Moest het een wonder heten, dat hij daarna een ankerloze genegenheid had opgelopen voor alle blonde dikkerdjes die voorbij kwamen? - Doch wie krijgt op aarde, wat hij wenst!..? Dat komt later pas, indien hij zoet is geweest. En de machtige wist vaag, dikwijls stout te zijn geweest, omdat hij zoet niet meer kon vinden.

Nu zou een tactvolle dominee hem hebben kunnen troosten met het vooruitzicht: je krijgt later een blond dikkerdje, met een Hemd en een Harpje. En dan samen op een wolk! - - Wie garandeerde hem echter, dat niet op de naaste wolk me-

vrouw Gravelinc zou zitten met een ontstemde psalmtroeter? En haar aanwezigheid was evenmin te negeren als rood licht of ammoniakgeur. Zij was een vrouw, welke twintig mannen tot daadwerkelijke energie kon aanzetten, zonder enig geluk te stichten. Haar koetsier heette Onrust en haar palfrenier Wraak.

In stilte laakte meneer Van der Spa de Nederlandse wetgeving, die een man verhinderde, sandwiches met arsenicumboter te presenteren of Sint Geerteminne te drinken met een mengsel van bitterwater en brandspiritus. Er waren onverklaarbare onrechtvaardigheden op aarde, en mevrouw Gravelinc was er één van. Als de Opperste Macht waarlijk goedertieren was, hoe kon dan een vrouw als zij geschapen zijn? En wanneer de Nederlandse wetten eerlijk waren, samengesteld door buitensporig wijze mannen, hoe was het dan mogelijk, dat een dergelijke dame met de monsterachtige uitwassen van haar karakter kon werken en kokettéren tot minstens één mannenleven er volslagen door werd verduisterd? Nee; er waren fouten geslopen in de Schepping en in de Maatschappij, die meneer Van der Spa tot bittere en wrange denkbeelden brachten, en een oplossing uitsloten.

Natuurlijk waren er mannen, die nòg dapperder waren dan onze meneer. Doch heldhaftigheid grenst aan het slechte, en wel op een totaal andere wijze dan te dure prijzen vragen, of drie dames tegelijk het hof maken.

Toen meneer Van der Spa zo ver was gekomen, moest hij stilstaan en zuchten. En alsof het een toverzucht was, zo plotseling was daar De Hond.

Meneer Van der Spa wist zeker, dat hij een halve seconde tevoren alleen bij de rododendrons had gestaan. En floep! Opeens stond die hond er. Als een schoonmoeder-symbool. Geen kleine hond derhalve - nee, groot.

‘WOEF!!’ zei de hond; en het klonk onwelwillend.

Meneer Van der Spa stond als gelijmd, en zei niets terug.

De hond zette zich schrap op vier paalpoten en meneer Van der Spa trachtte een stuk steen te zijn. Het werd na enkele minuten vervelend, wat de hond het eerst opmerkte. Hij mat de man tegenover hem hautain en zei nogmaals: ‘WOEF!!!’ Zijn geluid leek te groeien, en hijzelf bleef niet achter. Meneer

Van der Spa had de indruk, dat het donker werd onder de te hoge bomen.

De hond gooide zijn voorlijf uitdagend plat tegen de grond, zodat het achterlijf met een doodstille staart, waaraan de geringste kwispel onbekend leek te zijn, hemelwaarts begon te wijzen.

Meneer van der Spa, die niet van honden hield en geen andere maatstaf voor hun gedragingen had dan zijn eigene, meende hierin een vijandige afwachting te moeten zien, klaar voor de aanval. Hij voelde het zweet uitbreken en herinnerde zich, dat een mens in die situatie mierenzuur afscheidde volgens een geleerde, en dat honden mierenzuur niet leuk vonden. De hond leek dit ook te hebben vernomen, en snoof. Hij bleef volharden in zijn onwelvoegelijke houding, met de ellebogen op het gras, en keek meneer Van der Spa met gloedvolle ogen aan.

Meneer van der Spa beproefde, zijn mierenzuur te beheersen, maar vermoedde ergens een lek. Zo stonden zij. Vreselijk gespannen spits op elkanders geringste beweeg. Na zes minuten was meneer Van der Spa het spel beu. Hij ontstandbeeldde zich en haalde bij wijze van experiment zijn neus op.

De hond deed het ook.

Toen kwam het ogenblik, dat de overwerkte zenuwen van meneer Van der Spa in gebreke bleven. Dat is altijd het moment, waarop het levensgevaar begint. De machtige wendde zich schuifelend af van de hond, terwijl zijn hart vorm en afmetingen van een reclameballon aannam.

De hond vertrouwde dit geheimzinnige minimum aan beweging niet; hij was levendiger gewend, en gromde dus. En niet voor hondeniks, want eensklaps zag hij het bolle schepsel, dat hem daar had staan treiteren met mierenzuur, vliegensvlug verdwijnen.

Meneer Van der Spa bewoog zijn benen met Olympische snelheid en zonder iets van het gewicht te willen voelen, dat hij meevoerde.

De hond was verrukt en volgde hem met grote sprongen, onderwijl zijn zeldzaamste geluiden producerend.

Meneer Van der Spa rende om het rododendronpark heen. De hond, denkende slim te zijn, kroop erin en bleef vast-

zitten.

Meneer Van der Spa wist niet, wat het trappelend, ritselend geluid had te beduiden, en galoppeerde in opperste vervoering driemaal rond. Toen veranderde hij tijdig zijn richting en suisde naar de boomgaard.

In die tijd had de hond zich aan het oerwoud ontworsteld; en aangezien een hond nooit zichzelf de schuld geeft van zijn perikelen, was hij heus een beetje verbolgen op dat dikke wezen vóór hem, dat juist het hek dichtklapte. De hond remde met glissende poten over het bestende straatje en keek door de latten van het hek.

Meneer Van der Spa, wiens adem vleugelklepte als een gevangen gier, retireerde ruggelings naar een bankje dat hij onder een boom wist te staan. Hij hees benen en buik met alle kracht die hem was gebleven erop, en zette een namaak-Batavierenvoet tegen de stam. Achter hem huilde de hond, en krabde belust aan het hek.

Meneer van der Spa hijgde brullend en wiste zich het zweet uit de ogen. Zijn hoofd jeukte en zijn benen schudden en zijn ogen dreigden als vogelen uit hun kassen weg te zullen vliegen. En boven zijn hoofd, in de argeloze kruin van de groene boom, zei een stem: ‘Als je belooft dat ik met Bob mag trouwen, zal ik je ophijsen.’

Hij was meer geroerd dan verbaasd. Als hij op dat ogenblik mevrouw Gravelinc op een eigengebouwd nest had zien zitten met lichtgevende eieren onder zich en een lila hoge hoed op het hoofd, zou hij het normaal hebben gevonden. Wat was er dus alledaagser, dan zijn dochter in deze boom?

Hij stak beide armen in de hoogte, en rochelde: ‘Rèd me!...’ want de hond was op het hek gesprongen en kraste zich er met nagels en tanden overheen. En per slot is het toch zaliger, een levend man in galen en flarden te zijn, dan een lijk in een streepjesbroek.

Zelfs toen tussen de twijgen door naast Hetty's lokkende handen nog een paar andere (mannen)handen bijstand kwamen beloven, bleef meneer Van der Spa ontbloot van alle verbazing.

‘Doe je 't, of niet?’ informeerde Hetty, zo koel alsof ze over de aanschaf van een nieuwe auto praatten.

‘Wat? ...’ viste meneer naïef en uitermate listig.

De hond, nu geland op boomgaardbodem, schalde een fleurig antwoord, dat door meneer direct werd vertaald. ‘Já!...’ siste hij. En met tranen van vreugde voelde hij, dat zijn benen los waren van het bankje. De naden van zijn jasje knapten en een van zijn knieën vrat boomschors. Doch toen de hond, nog steeds ongeblust, met zijn irritante sprongen onder hem meerde, zat meneer Van der Spa als een bouwvallige ruiter op een van de dikste takken van zijn kerseboom.

‘WOEF! WOEF! WOEF!!!’ zei de hond, en lachte glibberig met alle tanden naakt en zijn tong als een feestelijke looper hapklare brokjes verwelkomend. Hij danste enige malen in voorpret om de boom; stond dan nadenkend stil, om ten slotte een schaamteloos merkteken op de stam aan te brengen.

Meneer Van der Spa achtte nu de tijd gekomen, zijn ogen van de hond af te wenden en naar zijn dochter te richten, die ondanks haar hoge zitplaats naar zijn mening bezig was, diep te vallen.

‘Wat doe je hier!?’ zei de vader; en trachtte, ergens diep in zijn zieleleven verbazing te vinden.

‘Ik zit hier,’ antwoordde Hetty.

‘Waarom?’ vroeg haar voorzaat belangstellend.

‘Waarom zit jij hier?’ wilde ze eerst weten.

‘Om me te beveiligen tegen dat dolle beest,’ zei meneer Van der Spa.

‘Misschien zit ik hier ook wel, om me te beveiligen tegen een dol beest,’ antwoordde zijn dochter. En het was helemaal niet moeilijk voor meneer Van der Spa, om te geloven dat ze persoonlijk was.

Hij keek terug op de ochtend. Eerst dat avontuur met het Ei. Daarna dat gesprek met zijn vrouw (waarover ging dat ook weer?), dat werd doorschoten met schoonmoederflitsen. Het verschrikkelijke mens, dat later als wraak zo verbijsterend tegen hem had gegild. Vervolgens zijn zakengesprek met Van Dalen, en de inmenging van zijn schoonmoeder, die ook toen dingen had gezegd, waarbij een normaal man niet rustig kon blijven zitten poppetjes tekenen. Wat had hij geleden van zijn onderhoud met Hetty en Kees, en de daarop volgende commentaren van zijn schoonmoeder, waarbij deze vrouw uitspraken had ge-

daan, die zelfs een abnormaal man moesten verhinderen, stil te blijven zitten poppetjes tekenen. En tot slot de ontmoeting met De Hond. Er zat een beklemmende stijging in de rij gebeurtenissen. -

- Tot slòt...? -

Daar zàt hij nu, in zijn eigen kerseboom. Hij moest zich impertinente dingen laten welgevallen van zijn dochter. Hij kon niet hoger klimmen want daar zat zij al met een ontslagen ondergeschikte, die alles aanhoorde. Hij kon niet lager vanwege de hond. Eigenlijk kon hij zich niet eens bewegen, zonder de kans, zijn zeer zwak evenwicht te verliezen.

‘En wat doe jý hier?!’ vroeg hij toen maar voor de tactvolle variatie aan zijn afgedankte secretaris, op wie hij eigenlijk veel te boos was, om nog met hem te kunnen converseren.

‘Ik zit hier ook,’ legde Bob uit. Dat leek besmettelijk te zijn.

‘En welke reden heb je -’ begon meneer Van der Spa.

Maar toen viel Hetty hem scherp in de rede: ‘Als je je nou niet netjes gedraagt, gooi ik je voor de hond!’

‘Dat moest er nog bij komen!’ wond meneer Van der Spa zich op. ‘Uit mijn eigen boom!...’

Maar toen zweeg hij en dacht na.

Niet langer dan een halve minuut. De hond, die uitgerust en een modern dier was, zonder geduld en mèt tempo dus, nam een sprong of hij in een film speelde en bleef met een hoektand in meneer Van der Spa's rechterschoen haken. ‘HRRRR!!...’ zei de hond; en niemand vroeg wat hij bedoelde.

‘AUWWW!’ zei meneer Van der Spa, hoewel hij niets voelde dan een ruk en veel angst dat hij naar beneden zou tuimelen. ‘Verrèk! Hònd! Béést! Laat lòs!...’

Doch de hond was een geoefend hoektandhanger. ‘Ggrrrgr!’ zei hij, en danste in de lucht. En daar zaten nu de dochter des huizes en een kerel van veel minder allooi samen naar het toneel te kijken, alsof ze ervoor hadden betaald.

‘Hèlp!!’ zei meneer, in de richting van God, maar naderbij bedoeld.

‘Gunst,’ vond Hetty. ‘Ik kan toch mijn been niet ernaast hangen om hem af te leiden! Maar ik heb nog een stukje van mijn boterham in m'n zak, en als je belooft dat ik met Bob

mag trouwen, zal ik het naar beneden gooien. Dussss!...?’

Haar vader bezag haar met broeiende haat. Zou hij nu zo diep moeten zinken, dat hij zijn woord verkocht voor een afgekloven stukje brood, met wellicht niets erop?!

-

De hond liet aller-onverwachts los. Uitermate geraffineerd. Het been, waaraan de voet zat, zwaaide van louter lichtheid omhoog, zodat zijn bezitter het toch reeds armelijk evenwicht verloor. Hij maakte een buiteling om de tak heen, kwam op handen en voeten in het gras terecht, en vond een haastige stabiliteit in drie verrukkelijke sprongetjes.

De hond was enthousiast, en sprong ook - al was dat lang niet zo goed. Hij wipte op de rug van het dikke wezen, bij wijze van slot-apotheose. Maar zijn corpulente speeltuig leek nog van geen scheiden te willen weten, hoewel de hond dacht, zijn baas te horen fluiten, en dus aarzelde.

Nee, dat wonderlijke schepsel greep hem bij de voorpoten en begon hem in het rond te slingeren. De hond joelde, meegesleept door al zijn gevoelens. Hij hapte naar de vette grijphandjes, en beluisterde intussen met vereerde vreugde het rare gezang van dit kunstwerk Gods: ‘Krèng, krèng, krèng!’ zei het. ‘Ròtdier, snòtbeest, ááp!...!’

Toen ontstond er een hiaat tussen de poten van de hond en die van het dikke wezen. De hond meende verrast, een engel te zijn geworden, en zong met lange psalm-uitthalen. -

Daarna vond hij zichzelf terug in een heg, waar hij zo-maar uit kon stappen. Hoewel zijn baas nu dringend floot, moest hij nog even dankbaar omkijken naar het ongelooflijke verschijnsel, dat met hem had gespeeld, en dat nu in zijn eentje op het gras stond te loeien tegen de boom, en daarbij zwaaide met al zijn poten.

‘Ik verbied je, óóit te trouwen!’ gilde meneer Van der Spa. ‘Als ik je ooit weer over een huwelijk hoor, dan slijp ik een punt aan je kop! Verdomme! Ik geef nergens meer toestemming voor! Ik wil je niet meer zien! Verdikke! De zal je kráken! Jou, en die bládluis van je!...! Verdomme verdomme!... VERDOMMMME!’

En toen opende hij het hekje van de moestuin, en probeerde in het park zijn nette gedachten terug te vinden.

10

Wanneer je, als eenzaam vrijgezel, een flat hebt, en de conciërge weigert hardnekkig op je hond te passen, dan moet je die hond meenemen op reis. Dat had Van Dalen dus gedaan.

Bij het grote, monumentale hek had de heer Van Dalen zijn hond streng aangekeken en gezegd: ‘Zitten, Bibi! En wachten tot de baas terugkomt!’ Op deze ferm uitgesproken woorden had Bibi zijn tong binnengehaald en verstandig opgeblikt naar het schrale ouwelijke mannetje; en hij had zijn achterlijf demonstratief tegen de aarde gedrukt.

Van Dalen had geen ogenblik geloofd, dat de hond deze houding zou durven op te heffen vóór de terugkomst van de baas. En geheel bazig was hij de oprijlaan ingelopen en had tot slot nog eens omgekeken naar Bibi, welke groot en kalverachtig voor het hek zat trouwe ogen te zetten waar hij er niet één van meende; want hij was net zo listig als zijn baas. Dat was het enige wat zij gemeen hadden. Overigens was Bibi veel opgewekter en luchtiger van levensopvatting; wat hij wellicht had geërfd van de dame, naar wie hij was genoemd. Want zelfs een schriel karkasje met een bolhoed en pijpsteelbenen kan een bezwaarde liefde koesteren voor een vrijmoedige dame met veel te blond haar en zwart satijnen dessous.

Bibi zat dus voor het hek. Tot hij zeker meende te mogen aannemen dat de baas was verdwenen. Toen zette hij zich in beweging en ging op snor binnen het onbekende domein. Er was allereerst een huisje met een laag dak en dichte deuren en ramen. Bibi meende, enige malen tegen dat huisje te moeten blaffen. Hij liep er omheen. Aan de achterzijde vond hij een corpulente poes, welke hij volgens alle regelen van hondse hoffelijkheid begroette. De poes reageerde ook geheel naar de eis; en toen zij kortademig in een berk zat, met een staart als een Kerstboom en weggeleden oren, vervolgde Bibi zijn weg en maakte zich elders nuttig door het uitgraven van molshopen. Wel werd hij hierin gestoord door een waarschijnlijk jaloerse

man met een ribbeltjesbroek en een opgeheven hark, die barse dingen krijste; doch er waren gelukkig zoveel molshopen, dat Bibi zich nog verderop ten nutte kon maken.

Op zijn weg vond hij ook een heerlijke vijver, waarin hij wat had geplensd. Maar toen was de luidruchtige man weer gekomen, ditmaal met nog bozer klanken en een steen, waarvoor onze levendige held noodgedwongen had moeten wijken. Daarna had hij met zichzelf gedanst op een grasveld. Er was een merel geweest, die naar zich liet happen, en een verdwaalde kip welke ontzettend had moeten lachen, terwijl ze zich uit zijn nabijheid huiswaarts spoedde.

Waarschijnlijk kreeg Bibi door al deze dingen de indruk dat zijn dansen het succes van het seizoen was, en hij had met alle ijver waarover hij beschikte als zijn baas afwezig was, een overdreven gulle reprise gegeven van zijn pas afgewerkt programma. Maar wat word je moe van dansen, hè? Vooral tweemaal achter elkaar! Hij was in slaap gevallen in een bos struiken, met grote trossen rode en roze bloemen eraan.

Daar had hij gelegen en gedroomd, tot sluipende voetstappen over het gras schuifelden en zijn oren kietelden. Toen hij ontwaakte, vol verdenking op de slechte tuinman, had daar het dikke schepsel gestaan, waarmee hij vervolgens had gedarteld. En gelukkig had hij na het spel zijn baas horen fluiten, zodat ze elkaar konden weervinden voor de weg naar huis, waar het eten moest wachten.

Niet minder voldaan dan Bibi, bleek zijn baas. Van Dalen was eerst razend geweest, toen hij zijn hond miste. Oponthoud! Wat nu?! Waar moest hij zoeken?... Net als alle machteloze eigenaars van veel te grote honden, was hij begonnen te fluiten. Ellendig! Verdòmd pijnlijk, om hier naar zijn hond te moeten zoeken. Het mankeerde er nog maar aan, dat het beest ergens schade had berokkend!...

Zo sloop Van Dalen, vreemde fluitsignalen uitzendend en rondspiedend, als een ondermaats Winnetoutje over het vijandelijk gebied. Zijn hond vond hij niet. Maar wel twee dames, op een bankje tussen geschoren heggetjes.

De oudste herkende hij als de tweesnijdende schoonmoeder van zijn concurrent. Nog geen twintig minuten tevoren had hij haar verlaten. De andere, een magere vrouw met rood haar,

sprak in hoofdpijnstijl vol opgepropt leed, waarbij de oudste zich beijverde, te knikken en te schudden.

‘Ik móét in de open lucht praten,’ zei de hoofdpijn-stem. Knikken. ‘Ik stik, als ik binnen moet zitten... Ik heb zoveel zorgen!’ Knikken. ‘Als Kees werkelijk trouwt met dat meisje, dan móéten we hem helpen! ...’ Schudden. Lang en niet te negéren, met het hoofd. ‘Maar ma,’ klaagde de rode, ‘hij is toch nog te jong om zijn kost te kunnen verdienen...! Wij hebben geen keuze, als hij bij zijn plannen blijft!...’

Nu schudde de grijze uitgebreider, met wuivende haren en een half bovenlijf. ‘Onzin,’ zei ze. ‘Als je van tevoren openlijk bekend maakt dat je je handen van hem aftrekt, is alles in orde.’

‘Ja, maar máá!...!’ mekkerde de rode. ‘De rekláme dan!...’

‘Reklame?!...’ herhaalde de grijze met de onwillige gretigheid van iemand die een nieuw gemeen woord leert kennen.

‘Begrijpt u dan niet, hoe 'n klad het op de zaak zou gooien, als Kees ergens in armoe woonde...’ legde de hoofdpijn-stem uit, vol matte afkeer. ‘In een ellendige halve villa of zoiets...’

‘Een halve villa is zijn verdiende loon,’ bitste de grijze hardvochtig. ‘Als hij dat kind dũrft te trouwen, gun ik hem een - een -’ ze moest ondanks haar scherpe formuleringen toch even peinzen. ‘Een héél kléine - - bungalow! Daar!’ want bungalow vond ze een vervelend, bijna schunnig woord.

‘Hij is per slot mijn kind!...’ zuchtte de rode.

Van Dalen leunde in zijn andere heup en spitste alles wat hij had om geen letter te missen van dit belangwekkend gesprek. Hij was geheel uitgefloten. Dit werd zijn geluksdag - er mocht geen twijfel aan bestaan.

‘Het enige wat nog overblijft,’ bedacht de grijze, ‘is, dat armzalige wicht af te kopen.’

‘Ja, maar máá!...’ zeurde de rode weer. ‘Dat kost toch gèld!...’

Dit scheen de grijze dame intens te vervelen. ‘Jammer niet zo burgerlijk over geld,’ zei ze ijzig. Van Dalen likte zijn lippen af. ‘Jullie hebben bijna teveel, dat is alles!’

‘Begrijpt u dan niet,’ grijnde de rode opgewonden, ‘dat Henk de som, die hij aan dat meisje uitbetaalt, als excuus zal gebruiken om mij mijn nieuwe wagen te onthouden?!...’

Ze rilde, alsof vrouwen zonder wagen kou vatten in de hoogzomer.

‘Dat je die nu nòg niet hebt!’ gromde de grijze dame. ‘Je hebt er de hele ochtend je best voor gedaan! En dat na gisteravond! ...’ Want zij wenste geen sauskom te vergeten. ‘Na alles, wat hij niet voor je doet, en wèl tégen je!...’

‘Ik ben radeloos,’ zuchtte de roodharige, en strengelde vingers. ‘Ik kan niet blijven huilen!...’ Hoewel zij een aardig eind op weg leek.

‘En toch mogen we Kees niet uit het oog verliezen om een auto,’ wierp de grijze tegen. En de rode dame was het daarmee min of meer eens.

‘Het gaat me zo aan mijn hart van Kees,’ zei ze met extra veel hoofdpijn.

‘Je moet niet altijd je hart laten spreken,’ vermaande haar moeder. ‘Een mens heeft ook verstand gekregen. Verstand en hart houden je samen in evenwicht en op aarde. Als je alleen een hart had, ging je regelrecht naar de hemel. En als je alleen een verstand had, regelrecht naar de hel. Jij bent voor allebei nog te jong.’

Toen rook Van Dalen per tegenspoed aan een spinneweb dat hem voor de neus fladderde, en niesde brullend. De twee dames gilden en gingen elkaar te lijf van schrik. De oudste knikte en schudde dat het een nare lust was, en de jongste jammerde onverstolen achter haar hand.

‘Pardon,’ zei Van Dalen; om toch iets te zeggen na het saluutschot.

‘Meneer - - eh -’ weerde Liza voorbarig af. Haar opvoeding was erop gericht geweest, niezende mannen uit de weg te gaan. Doch haar moeder richtte zich op en over haar gelaat begon een vredig licht te stralen.

‘Bent u het maar,’ zei ze, met een bariton van bedwongen vreugde, ‘meneer - Van Dalen!...’

‘Ja, mevrouw,’ antwoordde de aangesprokene naar waarheid, omdat hem geen keus bleef.

‘Welkom, welkom!’ zei mevrouw Gravelinc. Zij was nog uit de generatie van dat soort kreten. Ze wendde zich troostend tot haar dochter en vervolgde: ‘Dit is meneer Van Dalen, Liza! Een kennis van je man.’ Waarna ze zich omdraaide naar Van

Dalen, en hem verklapte dat Liza het ongeluk had, mevrouw Van der Spa te zijn. Van Dalen boog tweemaal; eerst voor het voorstellen en dan voor de ontsluiting van Liza's identiteit. 'Meneer van Dalen is een ongewoon aardige man, Liza,' vertelde mevrouw Gravelinc nutteloos luid, zodat de besprokene zich genoodzaakt zag, nogmaals te buigen. 'Hij is een genie in de omgang met Henk!' Van Dalen beheerste een vierde kromming.

'Heus?!' betwijfelde Liza.

'Zeker!' bevestigde mevrouw Gravelinc knikkend. 'Hij is zeer eigen met hem. De manier waarop je man straks afscheid van hem nam - zó heb ik het hem alleen bij familie zien doen...'

Van Dalen bedwong met kracht een hevige verdenking, dat de oude dame hem wederom met sarcasme bedreigde, en grijnsde stram.

'Hoe komt u hier - bent u verdwaald?' informeerde Liza, zich haar hoofdpijn herinnerend.

'Ik zoek mijn hond, mevrouw,' zei Van Dalen, toch nog weer met een buig.

'Het lieve beest!' juichte mevrouw Gravelinc, hoewel ze Bibi niet persoonlijk had ontmoet. 'Komt u hier even rustig in de schaduw zitten, meneer!...' En ze klopte lichtzinnig op het bankjeshout. Ondanks de ontzette blik van Liza wist ze aldus te bewerkstelligen, dat Van Dalen zijn magere spierresten tussen hen in op de rustieke zitting deed neerkomen. En in de terugvloeiende rust legde de ouderdom listig uit, hoe zij samen hadden zitten praten over hulp aan een *vriendin*. Ach, zo'n betreuenswaardige vriendin!... Ze had een man die altijd bromde en boos was en alles weigerde. Nu moest die goedge meneer Van Dalen zich voorstellen: de zoon van die vriendin-en-haar-man wilde trouwen met de dochter van een tuinman...! (Van Dalen moest ervan sissen tussen zijn halvesleets ivoor) en de dochter van ditzelfde echtpaar had huwelijksplannen met de ontslagen secretaris van die boze meneer..., (Van Dalen siste luid) en dat wilden ze juist allebei op het ogenblik, dat de moeder - 'onze lieve vriendin,' zei mevrouw Gravelinc er voor alle zekerheid bij - een nieuwe wagen nodig had! Kon meneer Van Dalen zich indenken, hoe moeilijk

deze dame het had...?

Zeker kon meneer Van Dalen dat. Hij schoot uit de sis omdat hij spuugbellen begon te maken. Hij ging geschokt overeind zitten en zei glazig: 'O, o, o, o,... wat een toestand! Die jongen met een tuinmankind en het meisje met een ontslagen vent en de vrouw met een wagen! En dat allemaal júíst - -!' Hij knipperde wankel met de ogen en snoof.

'Ik zíé, hoe u zich in het geval poogt in te leven!' zei mevrouw Gravelinc in blijde ontroering.

'J-ja..., ' stotterde Van Dalen verbijsterd, 'dit is erger dan ik ooit had kunnen vermoeden...'

'Wij weten ook géén uitweg!' merkte Liza gejaagd op.

'Ja,' beaamde mevrouw Gravelinc over-tactvol, 'onze *arme, lieve vriendin!*...' Ze was een weinig perplex over de gevoeligheid van de heer Van Dalen, die niets meer scheen te horen, en met bolle ogen zat te gorgelen van ellende. Eigenlijk maakte de oude dame zich bezorgd. Hij rook niet naar drank, zodat het beslist geen alcoholische intoxicatie kon zijn; en hij leek haar niet oud of dik genoeg, om nu juist hier op dit bankje het tranendal te verlaten. Maar ach, zij wist immers zo goed, dat gevoeligheid niet zat in ouderdom of lichaamsgewicht!...

Ze blikte over het wiegelend hoofd van Van Dalen heen tersluiks naar haar dochter, die zich het gedrag van hun onverwachte gast ook scheen aan te trekken, gezien haar twee handen, welke zij met juwelen en al tegen haar moederhart preste om waarschijnlijk het bonzen te bedwingen. Ze trok haar roodbruine streepwenkbrauwjes hoog op en zei met geluidloze lippen iets tegen haar moeder's vraagogen. Het kwam niet door.

En intussen wilde Van Dalen maar niet ophouden, zijn gevoelens te luchten; totdat mevrouw Gravelinc argwaan begon te koesteren en meende te doorzien, dat hij niet goed wijs was, of geheime tekens gaf aan een verborgen bende in het park om hen heen. Ze zei toen met massieve nadruk, dat hij zich andermans leed niet zó moest aantrekken; waarop de heer Van Dalen zijn ontroering onmiddellijk af zette. Hij harkte verstrooid zijn kale kruin bij en zei klankloos, dat hij misschien een oplossing voor die - eh - vriendin wist. -

‘Wat dan?!’ beefde Liza, die wel begreep dat het vandaag toch te laat was voor beheersing of kalmte.

Maar haar moeder bleef ijzig en keek haar manend aan. ‘Dat is aardig van u,’ sprak ze. ‘Het zou prettig zijn, als we *onze vriendin* konden helpen - wij houden veel van haar.’

En daarna ontblootte Van Dalen zijn vuige gedachten voor hen. Hij moest tijdens het snorken en gorgelen toch geconcentreerd hebben nagedacht, wat pleitte voor zijn veelzijdigheid. Zijn plan was geslepen listig. Luisterend zaten mevrouw Gravelinc en Liza tegen mekaar te knikken als Chinese poppen. Want: Van Dalen stelde voor dat Liza zich zou vermommen als agente van een autofabriek, en aldus de boze echtgenoot van haar vriendin zou opzoeken om hem voorstellen te doen. Zakelijke. En voor mevrouw Gravelinc opperde de geniale gast het plan, zich te verkleden als de tante van de secretaris, en een huwelijk van de jongeman met de dochter onmogelijk te maken. De dochter, zo meende Van Dalen, zou dan op haar beurt uit naijver wel zorgen, dat de trouwplannen van haar broer geen vaster vorm kregen.

Ach, ach! hoeveel eieren heeft Columbus in de loop der eeuwen al niet gelegd - en alle even goed. Voor de twee dames werden hier perspectieven geopend, om lacherig van te worden. Het leven kreeg eensklaps kleur en geur. O, de romantiek! De spanning - het aangrijpende van een persoonsverandering!...

Het was natuurlijk niet heerlijk, dat Van Dalen er bij Liza op aandrong, er alles aan te hangen wat mogelijk was, om de boze heer te paaien met jeugd en schoonheid. En het was ook niet helemaal fijn voor mevrouw Gravelinc, zich te horen vermanen dat ze er nog veel lelijker en ouder moest uitzien, om de afkeer tegen enige secretaris-familie te stabiliseren. Maar niet één geluk is volmaakt; en per slot wisten beide dames dat Van Dalen, ondanks zijn spitse geest, een man zonder beschaving was, die dingen zei, welke hun oorsprong vonden in een plomp gebrek aan woordkeus.

Niettemin spraken zij onder zijn krachtige leiding af, genoemde heer die avond beurtelings te bezoeken, nadat ze eerst hadden gezorgd (in overleg met hun lieve vriendin), dat hij alleen was.

Van Dalen moest een gouden karakter hebben; want hij was geheel en al opgefleurd, nu hij de twee dames bleek te hebben kunnen helpen met zijn aalgladde adviezen. Hij grinnikte met zo'n schrikwekkend uithoudingsvermogen, dat mevrouw Gravelinc toch nog weer even aan drank dacht; en hij wreef zich in de handen tot er een lucht van geschroeid vlees hing.

Liza bedankte Van Dalen voor zijn goede raad, en mevrouw Gravelinc bedankte hem voor zijn lieve toewijding, en Van Dalen bedankte Liza voor haar compliment en mevrouw Gravelinc omdat hij haar niet wou negéren, en Liza bedankte mevrouw Gravelinc omdat ze zich vergiste - en toen stond mevrouw Gravelinc op en zei dat ze niet langer kon blijven zitten, en ze keek of ze Hannibal was, en olifanten over de Alpen ging jagen. Van Dalen stond toen ook op, en vroeg verlof om zijn hond te fluiten. Liza verhief zich eveneens en gaf hem toestemming, zoveel te fluiten als hij wilde. Van Dalen boog en wou zijn hoed afnemen, die hij onder zijn arm had. Hij stootte zijn knie tegen een punt van het bankje, zoals geen bankje bij hem zou hebben gehad. Hij wreef zich alsof hij de plek wilde polijsten en zei 'Dag mevrames', want halverwege 'mevrouw' sloeg hij om naar meervoud. De mevrames knikten, haakten armen in mekaar en traden af.

Nog een hele poos vernamen zij het gefluit van hun nieuwe raadsman, wat hen vreselijk opgewekt maakte. Toen hield het fluiten op. De dames, heerlijke plannen makend, waren bij een kortgeschoren haag aangeland, welke de boomgaard afgrensde. Daar stond mevrouw Gravelinc schok-ademend stil en duidde haar dochter op iets, dat met fladderende broekspijpen en zwaaiende armen om de kerseboom danste.

Liza was licht beneveld door de veelvuldige aandoeningen en derzelver snelle opeenvolging. Zij voelde zich altijd héél blij of verschrikkelijk bedroefd, ze schrok ontzettend of bleef ziekelijk kalm. Nu wist ze niet dadelijk keuze te maken uit haar mogelijkheden. In wazige verwarring herkende ze eerst het kale hoofd, en vervolgens, reeds iets meer ontdaan om zometeen mateloos te schrikken, een jasje en een stem. En al die tijd stond haar moeder als een vogelverschrikker aan te wijzen. Gut, wat een vreemd beeld vertoonde zich aan hun blikken. Daarenboven hoorden beide dames met eigen oren, dat

Hendrik de kerseboom verbood enig huwelijk aan te gaan (wat bij kersebomen moeilijk is tegen te houden), en in geval van ongehoorzaamheid aan dit verbod, de arme boom, welke in een opeenvolging van massale huwelijken zijn plicht had gedaan, dreigde met een nutteloze operatie aan zijn kruin. Ook leek een bladluis in ernstig gevaar te verkeren. -

Mevrouw Gravelinc tastte met wapperende handen naar haar broche en vroeg zich fluisterend af, waarom een mens zich zó druk maakte over één minuscuul schepsel. Zij zuchtte zo diep als ze durfde in de nabijheid van een dergelijk hachelijk iemand. ‘Het zou me niet verbazen, kind,’ fluisterde ze tegen haar dochter, welke zich onledig hield met kijken en beheersing, ‘als je man in zijn geestvermogens geschokt blijkt. Geen man met ernstige gedachten kòmt op zoiets!...’

Op dit moment verliet meneer Van der Spa de boomgaard in een woeste draf waarbij hij lichtelijk steigerde (mevrouw Gravelinc zwoer later dat ze hem had horen hinniken), en stortte zich, gelukkig in tegengestelde richting, op het park.

Liza oogde hem na en kon niet ophouden, haar kansen op een nieuwe auto te bepeinzen. Waren die toegenomen of verminderd, als haar echtgenoot inboette...?

‘Eerst dat verschrikkelijke gezicht, vanmorgen!’ murmelde haar moeder, ‘en dan telkens die onverklaarbare driftaanvallen; om van die rare praatjes maar te zwijgen, toen hij me verbood, met Reinders te trouwen!... Stel je vóór, zeg! ik met zo'n jongen! Ontzettend!... En nu dit... wat een gewone man toch niet zou bedenken!...’

Liza knikte en dacht aan houtworm.

‘Ik begrijp het niet,’ klaagde mevrouw Gravelinc. ‘Iemand zonder zorgen, en met een ruim inkomen, en een aardige huiselijke kring!...’

11

Toen Hetty langs een omweg door het park naar huis trachtte te slenteren, ontmoette ze vlakbij het hek een mager krakemikje in meneervermomming met aan een riem de boze hond, welke haar vader zo aan de rand van afgronden had gebracht.

Het magere schepsel was haar ook niet geheel onbekend, daar ze die ochtend, op weg naar de boom, bij het openstaande raam van haar vaders werkkamer een gedeelte van een gesprek had opgevangen, en toen even naar binnen had moeten gluren, omdat ze eerst haar oren niet geloofde.

‘Dag meneer,’ zei Hetty dus. Want met ‘dag meneer’ begint veel in dit leven, en Hetty was van plan, massa's te beginnen.

De meneer schreeuwde ‘hiér!!’ tegen de hond, die van dichtbij alleen een soort jolig kalf bleek te zijn, met in elke poot een andere speelse neiging. Vervolgens nam de schrale heer zijn hoedje koortsachtig af, en antwoordde: ‘Dag juffrouw.’

‘Zoekt u mijn vader?’ glimlachte Hetty héél lief, terwijl ze beter wist.

Het was een berekende dolkstoot. De meneer deed ook glimlachpogingen en zei ‘nee’, waarna hij een sprong van vier meter nam omdat de hond meende, buiten het hek een blaadje aan een struik te zien bewegen. Daar stonden beiden stil en keken om naar Hetty.

‘Dus u bent de dochter van meneer Van der Spa,’ zei het mannetje. Alsof hij zeldzaam ondeugende dingen van haar wist.

Hetty bevestigde zijn vermoeden in de gelukkige overtuiging, dat hij niet meer van haar kon weten, dan zij zelf.

‘Dan bent u de freule, die wil trouwen met de secretaris,’ vroeg de impertinente dunnerd, en hij beproefde schalks te kijken, wat alleen ongunstig werd.

Hetty leunde tegen het hek en keurde hem nadenkend. ‘Ja,’ zei ze. Over het algemeen voelde ze nooit enig zwak voor man-

nen met donkerrode neuzen, en deze deed haar bovendien denken aan een album met fotootjes, dat een bevriende politieagent haar eens op het bureau had laten zien. Maar ze overwoog dat ze in de gegeven omstandigheden de hulp van een ongunstig type beter zou kunnen gebruiken dan van welke betrouwbare kerel ook. Deze hier vóór haar leek in geen enkel opzicht belemmerd te worden door enig geweten. Dat had ze tijdens zijn gesprek in papa's studeerkamer al menen te vernemen. Ze zuchtte dus opvallend, en herhaalde: 'Ja..., die ben ik...'

De magere man zei: 'Ik heet Van Dalen.' Alsof Hetty hem nu ook moest beklagen of begrijpen.

'O,' zei Hetty, en zij ontstak een glimlach, 'bent u meneer Van Dalen!'

En dat scheen hem diep te treffen. Hij leunde zwak tegen het hek en trachtte de hond te kalmeren, die met alle geweld iemand een likje wilde geven voor vriendelijke woorden - maar wie? - 'U zult het niet gemakkelijk hebben met uw ouders,' sprak de heer Van Dalen, en knikte animerend.

'Nee,' antwoordde Hetty kwijnend, en toetste hem onder haar wimpers uit. 'Goeie raad is héél duur, meneer Van Dalen...'

'Dat hangt ervan af,' hernam meneer Van Dalen, en deed een verkapt kunstje omdat de hond een mus zag, die hij nog niet had ontmoet.

Hetty trok de wimpergordijnen op en zond Van Dalen haar vriendelijkste blik. Van Dalen verbleekte ervan en likte adderachtig snel langs zijn lippen, keek dan schichtig rond, boog zijn hoofd naar haar toe, deed het op sluipvoeten tot fluisterafstand komen, en begon geluidloos te lispelen.

Hetty Weef glimlachend belangstelling mimeren, klaar om hem met de volle vuist een hortknol te geven, als hij brutaal werd. Zijn conversatie rook naar slechte tabak en valeriaan, en siste vies tegen haar wang. Maar ooo, wat had die meneer Van Dalen goede ideeën!... Hetty bewonderde zijn snelheid van geest. Ze verdroeg alles, tot een spuugbel op haar oog toe. De stinkerd maakte eens te meer duidelijk, dat ze niets had te verwachten van haar vader, zolang er sprake was van twee huwelijken. Zij maakte hem duidelijk, dat ze zulks ook aldoor had

proberen te voorkómen. Dat was goed, zei de heer Van Dalen; want de verloofde van haar broer was toch niks. Te groot verschil in stand. Dat wist ze toch wel?... Hetty knikte. Van Dalen lachte als een bendeleider. Beroerder kon niet. Maar zij had een keurige vent gekozen, prees Van Dalen. Hij had hem gezien. Nette jongen. Zou het ver brengen...

Hetty werd daar warmer van; maar ze kreeg toch de indruk, dat meneer Van Dalen iets van haar verlangde. Ze zette haar liefste onschuld op, en luisterde als een braaf kind. Ze moest dus het huwelijk van haar broer voorkómen, betoogde Van Dalen. Ja, het speet haar voor Kees, maar deze schoft had gelijk. Van Dalen merkte dat hij veld won. Ze moest iets doen, fluisterde hij, waardoor het huwelijk van haar broer de eerste tijd werd uitgeschakeld. Dan konden ze meteen eens zien, wat er in dat meisje stak. Misschien viel ze Kees wel tegen, en dan zou hij later zijn zuster nog dankbaar zijn. Gos, ja! Hetty werd er fleurig van. Kees zou haar later met tranen in de ogen een juwelen armband geven, of zoiets. Maar nu moest ze zich concentreren op dat mummelige scharminkel, want het ontvouwde een plan.

En wat een pràchtig plan was het!... Zij, Hetty, moest zich vermommen als een nicht van Lotje, en dan vanavond haar vader opzoeken, om hem het huwelijk van zijn zoon dusdanig tegen te maken, dat hij er kort en goed een stokje voor stak. Nou ja, kort en slecht, dan. Daarom moest Hetty ervoor zorgen, een vreselijk ordinaire indruk te maken. De jurk die ze droeg was bij voorbeeld best, maar die oorbellen konden nog wel wat erger. En ook nog wat meer rouge. O, wat zou haar eigen bruidegom daar gunstig tegen uitkomen!...

Het draaide Hetty even voor de ogen. Ze had de meeste bewondering voor zichzelf, dat ze zo onbewogen kon blijven luisteren naar dit botte gesnork van een afgemat fossiel zonder het geringste besef van hoffelijkheid. Zijn plan was echter uitstekend en gemeen, en dat trok haar beide zeer. In de liefde en in de oorlog was alles geoorloofd. Later, als ze innig gelukkig getrouwd was, kon ze de zaken immers weer rechtzetten en Kees aan Lotje plakken!

‘Heb u me begrepen?’ vroeg Van Dalen dringend. ‘Vanavond. Ik weet dat uw vader vanavond thuis is, en dat hij

alleen zal zijn.’

‘Zeker nog meer geheime zaakjes,’ dacht Hetty, en draaide haar onschuldige gezicht wat hoger. ‘Ja, o, ja,’ zei ze. ‘Ik bewonder u! U bent een genie!’ Ze glimlachte.

Van Dalen keek als een straathond die wordt geprezen voor het stelen van een biefstuk. De admiratie van een knap jong meisje was zwaarder te stouwen dan die van twee overdreven dames, die hem van achter minstens vijf kruisjes leeftijd hun saploze hoogschatting toemikten. Nee, dit was leven! Hij veegde zijn plukje haar aan en fronste de wenkbrauwen tegen de hond, die amechtig hijgde tegen een man met een koe.

‘Ik weet níét, hóé ik u moet bedanken,’ zei Hetty, en opereerde zijn geestvermogens met één streelblik.

‘Dat is helemaal niet nodig,’ wimpelde Van Dalen af, terugwijkend alsof hij een bijtende klapzoen vreesde op de tabak en valeriaan.

‘U bent een edel mens,’ betuigde Hetty, die genoeg begon te scheppen in sadistische complimenten.

Het leek Van Dalen niet aangenaam te treffen. Hij schraapte zijn keel en werd woest op de hond, die juist stil zat uit te kijken. ‘Ik wens u veel succes,’ antwoordde hij en boog houterig. Hoeveel maal had hij nu voor deze geklutste familie gebogen?! Zijn knie was beslist aan bloed van dat stinkbankje, waarop die twee wijven hadden zitten koerduiven. Maar Hetty glimlachte tegen hem, en hij liet nog een knik. Hij grinnikte terug met de gretigheid van een mombakkes. En toen onderscheidde Hetty plotseling alleen nog een onverwachte gil van de grote hond en een stofwolk met twee zwaaiende, veel te grote schoenen: er had een jong poesje over de straat gelopen. En dat was hun afscheid. Volgens Hetty voldoende. Want ze had een massa dingen te overdenken - het leven was heerlijk kleurig.

12

Indien meneer Van der Spa mocht hebben gedacht, zijn zoon te ontmoedigen, kende hij het eigen vlees en bloed slecht. Kees was diep verontwaardigd en nu pas volslagen overtuigd van zijn onverbreekelijke genegenheid voor Lotje. In deze stemming struikelde hij haastig de oprijlaan af, naar het huisje waar zijn beminde woonde. Zij zeemde juist de vensters, en toen ze de geliefde stem hoorde spreken, onderbrak ze haar werk en liet zich neervallen op het deksel van de regenput. Ze blikte op met aanbiddende, zorgzame ogen naar het lieflijk tweebenig schepsel dat voor haar stond te wenkbrauwfronsen en ze had hem zonder verdere inspanning dan opstaan bewusteloos kunnen knuffelen. Maar ze gedroeg zich als de dame die zij innerlijk was.

‘Wat me nou is overkomen!’ zei Kees, en zijn wenkbrauwen kriebelden mekaar boosachtig. ‘Wat me nou toch is overkomen, Lotje!...’ en hij balde de vuisten in zijn broekzakken, zodat hij er dikke heupen van kreeg.

‘Wat dan?’ vroeg Lotje. Alles van Kees interesseerde haar, tot en met de knoop in zijn kapotte schoenveter welke onnodig was omdat de familie Van der Spa best een paar nieuwe veters kon betalen.

‘Ik heb met de ouwe heer gepraat,’ verklaarde Kees als inleiding. En daar viel hij in een hevig stilzwijgen. Lotje kon de spanning slecht dragen en ging weer een ruit lappen. De zemen lap piepte met meeslepend kokette lachgilletjes over het glas, maar hij lachte alleen.

‘En?’ informeerde Lotje gespannen en een beetje bang. Ze liet het schoonheidsapparaat rusten en putte zwakheid uit het aardige jongensgezicht. ‘Was hij erg boos?...’

Kees keek naar haar op. Het had geen nut, aan iemand die zijn vader zo veel jaren kende, te vertellen dat de man níét erg boos was geweest. Hij knikte dus en ergerde zich, nu hij het angstige gezichtje zag, dat hij zo opgewonden naar haar

toe was komen draven. Was hij dan een kind?!...

Lotje gooide de lap in de emmer, stapte van het bankje en trok Kees naast zich op de regenput. Ja, hij was een kind. ‘Was hij ontzettend boos?’ informeerde ze nog eens.

‘Een beetje,’ gaf Kees toe, zich het opgezwollen gelaat van zijn vader herinnerend met toch een soort artistieke voldoening.

‘Wat zei hij dan?’ drong Lotje aan. Als de zaken ernstig stonden, moest ze altijd de woorden zo uit Kees trekken, en dat maakte haar diep bevreesd. Eens, op zeer jeugdige leeftijd, hadden ze zich samen geamuseerd met zwikstokjes. De weelde van deze sport was Kees rap naar het hoofd gestegen. Bij jongens leek dat sneller te gebeuren dan bij meisjes. Met een papiertje had hij een paardevijg opgepakt. Lotje was verrukt geweest van spanning en had kermend van genoeg gezegd: ‘Niet doen, Kees, alles wat je d'r mee raakt, wordt viés!’ alsof dat een nieuwtje moest zijn voor ondeugende Kees. Voordien hadden ze zo zoet geschoten met stukjes klei en kastanjes en propjes papier. Bomen en kippen hadden als doel gediend, en enkele projectielen waren wijds in de verte verdwenen - anonieme groeten zendend aan gras en vijverwater. Maar die paardevijg beschreef een edele gebogen lijn door de lucht, alsof hij zijn adellijk doel kende. In het park, helemaal niet dichtbij, wandelde meneer Van der Spa met een rijke, voorname cliënt, en genietend van omgeving en frisse lucht poogde de meubelfabrikant de beurs van zijn gast binnen te dreutelen. Hij vertelde pakkend over de glans in houtsoorten, over de edele lijnen van bakstoelen en regentzetels, het diepe glimmen van een tafelblad boven balpoten, de geur van oud hout met was - - tot het projectiel in een knallende ontmoeting beter raakte dan welke houtsoortkout ook. De cliënt moest zijn oog uitvegen en meende blind te zijn. Zijn pak moest gestoomd worden, hij rook eensklaps naar het boerenland en moest vlammend-paars naast meneer Van der Spa terugwandelen naar het Huis.

Toen had Kees ook zo gezwegen.

En eveneens later, nadat hij een wedstrijd in hardlopen had gearrangeerd tussen de kippen van zijn vader en die van De Bruin. De winnares was nooit toegejuicht, want zij bleken zulke vrije opvattingen te hebben omtrent deze sport, dat drie van hen tot een zwervend leven vervielen.

Nee, als Kees zweeg, voorspelde dat nimmer goeds; en hij zweeg nu.

Lotje streelde hem over het haar - zacht, sterk, donker haar, waar zij twaalf jaar tevoren aan had gerukt, onder het uitschreeuwen dat hij een bokkedonder was. God, hoe kon een mens zich toch zó vergissen?...! 'Wat zéi hij?...' polste ze dringend.

Haar aanwezigheid ontvroor zijn spraakwater. Hij dacht altijd, helemaal te smelten, als ze zo nabij was. Zijn hart deed ook zo vloeibaar; en binnen zijn blikveld zag hij Lotje als een lieflijke zwart-ogige meermin door de ether duikelewenken - nee, ze zat waarschijnlijk gewoon naast hem op die hemelse regenput. 'Hij zei,' begon Kees voorzichtig, 'dat ik mag trouwen met de bruid, die minstens een ton meebrengt.'

'Een tòn?!...' herhaalde Lotje. 'Hè, jasses, Kees, wat heb je nou aan een ton?...'

Maar terwijl hij met bevreemding naar deze woorden luisterde ving Kees haar blik naar de groengeverfde regenton, die nog alleen als landelijk decor diende. 'Een ton goud, Lotje!' legde hij uit. 'Je hebt toch wel eens gehoord van honderdduizend gulden?...'

'O, hémel,...' bevestigde Lotje, blozend als een hele bos radijzen om haar domheid en het onbereikbare beeld. 'Ach, wat onmógelijk verschrikkelijk, Kees!... Ik heb nog nooit een briefje van duizend gezien!...' Haar hand glipte van zijn haar af, alsof dit nu te kostbaar voor haar was geworden. Ze schommelde nerveus met de benen en keek dof naar de grond.

't Maakt toch geen verschil,' zei de trouwe stem naast haar. 'Het geluk - mijn geluk, zit niet in een bedrag. Ik heb het gevonden in een paar heel mooie, lieve ogen. Het is onbetaalbaar.' Om de een of andere reden vond hij de woorden een dubbele bodem hebben; eensdeels afgezaagd, en aan de andere kant zo schitterend-waar, dat hij erin leek te verdwalen. Misschien kwam dat omdat Lotje hem aankeek. Hij stapte regelrecht in een zwart-fluwelen hemel, waar hij zijn ziel verzwikte over een glimlach als engelenzang. Hij zweeg. Hij bepeinsde radeloos, hoe dikwijls hij die ogen reeds had gezien zonder ooit te beseffen, hoe verwonderlijk zij waren. Hij was naar het buitenland gegaan en had met andere kerels de meisjes van

hun stand het allervervelendste hof gemaakt voor een soort imbeciel tijdverdrijf. Er was geflirt en gekust en alle woorden vielen in een kille bodem en waren er niet meer. En onderwijl wachtte thuis deze Lotje, die met hem had gestoeid en gevochten; die hem had uitgescholden voor ‘goudschijter’ toen hij haar lievelingskonijn wilde kopen; die zijn kous had gestopt, na een verwoede wedloop met een stier. Hij had met een roodwit-geblokte sjaal van zijn moeder willen tonen, hoe toreadors optraden. Rood-en-wit-geblokt bleek een veel groter succes. De stier was opgehouden met eten en had zijn kop scheef gehouden, om mevrouw Liza's smaak te keuren. Hij snoof een beetje. Nee, hij zou waarschijnlijk iets anders hebben uitgekozen. Plotseling scheen hij toen los te spatten van de grond. Als een raket kwam hij op Kees af, diep vertoornd over iets. Kees steigerde in doodsnood over een hek. De sjaal was gered, maar zijn kous zwaar gewond. De stier galoppeerde een kwartier lang rond en ramde toen een ander hek, en vernielde een jeugdige appelboom, welke hem in zijn overspanning aan Kees deed denken. Kees herinnerde zich, hoe Lotje naar hem had gekeken. Ze was toen twaalf, of dertien. Tóén al die ogen... - Hij greep haar handje en aaide het. Doodstil zaten ze naast mekaar op de regenput, en een merel landde op een tak nabij en zong een spitsnavelig liedje vol bloemetjes en krultakjes en droppelende geurknoppen, en een snakere-kakeltje naar de verte. Het voldeed zijn publiek zeer.

‘Zo'n vogel moest je zijn,’ bedacht Lotje. ‘Dan hadden we met geen vader iets nodig en dan wisten we niet eens, wat een miljoen wàs!...’

‘Een tòn, liefje,’ verbeterde Kees zachtmoedig.

‘Dat is hetzelfde,’ vond Lotje ontmoedigd. ‘Ik heb het niet - daar komt het op aan. Als we merels waren, of mussen voor mijn part - dan was al dat gezeur er niet.’

‘Dan moest je oppassen, dat de kat je niet ving,’ filosofeerde Kees. ‘En ik persoonlijk heb liever te doen met een boze vader die dreigt, dan met een kwaadaardig beest dat me wil opvreten.’

Maar haar handje was een beetje verstrakt, alsof hij zijn vader was en als zodanig haar vasthield. ‘Wat doen we dus?’ vroeg ze een beetje stroef.

‘Wat we doen?...’ herhaalde Kees. Welk antwoord verwachtte ze?...

‘Ik laat je helemaal vrij,’ verklaarde Lotje, met bevroren lippen, die geen glimlach meer konden vormen. Ze wendde haar ogen af en tuitte haar onderlip.

‘Maar ik wil helemaal niet worden vrijgelaten!’ riep Kees uit, met alle gretigheid van een zwerver die eindelijk een warme cel krijgt. ‘Lotje - lieve, kleine Lotje! je laat me toch niet in de steek?...!’ Hij probeerde haar in haar aanbiddelijke smoeltje te kijken, maar dat bleek moeilijk, want ze wendde zich juist van hem af. Hij kreeg een gevoel of hij smolt. Dadelijk zou zijn gentlemanlike beheersing doorbranden, en dan knelde hij haar bewusteloos in zijn oersterke armen. God, wat was die zon warm - dat ze ook niet beter in de schaduw zaten! Onverantwoordelijk - en Lotje nog met zijn hart spelen - ‘Je laat me toch niet in mijn sop gaarkoken, met vader en oma...?’ drong hij nog verder op. Het leek geen smakelijk recept - ze moest nu meelij krijgen. Die beroerde merel bleef maar juichen, terwijl er niets meer te juichen wàs! Harteloos monster! Wat moest een gezonde jonge kerel met zijn leven aanvangen, als de zon zich zo van hem wègboog - het regende wolken over hem! -

Maar Lotje moest slikken van die verwarmende woorden - ze consumeerde ze als snoep. Haar onderlip liet zich vangen onder de stevige boventanden en haar ogen knipten even. Ze knikte; wat ze natuurlijk niet had bedoeld, want ze zou hem níét in de steek laten. Dat wist ze nu heel zeker. In een opwelling van overstromende genegenheid draaide ze zich naar hem toe, greep hem bij de schouders en gaf hem een stijve kus op zijn wang. Het deed haar niets, dat de stof van zijn pak onder haar handen kostbaar was, en dat zijn wang geurde naar dure scheercreme en lavendelpoeder. Hij was het beste bloemetje in haar tuin - ze zou hem veroveren. Zij was de ridder die moest vechten voor de grote prijs. Lieve, lieve Kees! Hij was de moeite waard, en ze voelde zich geweldig sterk. En Kees blikte betoverd in haar donkere oogspiegels - zijn beeltenis werd verstreeld door de luikende wimpers, zijn hart klopte in z'n bol van geweldige, onmeetbare verbondenheid met dit allerliefste gezichtje. ‘O, God, wat houd ik veel van je!’ murmelde

hij, met tastende lippen langs haar huid. Maar hij bedoelde God niet - hij bedoelde werkelijk alleen Lotje.

Ze had niet bevroed, dat ze zo spoedig zou moeten vechten. Toen Kees haar gerustgesteld en diep-tevreden had verlaten, was ze ijverig aan haar taak gegaan, want nog niet de helft van de vensters had de vereiste helderheid erlangd. Ze boende en veegde en wreef, alsof ze haar geluk te pakken had. Soms viel ze even op de rand van de regenbak neer, en kijkend naar haar werk mijmerde ze over de problemen welke ze had voorzien, en die nu zouden komen. Ellendige gesprekken met de heer Van der Spa, gehuil van die moeder - hoe was het mogelijk, dat Kees van deze mensen afstamde?! Dan sprong ze overeind en nam de zemen lap weer. De ruiten giechelden en kirden onder haar ijverige handen. Maar Lotje hoorde alleen haar eigen gedachten, en de zoete woorden van de geliefde.

Zo kwam het, dat ze de voetstappen niet vernam. Pas toen ze de zemen lap in de emmer vuil water gooide en meteen een krakende stem hoorde welke niet kon zijn van haar geliefde, noch van haar eigen denken of van de merel - een beroerd soort geluid dat onprettige dingen over haar herkomst trachtte waarschijnlijk te maken, bemerkte Lotje, dat er iemand achter haar stond. Het was de heer Van der Spa senior, haar onwillige nog-niet-schoonvader, met opvallend slordige kleren en een paars gezicht.

Lotje onderdrukte een vaag medelijden. Ze vond de man er vreemd uitzien en nam vastbesloten haar emmer ter hand, klaar om hem te kalmeren, als hij haar door geweld of dreigementen van het huwelijk af wilde brengen.

‘Kun je niet zien, waar je die lap smijt?!’ knarste meneer Van der Spa, en keek beschuldigend naar zijn besprenkelde schoenen. ‘Moet er eerst iemand een plens over zijn voeten krijgen, en levensgevaarlijk vochtig worden?? Wat is dat hier!’

Lotje negeerde deze retorische vragen en informeerde vriendelijk: ‘Wilt u vader spreken?’

‘Nee,’ wierp meneer Van der Spa tegen. ‘Ik wil jón spreken. En je zult naar me luisteren, als je niet in krakelingen wilt worden gedraaid!’

Ze nam hem wat opmerkzamer op en antwoordde vrijmoedig:

‘Nou, dat treft u dan!’

‘Wàt tref ik?!’ wenste meneer Van der Spa te weten, op zijn hoede, omdat hij de hele dag nog niets goeds had getroffen, en niets goeds hem.

‘Dat ik niet in krakelingen wil worden gedraaid,’ legde Lotje kalm uit.

Meneer van der Spa liet zich sprakeloos neer op de regenbak. De liefste zetel is niet veilig voor vervelend vlees. Hij poetste zijn verhitheid nog wat op, zodat hij glom, en blies toen stoom af met een stootzucht. ‘Weet je, waarvoor ik kom?’ polste hij dreigend.

‘O, ja,’ stelde Lotje hem gerust. ‘U komt om mij te spreken.’

‘Zo, dus dat wist je al!’ stelde hij vast, in een soort heidense lol.

‘U zei het daarnet,’ antwoordde Lotje.

Hun zwijgen daarna was zeer eendrachtig. Lotje wrong de zemen lap alsof het een beroerde vent was, en de heer Van der Spa kuchte en peuterde aan een knoopsgat van zijn overhemd, dat door een vluchtende knoop van zijn functie was ontheven na de Dans met de Hond. De merel had zich teruggetrokken naar het dak en illustreerde vandaar het geheel onpassend met juichkreten. De oudere man keek eens naar het donkere meisje tegenover hem, en snapte opeens best, dat zijn zoon zwak stond. De Van der Spa's hadden sedert generaties een zwakke stee in de bodem onder hun morele voeten, wat soms tot huwelijken leidde.

‘Wat ben je van plan, te doen?’ informeerde hij.

‘Eerst de ruiten, en dan het straatje schrobben,’ antwoordde Lotje prompt. ‘Het wordt hier zo smerig, van al dat geloop!’

Daarmee trok ze een beetje de stop uit zijn gesprek - hij voelde zich leeglopen. Er was iets met zijn noodlot, dat alle vrouwen vandaag boos en strak keken. Lotje boog zich naar de gesmade lap, die als een morsdood vod op het vuile water dreef. Ze greep hem en bracht hem tot juichend leven op haar laatste ruit.

Toen hakte meneer Van der Spa een knoop door. ‘Het moet uit zijn,’ zei hij, luid en steenhard.

‘Wat bedoelt u?’ vroeg Lotje.

‘Dat gedoe tussen jou en mijn zoon,’ verklaarde de trotse vader.

Lotje zweeg en keek hem met gesluisde ogen aan. ‘Hm...,’ zei ze.

Nog een zo’n blik, en hij zou snikkend wegdraven. Hij zette zich schrap. ‘Het kan zo niet langer doorgaan,’ voegde hij erbij; alsof hij daarover kon oordelen. ‘Ik raad je in gemoede aan, mij niet te weerstreven. Ik kan natuurlijk je vader ontslaan, zodat jullie hier weg moeten. Dat is inderdaad het meest afdoende. Maar ik wil je eerst een andere kans geven...’

Lotje bleef hem aankijken, en vroeg: ‘Wat het ook is - denkt u daarmee een grote, wederzijdse liefde te kunnen uitschakelen?’

Nu moest meneer Van der Spa toch lachen. Diepe, holle grinnikschokjes, die uit zijn tenen leken los te breken. Een lomp, vervelend geluid. ‘Mijn beste kind,’ zei hij - en welk woord kon hij daarvan menen? - ‘Liefde!... Liefde...!! Dat is zoiets als een gemakkelijke stoel... Iedereen kan erop zitten... (Misschien had hij nog nooit gezeten.) Jij doet net of je in een kamertje staat met maar één stoel, en als ik die stoel weghaal, zeg je tragisch: ‘O, nou kan ik nooit weer gaan zitten!...’ Maar je vergeet, dat iemand met jouw gezichtje, en zo’n figuurtje, niet in een kamer met één stoel staat!... Die staat in een - een schóúwburg. Met dúizend stoelen! En je mag zelf beslissen, welke rang je kiest!’

‘En voor elke rang moet je het vereiste bedrag betalen,’ antwoordde Lotje bitter. Ze had nu een hekel aan dat misselijke ventje met zijn ingebeeld, paars gezicht en zijn glimoogjes. Hoe kon Kees daar van afstammen?!

‘O, dacht jij, dat je die stoel in dat kamertje voor niks kreeg?’ vroeg de versleten voetbal. ‘Dat is jullie stomiteit! Je krijgt niks in het leven gratis!...’ Hij lachte weer dat stupide grinnikje. Een schaap zou sluik haar krijgen van schaamte, als het zó moest mekkeren.

‘Wat hebt u dan betaald voor uw schoonmoeder?’ informeerde Lotje. Het was een schop onder de gordel. Onderwijl stond ze dringend te schietbidden dat nu ogenblikkelijk het deksel van de regenput zou bezwijken. O, het zou haar geloof innig hebben verdiept! Maar Onze Lieve Heer bleef neutraal,

net als meestal. Meneer van der Spa barstte niet - hij scheurde zelfs niet een beetje. Zijn gezicht werd er alleen nog iets levendiger gekleurd van.

‘Hoeveel moet je dus hebben?’ vroeg hij.

‘Hoeveel wàt?!’ polste Lotje, verdrinkend in spitse visioenen van onzedelijke aanbiedingen of leuker voorstellen van een opeens begrijpende vader.

‘Hoeveel geld,’ omlijnde de spekkige kwelgeest.

‘O, ja,’ zei Lotje. ‘O, hé, ja...’ Hoe dikwijls werd die vraag per dag gesteld: ‘Hoeveel moet je hebben?’ en dan hadden mensen het immers nooit over boterhammen of punaises of kinderen.

‘Dat u dit durft,’ zei ze langzaam, ‘dat maakt dat ik meelij met u voel.’ Want wat zat hij daar uitgezakt en mislukt op die regenbak, met zijn nuchter rekenmachine-smoel.

‘O, ik durf een heleboel!’ stelde meneer Van der Spa haar gerust, en hij dacht met kommer en ongemak aan de brieven, welke onder de hete hoede van Van Dalen rustten.

‘Wat moet de man van mevrouw Gravelinc een verschrikkelijk lieve man zijn geweest,’ zei Lotje peinzend.

Aan deze uiterst bijkomstige figuur had meneer Van der Spa in geen decennia gedacht. De ouwe Gravelinc had dat jankende roodgeverfde wezen voortgebracht dat nu Liza heette. ‘Waar hèb je 't over!’ kefte hij.

‘Kees moet toch van iemand die aardige ogen hebben, en dat vriendelijke, zorgzame karakter,’ antwoordde Lotje.

Ze scheen alleen stoten onder gordels te kunnen geven - misschien droeg de heer Van der Spa zijn gordel te hoog. Hij zou De Bruin moeten ontslaan, na zulke uitspraken. Jammer - de man was goedkoop en deskundig.

‘Hóévéeé!?’ schetterde hij.

Lotje vergat ruiten en zemen lap en emmer. Ze zag de mooie natuur niet meer, het aardige lage dak van het huisje, de perkjes met violen en goudsbloemen - góúdsbloemen!... En de merel tjinkte zo panisch, omdat ergens een kat rondsloop - het was een geluid als geld-tellen. Opeens was in Lotjes vrouwelijk brein, zo geheel anders listig en onschuldig dan bij een man, een gedachte opgeschoten. Een vuurwerk-idee, iets dat lichtte en vonkte, en floot in je oren.

Meneer Van der Spa zag alleen haar aarzeling. ‘Vergeet vooral niets,’ spoorde hij cynisch aan, vol terugkerende hartelijkheid, nu hij deze toestand tenminste schoongeveegd meende te zien. ‘De verhuizing, nieuwe kleren, reizen naar het buitenland...’ Hij raakte in bloei. ‘In ‘t Verre Oosten vind je mannen bij de vléét!...’ Maar hij koelde toch een beetje af op de blik van haar ogen. Ach, wat begreep hij Kees! Een schatje was dit, ontwijfelbaar!... Maar overboord met het schatje - geen tuinmansdochter in zijn voorname stamboom. ‘Nou - hoeveel?...’ herhaalde hij, kippewellig omdat ze te lang zweeg - het ging mislukken! -

‘Honderdduizend,’ zei Lotje bijna fluisterend.

‘Duizend?...’ misverstond meneer Van der Spa. Was hij maar een hond geweest, dan had hij kunnen blaffen en kwispelstaarten - het zou hem hebben opgelucht. ‘Braaf meisje!...’ Maar hij zag iets in haar gezichtje verstrakken, alsof hij een vies woord had gezegd. ‘W-wat-duizend...?’ pulkte hij een beetje onvoorzichtig.

Hard en scherp zei Lotje: ‘Hònderd-duizend.’

Hij hapte naar lucht. ‘Hònderd - - duizend?...’ Hij leek te verdrinken. ‘Mens - meid - - ben je nou helemáál!... Hahaha-gr-hùh - honderdduizend voor zo'n snotjongen - hm, hm...’

Steenhard brutaal vond hij het. Wát een bedrag, om op tafel te leggen als je merkte dat je zoon vree met de tuinmansdochter - honderdduizend pegels voor zo'n gesprekje - of je een dakgoot doorprikte...

Er was een raadselachtige benauwing in dat getal, die hem de keel dicht kneep; in zijn allerbinnenste gonsde een computertje, maar hij was te geslagen om de code te kunnen lezen, die hem wilde waarschuwen - - er wàs iets met honderdduizend..., dat rotkind was nog niet klaar - die wou zo dadelijk nog een vuurpijl onder zijn hart afsteken - en opeens, o, Godmoesthembijstaan! daar vielen hem de schellen van de ogen. Hij staaarde naar het misdadige type, dat onbeschaamd samenspande tegen hem, met het raffinement van een Cleopatra, en dan buiten enig excuus van te blauw bloed of zo. ‘Aha,’ zei meneer Van der Spa, onopgewekt. ‘Nú snappen we elkaar. Je wou het zeker hebben *in aandelen*, hè?!?!’

‘Zoals u wilt,’ antwoordde Lotje bescheiden.

Maar toen werd meneer Van der Spa zo donkerpaars, als hij die dag nog niet was geweest. Het zweet sprong hem op het voorhoofd van razernij, en Lotje was verbaasd, te moeten vaststellen dat dit zweet geen inkt was.

‘Mijn ondergang bewerken!’ brulde hij. ‘Met Van Dalen onder één hoedje intrigeren! Schunnig, intens beroerd onderkruipsel!’ Hij sprong overeind van de regenpuut, alleen maar om zich er des te harder op neer te laten smakken. Lotje dacht haar gebed verhoord te zien, maar het deksel hield het. Ze sloop zo omzichtig mogelijk naar de emmer met vuil water, omdat ze Van der Spa niet langer toerekenbaar achtte, nu hij met dikke vingertjes in de voze lucht zat te breien en nog slechts in klanken bleek te converseren. Was de schok te groot voor hem geweest? -

Terwijl Lotje hierover probeerde na te denken, herstelde meneer Van der Spa zich van zijn uitstapje in de toorn. Hij schroefde zijn gelaatstint enige nuances lichter, veegde zijn voorhoofd af, kuchte en snoot zijn neus. Zelfs de mussen in de dakgoot en de merel zwegen. Er ging iets komen.

‘Ik ben niet gewend, met meiden zoals jij over een paar onnozele duizendjes te kibbelen,’ zei de heer Van der Spa, en hij rukte een losse houtsplinter van het deksel met de verbeterde wreedheid van een onbevredigde Nero. ‘Daarvoor zijn de duizendjes en jij me te onbelangrijk. Het geluk van mijn zoon is me best wat waard...’

Hij blikte bozestierachtig naar het meisje, om te bekijken of de indrukwekkende redenatie tot haar doordrong. Het leek hem toe, dat zijn kostelijke woorden haar ziel niet bereikten.

‘Ik zal je - het bedrag geven,’ vervolgde hij met de voet op de rem. ‘Maar *niet in aandelen*.’ Dit zei hij met hardvochtige vreugde in zijn stem, die Lotje op geen kilometer begreep. ‘Je krijgt een doodgewone cheque. En dit zeg ik je nog: het is alles wat je krijgt... En je moet ervoor beloven...’ Toen moest hij heel sterk remmen, en peinzen.

Lotje zette de emmer neer. Je kunt niet met je linkerhand een cheque van honderdduizend gulden aannemen, terwijl je met je rechter een bak vuil water vasthoudt.

‘Hoe oud ben je?’ informeerde meneer Van der Spa, vrese-

lijk voor allerlei zekerheden.

‘Bijna twintig,’ antwoordde Lotje gedwee. Op de bodem van haar lieve ziel had ze al lang een donkergrijs berouw om alle nare dingen die werden gezegd en gedaan. Wat haar betreft, kon deze man, welke zij nooit anders had mogen doen dan eerbiedigen en vrezen, opvliegen tot de torenhaan, en voor de rest van zijn kostbaar bestaan daar de windstreken op berijden. En tegelijk had ze meelij met hem om zijn allerkleinste zorgjes en reusachtige opwindinkjes om niets. Want was honderdduizend gulden zó veel voor iemand van zijn bankrekeningdikte??

‘Dan moet je me beloven, dat je met je vader vandaag nog deze plaats verlaat, en ergens anders gaat wonen,’ zei de heer Van der Spa. ‘Ik wil je hier nóóit meer zien.’ Lotje wist, dat dit een slag zou zijn voor haar vader - maar ze zou het hem anders vertellen. ‘En je moet beloven, dat je mijn zoon niet meer zult ontmoeten vóór je meerderjarigheid.’

‘Dat kàn ik niet beloven!’ wierp Lotje tegen, met vlammen van ogen.

‘Je móét!’ galmde meneer Van der Spa, en schroefde zijn lila weer op. Het was toch ook schande, hoe weinig eerbied de jeugd van tegenwoordig had voor honderdduizend gulden! - -

‘Ik dóé het níét!’ zei Lotje, gloeiend van verontwaardiging - en zij was zeer indrukwekkend; om niet te zeggen overtuigend.

‘Dan moet je beloven, dat je mijn zoon niet meer zult kussen vóór je meerderjarig bent,’ bedacht meneer listig.

Lotje keek hem bevreemd aan en dacht kort na. ‘Dat is goed,’ zei ze toen. ‘Dat wil ik wel beloven.’

Ze keek hem veel te vrolijk. Hij had haar iets niet aangedaan. Hij nam met een gewichtige blik zijn vulpen en chequeboek uit de zak. Zulke wapenen had hij blijkbaar altijd bij zich. Hij schreef. Gefronste wenkbrauwen en een zuinige onderlip. Dikke handjes en magere letters, Hakerig, fel. Hij scheurde het papiertje uit en woei het droog. Lotje dacht aan het zwaaien met een witte vlag, maar begreep dat aan deze vlag niet alleen blauwe inkt kleefde. Hij stak haar het document toe met een plechtig, wantrouwig gebaar. ‘Beloof je op je woord van eer,’ sprak hij statig, ‘dat je vandaag nog hier vandaan zult gaan, en mijn zoon niet zult lastig vallen?’

‘Dat heb ik nog nooit gedaan,’ antwoordde Lotje. Maar het papiertje trok terug. ‘Ja, dat beloof ik,’ zei ze dus bliksemachtig, en bedacht, hoe die belofte ontdoken kon worden. O, er waren voldoende variaties.

‘En beloof je op je woord van eer, dat je hem niet zult kussen, vóór je meerderjarig bent?’ galmde meneer Van der Spa. Hij scheen het heerlijk te vinden, andere mensen plechtig op hun woorden van eren te binden.

‘Ja,’ antwoordde Lotje, die opeens wist, hoe je zoiets moest omzeilen.

‘Op je wóórd van eer????’ drong hij aan. Hij bleek niet te overzien, dat zijn schoonvaderschap historisch al vaststond.

‘Op mijn woord van eer,’ zei Lotje een beetje gewichtig. Ze nam de cheque van hem aan en bedacht dat een emmer vuil water zeker duizendmaal zo zwaar kon wegen als een bedrag van honderdduizend gulden; en dat dit dus was, hoe mensen een kapitaal konden verdienen. Met lawaai en erewoorden en afstand doen van geluk. ‘Vertrouwt u op het erewoord van een vrouw die haar liefde...’ ze gesticuleerde met het papiertje, hem vragend aankijkend.

Dat ontketende vlammen over de hele meneer Van der Spa. ‘Als je ooit weer hier in de buurt komt, of méér durft te verlangen,’ pufte hij, ‘dan laat ik je door de politie - eh - wèg - smijten!...!...!’

Daarna verliet hij haar, zonder verdere perspectieven te openen.

Maar.

Twintig meter daarvandaan - nee, het zullen er dertig zijn geweest - tussen twee dikke bomen, stonden mevrouw Gravelinc en haar bejammerde dochter verstruikt in een ribes. Zij hadden gezien, dat meneer Van der Spa met het mooie dochtertje van de tuinman praatte. Dat hij een hele poos gezellig op de regenbak had gezeten - ja, hij leek wel ietwat opgewonden - maar Van der Spa's waren nu eenmaal opgewonden, als er mooi vrouwvolk in de buurt was. En tot slot hadden die twee een ernstig gesprek, waarna de slechtaard iets op een papiertje schreef, dat hij haar gaf. En hij had vragen gesteld alsof hij kralen reeg, en dat arbeiderskind had maar geant-

woord en geantwoord!... En toen hij zich afwendde en weg ging (ze hadden zijn gezicht al die tijd niet kunnen zien, wat betreuenswaardig was), keek het meisje hem lang na; en glimlachte. En over het gelaat van de opperste onverlaat had een glans gelegen van diepe tevredenheid en opwinding. En beiden: mevrouw Gravelinc en Liza, hadden met eigen ogen moeten aanschouwen, hoe het diepgevallen kind van minne afkomst een kus drukte op het handschrift van die verdwaalde man; terwijl dat kind ook de liefde van de zoon wilde beantwoorden. Had die meid dan een knipkaart op genegenheden van hooggeplaatste mannen - moest zich dat allemaal afspelen in dit zomerse park van Vredelust...?

Liza moest tegen een boom leunen en diep zuchten. Ze snakte naar de stoel in de muziekkamer. Doch haar moeder stond stijl rechtop als een grenspaal van het fatsoen, en ontwierp vreselijke dingen die zij zou doen met de overblijfselen van deze aarts-vrouwenverleider, nadat hij was doodgekriebeld door speciaal daartoe op te leiden spinnen, wormen, muskieten, distels en mouwkruipers. Het geheel moest er zeer onschuldig uitzien, zodat men niet ontijdig achter de politie bleef haken. De wraak moest groot en afdoende zijn, en alle schurkachtige schepselen een wrang voorproefje geven van op-één-na-dejongste-dag. Huilen, gieren, looien en knersinge der tanden, al waren het valse. En de grote solo voor Hendrik van der Spa, na al zijn dure prijzen, beroerde woorden, gluiperige driftbuien met schrikeffecten, uitspattingen met vrouwvolk uit andermans collectie en wat allemaal nog niet aan het aardse licht was gekomen.

O, mevrouw Gravelinc kon bijna niet wachten.

13

Nadat Van Dalen en Bibi afscheid hadden genomen van de liefvallige dochter Van der Spa, met wie Van Dalen zo'n vruchtbaar gesprek had kunnen volvoeren, spoedden zij zich uit de buurt van het domein Vredelust.

Van Dalen leek geladen met splinternieuw vuur, wat natuurlijk afstraalde op een zo gevoelig iemand als Bibi. Deze figuur hijgde van het lachen en blafte van tijd tot tijd als een impotent kanon, of rolde zijn bruisende lol af in een droge greppel langs de weg.

Van Dalen ontzag zich niet, te zingen - zij het dan ook niet uit volle borst, omdat hij die waarschijnlijk niet bezat. En Bibi stemde daar impulsief mee in.

Daar onze held zijn hardnekkige vrolijkheid niet bleek te kunnen binnenhouden, viel zijn gedrag op, zodat reeds enkele boerenmensen over hun onderdeur hadden gekeken in de hoop op kermis. Eén mens had zeer sterk te lijden van het voorbijtrekkend lawijt - dat was Gerrit, de tuinmansknecht van Vredelust (want onze paden kruisen elkander voortdurend). Hij had raffia moeten halen voor baas De Bruin. Het lopen in de zon had hem geweldig vermoeid, wat hij beslist niet had bedoeld, zo vroeg op de dag. Hij zat ten tijde van Van Dalens blijde langskomst tegen een eikeboom te rusten: blauwe kiel, pilo broek en dom gezicht. Ondanks kleurverschil leek het allemaal van dezelfde rol geknipt. Toen Van Dalen zijn hoogte had bereikt, aanschouwde Gerrit dit verschijnsel met uiterste, passieve belangstelling. Elk dorp heeft zijn vreemde mensen, maar vreemde mensen van buiten af geven toch meer afleiding. En de magere man, die daar met zijn overmaatse, slobberige hond liep te joelen en te hijgen, bracht véél variatie in het landschap, zodat Gerrit hen traag en nauwkeurig bezichtigde.

'Goedendag!' zei Van Dalen, die zich overal in mengde en blij was, na alle grasjes en lijsters eindelijk een echt mens te onderscheiden.

‘Goeie!’ antwoordde de echte mens. Nu hij moest spreken, voelde hij weer duidelijk, hoe vreselijk vermoeid hij was.

‘Heerlijk weer!’ vervolgde Van Dalen, alsof hij er reclame voor maakte.

‘Ja,’ zei Gerrit, omdat hij ‘nee’ een te moeilijk woord vond.

‘Verrukkelijk weer!’ herzag de ouwe springintveld, en grinnikte als een leeglopend bad.

‘Ja,’ stemde Gerrit nogmaals toe. Hij hoopte dat zijn tegenpartij nu iets bijzonder geeks zou doen, dan kon hij wakker blijven. Maar de tegenpartij ging naast hem zitten. ‘Moet je nog ver?’ informeerde hij teer.

Gerrit, met vage hoop dat de magere man een middel wist om vooruit te komen zonder merkbare inspanning, net als de meeste jongelieden vandaag, spande zich voor het laatst in om te vertellen dat hij naar Vredelust moest.

‘Dat is niet zo erg ver meer,’ troostte de ander harteloos, en had geen goeie raad. ‘Ik kom er juist vandaan.’ Alsof dat wat hielp. -

Gerrit zei ‘O.’ Hij voelde zich niet gesterkt door het feit dat een ander kwam van de plaats waar hij heen moest. Hij wist uit ervaring, over een uur pas thuis te kunnen zijn, als hij nog drie kwartier bleef narusten.

‘Werk je daar?’ polste de magere meneer.

‘Ja,’ zei Gerrit. Hij moest gapen van het vele praten.

‘Al lang?’ vroeg dat dunne flard verder.

‘Ja,’ antwoordde Gerrit en hij knikte; want hij voelde toch wel, dat aldoor hetzelfde woord zonder iets, niet beleefd was.

‘n Mooie tuin,’ oordeelde zijn gezelschap. ‘Ik was bij meneer Van der Spa, en zijn werkkamer ziet net uit op de achtertuin, als ik me niet vergis.’

‘Ja,’ zei Gerrit, en knikte tweemaal.

‘Heb je 't daar goed?’ informeerde Van Dalen.

Nu behoorde Gerrit tot het soort mensen, dat 't niet goed heeft, zolang de werkgever van een ander bord eet, en wellicht wijn drinkt inplaats van bier. Gerrit kreeg doordeweek water. Zulke dingen doen grieven en duistere gedachten in ons hart wortelschieten. Bovendien stak Gerrit de steeds onverwachte, voortdurende aanwezigheid van de schoonmoeder zijns werkgevers. Hij droomde 's nachts dat zij hem vervolgde met een

reusachtige rozenschaar en de tuinslang op hem richtte, na die eerst te hebben aangesloten op een tube lijm. Het was ook zo weinig verblijdend voor de tuinmansknecht, dat ze hem op het schransen van frambozen had betrapt, nadat hij onder haar ongeweten spiedsel tot driemaal toe zijn siësta had gehouden tussen de echte snijbonen. Ze had hem toen op een afschuwelijk geheimzinnige toon verteld dat hij een gemene klaploper was, die niet alleen in de uren waarop zijn haas recht had, als een wild beest ging liggen ronken en daarmee de groente bedierf - maar behalve dat de tuinen kaalvrat als de gretigste uitgehongerde larf; terwijl hij als kroon op zijn misdadigheid hiervoor nog geld verlangde en de omgeving ontsierde met zijn volslagen mislukte aanwezigheid.

Van die tijd af wist Gerrit dat de deftige mensen van het Huis volslagen blind waren voor de noden van het volk; en zijn reeds schrale genegenheid schrompelde tot minimale beleefdheid zonder dimensie. Hij zei dus ronduit tegen Van Dalen, dat hij het er niet goed had, nee. Meneer was geblutst in z'n knar, al had 'ie stille momenten (schaars). En mevrouw was erger dan meneer, omdat ze 't probeerde te verbergen. De jonge mensen waren nog tamelijk normaal voor een dergelijke afkomst; 't meisje was het ergst getikt. Maar dat ouwe wijf - dat zou Gerrit graag in de beerput willen stoppen, en dan het deksel er minstens een jaar op laten, en er een vies woord op schrijven. En dit alles mocht meneer (dat stuk iel kon immers best 'n meneer wezen) gerust aan die lui overbrengen: het was wel es goed, als ze ervoeren, hoe verstandige mensen over de familie oordeelden. O, zo!

Daar leek meneer niet voor te voelen. Hij werd alleen steeds opgewekter, wat ook te denken gaf. Het zweet brak Gerrit nog verder uit. Hij had geen ander wapen bij zich dan het nieuwe bosje raffia en zijn knuisten. Was dat toereikend tegenover een gevaarlijk wordende schateraar? Het leek hem, dat hij van de regen in de drop was gedwaald.

Van Dalen was inderdaad zo na aan topvreugde toe, dat hij hijgde als een astmalijder. Zijn vuisten pletten de grond rondom met tot nu toe alleen grasjes en madelieven. Maar één vuistje verder en hij zou Gerrit bereiken, die als natuurmens scherp begrip had voor de realiteiten des levens, en een wijd-

open oogje in 't zeil hield. Die hond was niet voor niks zo gek!

Toen Van Dalen eindelijk weer kon praten, zei hij bij wijze van voorzorg, dat hij mevrouw Gravelinc juist zo aardig had gevonden. Per slot was dit slechts een gedeeltelijke onwaarheid. Daarna bracht hij het gesprek handig op steden en dorpen, op hotels en winkels. Was er een goed hotel in dit dorp...?

‘Turelek,’ zei Gerrit, ‘verbeje...!’

Ja, daar moest Van Dalen van knikken: verbeeld je, dat er in dit mollegat geen uitstekend hotel zou zijn! - Of je er ook een kamer kon krijgen?...

‘Vast wel,’ stelde de ander hem gerust. ‘D'r is geen kip!’

Nou, dat was dan tamelijk enorm. En winkels? Waren hier aardige winkels?

Dat ging best, dacht Gerrit blasé. Je kon hier van alles krijgen wat je in de stad vond. Behalve dure wijn, zijden onderkleren voor vrouwmensen, juwelen en zukke rotzooi.

Jaja, knikte Van Dalen. Juist...! Maar of er ook fotografiewinkels waren in deze eh - plaats...?

‘Fotografie...’ Daar moest Gerrit over nadenken. Dat was ook zo'n ingeteeld stadsgedoe; dat had hij nog vergeten te noemen. Als 'n mens een portret moest hebben, ging hij naar zo'n man in de wereldser oorden; en voor een prentkaart liep je effe naar Brummelberg. Die had een komenijswinkel annex petrolie en postzegels en prentkaarten en wol voor kousenstoppen. Maar d'r waren mensen, die een prentkaart moesten hebben, waar ze zelf opstonden. En dat waren meestal de mooisten niet, die dat wouen. Toen Gerrit deze hoogte had bereikt met peinzen, daagde in hem het besef, dat Jenne van Bartje naast een bloeiende handel in zoute drop en insektenpoeder, ook fottografie in de hand werkte door het verkopen van rolfilms. ‘Joa,’ zei hij derhalve, ‘dan mo'j goan nar Jenne Slok, - Jenne van Bartje zogezeid. Die heeft van dat spul.’

En nu moest hij dan eindelijk leren begrijpen, hoe lichtzinnig het van hem was geweest, zo lang te blijven zitten met dat griezeltje naast hem: ‘Hoe vind ik die winkel?’ vroeg dat stopnaaldenzaad.

Gerrit vertelde een ingewikkeld verhaal van rechtuit en dan linksom, de groene brug over, en daarna voorbij de Gouwen Kroon de eerste hoek om, en dan het vierde, - nee, het derde, -

nee, toch het vierde steegje rechts en daar het..., zesde, zevende, achtste, negende, - elfde huis. Gerrit besepte dat duidelijkheid een steriele illusie was, en zijn gebronsde kaken bloeiden rood.

‘Zou u niet even mee kunnen lopen?’ vroeg Van Dalen. ‘Het is voor mij van groot belang dat ik fotomateriaal krijg. Ik tracteer u op een glas bier in het hotel en nog vijf gulden toe.’

Die vijf gulden. Die joegen de jongen op. Foei, om iemand zo te jagen! ‘Och, da'hoef-nie’, betoogde Gerrit slap, met een begerige, zijdelingse blik. Bah, om 'n fatsoenlijke vent hiertoe te brengen!...

En dus gingen ze samen op weg, met een ongetemde Bibi als heraut, gevolg, gangmaker en toeschouwer. Tijdens de wandeling vroeg Van Dalen nog veel meer. Hij leek in Gerrits ogen een onverzadigbare vragenbus. Hoe laat Gerrit vrij was, 's avonds. En of alle bedienden dan vrij waren. En of meneer en mevrouw veel uitgingen. En hoe kat ze wel naar bed gingen. En of er wel eens was ingebroken, in dat schatrijke gedoe?? En hoe ze bekend stonden? En of ze altijd bezoek in dezelfde kamer ontvingen, of dat ze daar verschillende vertrekken voor hadden? En of dat bezoek dan laat kwam, of vroeg? Want dat was zo verschillend, bij rijke mensen.

Gerrit vond dat hij steenhard moest werken voor dat glas bier en die luizige vijf gulden. Zulk praten had hij nog nooit gedaan. Bovendien had hij in zekere mate haast, daar hij was beladen met raffia. Om maar te zwijgen van die bedonderde hond, die naar alle zichtbare en onzichtbare dingen hapte, waarop een dier met normale hersenen niet was bedacht.

Ja, Gerrit voelde zich op 't laatst zó vermoeid, dat hij niet meer wilde antwoorden, en alleen nog wat knorde op alle ratelende vrolijkheid van die twee. Hij dronk zijn glas bier met oneerbiedige snelheid uit en stak het geld in zijn zak alsof het een gedroogde tabakspruim was, die zijn rookbeurt tegemoet ging. Met gebogen hoofd en bitse gedachten liep hij zijn kruisweg; smalle straatjes door, het bruggetje over, bredere straten langs. Hoe was het in Gods wereld mogelijk, dat een dorp zo uitgebreid was?

Hij had ook niet genoeg kunnen rusten, daar in die berm.

Nu wreekte dit euvel zich vanzelfsprekend. En er was geen tijd om deze fout te verbeteren. Zo is het leven. De zon stak - de weg was verpulverd tot wolken stof. En er steeg een warmte in Gerrit op, die onverklaarbaar was. 't Was hellehirte! 't Kronkelde schroeiend uit zijn lome benen in zijn klamme lijf, om op te klimmen tot in zijn vlamme wangen, dat de druppels van zijn hoofd sijpelden, 't Was erger dan verschrikkelijk. Nog wel tien minuten moest hij lopen. Er mocht niets meer bij komen, want dan zou hij zonder schaamte smelten.

Maar toen, in de volle ellende van zijn doezelige slofgang, stak de zon opeens extra midden op het kruintje, dat onder zijn pet meende te schuilen. Daar schroeiende een fel gaatje in, waardoor het witte zonlicht binnenscheen in een massa verwarde vragen en antwoorden. Wat had dat dunne ventje - - -

Gerrit stond stil. En vergat alle zorgen, zodat hij het bosje raffia bijna liet vallen. Die man - die man... die had gevraagd..., of er wel es werd ingebroken..., en wanneer de bedienden weggingen..., en of meneer en mevrouw veel uitgingen..., en hij ging hier in 't hotel logeren..., en hij had een filmpje gekocht - een heel bijzonder filmpje. Want Jenne van Bartje had er maar één van gehad... en die vent had ook lampjes gekocht...: 'flitslicht' noemde hij dat. Gerrit had dat al zo onheilspellend vinden klinken...

Nu, terwijl de zon door een gaatje in zijn kop scheen, doorspoelde hem het inzicht, wat die man met zijn kwaadaardige hond was: een *inbreker*. En hij had gezegd, dat hij dat ouwe wijf van Vredelust aardig vond... Daar werkte hij misschien wel mee samen...

Misschién?! - Väst!... Wat had hij nog meer gevraagd?...

Op dat ogenblik werd Gerrit wedergeboren. Als Held en Redder van zijn Baas. En als Vernietiger van het Kwaad (lees: wijf Gravelinc en trawanten). Want dat zij misdadig was, en het op geld en goed van haar schoonzoon had voorzien, leed sedert lang geen twijfel meer voor Gerrit.

Het hele dorp wist dat toch immers ...?!

14

Die middag na de lunch had er een lange en ernstige confrontatie plaats tussen meneer Van der Spa en zijn leermeester in de vrolijkheid: Joris.

‘Ik heb haast met deze oefeningen,’ zei meneer. Fabrikanten hebben altijd haast, behalve met behandeling van klachten. ‘Ik wil er meer van weten, Joris, en op zeer korte termijn!’

En aangezien Joris een keurige dienaar was en zich dus niet leraarachtig aanstelde, zei hij niet ‘De eerste dagen alleen oefening 1, en heb niet het hart aan no. 2 te beginnen!’, nee. Hij legde zich neer bij de wensen van zijn werkgever. Hij bleef ernstig zijn vrolijke plicht betrachten. Hij liet de leerling oefening 1 doen, keek keurend in een nijlpaardengrijns met plomben, trok zijn ogen dicht zodat het geheel werd beooghaard en meer globaal was, en sprak: ‘Dat is goed, meneer.’

Voor oefening 2 moest de leerling boord en das afdoen; en in deze ontklede toestand bracht hij het ook thans aardig ver. Hij werkte iets teveel met zijn rug inplaats van met zijn nek, zodat hij het risico liep, met stoel en al achterover te zwiepen. ‘U moet het hóófd achterovergooien, meneer,’ doceerde Joris. ‘Dat geeft een luchtig, suggestief-meegesleept effect. Maar als u met het gehele bovenlichaam achterover leunt (meneer Van der Spa smakte zich dermate in de namaakschater dat zijn zetel kraakte), dan is de uiting te massief - dan wordt zij dramatisch. Emotionele mensen als bij voorbeeld mevrouw Gravelinc - - als ik zo vrij mag zijn, een voorbeeld te noemen -’

‘Ja, o, ja!’ gaf meneer gretig toe.

‘- reageren verkeerd op de rug-techniek. Zij worden er agressief van en voelen zich in verdediging gedrongen.’

‘Dat zit toch al los bij haar,’ gromde de lacher.

Nummer 3 bleek absoluut onvoldoende. Joris vermat zich, vast te stellen dat deze oefening te zwaar was voor meneer de leerling. Maar meneer Van der Spa had die dag reeds zoveel tegenkating ondervonden, dat hij direct verviel tot kleinzielig

wenkbrauwfronsen en een lila voorhoofd.

Zij deden no. 3 dus een half uur lang, zodat meneer was getemd met een geknakte rug en kramp in zijn wangspieren. En in deze machteloze toestand was hij prachtig rijp voor oefening 4, want hierbij kon men rustig blijven zitten: het was een kwestie van concentratie op blij kijken. Joris deed het voor en meneer deed het na. Maar zonder deugdelijke voorbereiding bracht hij van blijkijken geen flits terecht. Het zag eruit als onbetaalde-rekeningen-controleren met een zure appel. Waar Joris' ogen straalden van een kinderlijk blijde verrassing vol levensvreugde en van hartelijkheid, zodat meneer Van der Spa er verlegen onder werd omdat hij dit niet verdiend wist te hebben, bracht de leerling het niet verder dan cynisch ingetrokken mondhoeken als een kip, die zichzelf betrapt op het leggen van een voetzoeker. 'U moet aan iets heerlijk denken,' suggereerde Joris. 'Iets heel liefs, meneer, hm, hm...' Maar God! het was immers niet heerlijk of lief meer, nu Van Dalen de brieven bleek te hebben.

'Nee, het kán beter,' waarschuwde Joris (en dat was ook zo). 'U moet uw ogen sluiten en dan denken aan iets héérlijks - om daarna uw ogen weer te openen als een herboren mens, meneer - alleen maar denkende aan dat prettige...' En Joris opende een paar ogen, die onwaarschijnlijk straalden van prettige gedachten. Zo had meneer Van der Spa hem nimmer gezien.

De leerling klapte nu met verbeterd ijver zijn ogen toe; ging àl zijn vroegere illusies na, waarvan er geen enkele meer bruikbaar bleek; en schiep uit het vrije brein nieuwe. Wat zou het verrukkelijk zijn, als hij mevrouw Gravelinc in de teugel mocht laten ronddraven, zoals 's morgens circuspaarden werden afgedraafd. En dan met een lange, knallende zweep. Hij zou haar desnoods niet raken - alleen maar van die saluutslagen langs haar oren laten fluiten, dat ze steigerde en galoppeerde.

'Jááá, véél beter!' zei Joris. 'En nu doet u uw ogen open, meneer...'

Maar op het moment dat meneer Van der Spa ze opende, wist hij, dat zijn schoontje nooit zó in de toom zou springehopsen en met de kop zwaaien, als hij achter zijn gesloten oogleden had aanschouwd. Hij had de haarspelden in 't rond

zien vliegen, en haar beroerde adem horen gierepiepen. Wèg, in vol daglicht.

‘Doet u uw ogen nu nòg eens dicht,’ drensde Joris, bezeten van abnormale vlijt, zijn oorspronkelijke reserve in acht genomen. Meneer Van der Spa gehoorzaamde en verdacht zijn knecht van telkens een greep uit het sigarenkistje, als hij daar zat in zijn kortstondige onmacht. ‘En nu denkt u aan iets prettigs,’ vervolgde Joris.

Meneer Van der Spa zuchtte en overlegde wat er nog voor prettigs bestond. Hij was geschrokken van het aantal brieven, dat Van Dalen in bezit zei te hebben. Had hij dan zó veel bloemetjes helemaal buiten gezet?...! Was hij bezig, seniel te worden, dat hij de tel kwijtraakte...? Wist hij dan ook niet meer, wat er allemaal --

‘Nòg prettiger,’ maande Joris.

De deftigerd struikelde over gebrek aan pret. Dit was niks, dit was hard werken. Er moest een spreukje bestaan dat je slechts hoefde te prevelen. Omski Tomski Bomski, of Pipief Papaf Papaver, om iemand onherstelbaar in de vrolijkheid te smijten...

‘Zo gaat het beter, meneer,’ meldde Joris. Aap van een vent, om meneer Van der Spa te storen, net nu de inspiratie leek te willen dóórbreken! - Stel dus, dat je zo'n spreukje had en dat je tegen je schoonmoeder zei: ‘Pipief Papaf Papaver’ (waarna zij derhalve zonder commentaar begon te glimlachen en te zingen), ‘ellendige oude sliert van een dondersteen! Wil je nou wel eens als de gierende bliksem op je onmogelijkste erewoord beloven, dat je in 't vervolg - -’

- Op je erewoord!... Vreselijke term!... Dat lamme tuinmankind, met haar erewoord en haar cheque. Het was griezelig zonde geweest van die honderdduizend gulden. Maar wat had je niet over voor het geluk van je kinderen...?!

‘Fóút!’ zei Joris. ‘U moet véél vrolijker denken! Meneer.’ Dat laatste woord had hij bijna vergeten in het vuur.

‘Ik kàn niet meer vrolijk denken!’ antwoordde meneer Van der Spa intiem. ‘Het leven is niet vrolijk, Joris. Nooit, nergens, niemand. Als het dat wèl was, hoefde ik deze belabberde apekunsten niet te doen. Dan lachte ik!...’

‘Ja, meneer,’ zei Joris; en dacht nee. ‘Dan moet u proberen

om het vrolijk te máken, meneer.’

Maar meneer dacht aan het harde ei en aan zijn vrouw met zere tenen en aan zijn schoonmoeder met helaas niets pijnlijks en aan de hond in de boomgaard. Hij vond het leven onwelletjes.

‘U zoudt het niet zo ver hebben gebracht, als u geen doorzettingsvermogen had gehad, meneer,’ vermat de knecht te zeggen. Een brutaal compliment voor de driftkop.

‘Het is òpgebruikt,’ constateerde meneer Van der Spa lamzakkig. ‘Geef me dus dat recept voor die cocktail. Als die anderen opgewekt kan maken, zal 'ie op mij ook wel werken.’

Joris begoot hem met vrijpostig afkeurende blikken en spande een zwijgen. ‘Een mens die zichzelf dwingt tot opgewektheid,’ oreerde hij, ‘vindt geen treurige dingen op zijn weg. Alles wordt lichter en beter om hem heen. Hij ziet geen zwarte schaduwen meer.’ Het moest een soort bijbelse uitspraak zijn, ontstaan lang voor de schepping van enige mevrouw Gravelinc.

‘Geef me die cocktail dan maar gauw,’ drong meneer aan; en hield zijn hand op, alsof Joris daar een scheutje in moest schenken.

Maar er gebeurde niets. Het leek geen vruchtbare dag voor plezierige feiten. Meneer Van der Spa geeuwde afwachtend achter zijn vrije hand en wierp een blik op zijn boordje, omdat je als beschaafd mens gekleed was, bij enig gesprek met Bacchus. Alleen verslaafden en vrouwen traden de wijngod ietwat ontbolsterd tegemoet. Meneer Van der Spa keek nog eens naar zijn onbevredigde hand, en vandaar naar Joris.

Deze stond tegenover zijn werkgever, minachting te tonen. Hij deed dat even meesterlijk en evident als blij kijken.

‘Joris,’ sprak de meester zeer gewichtig, ‘ik wàcht!...’ En hij bewoog zijn hand op en neer, omdat die eveneens wachtte.

‘Dat spijt me,’ antwoordde Joris, ‘ik wacht ook.’ En hij wierp het hoofd in de nek als een dromedaris.

‘Hoe kàn ik ooit vrolijk worden, als níemand me meer gehoorzaamt?!’ informeerde meneer Van der Spa bij de stoel tegenover hem, welke zweeg.

Joris zei: ‘Als u nu, een half uur lang, oefening 1 en 2 wilt doen, en verder niets, dan zal ik voor vanavond een grote

cocktailfuij laten arrangeren, en het recept dat ik u heb beloofd, presenteren.'

Meneer trok zijn nutteloze hand in en dacht na. 'Ik wil oefening 4 doen,' pingelde hij.

'Daar bent u nog niet rijp voor,' constateerde Joris met gezag.

Het viel meneer Van der Spa op, dat zijn dienaar al in geen drie keren 'meneer' had gezegd. Hij voelde zich treurig worden. Zo was het met Nero ook begonnen.

'U moet eerst de oefeningen 1, 2 en 3 ferm onder de knie hebben, voordat u kunt beginnen met nummer 4,' betoogde Joris ferm.

Meneer Van der Spa kon nog alleen aan de cocktail denken, en dat juist nam hij Joris heel, héél kwalijk. 'Ik zal het toch niet leren,' gaf hij ten antwoord. 'Ik ben úitgelachen. Ik wil me verdiepen in ernstige problemen, Joris.' Hij dacht aan de brieven in het bezit van Van Dalen.

'Dan heeft u die cocktail niet nodig,' besloot de als huisknecht vermomde treiter, en wendde zich om.

Meneer Van der Spa overwoog de mogelijkheid van boos worden. Doch dat had hij ook al zo dikwijls gedaan, die dag. Als hij nooit meer kon lachen, kon hij stellig nooit weer boos worden - hij was temet uitgebrand. Hij blikte kommervol naar zijn dienaar, welke juist met een achteloze blik zijn successen peilde. De slaaf toonde geen medelijden. Al zijn de dienstbaren in goud gekleed, dan nog is hun ziel die van een ongeschoren scharesliep.

'Ik kàn niet meer lachen,' poneerde meneer Van der Spa met klem. 'Als ik nog éénmaal lach, dan scheur ik.'

'Dan lacht u verkeerd,' wees Joris hem terecht. 'U moet uw oefeningen doen, dat is zeer duidelijk.'

'Ik ben oud en afgemat en arm,' beweerde zijn baas beklagenswaard. Hij vond dit een aangrijpende vondst, die hij niet waar hoopte te maken. 'Ik ben héél arm, Joris. Ik heb geen---'

Wat had hij niet...?

Alles had hij; behalve hoofdhaar en charme en een goed humeur. En dit miste hij al zo'n tijd, dat een klacht hierover lachwekkend zou klinken. Hij bezat geld, een vrouw, kinderen

en nog andere verwanten, een mooi huis en een grote tuin, een werkkring en vijanden, een auto en bedienden en een goede gezondheid en een slecht humeur. Nou ja, een toegewijde huisknecht had hij kennelijk niet, want Joris liep zonder toestemming naar de deur en verliet het vertrek.

Een ogenblik staarde meneer naar de sluitende deur. Toen begon hij te roepen. Eigenlijk was het een schreeuwerig loeien. ‘Joris!... Joris!... JORIS!!!...?’

‘Heb u geroepen, meneer?’ informeerde de trouweloze, om de hoek van de deur.

‘Als ik die stinkoefeningen doe, wat gebeurt er dan?’ wilde zijn werkgever weten. Hier moest een cocktail uit druppen.

‘Dan wordt u opgewekt, en kunt iedereen overwinnen,’ verklaarde Joris.

‘En als ik ze niet doe?!’ overwoog meneer Van der Spa dreigend.

‘Dan neem ik mijn ontslag en ga weg,’ lichtte Joris hem in. ‘Ik zou me graag in de stad willen vestigen als leraar in de opgewektheid, meneer.’

‘Laat me niet lachen!’ bitste meneer kortaf en tegenstrijdig.

‘Nee, meneer,’ zei Joris gelaten.

Meneer dacht na. Niet erg lang; dat was niet nodig. ‘Het is goed,’ zei hij koninklijk. ‘Ik zal nu een half uur lang die afschuwelijke oefeningen doen; maar dan verwacht ik van je, dat vanavond iedereen die snertcocktail drinkt, en gek doet tot ik misselijk ben van het lachen.’

‘Ik zal ervoor zorgen, meneer,’ zei Joris gediensstig.

Daarna bleef meneer Van der Spa alleen. Hij zat een momentje stil en kneep zichzelf in de arm. Hij zag geen toekomst in gelach. Toekomst maakte je met jiu jitsu, of met een aardappelmesje. Het leven, overdacht de heer Van der Spa, was lang niet zo gemakkelijk, als zonneschijn en rare fluitende vogels zouden doen geloven. Vooral, als het zich in een Van Dalende lijn bewoog.

Moeizaam kreukelig begon hij aan oefening 1.

15

Na het koffiedrinken slenterde Hetty de tuin in en ontmoette vlakbij het huis haar moeder en grootmoeder, die samen uiterst geanimeerd liepen te praten. Zo gauw zij haar zagen, klaptten hun monden toe tot tegennatuurlijke stilte.

‘Dag meisjes,’ zei Hetty opgewekt, ‘heeft oma weer een vieze mop?’

‘Een vieze mop?!...’ herhaalde Liza, en liet haar gezicht uitzakken, ‘hoe kòm je erbij dat oma vieze moppen zou kennen?’

‘Ach kom,’ schouderchokte Hetty, ‘met zo'n gezicht zit je vòl vieze moppen. Ze is door strenge opvoeding verbogen; maar magere mensen zijn nooit zedig.’

‘Hetty!’ zei oma, en ze stond stil omdat ze te oud was om tegelijkertijd tong en benen naar behoren te gebruiken, ‘houd me asjeblijft buiten je Vanderspa'se verdachtmakingen. Wij spraken over iets belangrijks.’

‘Mams heeft de hele ochtend gejankt,’ weerlegde Hetty, ‘en nu is ze eensklaps droog. Dat betekent dat ze òf iets in haar schild voert, òf is afgeleid. En afleiden kun je mams alleen met verhalen over juwelen of met beroerde moppen.’

‘Je moeder,’ wees mevrouw Gravelinc terecht, ‘is mijn dochter, en ik -’

‘Zie je wel!’ zei Hetty.

‘Ik kan nooit lang huilen,’ weerde Liza af. ‘Mijn teint lijdt er zo van.’

‘Ach, ik weet best dat jullie bezig zijn, iets krankzinnigs op touw te zetten,’ polste Hetty.

‘Niemand zet íéts raars op touw!’ sprak mevrouw Gravelinc over-ijverig. ‘Ik práát alleen, om je moeder van haar zorgen af te leiden! Zorgen, waarvan jullie de schuld zijn!...’

‘Belachelijk!’ zei Hetty. ‘Ik ben toch geen auto!’

Intussen waren zij gezamenlijk al wandelpratend het huis genaderd. En uit het venster van de werkkamer des huisherren

vernam mevrouw Gravelinc, gescherpt door veelvuldige oefening, stemmen. Zij besefte, na alles wat zij die dag alweer van hem had meegemaakt, geroepen te zijn tot toezicht met het oog op haar dochters welzijn. Geheel instinctief ving ze de woorden op. Lichtzinnige - nee, ònzinnige woorden (zoals meestal), die haar toch altijd weer schokten. Hendrik eiste van iemand (die aan de stem te horen Joris zou kunnen zijn - arme Joris, slachtoffer van zijn beroep), dat hij de huisheer zou misselijk maken van het lachen. Dit was langs geen enkele lijn te begrijpen. Iemand met zo'n humeur en zulke gelaatstrekken. Mevrouw stond stil en legde de vinger op de mond, zodat Liza en Hetty, die toch net zwegen, deze prestatie continueerden, beiden ook hun schreden inhielden en oren spitsten.

‘Ik zal ervoor zorgen, meneer,’ hoorden ze Die Andere Stem spreken. Nonsens, natuurlijk. Maar zelf zouden ze precies hetzelfde hebben gezegd, om de woesteling rustig te houden. Het was intens slecht, je misselijk te willen lachen, als je een vrouw zonder auto had, en een zoon en dochter die op trouwen wilden staan, en een schoonmoeder met een tweedehands secretaris door omstandigheden. Maar zo was Hendrik.

Mevrouw Gravelinc sloop op haar tenen naar het raam, en in haar spoor tippeteenden Liza, bevend en in huil-aanslag, en Hetty met aandrang om iemand te redden. Ze had keus tussen oma en paps. De deur sloot zeer normaal. Joris was een juweel. Al zou hij gekweld worden door vijf zenuwinzinkingen tegelijk, dan nog zou hij eerst permissie vragen.

Ze zagen, - ze zágén!, dat meneer Van der Spa zichzelf met een uitdrukkingloos gezicht in de arm kneep, zoals hij het niemand anders had moeten lappen. Nou ja, zelfkennis wellicht. Ze zagen dat hij zuchtte. Ook niet gek. Dat hij zich uitstreekte. Dat hij zich op zijn buik krabde. Mevrouw Gravelinc vond dat primitief en onwelvoegelijk; maar zij was overmatig goed opgevoed. Ze namen waar dat hij achterover leunde, en *dat hij weer, in volle overgave, het afschuwelijke gezicht trok, dat mevrouw Gravelinc die eigen ochtend dermate tot gillen had gebracht*, dat ze daarna alleen nog maar kon fluisteren en zich voortslepen als een verregend spook.

‘Zién jullie het nu??!’ fluisterde ze, links en rechts bikkend. Ze voelde bewogen aan haar broche, die er gelukkig nog

zat. ‘Zién jullie het zèlf????!!!’

‘Jja,...’ bibberde Liza, overweldigd door de mimische lenigheden van haar echtgenoot. ‘W-wat wil 'ie nou...?’ alsof ze niet zelf drieëntwintig jaar met hem in de boot had gezeten. Wat leer je daar ook van? -

‘Ik wéét niet, wat hij wil,’ fluisterde mevrouw Gravelinc. ‘Ik weet nóóit wat hij wil - behalve als ik het begrijp...’

‘t Lijkt wel vastenavond,’ prees Hetty, met het hoofd scheef om beter mee te kunnen kijken met Pa's kramptrekkingen. ‘Wat een smoel!’

‘Hij is krankzinnig,’ stelde mevrouw Gravelinc droevig vast. ‘Hij doet me aan iemand denken, maar ik weet niet aan wie... Die was ook gek, en die begòn altijd met diezelfde grijns...’

‘En dan? - -’ drong Liza aan. Ze was als kind al heet op nare verhalen geweest.

‘Dan viel hij op zijn knieën,’ meldde mevrouw Gravelinc en maakte haar hals extra lang om geen centimeter van het verloop der ziekte daarbinnen te hoeven missen, ‘en dan wou hij lucifersdoosjes eten. Soms vond hij alleen pianotoetsen lekker, en eenmaal heeft hij mij gebeten, omdat dat volgens hem geen verschil maakte. - Nu weet ik zeker, wie het was: mijn zwager. En ik was bij hem om hem te vermanen, omdat hij naar niemand meer wilde luisteren, zonder op een teen te zuigen.’

‘Eigen?’ wilde Hetty weten.

‘Ach, maar natuurlijk,’ stemde haar grootmoeder toe, met haar ganse aandacht bij schoonzoon en wringend toetmasker, dat telkens als hij zijn lombrosobol achterover mikte, openspleet tot onmenselijke hapgraagte. Ze meende te mogen vaststellen dat hij de pianotoetsen lang achter zich had gelaten.

‘En toen...?’ informeerde Liza rillerig. ‘Is hij niet genezen...?’

‘Nee,’ stelde mevrouw Gravelinc vast met enige voldaanheid. ‘Hij verslikte zich in een wasknipje.’ Ze richtte zich tot de anderen door haar nek in te schroeven, en zei indrukwekkend: ‘Wij moeten een zenuwarts roepen, als we niet vóór de avond allemaal vermoord willen zijn!’

‘Hemel!...’ kreet Liza, en bedacht dat ze nooit had ver-

moed, zo gemakkelijk aan een zwarte auto te kunnen komen, ‘maar dat wil ik natuurlijk niet!’

‘Gut, paps mag toch wel een beetje grijnzen?’ pleitte Hetty. ‘Ik denk, dat hij zijn schade inhaalt, van een paar dagen tegelijk.’

‘Spot er asjeblieft niet mee, Hetty,’ vermaande haar grootmoeder. ‘Ik weet wat ik zeg. Vanmorgen heeft hij me in de eetkamer opgewacht met net zo'n afschuwelijk gezicht, en toen wou hij me bijten... Kijk maar - dat is geen normale, vriendelijke lach!... Dat is de wulpse, bloeddorstige grimas van een bezetene...!’

‘Misschien heeft hij buikpijn,’ opperde Hetty.

‘Een zénuwarts!’ drong mevrouw Gravelinc aan.

‘Ja!’ stemde Liza in, die, voordat ze dan van de aardbol moest worden weggevaagd, toch graag eerst nog de bridge-drive bij de Warenaers wilde hebben beleefd met een nieuwe wagen. En terwijl ze daar nog stonden te overwegen, zagen ze weer alle drie, hoe hun vader, man en schoonzoon zich, nog aldoor met die wijd-open orang-oetan-schater, achterover in zijn stoel smeed, zodat hij hen bijna op de kop aankeek, met weggedraaide oogballen en overal wit waar het niet hoorde. Mevrouw Gravelinc deinsde betrapt terug en liet ook haar tanden zien van ontsteltenis.

‘Gáúw!’ site ze tegen Hetty, toen ze zich had hersteld. ‘Bel een zenuwspecialist! Twéé!’ Het was toch ook maar dubieus volk met te grote kennis van dolligheid. Een kon nooit voldoende zijn. ‘En zeg tegen Joris, het elektrisch licht af te sluiten, voordat je vader zich verhapt aan het belleknopje. En verberg alle messen en scharen in huis - mijn borduurschaartje ligt nog in de telefooncel bij een adres voor lekkere hapjes!...’

‘En de wasknipjes,’ interrumpeerde Liza, doodnervus. Ze had juist nieuwe besteld.

‘En leg véél dik touw klaar!...’ vervolgde mevrouw Gravelinc met gezag. ‘En-ne... dat ouwe dwangbuis van je moeder - dat kunnen we gebruiken als mouwschort... - ik bedoel omgekérd... En waarschuw de dienstboden, dat ze niet hardop zingen en het gas afsluiten.’

‘Níét afsluiten?’ vroeg Hetty verwonderd.

‘Wèl afsluiten,’ verbeterde haar grootmoeder. ‘En bel de

politie op. En - - -' Hij bewoog weer daarbinnen: grijpklaauw met de rode tanden! Zo dadelijk zou hij zich uit het raam storten en in een jubel joel van tak tot tak zijn weg zwingelen, met een verbrijzelde namaak-antieke tafel om zijn nek.

'Hè, jullie moeten ook iets doen,' zei Hetty ontevreden. 'Jullie staan daar lekker te kijken, en je laat mij alles opknappen. Ik bel de dokter op, Joris sluit het gas en de elektriciteit af, de meiden houden hun mond, oma zoekt die mouwschoort en mams haalt touw bij De Bruin. Dan zal ik paps naar het dorp sturen om de brandweer te waarschuwen, want ik geloof dat hij alleen behoefte heeft aan afleiding.'

'Ben je - bèn je? - -' vroeg mevrouw Gravelinc hijgend. 'Wil jij dan het eerste slachtoffer zijn?!...'

Toen zagen ze meneer Van der Spa de ogen sluiten en nadenken. Er kwam een verzaligde uitdrukking op zijn trekken. Hij moest zijn ogen afvegen van ontroering. In de eenzaamheid was oefening 4 hem veel beter gelukt, nu hij had bedacht dat een scheermesje best per ongeluk in de gevulde koek van zijn schoonmoeder kon zijn geraakt. Hij deed de oefening nog eens en nòg eens. O, het lukte, het lùkte!...

'Haast je!' siste mevrouw Gravelinc met dunne lippen tegen haar kleindochter. 'De crisis nadert!...'

16

Gerrit vond zijn baas in de achtertuin. En het was De Bruin aan te zien, dat hij niet blij verrast was door enige suizende snelheid van zijn helper. Het was inmiddels ver voorbij de noen. De weg van het dorp naar Vredelust was Gerrit achteraf nog veel uitgebreider gebleken, dan hij voordien had bevroed.

‘Waar heb jij je tijd vergooid?!’ vroeg De Bruin onvriendschappelijk, en blikte Gerrit steek-recht in de poppetjes van zijn slaperige ogen.

Gerrit doorzag subiet, dat hij niet kon antwoorden met ‘aan de kant van de weg.’ Er zijn waarheden, die brutaal lijken, en onnodig opwinden. Hij kneep dus de ogen op een slimme manier toe en zei langzaam: ‘Ik heb wat gemerkt!...’

‘Ik ook,’ repliceerde De Bruin ongekalmeerd. ‘Da' jij 't allersloomste stel pote onder je gat het, wat God op zaterdag nog op zolder vond!’

Dat laatste bedoelde hij waarschijnlijk niet helemaal serieus, maar op Gerrit maakte het een onprettige, roekeloze indruk. ‘Da's ôk wat,’ vond hij beduusd door deze diagnose. ‘En nou he'k nog wel zuk belangrijker niuus...!’

‘t Mot voor mij nog blijke, dat jij belangrijker niuus onder die stomme pet ken koelhauwe!’ twijfelde De Bruin, op een te hoge waakvlam.

Maar Gerrit vatte de koe bij de horens en boog zich gemoedelijk naar zijn baas. ‘Ze wille inbreke in 't Huis!...’ siste hij.

‘W-wàt...?’ zei De Bruin, zijn verontwaardiging vergetend. ‘Wie dan wel?’

‘n Mager oud ventje,’ legde Gerrit uit, ‘met 'n kale kop en 'n grote hond, jong!’ en vooral dat laatste woord sloot een soort band tussen hem en zijn meerdere.

‘O, warèchtig?...!’ zei De Bruin meegesleept, nu hij zich een grote hond herinnerde, die inbrekers-achtig had geageerd.

‘V’noavend,’ vervolgde Gerrit, vol belofte. ‘En - mar da’ mot tussen ons blijve, - ‘t zou me niks verwondere, assie met dat ouwe wijf soame dee...!’

‘Wat ouwe wijf?’ informeerde de ander gretig, en liet alle hem bekende ouwe wijven in gedachten opdraven; maar drie ervan waren al dood, één was in een gesticht opgenomen omdat ze dood wou en zich op straat voor elke fiets gooide, zelfs als ‘ie stilstond, en de vijfde was op huwelijksreis.

‘Da’ kreng van ‘t Huis,’ legde Gerrit oneerbiedig uit.

‘Bè’je nou belazerepieterd?!’ gorgelde De Bruin, plotseling en twijfelloos begrijpend, over wie men sprak. Hij moest ervan gaan zitten en zijn pet afnemen.

‘Da’ ken niet!...’

‘t Is verduid,’ zei Gerrit streng. ‘Ik wéét, wa’k zeg, man! D’r is iets héél geks an de gang!...’

‘t Kèn niet,’ kreunde De Bruin verbijsterd, vol geloof in nare wonderen. ‘Dá’ ken niet...!’

‘Alles ken,’ sprak Gerrit, ruimdenkend. En ging naast De Bruin zitten, want daar was hij nu slim genoeg voor. De Bruin zat met zorgelijke ogen te luisteren naar zijn verhaal, en knikte en schudde, en trok zijn mond in verticale ‘ooo’ ‘s en in horizontale ‘wààt?!’ ‘s en kauwde op zijn tabakspruim. Hij was zichtbaar ten prooi aan hevige gemoedsaandoeningen. En Gerrit zat te vertellen met mond en handen en voeten en ogen en pet. Het was een opvallend tafereel.

Dat vonden Kees en Bob ook, samen door de tuin slenterend omdat hun enig degelijk werk ontbrak. Eerst amuseerden ze zich kostelijk met de pantomime; maar De Bruin keek zó ernstig, dat Kees, die hem liefhad als een schoonvader, zorg begon te koesteren, zodat zijn voeten onwillekeurig in de richting van de twee tuinlieden marcheerden. ‘Zouden ze ruzie hebben?’ zei hij.

‘Welnee!’ weerlegde Bob, ‘ze oefenen samen voor een voordracht bij jullie bruiloft.’ Want dat zou uit de aard der zaak een populair feest worden.

Toen Kees en Bob opeens voor hen stonden, schrokken De Bruin en Gerrit zo ontzaglijk, dat Kees hen van samenzwering verdacht, en verlegen werd. Vooral, toen De Bruin hem scherp opnam, wist hij niets meer te zeggen.

‘Is er iets aan de hand?’ vroeg Bob ongedwongen, en trof

daarmee gelukkig de juiste toon. ‘Uit de verte leek het zo ernstig, dat we niet wilden nalaten, even te gaan horen of we konden helpen.’

‘Nee, u ken nie hellepe,’ wimpelde Gerrit doodgeschrokken af, want hij voelde zich schichtig voor het hele geslacht van het ouwe wijf. ‘Bedankt.’ Met hoffelijkheid kon je zulke dingen nog wel eens uit de weg gaan. Maar daar had je die krankjorumme De Bruin, aan wie hij niet zoveel had moeten vertellen! De sufkop, het lekke verstand!

De Bruin zei: ‘Misschien kenne de here wèl hellepe. Ik zal u 't geval effe uitlegge.’ En nadat Kees en Bob als echt dure heren in het gras aan zijn voeten waren gaan zitten, gaf hij zo-maar klakkeloos alles door, wat Gerrit hem strikt sub hele rosarium had meegedeeld. Toen hij het gedeelte bereikte, dat Gerrits verdenking ten aanzien van mevrouw Gravelinc omvatte, veranderde hij alleen de woordkeus een beetje, maar liet het geheim lopen alsof het een lepel dunne stroop was!

Bob haalde zijn schouders op. ‘Onmogelijk!’ zei hij. Want hij was door mevrouw Gravelincs ingrijpen te zijnen gunste natuurlijk bevooroordeeld.

Maar Kees keek peinzend voor zich uit. ‘Het lijkt me vréemd,’ mompelde hij; zodat Gerrits hoop en praatjes weer actief werden. ‘Maar - tja, we moeten eigenlijk eerst wat meer weten’ (zei Kees). ‘En dat is heel moeilijk uit te vissen, want je kunt het oma niet vragen, en die magere meneer nog minder. Als je de politie erin mengt, heb je kans op een schandaal. Want òf oma heeft er wèl mee te maken (Gerrit knikte bezield), en dat is penibel; òf ze heeft er níet mee te maken, en dat is nòg penibeler. Bovendien lijkt me dat laatste...’ Hij zocht een vriendelijk woord.

‘Levensgevaarlijk,’ vulde Bob aan; toch niet al te bevooroordeeld.

‘Ja, enigszins,’ grinnikte Kees.

‘We motte 'n oogje in 't zeil houwe,’ vond Gerrit met het air van een kapitein, die de lichtmatroosjes zelf zeewijs maakt.

‘Tja, wat doen we...?’ vroeg Kees zich af, met de ogen vragend op zijn bijna schoonvader gericht.

‘Eigenlijk mot je dat nie an mij vrage,’ zei die simpel, ‘want ik ga vedaag verhuize...’

‘Wat zeg je?!’ vroeg Kees perplex.

‘Ja, dat vergat ik nog haast door de alterasie,’ antwoordde De Bruin gemoedelijk. ‘Je vader het me ontslage, jong. Lotje en ik gaan vedaag nog weg...’

‘W-waarom...?’ informeerde Kees, met een bonzend hart van geschrokken boosheid. ‘Wat is er gebeurd...?!’

‘Ze zijn bang, dat d'r wat zou kenne gebeure,’ lichtte De Bruin toe.

En dat juist kwetste Kees zo verschrikkelijk, dat hij zich duizelig voelde worden van razernij. ‘Jullie krijgen toch alles vergoed?’ vroeg hij.

‘Ja,’ stemde De Bruin bijtend toe, ‘dat lijkt me dik in orde...’

‘In elk geval,’ haastte Bob zich in het gesprek, met de ogen de parelende nieuwsgierigheid van Gerrits gezicht dichtschrœiend, ‘moeten we nu even overleggen, hoe we de zaak vanavond aanpakken. Sorry, hoor! We moeten geen vraagstukken door elkaar husselen.’

‘Maar ik wil éerst weten,’ begon Kees kribbig, ‘hoe...’

‘Née,’ drong Bob aan. ‘Eerst de inbraak. Dan kun jij straks op je gemak met De Bruin praten, en hebt dan genoeg tijd en gelegenheid tot overleg.’

Ze kwamen overeen, dat Kees, Bob en Gerrit een oogje in 't zeil zouden houden, en mekaar inlichten over alle gebeurtenissen. Ze zouden elkaar om acht uur ontmoeten in het tuinhuisje, dat tegenover de werkkamer van meneer Van der Spa was gelegen.

‘Die vent zee: ‘t Is voor mij heel belangrijk, da'k fottegrefere ken,’ vertelde Gerrit niet zonder gevoel voor kleur. ‘Enne, hij zee ook...: “ik wil hier erreges kenne logere...” zee't'ie... Enne - hij vroeg hoe laat datte we vrij hadde, en wie d'r dan thuis bleve,... en of meneer en mevrouw altijd in dezellefde koamer vesite hadde... En dat die ouwe - - mevrouw zo'n oardig, behulpzaam mensje was!’ Daar moet Gerrit zelf wel bulderend om lachen. ‘Hulpvoardig, gadsamme!...’ Maar toen ontdekte hij dat hij alleen lachte, en remde af. ‘En of d'r wel es was ingebroke, en - - offe d'r geen alarmdinge woare...’

Dat was niet waar; maar het leek hem lekker volledig. Zo-

als een goede tuinman paden harkt en borders wiedt, zo harkte en wiede Gerrit zijn verhaal, en vergat niet, de schel getinte bloemen van zijn verbeelding een ruime plaats af te staan. Hij genoot bovendien van de nimmer-beleefde sensatie, voor een slim man te worden aangezien. Niet langer een onnozele schoffelaar, die je met nederbuigende vriendelijkheid in leven liet als je voorbijwandelde, of als een vermolmd stuk hout aan de kant trapte, zoals het ouwe wijf dee. Hij genoot. En met zijn genot groeide er een verhaal, zo barok, dat Kees en Bob soms even opzij naar elkaar keken omdat zij niet in staat waren voetstoots te geloven, dat bedoelde magere heer werkelijk rubber handschoenen en een dunne touwladder uit zijn broekzak had laten vallen, en mevrouw Gravelinc een handig mokkel had genoemd. Of dat hij zich op de geslepen medewerking van andere grieten zou hebben beroemd.

Ten slotte stond Kees op, en begaf zich met zijn schoonvader-in-spé naar diens woning. Ze vonden Lotje druk aan het pakken. Toen Kees haar zo op haar knieën zag liggen bij koffers en kisten, stond hij getroffen stil. Hij had haar nooit koffers zien pakken; het was onvergetelijk. Ach, de rankheid van haar lichaam, en dat allerliefste been, wat daar onder haar rok uit kwam, als een bloemstengel van Gods mooiste lelie! Zou hij ooit op haar uitgekeken raken? En wat gebeurde er nu eigenlijk? Want het was nog maar enkele uren geleden, dat ze samen op de regenbak hadden zitten praten, en dat ze had beloofd, hem niet in de steek te zullen laten. En kijk, Lotje wendde het hoofd, blies haar krullen uit haar ogen en blikte de geliefde aan. Haar ogen hadden een wonderlijke glans, welke hem verwarde als dreigende muziek. Hij vroeg treurig: ‘Hoe kàn dat nou, Lot?..’

‘Wat?’ informeerde Lotje; die bliksems-goed wist, wat.

‘Dat jullie nu opeens weg moeten,’ zei Kees schapig.

Lotje bleek weinig tijd te hebben voor verder omslachtig gesprek. ‘We gaan weg,’ zei ze, naarstig voelend of alles stevig zat, ‘omdat ik van je vader een bedrag heb gekregen als ik beloofde,... dat ik met pa vandaag nog ergens anders ging wonen...’ Ze boog haar allerliefste nek en sjarde aan de koffer. Kees wilde wel helpen, maar wie verhaast het weggaan van de beminde? - Nee, ze sjarde alleen. ‘En - dat ik

op mijn woord van eer...,’ daar moesten haar handen even rusten, en hij zag met schrijnend wee haar profieltje - o, hemel, Lotje! - ‘op mijn woord van eer, Kees, beloofde dat ik je niet meer zou kussen voor ik meerderjarig was.’

‘En heb je dat gedaan?!’ kefte Kees wanhopig en ongelovig.

‘Ja, Kees,’ zei ze. ‘Dat heb ik gedaan.’ Ze had zo'n zonderlinge vonk in haar ogen - alsof het plezierig was!

‘Hoe kòn je dat nou doen?’ vroeg Kees. ‘Het houdt in, dat we mekaar ongeveer niet meer zullen zien... En wat is dat nou voor een bezopen belofte, mij niet meer te kussen voordat je meerderjarig bent?!...’ Hij nam een prop papier van de grond, frommelde die giftig nog vaster samen en smeed hem door de kamer. Het luchtte hem weinig op. De Bruin, juist binnenkomend, voelde zich bekogeld met iets dwarreligs, iets zeer machteloos - een licht propje papier. Hij keek verbaasd, want dit leek hem geen ogenblik voor dol gestoei. Toen hij hun gezichten aanschouwde, draaide hij zich om en ging weer weg.

‘In ruil voor mijn belofte,’ vertelde Lotje gek zakelijk, met nog aldoor die trillende glans in haar ogen, welke hem een deinend gevoel van geluk en verdriet gaf, ‘heeft je vader mij een bedrag geschonken - een cheque, Kees..., van honderdduizend gulden.’ Ze glimlachte zó vreemd!... Het leek wel of zelfs de liefste vrouwen aanleg hadden voor heks, en daarmee nog hun zaligheid in de wacht sleepten. Kees kon zijn ogen niet van haar afhouden, terwijl een woedende verbazing in hem rees.

‘Dat bestaat niet!’ zei hij bot. Ze moest niet denken, dat hij àlles geloofde. - Maar toen waren eensklaps haar armen om zijn hals, en haar lieve, zoete stem, met een vogelachtig tremolo van verrukking, zei zacht: ‘Het bestaat wèl! Er zijn ouders, die honderdduizend gulden over hebben voor het welzijn van hun zoon... Al weten zij dan misschien niet helemaal duidelijk, wat hij zelf als welzijn beschouwt... *Ik heb een cheque van honderdduizend gulden gekregen, Kees!!* En - néé, je màg me niet kussen (of ik jou niet, en jij mij wel...?) en die zullen we gebruiken, Kees, die cheque. Je hebt nu een bruid met het vereiste kapitaal...’ Ja, er zaten verrukkende jubeltjes in haar stem, alsof haar hart aan roze linten door

zangvogels omhoog werd gevlerkt - God, Kees werd er duikeledeas van! Hij klemde haar steviger tegen zich aan, en probeerde te doorgronden, of hij haar nu wèl mocht kussen, en zij hem níét - -

‘Hoe kwam vader erbij, je zo'n ontzaglijk bedrag te geven?...’ vroeg hij niet helemaal gerustgesteld.

‘Dat zou je dan eens moeten vragen,’ stelde Lotje jolig voor. ‘Ik weet alleen, dat hij het deed. Is dat niet voldoende?’

Ja. Dat zou voldoende moeten zijn. Maar zij wist meer. Met haar malle vrouwenhersentjes wist ze veel meer - anders had ze niet zo kwinkelerig kunnen fluisterpraten, met telkens die getuite lipjes zo plukklaar vlak voor zijn blik - en dan toch nog terugtrekken, zodat hij in de lucht plukte zonder enig raakpunt! Hij poogde, de jonge meneer van het Huis te zijn - het werd tijd dat hij zich zijn plaats herinnerde. Maar hij was verdikkeverdikkeverdikke alleen een bloedjong ventjesdier, dat zijn eigen rijpe kers wou plukken, en hing te springen als een kip naar een kruisbes. ‘Hoe oud ben je precies?’ wilde hij haastig weten, kennelijk bezwaard door het kusverbod.

‘Bijna twintig,’ zei Lotje; net als een paar uur geleden tegen de andere Van der Spa. Ze bedacht met feestelijke bitterheid, dat zij de leeftijd van Kees tot op zijn verjaardag wist - en hoe lang al!...

‘Ik vind het krankzinnig!’ blafte Kees, doorgebrand opstandig. ‘Krankzinnig!’ En hij schopte tegen een tafelpoot, besepte dan dat hij in het huis der innig geliefde was, en aaide verlegen over het hout om zijn terugkerende welwillendheid te tonen.

Lotje vroeg geheimzinnig: ‘Je wilt toch wel met me trouwen?...’

‘Nou, wat anders?!’ vroeg Kees, veel te haastig om verder niet als een vuurrood blok te zwijgen en haar aan te staren. Wat dééd ze toch, hoe betoverde zij alles om zich heen in dit afscheid-kamertje vol gepakte koffers, die eruit zagen als gouden blokken belofte?...

‘Ik vraag het maar even,’ legde Lotje uit met aldoor die stralende glanzende zwarte ogen, ‘want je zult misschien spoediger “ja” zeggen, dan je vermoedt... Je vader is niet zo slim als hij denkt - al spijt het me, dit tegen zijn zoon te moe-

ten zeggen...’

‘Ik mag je niet eens een kùs geven!’ herinnerde Kees haar vertwijfeld. ‘Hoe kunnen we dan verloofd zijn - hoe wou je gauw trouwen?...’

Maar heks Lotje drukte hem demonstratief de hand. Ze stond in vlam van tederheid en ze ontstak zijn knisterend verlangen tot loeivuur. Hij liet zich handdrukken en probeerde aan iets ijskouds te denken om niet te smelten. ‘Als ik trouw, word ik automatisch meerderjarig,’ zei Lotje teder. Zo listig zijn de vrouwen. Ze had het geld en de zoon geroofd, en nog volkomen wettelijk een gelofte van tijdelijke kuisheid afgelegd, waarvan zij de grens eerder had overzien dan de rijkaard die haar hart trachtte te kopen. Maar Kees voelde zijn kop prikken alsof hij in bloei geraakte. Hij keek haar met wijd-open ogen aan en zeeg neer op de eerste de beste stoel.

Lotje, over de tafel gebogen, lachte tegen hem als een mokkapunt tegen een suikerpatiënt. Lief, overschattig en veel te mals. ‘Als we morgen aantekenen, mag je me over zes weken kussen, zoveel als je wilt!’ Ze schaterde om zijn gezicht.

‘Maar we tekenen morgen niet aan,’ wierp hij tegen.

Toen zweeg ze, nog aldoor met dat stralende om haar hoofdje heen; en ging weer voort met inpakken. Ze bleef stil; vol ijver om uit het huis weg te komen, waar ze zo lang had gewoond. Was ze er zelfs niet geboren...? Kees dacht erover na, en voelde zich ontroerd worden. Ja. Ze moest hier geboren zijn!... Hij bezag het huis opeens met geheel andere blikken. En nu ging ze eruit weg...

‘Een vrouw is duizend mannen te erg,’ zei hij peinzend.

‘Sommige vrouwen zijn net goed genoeg voor één man,’ antwoordde ze met een tedere blik, welke hem in razernij deed denken aan haar belofte.

Hij stond op en hurkte naast haar bij de koffer. ‘Maar we zien mekaar gauw terug, hè?...’ vroeg hij smekend. ‘Al is het maar in zo'n stink-onvrije lunchroom...?’

Haar verwonderdste blik trof hem midscheeps. ‘Waarvoor wou je vrij zijn?’ vroeg ze.

Hij grinnikte ietwat neerslachtig. ‘Je bent een kleine reusachtige treiteraarster,’ zei hij. En plotseling pakte hij haar hoofd en kustte de ronde, blozende wangetjes, het weke kuiltje

onder haar mond, en dat mondje zelf, het malle, babbelende welvinkje, dat nòg wou zeggen: ‘Laat dat! Pas òp!’ -

‘Nee,’ zei Kees baldadig, ‘je hebt namens mij niets beloofd!’ En hij deed het nog eens met aandacht en voorzichtig over.

‘Goddank,’ lispelde Lotje, ‘ik dacht dat je me niet begreep!...’

17

Mevrouw Gravelinc stond stil, vol argwaan en beschuitkruimels. Dit laatste vond zijn oorzaak in een wee gevoel in de maag na het middagslaapje, wat zij bestreed met een troostbezoek aan de provisiekamer. Een lief-primitieve gewoonte, die haar nu regelrecht in de argwaan joeg: ze zag Joris zuchtend uit de kelder komen met armen vol flessen. Iemand moest in verhevigde mate aan het alcoholiseren zijn. ‘Hm, hm!’ zei mevrouw Gravelinc vol expressie.

Joris voegde zich prachtig in het tafereel. Hij schrok en fladderde onverantwoordelijk met zijn ellebogen, wat bijna een kruikje kostte. Hij plooidde een steenhard uitgestreken gezicht en poogde de bejaarde vrouw voorbij te komen, alsof hij haar niet had opgemerkt.

‘Waar gaat dat heen!?’ wilde mevrouw Gravelinc weten.

‘Naar de provisiekamer, mevrouw,’ antwoordde Joris. Zijn gedachten waren op dat ogenblik niet die van een keurige huisknecht.

‘Waarvoor?’ informeerde mevrouw.

‘Voor de cocktail, mevrouw,’ zei Joris, wiens gedachten verder bergaf ijlden. Er waren momenten dat hij deze veel te lange en te magere vrouw zonder enig leedwezen door een kelderluik zou willen zien floepen. Het meest irritante aan haar was, dat ze zich juist tot zulke avonturen nooit leende.

‘Welke cocktail?’ drong ze aan.

‘De cocktail voor vanavond, mevrouw,’ zei Joris; en voelde zijn hart sissen. Daar had hij nu zó graag een verrassing voor de hele familie willen bereiden, uit de volheid van zijn vreugdezoekend hart en de welvoorzene kelder! En dit schepsel, overal aanwezig als een muggenplaag, stond op de loer en vroeg hem dingen, die grensden aan intimiteit!

‘Wat is er dan vanavond???’ wrong zij hem uit.

‘Ik vermoed een cocktail-fuif, mevrouw,’ legde Joris uit, met het geduld van een hoogstaand opvoedkundige tegenover

een kwaadaardig erfelijk belast mormelkind.

‘Waar??’ ondervroeg het wezen, alsof zij de opvoedkundige was, en enig kwaad moest voorkomen -

‘Hier, mevrouw,’ zei Joris. Hij betreurde het gemis van een sifon spuitwater. Een klein ongelukje daarmee zou hem hebben verrukt. O! Excuses te mogen prevelen tegen een totaal lam-gespoten mevrouw Gravelinc, klaar om een volgend schot te lossen als zij toch nog een vraag kon vuren.

‘Waarom?????’

Hij besepte dat dit het einde moest zijn. Een helder inzicht overlichtte hem en hij liet een fles sterk mousserende Franse landwijn onder zijn rechterarm uit glippen. De fles kende haar wilde plicht; zij patste op de tegelvloer en was terstond een knal met scherven en een ondeugende kurk, die onder de rokken van mevrouw Gravelinc enig onderdak zocht. De wijn begreep ook waarom het ging, en mousseerde ver buiten de grenzen van eigen faam.

‘Oóóó!!!’ zei mevrouw Gravelinc schril. Zo moest een waterlelie zich voelen: slechts haar hoofd was nog droog. De rest werd week en slobberig. Zij fluisterde hees en zeer boos: ‘O! jij slechte man!!’ Wat zij bedoelde, was de kurk, en zo virtuoos was Joris niet.

‘Pardon, mevrouw,’ sprak Joris, buigend als een acteur bij een open doekje. ‘De fles moet onder mijn arm zijn uitgegleden, mevrouw. Hopelijk heeft u zich niet pijn gedaan?..’

‘N-nééhhh!’ hijgde mevrouw Gravelinc, met holle ogen en met een blos op het voorhoofd. Zij trachtte verstolen, haar opeens aanhankelijke textiel los te trekken van eigen karkas, en beluisterde het choquante drupgeluid uit haar rokken. Ze trad plechtig uit de plas en schreed als een processie-engel voor Joris uit, een spoor latend van droppels. En toen zij zeven stappen had volbracht, tuitelde die lamlendige, minderwaardige kurk slap van het lachen onder haar kleren vandaan, en rollebolde kirrelig over de gang. Mevrouw Gravelinc keek niet om. Joris genoot van haar treffende gelijkenis met de Paashaas. ‘Ik ga naar bóven!’ zei mevrouw; omdat ze toch íéts meende te moeten zeggen, en had vergeten, waarover hun conversatie was gegaan.

Joris vond dit uitdagende woorden voor een bejaarde dame.

Maar hij negeerde ze, zoals hij in zijn loopbaan veel had leren negeren. ‘Goed, mevrouw,’ prees hij. En vervolgde zijn weg met sterker geloof in rechtvaardigheid.

Boven vond mevrouw Gravelinc echter weinig soelaas. Daar was alleen Liza in een mallotige witte jurk, welke scheen te bestaan uit een overdaad aan ceintuur en een tekort aan rok. ‘Hoe vindt u dit, mama?’ kirde ze kinderlijk.

‘Verschrikkelijk akelig,’ gaf mevrouw Gravelinc te kennen. Men wil toch ernstiger zaken onder ogen zien, als de landwijn nog uit de rokken siepelt. ‘Ik waarschuw je, Liza, dat we vanavond wellicht beter níét - eh -’ Toen ontdekte ze juffrouw Parels, de naaister, in een vensterbank, waar ze als een gek zat te rimpelen (japonstof). Mevrouw zweeg.

‘O! maar mamáá!’ Liza stond star in haar witte ceintuur met taartrand, en zweeg ontregeld.

‘Er is vanavond een - - cocktailfuij...,’ zei mevrouw Gravelinc, toch nog met veel expressie, en blikte geheimzinnig naar de naaister, welke verbeterd priegelde.

‘Nu...,’ aarzelde Liza met het begin van stralende opluchting, ‘dan - - eh - zal ik daarvoor iets nodig hebben. Zou dit dan niet áárdig zijn?...’

‘Dit zal nooit aardig zijn,’ orakelde haar moeder, die niet begreep dat de naaister zo noest naaldde om haar woede te ontladen - zij was de ontwerpster van de taartrand. ‘Ik vind het vréémnd en ongeschikt,’ voltooide mevrouw Gravelinc. ‘Je ziet eruit als een pistache - en dat ligt niet aan jou, dit keer.’

Liza moest hiervan pruilen. Wellicht had ze met haar nog niet tot volle wasdom gekomen smaak juist het pistache-achtige zo aantrekkelijk gevonden.

‘Denk toch aan je prestige als -’ bijna had mevrouw Gravelinc gezegd: ‘als vertegenwoordigster van een dure autofirma’, doch het scheen alsof Liza haar niettemin begreep.

‘Wat - zou ik dan moeten aantrekken...?’ informeerde ze doodvoorzichtig.

‘Ik zou zeggen een mantelpak,’ raadde haar moeder.

Toen bemerkte Liza de krans van druppels rondom haar moeder op het roze tapijt, en zette zulke verwilderde ogen op, dat mevrouw Gravelinc zweeg. Ze hapte een paar keren oefenig naar lucht. ‘Ik moet me verkleden,’ zei ze toen koel. ‘Joris

heeft een fles wijn onder me laten vallen.’

‘Onder u?!...!’ hijgde Liza. Het leek haar een meesterstuk.

‘Ach ja,’ antwoordde de vochtige dame, ‘die bedienden van tegenwoordig!’ Waarbij ze willens en wetens vergat dat Joris grijs haar had en achtentwintig dienstjaren.

Terwijl ze het vertrek uitschreed, wierp Liza zich in volstrekt nieuwe plannen voor textiel-vermomming. Ze had nog een oud mantelpak, dat ze minstens een maand niet had gedragen. Zou juffrouw Parels niet denken, dat ze daarin onherkenbaar was...?

‘Nee, dat denk ik niet,’ zei de naaister, getergd door de slechte recensie van de oude dame en de futloze reactie van de cliënte daarop. ‘Als u onherkenbaar wilt zijn, moet u iets nieuws nemen.’

‘Maar ik moet het vanavond aan,’ klaagde Liza.

‘Dan had u het eerder moeten zeggen,’ antwoordde de naaister streng, haar macht kennende, nu Liza niet naar de stad kon voor te dure confectie, omdat de auto versmaad diende te worden.

‘O, wat begin ik nu?!...’ lispelde Liza, en liet zich op de rand van haar bed vallen. ‘Wat móét ik?!...’

De naaister demonstreerde nadenken door nu haar voorhoofd te rimpelen, zonder naald. ‘Moet u beslist ònherkènbaar zijn?’ drong ze aan.

Liza werd helemaal wakker van de verlokking in haar stem: er scheen nog een mogelijkheid te zijn. ‘Jáá, zéker, natúúrlijk!’ stemde ze gretig toe. Verbeeld je, dat Hendrik haar reeds bij het begin van hun zakelijke ontmoeting zou herkennen - - of: pas veel later! tijdens het gesprek!... ‘Ik moet ònhèrkènbaar zijn!’ betoogde ze. En wachtte op het Parels-orakel.

‘Gunst, wat gek,’ zei de naaister. En vervolgde haar werk.

Liza zat een moment uit het veld geslagen aan de borduursels van haar spreid te plukken. Het leven werd per kwartier vreemder nu ze een man had die auto's weigerde, een zoon die met een tuinmankind wilde trouwen, een dochter welke een man naar haar verwrongen hart had gevonden, een huisknecht die oude dames met wijn gooide en een naaister die openlijk zei dat ze iets van de cliënte gèk vond. Liza wist nu bijna zeker dat het niet moeilijk zou zijn, te verslonzen en je hakken

scheef te lopen en 'n snor te krijgen. Ze wilde opeens in de spiegel blikken om vast te stellen dat ze grijs werd. En daarna zou ze willen gillen tegen de mensheid: 'Dat hebben jullie gedaan! Jullie, akelige verdriet-doeners!' En ze overdacht dat ze dan meteen onherkenbaar zou zijn - maar niet in de stijl welke Van Dalen beoogde. -

'Ik móét onherkenbaar zijn,' herhaalde ze uitschietend, en dacht in paniek aan een mombakkes. Ze had er echter nog nooit een gezien dat lief en aardig was, laat staan werkelijk mooi. 'Kunt u me niet helpen?!' smeekte ze de huisnaaister, en wong haar handen, zodat haar ringen langs elkaar krasten.

Juffrouw Parels was uitgerimpeld. 'Jawel,' zei ze opkijkend. Ze knikte genadig. 'Ik zou u in een lap kunnen draperen, - als u een lap hééft!...'

'O, ik heb vast een lap,' antwoordde Liza, direct weer gangbaar. 'Hoe moet dat dan?...'

'Dan naai ik die op uw onderjurk vast,' verklaarde de naaister, 'en dan moet u 'm de hele avond aanhouden!' Alsof dat een bezwaar kon zijn.

Zo kwam het, dat mevrouw Gravelinc, toen zij verschoond en drooggelegd binnenzeilde, de naaister op de knieën vond voor een verrukte Liza in badpak. Want dat bleek nog beter als basis te kunnen dienen voor een draperie, dan een onderjurk. Liza had de uitgekozen lap, een vlam van paars met lila en rode rozen, over een schouder geslagen, en liet zich lankmoedig door Parels in haar zij prikken. 'Ik krijg een draperie,' vertelde ze haar moeder zeer stralend, 'en daar kan ik niet meer uit!...'

'Walgelijk!' vond mevrouw Gravelinc, die met dit enkele woord het laatste restje sympathie van de knielster verspeelde. 'En hoe denk je aan tafel te komen, want we moeten toch dineren, voordat we in die kleren - op visite - gaan - of - eh - de cocktailfuif...?'

'Gunst, dan doe ik toch een kimono aan,' vond Liza, 'en een sjaal om m'n hals, en daarover een oude badmantel, en dan blijf ik in mijn kamer, en zeg dat ik hoofdpijn heb.' Nu ze het woord noemde, voelde ze 't ook onmiddellijk weer. 'Ik heb hoofdpijn,' meldde ze geanimeerd.

'Dan zal ik bij je blijven om je wat op te passen,' bedacht

mevrouw Gravelinc, die zoiets nimmer tevoren had gedaan, en dus in het oog dreigde te lopen.

‘Wilt u ook een gedrapeerd toilet?’ bood Liza gul aan.

‘Nee, kind,’ ontkende mevrouw Gravelinc. Ze zou er uitzien als een vlag bij windstil weer. Maar ze moest nu even bedenken, wat ze wèl wilde, want ze meende zich uit de tactloze woorden van Van Dalen te herinneren, dat ze oud en lelijk moest zijn, en ze had uit de aard der beroerde zaak geen ruime garderobe van splinternieuwe heerlijkheden in het lelijke genre. ‘Ik wou dat ik zo'n japon had als juffrouw Parels,’ bedacht ze.

Juffrouw Parels bloosde geveleid en voelde haar boze gedachten wankelen.

‘We hebben zowat hetzelfde figuur,’ drong mevrouw Gravelinc zich op.

Liza zweeg verward en vroeg zich af of haar moeder waarlijk zo burgerlijk zou willen zijn, een japon van juffrouw Parels aan te trekken.

Maar het was al gebeurd voordat Liza haar oordeel op een rijtje had, want juffrouw Parels was een impulsieve vrouw. Terwijl Liza stond te hijgen van verbijstering, zag ze haar moeder in de warme japon van de naaister duiken en er met hoofd en armen uit geboren worden als een opgejaagd schaap. Ze had magere, witte armen en een schrale hals als een touwladder. Als ze praatte, klom er een onbekend beest in haar strot op en neer. En haar kuif was op de duistere wegen door andermans kleding inelkaar gezakt. Het ergste was echter dat mevrouw Gravelinc uitermate voldaan bleek, evenals de naaister, die Liza nu van wraak begon te verdenken. Dit was niet gewoon. -

‘Ik moet rouge hebben,’ zei mevrouw Gravelinc met een basstem van diepe vreugde. ‘En een gebrande kurk voor mijn wenkbrauwen.’

‘Ik heb wel een stift,’ corrigeerde Liza.

De naaister knikte vol perverse instemming.

‘Nee, een kùrk,’ hield mevrouw Gravelinc ouderwets vol. ‘En een wrat op mijn neus. Van ontbijtkoek.’

‘Móéder!...’ stamelde Liza ontzet.

‘En ik zal mijn gebit uitlaten,’ bedacht mevrouw Gravelinc

wellustig.

De naaister struikelde over haar eigen hoofd van 't knikken.

‘Dat kàn niet!’ jammerde Liza. ‘Ze zouden u bij de deur weggagen!...’

‘Dan wil ik véél valse diamanten, net als jij,’ zei haar moeder.

Liza plonsde op het bed neer, zodat de draperie kraakte. Ze wist opeens dat Joris niets had uit te staan met die gebroken fles wijn. Dat ze het niet eerder had begrepen!...

Ze jammerde zacht, van achter haar poederdoos: ‘Maar ik heb èchte!...’

‘Hindert niet,’ vergoelijkte haar moeder. ‘Ze lijken vals.’

De naaister knikte.

Er blonk een schel licht van triomf in de ogen van de bejaarde dame, toen ze zich naar haar dochter wendde. ‘We zullen overwinnen!’ galmde ze. En dat vond Liza toch wel heerlijk klinken. Ze kon het zich trouwens geheel en al voorstellen, als ze zo naar haar moeder keek.

Die zei: ‘Ik wil een tûlband op 't hoofd hebben; en een opgevulde bustehouder en sokjes.’

‘Op 't hóófd...??’ stamelde Liza. Ze dacht aan de stoel in de muziekkamer en prees onbekende machten, dat de zenuwarts was opgebeld. Gunst - dat was wáár ook!...

Wie moest die man nu ontvangen...?

Voor de spiegel stond mevrouw Gravelinc, vol optimisme en eigenwaan. Ze mompelde: ‘Eigenlijk moest ik een mirliton hebben!...’

De naaister kon zichzelf niet meer bijhouden met knikken.

18

In de grote stad, ver van Vredelust, liep een bevallig meisje een klein hotel binnen en zocht tussen de mensen die in de eenvoudige hal waren naar haar vader.

Ze zag hem niet; en hij zag háár niet. Wel kéeék hij naar haar, maar het was De Bruin niet gegeven, ook maar een ogenblik aan te nemen dat dit Lotje was. Het was een schat van een meisje met glanzend donker haar, dat in dikke krullen was gekapt om een allerliefst rond gezichtje. Ja, hij keek wel. -

Pas, toen ze haar fijne, gepenseelde wenkbrauwen fronste, meende De Bruin iets bekends te onderscheiden in het mooie, opgemaakte gezichtje. En in het volgende moment zeiden de prachtige rode lippen van dat meisje: ‘Vader!...’ en ze wenkte hem met een slank, gemanicurd handje.

De Bruin knikte, vereerd en schaapachtig. Stuntelig kwam hij overeind, beschaamd dat hij in zijn donkerblauwe eenvoud bij deze dame zou behoren. Was zijn boord nog schoon - kraakten zijn schoenen niet geweldig?... Och, wat keken die mensen allemaal!...

‘Kind,’ zei De Bruin, toen hij naast haar stond. ‘Wat zie je d'ruit!’ hetwelk hij bedoelde als compliment.

Lotje begreep het blijkbaar, want ze lachte vrolijk. Maar haar vader bleef haar aankijken met bevreemding, alsof hij haar in minstens tien jaar niet had gezien en nu eerst eens moest nagaan, of dit werkelijk zijn eigen dochtertje was. Voor het eerst zag hij, dat ze een prachtig, soepel figuurtje had en mooie, slanke benen. Dat haar voeten klein waren, en haar handen mollig-slank. Voor het eerst ervoer hij dat ze volwassen was.

Lotje voelde zich een beetje operette-achtig in dit luxueuze toilet. Ze droeg een zwartzijden japon met grote gele zonnebloemen. Een brede stola van zilverig bont lag tegen haar gelaat, terwijl een pikant hoedje van hetzelfde geel als de zonnebloemen op de donkere krullen stond. Zwarte, heel dunne kousen,

zwarte lakschoentjes met hoge hakken, zwart-met-gele lak-handschoenen voltooiden het geheel. Een honderdduizendige petemoei had haar aangeraakt met een verliefde toverspreuk vol kwinkelerende muziek - en daar stond Assepoes. Zo is het leven nu eenmaal! vol sprookjes - laat u nooit iets anders op welke mouw ook spelden - boordevol sprookjes van vreemd gehalte.

‘Hoe zie ik eruit?’ vroeg de betoverde, niet zonder koketterie.

‘Bèst!’ zei haar vader uit de grond van zijn hart. Als ze dan toch volwassen bleek, hoefde hij niet meer opvoedkundig voorzichtig te zijn. Hij herinnerde zich met zoete weemoed, dat eens haar moeder dezelfde vraag had gesteld: vlak voordat ze hem haar ja-woord gaf. Zij had toen een nieuwe halsdoek gedragen, en een barnstenen ketting, welke hij haar had geschonken. Alles ging gauw; en sommige mensen hadden nog tijd voor ruzie.

‘Eigenlijk moest je nou nog een barnstenen ketting hebben,’ bedacht hij hardop. Even zag hij in haar ogen een onvast wikken, of het van de conventie, die zij niet gehéél scheen te kennen, wel mocht. Maar de blijde straling in haar ogen overblonk elk vooroordeel en begroette de lieve verrassing. ‘Hè, ja!’ zei ze, en lachte.

‘Die krijg je dan van mij,’ stelde hij voor. Maar in plaats van met haar de straat op te gaan, troonde hij haar mee naar zijn kamer, waar de meeste van hun koffers stonden; en begon te snuffelen in een daarvan.

‘Heb je er dan zomaar een bij je?...’ vroeg ze argwanend.

‘Ik moet er een hebben,’ zei hij, diep rommelend in hun bezittingen, ‘eentje die ik je moeder heb gegeven...’

Lotje ging omzichtig op een stoel zitten te wachten, terwijl er een ontroering in haar welde om dit lieve goede, wat ze nu ook nog zou krijgen. Ach, wat was het leven opeens zinvol! Ze was ondanks haar vastberadenheid die dag, toch wel heel ongelukkig geweest, toen ze het huisje moest verlaten. Maar in elk luikje, waarmee een lichtje werd buitengesloten, zat een hartje, waardoor nog iets nieuws binnenscheen. Ze keek naar haar vaders rug, zoals hij vol ijver over de koffer stond gebogen - een vermomde rug, die zij beter kende in werkkleren; en ze

hoopte opeens vurig, dat Kees later niets ertegen zou hebben, deze eenzame man veel bij hen te zien. Ze zou hem niet willen missen. Dat afscheid van Vredelust had haar somber gestemd, en dat mocht niet - nee -

‘Hier he'k wat,’ hijgde haar vader, overeind komend. Zoeken was zwaarder werk dan wieden en spitten.

Ze beluisterde het dialect met oneindige liefde en glimlachte tegen hem en tegen het witte houten doosje, dat hij in de hand hield. Ze had dat wel eens in de kast zien staan, als kind. Hoe dikwijls had ze niet gezeurd, om erin te mogen kijken? - Eén keer was ze erbij geklommen met Hetty, die had bedreigd: ‘Ik wil weten, wat erin zit! Ik zal 't aan vader zeggen...!’ Maar toen waren er buiten de deur opeens de zware stappen van De Bruin geweest, en Hetty was met zo'n vaart van de stoel gesprongen, dat ze op de tafel viel, tussen de aardappelen die Lotje moest schillen. En aangezien dat niet de plaats was voor een freule van het Huis, was de binnenkomende genoeg afgeleid geweest, om de waarheid niet te raden.

Nu deed De Bruin het doosje echter open. Na al die jaren mocht er iets. Lotje was nog net zo gloeierig belangstellend. Hij haalde met het gebaar van een goochelaar een lange, sprankelend-gele ketting uit het kistje.

‘Die is voor jou,’ zei hij plechtig. Lotje knikte zwijgend en stak haar hand uit. Dit was het laatste, wat ze had verwacht, van haar prilste jaren af. Als kind hadden ze fluisterend getwijfeld tussen een betoverde kikker, een gouden munt die altijd terugkwam, of héél lekkere snoep. De ketting leek wel zonlicht. ‘Ik heb 'm gekocht,’ vertelde De Bruin, zijn hand met het geschenk frikkerig buiten haar bereik houdend, ‘toen ik zekers wist da'je moeder van me hieuw. Doe'm an, meid!’ En zo kreeg Lotje haar ketting. Zo had vaders moeders gestrikt. Ze draaide het sieraad drievoudig om haar hals. Een prachtig collier, tegen de deftige robe. Zij probeerde er een voornaam gezicht bij te trekken.

Achter haar zei haar vader: ‘Ik rammel van de honger.’

Huilen of lachen, afscheid nemen en liefhebben, worden alle begeleid door een maag en eetlust. Lotje, met toegeknepen ogen het effect toetsend van de gele stenen tegen haar huid, antwoordde zo deftig mogelijk: ‘Ik heb de wagen besteld om

acht uur.’ Het was waar, en het klonk zo heerlijk naar een dure film. Maar barnsteen kan je niet eten. Ze deed de stola wat lossier en nòg bevalliger om haar schouders. Lijnig spelletje van mooi meisje met duur lijstje. Ze strekte een been ietwat kipachtig en keek naar het uitdagende, kleine schoentje. Ook prachtig. Ze streefde de wonderlijke handschoenen alsof het lieve handen waren, waar ze zich zoet aan herinnerde. Haar vader blikte verstolen op zijn doodgewone horloge. En Lotje zei van haar bont-aureool: ‘Nou bin ik 'n doame, voaders!’ en ze schaterde - en sleepte de oudere man mee. Dat was goed. Want alle welstand leek omraamd door dat halfverjaagde afscheid uit hun eigen lieve huisje. Boven hun zorgeloos-zijn wapperde een gitzwart vaantje.

Een kelner tikte aan de deur en liet weten, dat de wagen vóór stond.

‘Ja, wij komen,’ zei de dame in de kostbare japon.

Na het diner was Hetty naar boven gewipt. ‘Hoofdpijn, knallende hoofdpijn!’ had ze tegen haar vader gezegd. ‘Wat maken we niet allemaal mee in dit bebroede rothuis!’

Meneer Van der Spa was boos op alles wat met Onze Lieve Heer te maken had; want juist nu hij zo'n schitterend plannetje had gemaakt, kregen al die wijven hoofdpijn. Liza, die naar eigen zeggen zo ziek was dat ze niet slechts boven bleef, maar ook haar moeder daar had gehouden (een geluk bij een miniem ongelukje) en alle verdere bezoeken op haar kamer van familieleden categorisch weigerde. Zij moest knappen van de hoofdpijn, want er kon altijd nog bezoek bij! De deur was op slot; en daarachter vandaan klonk een stem, hees van opwinding, welke zich niet liet verstaan.

Eigenlijk had hij zelf ook een beetje migraine. Die verdomde Van Dalen ook met zijn dreigende brieven en zo. -

Hetty beheerste elk gezang op de trap. Ze trachtte te slofstappen; doch haar hoofdpijn kon niet verhinderen dat ze met grote sprongen haar slome schreden verloochende toen zij uit het gezicht dacht te zijn, vol spanning en jool om dat gekke verkleed-plannetje. Uit een nis naast de trap kwam Bob tevoorschijn, maar daar schrok ze al lang niet meer van; ze had haar armen al uitgestrekt en overdacht, terwijl ze hem klap-

pendzoende, hoe raar het zou zijn, als Joris zich hier eens opstelde, in overmaat van guitigheid.

‘Lief beestje,’ zei ze, en likte hem met een pudding-tong op de wang, ‘ik heb nu geen tijd voor gekke jongetjes. Ik moet naar mijn kamer, want ik heb massa's te doen. Tot straks, schatje. Dààg!’ en ze verdween voor de verdwaasde en teleurgestelde blikken van haar beminde.

In haar kamer was de hoofdpijn ver te zoeken. Ze gooide haar schoenen en kleren uit en ging met stralende ogen voor de toilettafel zitten.

Ze moest er héél gek uitzien; dat had ze begrepen van dat oude karkas. Je moest iets voor je geluk overhebben, want dit was een nare opdracht voor een mooi, serieus wicht als zijzelf. Gelukkig dat mams en oma samen hoofdpijnden met praat - zodat zij vrij spel had. Heel gek. Hoe gek was heel gek?... Het mocht niet clownesk worden - per slot moest ze een meisje uitbeelden, en geen vogelschrik. Eerst verfde ze dus haar hele gezicht blank met een laagje spookverf die uit een reclameaanbod was overgebleven. Zo. Een dergelijk porseleinen ei inspireerde, omdat je niet meer aan jezelf gebonden leek. Hetty tekende nu een paar hoge boogwenkbrauwen, welke zij anders niet ambieerde, en stelde met voldoening vast dat dit een puik begin was. Ze overwolkte alles met witte poeder, en haalde toen voorzichtig haar konen op met oranje-rose blos. Ook de mond, aangedikt tot een O van abnormale forsheid, werd met oranjerose verduidelijkt. Ach, wat een ontkenning van haar eigen zachte gezichtje. Nou ja, zacht was een verkeerd woord, maar zulke dingen moest je zelf denken, want een ander deed het niet, of het moest Bob zijn.

Toen Hetty na verloop van welbestede tijd eens wat achterover ging hangen op haar tabouret om het effect in de spiegel beter te kunnen overzien, had ze groen-blauwe oogleden en een opzichtige coiffure met om iedere krul een zalmkleurig strikje. Van een kleurenzwak dienstmeisje had Hetty een even zalmrose bloesje geleend tegen betaling van schelle lofprijzingen en vijfentwintig gulden. Het was een soort wolk, gewassen in engelenzeep: schuimig en onblusbaar bezet met valenciennekantjes tot onder de oksels. Het dienstmeisje had er doodzwak haar korenblauwe fluwelen rokje met te weinig ruimte bij ge-

leverd, waarin Hetty's dijspieren sappig geëtaled stonden. Het werd prachtig! Ze zag zichzelf groeien tot een losgebroken draaimolenfiguur, met elk volgend kledingstuk; van de rose kousen af tot de wit satijnen sandaaltjes met de half-lege straszgespen toe, om nog maar te zwijgen van de imitatie-bontcape met plastic-schildpad-gesp. Ze stelde vast dat ze niet te herkennen zou zijn, en dat verheugde haar intens. Zó moest een aanstellerig nichtje van een tuinmankind er uitzien, wanneer zij op haar paasbest een visite ging maken bij de rijke meneer, welke op raadselachtige wijze binnenkort in de familie zou worden opgenomen! Als Bob haar maar niet zag, want dan zou ze haar beheersing verliezen, en het oog der liefde ziet scherp. O, hemel, dat niet!

Beneden in de hal sloeg de grote klok half acht. Hetty rees op: een soort goedkope bruidsuikerdoos die iemand had laten vallen en weer wat recht geschikt. Een vermomde tijdbom, die het slachtoffer schaterend naar de hoogde zou zwiepen. Ze moest zich nu haasten, want ze wilde toch liever door niemand worden gezien.

Er was zo'n eigenaardig gefluister op de gang! Als Hetty zich niet daverend mal had gevoeld, zou ze de deur hebben opengerukt om een onderzoek in te stellen. Zo te horen, werd mams topzwaar van hoofdpijn naar beneden getransporteerd. Zou ze niet uitgaan met oma...? Bezopen, als je zo'n koppijn had, dat je er niet van kon eten!... - Enfin, zij, Hetty, zou zich des te beter vermaken vanavond, en ze hoefde er niet ver voor weg te gaan!...

19

Van Dalen, ondermaats en schichtig, met een fototoestel onder de jas zodat hij een scheve borst had als een kalkoense misgeboorte, stapte neuriënd de deur van het hotel uit en keurde de straat op veiligheid.

In zijn rechterzak bobbelden flitslampjes en in zijn hoofd tjingelde het avontuur. De straat leek er niets van te willen ervaren en kende Van Dalen niet; hetgeen hem geruststelde.

Hij wandelde super achteloos een andere kant op dan hij meende en blikte naar de blauwe zomervondhemel. Een oud boertje met kromme benen en een vermolmd gebit wenste hem goeienavond, zodat Van Dalen terzijde sprong en wantrouwig van achter een boom terug-stotterde. Ook goeienavond, ja. Ja. Hm. Goeienavond - dat moest het nog worden. Hij liep snel door; want het roverachtige voornemen in zijn brein maakte dit dorp tot een oord van politie en dreigende revolvers achter alle horretjes, en stille rechercheurs met o-benen op straat.

Hij bonkte een brug over die hij beslist niet nodig had. En hij koos een straat waar hij niemand kende behalve het haastige spiegelbeeld met dat spiedende vogelsmoeltje, wat hem uit elke vensterruit aanblikte. En zo belandde Van Dalen na een omzwerving van ruim een kwartier op *de* weg: de landelijke straat waaraan Vrederust lag.

En in de eenzame avondstille die door niets werd verstoord - of het moest hoogstens wat vogelgefluit zijn en een suizende boomtop - grinnikte hij lang en voldaan als een toneelboef. Hij ging nu stilletjes, héél ongemerkt, naar het huis van zijn concurrent. Hij wist de werkkamer van deze onwillige doedelkop te vinden en *hij wist precies, waar hij zich moest verbergen!!!!* Hij zou deze precaire zaak nu eens allergladst aanpakken - Van der Spa zou er geen cent van terughebben!

Het was een kwestie van doodstil wachten. En als Van der Spa dan vanavond bezoek kreeg van die drie verklede vrouwen, *tegelijk*, dan zou hij, Van Dalen, te voorschijn springen

op het alleronvoorzienste moment, en een foto maken. Een compromitterende foto.

Natuurlijk hoefde er niets raars op die foto te staan (hoewel Van Dalen God dankbaar zou zijn voor het raarst denkbare); een kiek van een man als deze Van der Spa met drie onbekende vrouwen was altijd compromitterend. De kerel moest een wildebras zijn. Er werden woelige dingen over hem verteld. Met zo'n gezicht was zelfs een pasfoto compromittant! En de betrokken drie dames zouden, zijn temperament in aanmerking nemende, vanzelf zwijgen over hun identiteit, om nooit verraden te blijken.

Van Dalen vond zichzelf geniaal. Die twee warhoofden vanmorgen in die tuin, hadden geen letter teveel gezegd toen ze hem loofden. Hij moest gewoon stilstaan om eens even helemaal te glimlachen. Het leven was heerlijk, verrukkelijk. En na vanavond zou het sprookjesachtig worden bovendien. Van der Spa zou op zijn knieën naar de concurrent toe komen kruipen, met alle aandelen in zijn sidderend opgeheven handen. Een innig bevredigend beeld. Hij zou schreien van geluk, als hij ze mocht inleveren tegen het negatief van de foto.

Van Dalen rilde van vreugde. Met acute kippeborst marcheerde hij langs de stille straatweg die ruim baan maakte voor heldhaftige aanwezigheden. Hij kon bijna niet over het fototoestel heen kijken van trots. Dat lieve, brave toestel, dat zijn plicht ging doen!... Hij moest het even aaien met zijn schrale grijpvingers, hij floot tegen een lijster met een bekend gezicht die op een tak naar hem zat te kijken en schamper iets liet vallen. Van Dalens stappen klaptten over de stenen, als van een dapper soldaat. Dat wàs hij ook. Een gewapend man.

Eigenlijk kwam hij veel te snel bij het hek van de grote villa. Maar wellicht was het goed, een beetje vroeg te zijn. Hij meende te beseffen dat het al over half acht was. Langs het hek sloeg Van Dalen meteen linksaf, en staarde met ogen vol afwachting naar het lege portiershuis. Was het die morgen niet nog bewoond geweest...?

Hij vermoedde een valstrik, en frommelde zichzelf tussen het groen. Het huisje bleef hem nakijken met grote lege ogen. Sluipend langs achterpaadjes welke hij op zijn speurtocht naar Bibi had ontdekt, geraakte hij in de correcte richting - schrok

zich de vlammen van een tak, die zo-maar uit een boom tuimelde, en bleef een beetje dood van een krekkel, welke vlak voor zijn voeten fortissimo signaleerde. Hij sprong omhoog en schuurde zijn mouw tegen een glibberig bemoste boomtak, terwijl een te laag groeiende uitsteker zijn hoofd poogde te demonteren.

Van Dalen werd een ogenblik woest op deze Van-der-Spatuin vol gemene streken. Hij vergat het heerlijke leven, onderwijl links en rechts in het gras schoppend naar de krekkel, die achter een paardebloem zat te gieren. Maar snel besepte de man, hoezeer hij zijn roeping zou mislopen als hij zo voortging, en hij herstelde zich tot Winnetoutje.

Met vernieuwde ijver sluikerde hij voort. Op een schaduwig plekje stak hij, wapperend als een vleermuis, over naar een struik die tegen de huismuur leunde en schijnheilig witte bloemen droeg, vol opdringerig zoete geur. De avond wilde nog aldoor niets weten van dreigende rampen.

Bij die struik bleef Van Dalen even zitten hartkloppen, om dan de grote sprong te wagen naar de volgende struik, naast de openstaande (ja, God dank stond zij open!) deur van de beoogde werkkamer. Het gelukte, het gelükte!... - Het leven begon weer te stralen en te wenken, vol rose en lichtgroene verschieten, om van de goudene maar niet te reppen.

Ook de kamer was leeg en geluidloos. Ze zouden toch niet allemaal zijn gevluht voor een ontzettendheid...? Of had iemand gifgas gespoten, en was hij nu gevangen in een griezelfilm-situatie? - -

Even stond Van Dalen stil. Maar het Lot moest hem welgezind zijn, dat was alles. En door deze conclusie dapper geworden, stapte hij binnen en keek rond. Ja, daar bevond zich dat slecht geïmiteerde bureau met de snertstoel erachter en de rotstoel ervóór. En daar was het rooktafeltje, en daar hing de spiegel met die belabberde lijst - of was die echt antiek? Bij zo'n schoft kon je alles verwachten... En daar had je die schemerlamp..., en de telefoon...

Wat gèk, dacht Van Dalen, dat het hier zo stil is...!

Want zelfs het kleinste geluid hield zich verborgen. De insluiper had zonder enige moeite kunnen geloven dat het ganse luidruchtige gezelschap van de voorbije ochtend zich erop

spitste, hèm zo dadelijk in een hartaanval te jagen door allemaal tegelijk achter de gordijnen vandaan te springen. En dan hielden zij nu hun adem ook nog in - als zij tenminste niet gezamenlijk op zeer korte termijn hun laatste adem hadden uitgeblazen. Ja, het huis was een beetje dood.

Van Dalen kreeg kippevel. - Zou hij even een kijkje nemen in dat gemene bureau...? Je kon nooit weten, wat je er vond... Maar ja, als alle bewoners inderdaad het tijdelijke

--

Dan hoorde hij eensklaps - en dat was reusachtig eens en vreselijk klaps - een krakende stem die hij sedert de eigen ochtend kende: 'NEE; IK KAN GEEN COCKTAILFUIF GEVEN, ALS AL DIE GEKKEN UITGAAN!...'

M-mooi. Z-ze gingen dus allemaal - - uit... zogenaamd dan... Van Dalen zuchtte trillend, en haastte zich naar zijn schuilplaats, nu er toch enkelen niet voldoende overleden bleken.

'En als je ooit weer durft te beginnen over die oefeningen, dan knel ik je in tweeën tussen de deur!... Ik kàn niet lachen. Ik ben geen Paljas! Als ik nog éénmaal moet glimlachen, begin ik te bráken!... Ik ben zàt van àlles!... Ik wil een sigaar roken, en dan wil ik een humoristische roman lezen met een èrnstig gezicht...!'

Van Dalen snoof, terwijl hij zich als een spook in de gordijnen voegde en tot bewegingloosheid verstarde. Hij leunde gemakkelijk tegen de muur en wist zich volkomen in de zware plooiën van velours opgenomen.

En zo wachtte hij op de komende dingen.

Toen Kees de bovengang af kwam, vond hij Bob in een nis bij de trap reeds staan wachten. Ze blikten mekaar wat vreemd aan, want de ontmoeting bleek beiderzijds onverwacht te zijn. Trouwens, Kees begreep niet waarom Bob op zo'n roversachtige plek moest wachten! Maar ze hadden mekander getroffen, en dat was hoofdzaak. 'Ben je klaar?' vroeg Kees zachtjes.

'Is het al zo laat?...' vroeg Bob aarzelend, 'eh - ja, ik ben eh...'

Kees keek op zijn horloge. 'En òf het tijd is!' zei hij.

Achter elkaar liepen ze de trap af: effen gezichten met een vernisje van wandelzucht. Geen engel zelfs kon geloven, dat

ze zich verdekt gingen opstellen - desnoods de hele avond en nacht in een struik samen te klitten om dieven en grootmoeders te vangen.

Zij vonden Gerrit ook al op zijn plaats; hij ontving de heren met een brede macht-grijns, en spoog als een geheim wapen een straal bloedrood pruimsap weg. 'D'r is nog niks langs gekomme,' meldde hij luidruchtig fluisterend. Al had hij dan zijn stem uitgeschakeld - hij wist met adem en letterwerk alleen nog zo'n raspending te ontketenen, dat er geen vogel in zijn buurt wou avondzingen. Ach, en een inbreker komt toch gemeenlijk niet om kwart voor acht in de zomerna-dag met zijn instrumententasje een grindpad op wandelen, om onder de roodgouden pracht van zinkende zon zijn entree te maken.

Ze gingen er gemakkelijk bij zitten, overwegende dat ze waarschijnlijk minstens tot elf uur zouden moeten toeven, voordat er enige vangst zich zou aanbieden.

Hoe weinig vermoedden zij, voor enig kijkspel al te laat te zijn - dat de verdachte al lang binnen was! Zo is het leven nu eenmaal - oneerlijkheid blijft snel ter been. Bovendien waren er, vlak voordat de jongemannen zich verscholen en Gerrit zijn post bezette, enige zeer vreemde dames uit het huis komen sluipen, waarvan eerst een groepje van drie zich naar het leegstaande tuinmanshuis begaf. 'Heeft u het niet koud?' vroeg een slanke dame in een gedrapeerde japon en met wit-blond haar aan een andere, die ondanks de zonnige temperatuur een mantel met hoog opgeslagen kraag droeg, en weinig minder haast vertoonde dan een kip die de weg oversteekt vlak voor een auto. De witblonde glimlachte daarbij met een bloedrood o-mondje en abnormale wimpers, die als een dubieuze zwarte vegetatie haar blik verloochenden tot huiveringwekkende lichtzin met een huilerige ondergrond, en zij knikte animerend.

'Nee, mevrouw, heus niet,' antwoordde de beduchte voor nachtvorst. 'Ik vind 't niets erg zo, en als ik u d'r mee kan helpen... Ik krijg toch straks m'n jurk terug...'

'Natúúrlijk!' zei nummer drie, die een zware stem en gitzwart haar aan een zeldzaam figuur paarde, dit alles bekroond en ietwat overblonken door een gezicht als een lekke voetbal na de match. Ze had een overslank lichaam met bepaaldelijk

magere heupen, maar haar buste was van zo legendarische afmetingen, dat men zijns ondanks geneigd was, aan kunstmatigheid te geloven. En dat niet onrechtvaardig; want mevrouw Gravelinc had van genoemd lichaamsdeel een heel leven lang te weinig bezeten, om in ogenblikken van vermomming de juiste maat te kennen, en er dus vier paar kousen in verwerkt.

Enkele minuten later was een ongebruikelijk opzichtig meisje uit het huis gekomen. Zij blonk uit door aangrijpende gelaatskleuren en een coiffure als een bloeiende rododendron. Na te hebben rondgeloerd, had ze zich als zeer schuldig in draf verwijderd.

Dit alles echter was gepasseerd, vóórdat Kees, Bob of Gerrit, zoals reeds gemeld, op uitkijk gingen zitten. Gelukkig maar, anders zou ons verhaal wellicht geen voortgang hebben gekregen. Iedereen had aldus het plezierige gevoel, te doen wat moest worden gedaan.

En vervolgens ging gebeuren, wat in geen enkel plan becijferd stond - dat komt nu.

20

De heer Van der Spa belde; en wachtte met een gezicht vol gewichtige expressie, tot Joris zou binnenkomen.

Deze haastte zich echter niet meer dan strikt was voorgeschreven voor een bediende met vlekkeloze getuigschriften, na de smadelijke tirade over zijn geliefde oefeningen. Het duurde volle vijf minuten, voor de deur van het studeervertrek openzwaaide, en de volmaakte knecht met een miniem laatste sprankje hoop in zijn stem vroeg: ‘Hebt u gebeld, meneer...?’

‘Ja,’ zei meneer. Hij voelde zich neerslachtig en vreemd gespannen. Hij zou alleen zijn; en de cocktail welke had moeten worden gepresenteerd, zou doelloos als een versmadede bruid in de ijskast blijven. Meneer Van der Spa voelde eensklaps diep mededogen met versmadede bruiden. Omzichtig vroeg hij - ook met een sprankje hoop - ‘Wie - ahem, zijn er vanavond thuis, Joris?...’

Joris rechtte zijn rug alsof hij steigerde tegen het noodlot. ‘Niemand, meneer,’ antwoordde hij donker. Wat ontzettend onwellevend was, want in elk geval was meneer Van der Spa thuis.

Deze dacht voor de vorm even na, alvorens het lang overdachte te vragen: ‘En - eh - de cocktail...?’

‘Staat in de ijskast, meneer’ meldde Joris met holle stem. Zijn meelij met versmadede bruiden was evident reusachtiger. ‘Voor niets gemengd, meneer,’ voegde hij er bewogen achter. Ook alweer onbeleefd, want er kon heel best een dorstige in het studeervertrek zijn.

Meneer Van der Spa schudde triest het hoofd en dacht nog eens voor de vorm na, wat hem de bodem uit zijn beheersing kostte. Toen was het hem aan te zien, dat een ontzaglijk origineel idee zijn brein kwam binnenspringen (hoewel hij en Joris beiden beter wisten). ‘Ik zal er vanavond eens van proeven, Joris!...’ sprak de verstandige man. ‘Ik wil niet dat je werk voor niets is geweest!...’

Joris' verbazing droeg de sporen van eenzelfde frisheid van denken, toen hij suikerzoet glimlachte over deze hoffelijkheid en antwoordde: 'Graag meneer.'

'Ik -' zei meneer Van der Spa. Maar niemand zal ooit weten, wàt hij, want er werd op dat moment gebeld.

Joris boog. 'U excuseert, meneer...' en begaf zich naar de voordeur.

Zijn meester bleef achter, ten prooi aan onrust; want als daar nu een zaken-connectie zou zijn, had je kans dat hij de ganse avond geen cocktail mocht aanschouwen, laat staan proeven.

Toen de deur kraakte, keek meneer Van der Spa op; zeer bezig met niets.

'Een jongedame, meneer,' meldde Joris effen. De nuance in zijn stem had de werkgever moeten waarschuwen, dat er een sein op rood stond. Maar meneer Van der Spa hield zich slechts bezig met eigen nuances, en die had hij bijna opgebruikt.

'W-wie...?' vroeg hij dus naïef.

'Ik kan haar naam niet verstaan, meneer,' lispelde Joris kuis. 'Zij wenst u persoonlijk te spreken.'

'Tja...', zei meneer latent popelend. 'Laat maar binnen.' Hij trachtte vergeefs, een spijtig gezicht te trekken. Nou ja, 't kòn natuurlijk een vervelende meid blijken (die bestonden), maar dan zou hij zeer kort zijn.

Hij speelde wat met zijn vulpen en gluurde onderwijl tussen zijn wimpers door naar de deur. En daar kwam inééns een wonderlijk meisje binnenfladderen. De gastheer voelde zich geslagen door een examenvrees met vreemde kietelingen - hij verslikte zich bijna in een rinkelende leegte met niespoeder in zijn ruggegraat.

Machtige God! -

Wat zij mooi?? - mjnea. -

Was ze lelijk?? - misschnee. - -

Ze was ontegenzeggelijk een beetje opzichtig, vond meneer Van der Spa. Hij blikte verstolen van de witte schoentjes naar de hel-blauwe rok waarin een paar schattige dijbeenhellingen zich ophieven om enig feeëriek belleblaaswerk te etaleren, wat van zitspieren tot schouders een adembenemend berg-en-dal maakte - en het lieve kind had door de haast vergeten haar papillotten uit het haar te halen - of was dit mode: al die rose strikjes...? Ze zag er uit als een taart voor dertig smullers.

‘Dag meneer!’ zei het onmiskenbaar lieve kind, en het schoot een kirrende lachpijl in het rulle mannenhart.

‘Dag - eh - jongedame,’ antwoordde meneer Van der Spa, en knipte ontwakerig met de ogen tegen zoveel aardigs tegelijk. Hij moest ervan glimlachen en probeerde zijn adem tegen te houden van neurie. ‘Waarmee kan ik u van dienst zijn, jongedame?’ informeerde hij allervriendelijkst, opstaande. Hij moest dromen. Hier kwam op bloemetjespoten een levensgrote cocktail binnenwandelen.

‘Ik ben Moppie de Bruin,’ vertelde het kind; alsof hij haar daarmee van dienst kon zijn. En ze lachte weer zo trillerig. Een meïge merel op stroomdraad. ‘Een nichtje van Lotje - u-weet-wel...’

Ach, kijk - dat sloeg even een kurk in zijn stemming. Hij duizelde. En hoorde zichzelf veel te vriendelijk (want hij wou zich niet laten kennen, dat deed 'ie nóóit) zeggen: ‘Ah, eh - hum-hum... van Lötje,... ja, natuurlijk!...’ En weer was er achter in zijn keel die vreemde kriebeling, welke zich wilde oplossen in zoemzang. Hij stond omslachtig op en grinnikte en knikte maar eens, om tijd te winnen. Hij wilde proberen, zijn lotje te bepalen. Dit kind (of was het een vrouw?) giechelde terug met het geluid alsof iemand probeerde, komkommer te schaven op een citer.

Meneer Van der Spa fronste de wenkbrauwen, hoewel hij daar innerlijk ver van was verwijderd, en zei guitig: ‘Ik kan me de naam De Bruin bijna niet indenken met 't woord Moppie ervoor!...’

‘O, maar dat went héél gauw,’ antwoordde de strikkenkop. ‘Dat valt bèst mee, hoor - ik bèn een Moppie!...’

De gastheer wankelde en poogde te beseffen, of hij reeds van die cocktail had gedronken. ‘Treffend,’ zei hij, snakkend naar adem en koelte, ‘iedereen is wat hij móét zijn!...’

‘O, gùnst,’ twitterde de gast daar snel overheen, ‘wat bent u dan?...’

Er was geen ontkomen aan. Gelukkig maar, hij had geen zin in ontkomen. Hij stelde zich de Hemel voor als een grabbelton zonder nieten; en dit moest het voorspel zijn. ‘Hendrik,’ zei hij.

‘Toch geen bráve?!’ wilde het meisje weten, voor alle

zekerheid, natuurlijk. Het was hem liever geweest, als zij dit gesluierd had gelaten. Maar Van Dalen had hem toch al aangekondigd, dat het uur der sluiers had opgehouden. ‘Niks, hoor!’ zei hij derhalve koen (en wiste zich het voorhoofd af, want hij besepte hoe gemakkelijk het was, zwak te staan), ‘vooral niet, als er een Moppie in de buurt is!’ Hij boog daar hoffelijk bij. Doch zijn geestigheid leek in een droge greppel te vallen.

‘Ik dacht, dat alle ouwe heertjes braaf waren,’ zei de gast.

Dit antwoord gooide bij hem alle trossen los, van wier bestaan hij zelfs na Van Dalens brieven geen benul had gehad. ‘Ik ben de uitzondering!’ zei hij weelderig. ‘Ik ben niet braaf en niet oud.’ Ach nu ja, hij meende thans zeker te weten, in 't geniep door Joris te zijn becocktailed - dat lieve kind was waarschijnlijk niet eens in de kamer.

‘Mag ik gaan zitten?’ vroeg het verschijnsel intussen.

Ze gingen allebei zitten; bij het rooktafeltje. Meneer Van der Spa nam zich voor, als zij ècht mocht bestaan, met haar samen van de cocktail te nippen. En hij dankte de hemel voor deze frivole beloning na een dag van woede-aanvallen en zorgen. Maar dan bemerkte hij, dat ze zwegen; en als volmaakte gastheer moest hij zorgen voor aardige conversatie. Hij streek met golvende hand over zijn kale schedel en zuchtte: ‘Ik weet zelf niet, waar ik soms mijn gedachten heb, neemt u me dus niet -’

‘Daar zou ik me niet druk om maken met zo'n gezicht,’ stelde het kind hem bijna ongerust, en gaf nog een citer-aria.

Hij moest hier bulderend om lachen en verwonderde zich intussen, dat het meisje hem zo bekend voorkwam. Lieve God, wat zat hij onwrikbaar in de greep van de vrolijkheid! En dat meisje jende hem er nog verder in, met haar korte gier-lachjes! Hij moest nu even pogen, geen hahaha's meer uit zijn adem te wringen, maar zijn longen gewoon een paar keren te vullen en te legen. - -

Zij was wel verschrikkelijk opgemaakt! Of was dat tegenwoordig mode? Of zag hij het verkeerd... Zou het kunnen zijn, dat Liza en Hetty achter liepen bij enige hedendaagse trend...? Meneer Van der Spa voelde zich daar joviaal van worden. Hij tikte Moppie zeer vaderlijk op haar inspirerende

knie en zei: ‘Klein, klein grappenmaakstertje!...’

Doch de juffrouw schrok hiervan, en trok haar rokken met geweld naar beneden, hoewel dat de knieën geen centimeter nader tot veiligheid bracht. Ze bleek zo onschuldig, dat ze zijn gebaar voor slechtheid aanzag! ‘Au, m'n knie, meneer!...’ zei ze, en trok haar fel geverfde schater-O in een pruildeuk.

‘O, neemt u me niet kwalijk, juffrouw,’ verontschuldigde meneer Van der Spa zijn veel te losse hand, en ging er bijna op zitten.

‘Wie wordt er nou dadelijk handtastelijk!’ verweet het meisje hem. En hij vond dat ze best gelijk kon hebben. ‘Ik ben nog geen tien minuten hier!’ voegde ze er aantoe.

Ja, dat was natuurlijk waar - enige reserve was vooralsnog niet gek.

‘U zei toch, dat u een Moppie was,’ animeerde meneer Van der Spa vaag, trachtend weer in de rails van de eerste toon te komen.

‘Maar daar kan ik niets aan doen,’ klaagde het arme kind.

Dit sloeg echter meteen weer op meneer Van der Spa's schaterlust. En nu voelde hij met verhelderende zekerheid, dat hij dorst had. En dorst was het begin van alles, behalve van antieke stoelen. ‘Hebt u zin in een cocktail, juffrouw Moppie?’ polste hij.

‘Bah,’ zei het beschaafde kind, ‘ik heb nog niks anders gehad, vandaag!’

Nu wierp dit gelukkig enig licht op haar teergevoeligheid inzake knieklopjes; hoewel zij dan evengoed toegevender had kunnen staan tegenover deze sport. ‘Wat mag ik u dan inschenken?’ polste meneer Van der Spa. Het was een wonderlijke avond, want terwijl het absoluut niet woei, zelfs geen ordinair koeltje, zag hij het gordijn naast de deur bewegen.

‘Champie,’ stelde het meisje voor.

Dit leidde hem vreselijk af, en knalde perspectieven open. Hij hoefde niet lang na te denken. Waarvoor had je die flessen ook in je kelder!

‘Vooruit dan!’ stemde meneer Van der Spa in, en belde.

‘Maar niet zo'n vingerhoed,’ drong het meisje aan. ‘Ik heb dorst als een ploegpaard!’ En zij voelde gewetensvol aan haar vierde strikje van links, dat óók net deed alsof het niet los was.

‘Vier flessen champagne,’ bestelde meneer aan Joris.

‘Heeft de juffrouw geen belangstelling voor een cocktail, meneer?...’ vermat de dienaar zich, te vragen.

‘De juffrouw zegt bah,’ zei de juffrouw; zodat Joris geknakt het vertrek verliet. Dit prikte meneer toch een beetje in zijn hart.

Maar juist, toen hij zich voornam, zijn bezoeker een heel klein beetje op haar bevallige plaats te zetten, schoot zij een stralende verflach naar hem uit en zei: ‘Het zal verrukkelijk zijn, als Lotje met uw zoon trouwt! Dan komen we hier allemaal in de buurt wonen!’

‘U ook?’ vroeg meneer Van der Spa, die zijn desillusie wilde meten omdat hij wist wat zij niet bleek te weten.

‘Ja, ik natuurlijk!... Allemáál!...’ betoogde ze nogmaals, en keek in de spiegel van een groene tas die nergens bij paste, of haar gelaat aan restauratie toe was. ‘M'n moeder en m'n broer met zijn vrouw en twaalf kinderen,’ telde ze op haar vingers. Meneer Van der Spa zegende de goden, dat hij een zo vruchtbaar geslacht had afgewimpeld. ‘En m'n zuster met haar man,’ ging Moppie voort, ‘en ome Hein met zijn drie dochters... en ome Janus en tante Toos; die hebben maar vier kleintjes.’

‘D-da's w-weinig,’ zei meneer Van der Spa verbijsterd.

‘Ach, 't kan d'r mee door,’ vond de dame. Zij inspecteerde nu even àlle haarstrikken; die waren dus geen vergissing van enig slordig opstaan in een te vroege ochtend-kater.

‘Ik ben maar blij, dat je nichtje níét met mijn zoon trouwt,’ vertelde de gastheer onvoorzichtig.

De spiegel zonk en liet een intens verbaasd gezicht vrij. ‘Trouwt - níét - wíé trouwt - natúúrlíjk trouwt ze met hem,’ wist Moppie. ‘Je laat toch zo'n rijke knul niet los!’

‘Behalve, als je er rijkdom zònder knul voor in de plaats kunt krijgen,’ wees meneer Van der Spa haar, bloeiend van leedvermaak, terecht.

Juffrouw Moppie leek helemaal niet in haar sas te zijn, zo zij die ooit ergens had gereed gehouden. Ze keek onthutst. ‘Wát!!...’ zei ze hijgend, ‘u hebt toch niet - -’

Toen kwam Joris binnen met een gastvrij blad, waarop vier flessen met helmen op, twee ijle glazen gezelschap hielden.

Hij ontkurkte een van de flessen met een verdekt kanonschot en schonk schuimende, pralende champagne in de kelken. ‘De champagne, meneer,’ zei hij met een cocktailstem.

‘Dank je, Joris,’ antwoordde meneer geabsorbeerd. ‘Eh - je kunt wel uitgaan, eh - als je lust hebt.’

‘Werkelijk, meneer?’ vroeg Joris voor alle zekerheid.

‘Ja, Joris,’ hield meneer Van der Spa vol, tegen beter weten in. Hij bevroedde, hoe gevaarlijk het zou zijn voor een rijk en temperamentvol man, om met een vlotte dame en vier flessen bruisende wijn in een verlaten huis achter te blijven.

Joris snoof alsof hij uien rook. ‘Graag, meneer,’ gaf hij toe, waarna hij uitermate opgericht het vertrek verliet. Op dat ogenblik nam hij zich vast voor, zijn ontslag te nemen om zich in de stad te vestigen als vrolijkheids-docent. Hij wilde zijn roeping niet mislopen door in afgelegen villa's glazen vol te schenken voor geverfde wijven in lendenrokjes.

Toen de deur was gesloten, hief meneer Van der Spa in geforceerde vrolijkheid zijn glas en neeg het hoofd in de richting van zijn gast, die wazig in een stoel hing. ‘Op de eeuwige dorst,’ zei de gastheer, en bestreed die subiet.

De dame nam een slok als een versmachtende polderwerker. Toen het vocht was weggegorgeld, schoot zij een hik af en begon daarna snel en onderbroken te spreken. Ze had iets weg van een telex. ‘U... u hebt toch niet... gèld... gegeven aan Lòtje...?’ informeerde ze.

‘Geraden!’ kraaide meneer Van der Spa.

‘Hebt u dat gedaan -?’ hijgde de strik. ‘Maar - - Lotje - - is niet... vertrouwd met... geld...’

‘Ik vertrouw haar nog minder met mijn zoon,’ weerlegde meneer Van der Spa, die nu al geestig werd.

‘Mag ik... vragen... hoe - - veel...?’ vroeg de gast - en nam nog een teug, die haar bijna voorbij de bodem van haar glas joeg.

Meneer Van der Spa hoofdschudde. Daar zat nu een aardig meisje (al was ze dan een beetje opzichtig, en al meende hij telkens, haar allang te kennen), dat eigenlijk niets anders had te doen dan hem een beetje vrolijk gezelschap te houden. En ze maakte zich bezorgd over een afgedwaalde nicht die hij Goddank bij tijds de deur had uitgewerkt. Wat was het leven

toch vréemd!... ‘Het was nogal veel,’ gaf hij trots toe. ‘Nou ja, veel en veel is twéé...’

‘En - was dit... één...?’ vroeg het wicht. Ze schonk zichzelf nu maar bij. Dat had ze nodig. ‘Of was het twee - of was het twee èn twee...?’

Nu wist meneer Van der Spa niet meer of zij dronken was, of hij, of allebei of niet. ‘Het was - wel wat...’ zei hij.

‘Wàt!...’ snorkeborrelde het wicht. ‘Hoeveel miljoen heb je d'r tegenáán gesmeten, boze bol?!’

‘Ach, nou,’ aarzelde meneer Van der Spa, die begon te begrijpen, hoe karig honderdduizend gulden was, ‘ik kan me best voorstellen, dat een meisje, dat héél véél van een jongen houdt -’

‘Hóévéeé!?!?’ beet ze hem toe, en nam nog een slurp alsof ze een kuur deed. Haaf gedrag begon hem bijna te ergeren. Waarschijnlijk stak er toch een aartsvaderlijke waarheid in het gezegde, dat vreemde vrouwen in eigen huis vergif waren.

‘Honderdduizend!’ blafte meneer Van der Spa op zijn beurt.

Ze tuimelde rond op haar stoel. De gastheer wist nog altijd niet of het te veel of te weinig was. Dus kon hij ook niet vaststellen, aan welke kant zijn trots moest ontbloeien.

‘Hònderd-duizend!...’ echode zij. ‘Gùlden?...’ Alsof een Van der Spa met stuivertjes rekende!

‘Jáá!’ zei hij genadeloos. Nu was hij blij, dat dat tuinmanskind zo veel had durven vragen!

Moppie greep haar glas en dronk de laatste druppels met de gretigheid van een zandzuiger. Hij hoorde het vocht klotsen in haar keel en begreep, van hoe geringe komaf zij moest zijn. Hij begon te vrezen dat zij niet zou terugdeinzen voor het krijgen van een ongeluk. Wat moest hij beginnen met een rose satijnen lijk vol strikjes in zijn huis? Hij bedacht dat hij haar in een laken kon wikkelen en op het biljart leggen, om dan later zelf ook verbazing te tonen. Maar onderwijl hield ze hem het lege glas voor en bitste: ‘Nog een!’

‘Wàt!’ blafte hij, want champagne was toch een kostbaar vocht - daar gorgelde je je vuige ziel niet mee.

‘Nòg één!!’ gierbeet de juffrouw. Hij schonk haar automatisch in, want deze toon had hij in de loop van wrange jaren leren gehoorzamen. En voor hij mocht begrijpen dat het

vreemd klokkend geluid niet een voorbijgeroeide veerpont was, hield ze hem nogeens dat afschuwelijke lege glas voor. Hij bleef van grondige verbazing met de fles in de hand wachten.

En achter hem zei een oppassende en dus afkeurende mannenstem: ‘Hier is nog één - - dame..., meneer.’ Hij zag een schim van Joris, welke de deur achter zich dichttrok als een zendeling die zijn broeder ziet voorbereiden. En voor de gesloten deur stond een slanke vrouw in een soort lap gewikkeld - ze moest iets ellendig bloots hebben meegemaakt, dat ze zich zo panisch had verpakt. Ze leek tamelijk mooi en nog tamelijk jong, met platinablond haar en naakte armen.

‘Dag meneer,’ zei ze met een omfloerste stem. Zo moest Eva ook zijn begonnen, toen ze wakker werd uit het scheppen. Meneer Van der Spa kreeg vermoedens dat hij het slachtoffer was van een sprookje - heette het niet De Geest in de champagnefles...?

‘Dag juffrouw,’ antwoordde meneer Van der Spa - en besepte dat de geest uit de champagnefles hem warrig bezette met een soort alom-herkennen van vreemden - ook deze vrouw leek hem iemand uit nabij verleden. Grote Heer!, kòn het dan zijn, dat hij het slachtoffer werd van herinneringen - - was het reeds zover...? Nu ontdekte hij ook, dat Moppie voor dood tegen de tafelpoot leunde. ‘O, juffrouw,’ vervolgde hij derhalve alsof zulke dingen heel gewoon waren, ‘wilt u mij even helpen?...’

De dame naderde onzeker en knipperde met schrikwekkende oogbosschages. ‘Ooo, gunst, wat gebéurt hier?!...’ informeerde ze, met een toon of ze alles al wist.

‘Ik geloof dat deze juffrouw is flauwgevallen,’ legde meneer Van der Spa uit.

‘Hémeitje! Dat zou ik nooit doen!’ zei de dame verstandig. ‘O, hoe kòmt dat nu?...!’ En daar dacht ze bliksemachtig over na, terwijl ze zich op een lieve knie liet zinken.

‘Ja, steunt u haar een beetje,’ instrueerde meneer Van der Spa, moeite doende om Moppie met een restje van de champagne bij te brengen.

‘Gut, wat is ze zwáár!...’ klaagde de dame, wier lap kraakte. ‘Ik word er gewoonweg duizelig van!...’

‘Neemt u dan ook iets,’ nodigde meneer Van der Spa haar

uit, en liet in de ijver van zijn gastvrijheid het hoofd van de arme bewusteloze tegen de tafelpoot bonzen. Dit contact gaf een holle klank weg en meneer Van der Spa stelde met bezorgdheid vast, dat, indien de tafelpoot zo klonk, hij de zaak moest onderzoeken op houtworm. Hij stond op en trok met fluitend geknal een tweede fles open. Daar op dit moment de onmachtige poogde bij te komen, gaf hij de hele fles aan de nieuw gekomene, om zichzelf te bedienen naar behoefte. Deze dame vond echter geen schoon glas en zette in overmaat van nederige ongedwongenheid de fles aan de mond. Het bracht haar het schuim op de neusgaten - zij was niet geoefend.

‘O, hééé...,’ zei de flauwe juffrouw naast de tafelpoot, ‘waar ben ik?’

‘In mijn huis,’ verklaarde meneer Van der Spa zonder trots, zwetend en plechtig.

‘O, ja, in mijn huis,’ herinnerde de zieke zich nu.

De krakende lap vroeg stijfjes: ‘Ik hoop toch, dat ik niet stoor...?’

Toen kwam Joris weer binnen na een lichte klopping op het deurpaneel. Als een held had hij zijn teleurstellingen overwonnen. Hij droeg een nieuw blad met tien glazen en nog twee flessen van het beroemde druivesap. Zwijgend zette hij zijn vracht op het bureau en ging de kamer uit met een holle rug van afschuw voor wat hij daarbinnen bijna had aanschouwd. Parijs en Gomorra vlochten daar samen een immoreel bloemstuk, dat leed zelfs geen geringe twijfel.

Meneer Van der Spa richtte zich verticaal en keek verdwaasd van de glazen naar de gebleekte dame en dan naar Moppie, welke op de grond bleef liggen te knipogen tegen het licht. ‘Waarvoor kwam u eigenlijk, als ik het vragen mag?’ informeerde hij bij de nieuwste bezoekerster.

Zij moest daar even haar vingers van door elkaar wringen. ‘Ik kom van de Globe's Run automobielen,’ verklaarde zij, ‘om eens te polsen of u interesse hebt voor onze prachtige nieuwe two-seater, die deze herfst wordt uitgebracht.’ Ze voelde waardig aan de kraak in haar lap.

Meneer Van der Spa glimlachte slim tegen haar en zegende de afwezigheid van zijn eega. ‘Het spijt me, juffrouwetje,’ zei hij vriendelijk (deze dame was veel aardiger en mooier dan

die vodderige tuinmansnicht!), ‘maar wat moet ik met een nieuwe wagen?! - En nog wel een Globe! Ik heb pas vorige maand een nieuwe gekocht, ziet u.’

‘O,... ik dacht zo,’ pleitte de dame allerliefst zwak, ‘misschien heeft u iemand in uw familie..., uw zoon of uw dochter, offe -’

‘Zoon?... dōchter?!... M'n lieve mens, die heb ik niet!’ beweerde de gastheer, en keek over haar blote schouder in de antieke spiegel, of hij er nu werkelijk zo oud uitzag, terwijl hij plotseling voor 't laatst nog zo bittergraag eens jong wilde zijn!... Geen kinderen hebben! Dit was de kinderwens die de moeder moest zijn van de vadergedachte. Jong, en helemaal - -

‘Wātblief?!’ zei de bewusteloze nicht van de grond af, en hield op met oogknippen. ‘Geen zoon en geen dochter? Ik dacht dat je op twintig eieren zat!’

‘O, bent u weer helemaal - eh - goed, juffrouw Moppie?’ vroeg de gastheer, met een zenuwtrekking in zijn hals.

‘Nee, ik droom nog,’ meldde juffrouw Moppie. ‘Ik hoor gēkke dingen!’ Maar dat was geen wonder, met zo'n gezicht.

‘Dat komt misschien van alle champagne,’ zei de andere dame, toch nog beschaafd.

‘Da's een verdomd vuile insinuatie, fladderaap!’ baste de zieke, en hees zich op aan de stoel. ‘God, wat heb ik het warm!...’

‘Kom,’ hernam meneer Van der Spa, en hij seinde de dame in de kraaklap dat zij de derde stoel moest nemen, ‘ik zal de glazen eens vol schenken, en dan praten we gezellig wat!’ Want hij vond het een zegen dat die beschaafde Globe was binnengekomen - hij wilde liever niet alleen blijven met Moppie; maar alleen zijn met die lap was ook wankele toekomst, terwijl hij een vertegenwoordigster van kostbare wagens niet het huis wilde uitsturen, als haar net een tip van het Donkere Leven was opgelicht.

‘Dat geklets over auto's moet uit zijn,’ lalde de ordinaire. ‘Ziek wor je van die krenge!’

‘Ach wat,’ verweerde de blonde zich, en neep haar wimpers samen alsof er een beroerd schepsel tussen zat, ‘auto's zijn belangwekkende dingen in het leven, en speciaal de Glo-

be's Run -'

Doch toen ging de telefoon. Zo'n impertinente blinde vierde in de kamer die zo nodig moest rinkelen. Meneer Van der Spa sloop er indianig heen. De twee vrouwen achter hem maten mekander met de ogen doch zwegen.

'H-halloooo...?' zei meneer Van der Spa omzichtig.

De beide vrouwen zetten toegespitste niet-luister-gezichten.

'O, mamaatje...' kweelde Van der Spa, en liet een glimlach van stralende toegenegenheid op het toestel zinken. 'Jááá, natuurlijk ben ik alleen... Och, nee, ik verveel me niet, nee, hoor - ik zit te werken...'

Hij zag duidelijk, hoe beide dames bij het rooktafeltje vriendelijk glimglansden. Dat vrolijkte hem op.

'Nee, hoor, ik kom niets te kort, hoor!...' Het was toch prettig, eens de waarheid te spreken, en niet eens erg moeilijk. 'Nee, ik zorg goed voor mezelf!... Dàg, hoor, dààg!...' En hij vlijde de hoorn op de haak.

21

Wij mogen niet geloven dat mevrouw Gravelinc in het lege tuinmanshuisje stil zat, al had zij nu gezelschap van de ontklede naaister, welke zich op een achtergelaten sinaasappelkist aandachtig zat te schamen.

De temperatuur in de woning was hoger dan het bouwsel zelf; en mevrouw Gravelinc had al tweemaal voor een gevonden spiegelscherf haar coiffure geordend, omdat de gebrande kurk, waarmee ze haar schaarse eigen wol in een weelderiger pracht vol diepe kleur had menen te herscheppen, oploste door transpiratie.

Nu en dan stond ze eens op van haar driepotige stoel - verschil van stand móést kenbaar blijven - en bezag het eigen beeld met veldheersblikken. Eigenlijk vond ze het zwarte, in het midden gescheiden kapsel een kantige variatie op haar doordeweekse witte schimmelpuizen. Ook haar wenkbrauwen bekeek zij met welbehagen, evenals de gehele rest van kunstmatigheden, welke zij in het dagelijks bestaan vrijwillig dierf. Ze vond haar figuur prachtig, vooral en profil - al was de japon van juffrouw Parels klaarblijkelijk niet berekend op zulke changementen, zodat deze hier en daar trok, en van voren schalks tuitte.

Toen Liza zich in haar vermomming naar het eigen huis had afgevuurd en was binnengelaten, steeg de spanning. Mevrouw Gravelinc trachtte roestig een liedje te neuriën. Juffrouw Parels wierp haar mantel af en zag eruit als een verschaalde haremvrouw. Er hing een geheimzinnige zielejeuk in de lucht, welke niet milder werd door mevrouw Gravelincs schildwachtommetjes naar de spiegelscherf en haar liedjeloos tikken met wit-linnen fantasieschoenen op de kale vloer als ze eens even haar zitspieren testte. Zij droeg gemeenlijk haar horloge aan een lange ketting om de hals en had dit slingerige sieraad op advies van Liza thuisgelaten, zodat zij nu elke vier minuten vroeg hoe laat het was. De naaister keek dan op haar blote

arm en meldde dat het vier minuten later was.

Mevrouw Gravelinc was zich niet bewust van het feit, dat ze plankenkoorts had. Wat hing er niet mateloos veel af van haar eerste optreden voor zo kritisch publiek als een verpeste schoonzoon! Nu pas doorzag zij dat het een kwestie was van erop of eronder; en dat laatste zou een ongetwijfeld droeve ervaring worden. Het duurde dan ook niet langer dan vier tijdinformaties, voor zij beslist zeker wist, juffrouw Parels even alleen te moeten laten om op zoek te gaan naar een klassiek doch uiterst eenvoudig en doeltreffend gemeubeld vertrek.

Daar haar papa en mama haar een perfecte opvoeding hadden gegeven waarbij zelfs het kleinste detail niet over het beschaafde hoofd was gezien, zei ze tegen de naaister: ‘Excuseert u me...!’ zodat deze noodgedwongen geen keus had en doodverlegen jaknikte om daarna kies het raam uit te kijken. En op haar weg terug kreeg mevrouw Gravelinc een telefoontoestel in het oog, toen zij het gangetje doorschreed. Ze had nooit geweten dat zelfs de tuinman van dit buiten telefoon had, en het leek haar schromelijk overdreven, zulke mensen in staat te stellen, zich aan gesprekken met verder-afgelegen familie of vrienden te vergrijpen. Reeds nam ze zich voor haar schoonzoon hierover te onderhouden als ze weer tot normaler uiterlijke normen was teruggekeerd, toen haar een plan inviel, dat geheel in de stijl van haar uitdagende comédie moest zijn. Ze ging naar het toestel en draaide het nummer van het Huis.

Hendrik liet lang bellen; tweemaal was het signaal al overgegaan, voordat hij antwoordde met: ‘Hallo...?...’ zo voorzichtig - ze meende hem zelfs te horen stotteren - je kon alles verwachten van zo'n snoepzuchtige meubeldreumes. ‘Je spreekt met mij,’ legde ze kort en zakelijk uit. En luisterde met wellustig verlangen, of hij niet jammerig schrok. Maar nee, hij noemde haar mamaatje - de verlakte kwezel! ‘Ben je alleen?’ vroeg ze, omdat je toch iets moest vragen als je opbelt, en omdat ze het antwoord op deze vraag zelf kon invullen: Liza was binnengetreden. Ja, natúúrlijk was hij alleen, de verwrongen knijper van weerloze katten in het aangrijpende duister van zijn door dames verlaten huis!... ‘Verveel je je niet?’ informeerde ze boosaardig. Alsof dat ooit van belang was! Hij moest zich morsdood vervelen!, zodat Liza binnen enkele maanden

Zij zwegen beiden. Mevrouw Gravelinc kon niet de ganse avond converseren met een naaister; en juffrouw Parels achtte zich te hoog na een leven van langdurige oppassendheid, voor gesprekken met een gedroogde lichtekooi.

‘Hoe laat is het?’ meende mevrouw Gravelinc niettemin kon hertrouwen met een aardige autofabrikant. - Maar hij verveelde zich niet, zei dat stuk wansmaak. Zelfs dat deed hij niet! Wat deed hij óóit voor haar! ‘Of zullen Liza en ik komen?...’ Ze moest iets aangrijpends zeggen, waarmee ze hem tot stamelen bracht. Een kanarie had je voor de zang, een ekster voor het praten en Hendrik voor het stotteren. Doch hij stotterde niet. Hij loog gitzwart dat hij zat te werken - - en dat hij niets te kort kwam... O, als Liza zich maar niet verraadde bij een dergelijke valsheid! ‘Nu, dag dan!’ zei mevrouw Gravelinc, uitgepraat. ‘Ja, dàg!’, nu ze niet thuis behoefde te komen omdat hij zich niet verveelde in het eenzame huis. Ze hing de hoorn stevig op, terwijl ze haar aangebrande wenkbrauwen fronste.

In de kamer zat nog steeds de naaister uit het raam te kijken alsof daar iets anders te zien mocht zijn dan een grasveldje met een regenput; en ze vroeg tactisch: ‘Ben u weze telefonere?’

‘Ja,’ gaf mevrouw Gravelinc stemmig toe. ‘Een kennis van me...’

Ze kon niet weten, dat juffrouw Parels besloot, niet weer zo gauw haar heerlijke eigen japonnen uit te lenen aan iemand die je niet verder kende dan een betaalde rekening. Zelf had ze gehoord, hoe deze stokkerig oude vrouw zonder andere charmes dan een figuur als dat van haarzelf, heren opbelde en vroeg of ze alleen waren, of ze zich niet verveelden - of zij, die dáme, misschien *naar hun huis* zou komen!... Dat zat nou met haar verderfelijke lijf in zo'n jurkje...

nog wel te kunnen vragen. En dan keek juffrouw Parels weer op haar polshorloge; want ze wilde zelfs tegenover een gevallen toverkol niet onbeleefd zijn. Per slot had het wijf haar rekeningen meestal betaald.

De avond zonk loodzwaar binnen en buiten. Een zachtblauwe klem op de kleuren en klanken. Een droomdeken, waarin de twee vrouwen zwegen. Het noodlot sloop op blauwe voeten

om het Huis, waar Hendrik van der Spa veroordeeld ging worden. En hij wist het niet, de feestvierder!...

‘Mijn tijd schiet op,’ zei de met kurk gemaquilleerde lolrok tegen juffrouw Parels, die wrang glimlachte omdat ze niets anders wist te doen, als de tegenpartij weer opstond om enige afzondering te betrachten in het kleine kamertje. De naaister keek uit het raam naar een reusachtige hond, die snuffelend bij de regenbak rondhobbelde. Ze fantaseerde heimelijk, hoe aardig het zou zijn, als die hond straks mevrouw Gravelinc aanblafte. Want die dame had enkele malen aanmerking op haar werk gemaakt, dit afgelopen etmaal nog vernietigende dingen gezegd en vervolgens haar japon geleend, terwijl ze juffrouw Parels dan nog op niets anders wist te vergasten dan op hooghartigheid. De hond stond nu stil en keek onderzoekend rond. Je kon bijna geloven, dat hij geverfde oude dames naspoorde.

Juffrouw Parels bad in stilte.

22

‘...Nee, hoor, ik kom niets te kort, hoor!...’ zei meneer Van der Spa in de telefoon, en zag uit een ooghoekje dat dit aardig in de smaak viel bij de aanwezige dames. ‘Nee, ik zorg goed voor mezelf!...’ galmde hij. (En voor de rest!...) - ‘Dag, hoor, dààg!...’ Waarna hij zwaar glimlachend de hoorn teruglegde, en beminnelijk tegen zijn bezoeksters zei: ‘Neemt u me niet kwalijk, dames - dat was mijn moeder.’

‘Wat bent u allerliefst voor uw moeder, meneer Van der Spa,’ zei de autodame met tranen in haar stem.

Dit bracht hem ook op hoger ontroeringspeil. ‘Ach,’ antwoordde hij, en een gevoel dat er had kunnen zijn als er geen andere waren geweest, neep hem de keel een beetje eng, ‘ik houd zo van haar!...’

‘Een goed zoon is ook een goed echtgenoot,’ sprak juffrouw Moppie. Haar intonatie was kwalijknemerig, maar toch zoet.

‘D-dank u,’ antwoordde meneer Van der Spa. Erkenning kwam meestal van vreemden.

‘Zou uw moeder geen belangstelling hebben voor een nieuwe wagen...?’ animeerde de dame met de lap, vol lieve attentie voor familiebanden.

‘Tja - eh -’ aarzelde meneer Van der Spa gevangen. Nu lief te kunnen blijven terwijl hij in vuurrode hoofdletters NEE!! dacht. Maar hij hoefde niets te vervolgen, want Moppie hielp hem sportief uit de nood.

‘Ach, juffrouw - eh - hoeheetu...,’ (meneer Van der Spa besepte dat ze zich niet had voorgesteld, en betreurde dit) ‘Globe's Run zal ik maar zeggen,’ ging Moppie voort, ‘u begrijpt toch wel dat een dergelijke zoon al lang in die behoefte heeft voorzien!...’

‘O, ja - zo!...’ zei de dame, dichtgeslagen door haar eigen gebrek aan inzicht. Maar de tegenpartij leek haar toch heviger te ergeren. ‘U bent heel intiem met deze... dáme...?’ vroeg

zij met toch een lief lachje, niet helemaal zonder afkeuring. Begrijpelijk, Moppie's uiterlijk in aanmerking genomen.

‘Ach...,’ zei meneer Van der Spa, nog verlegener. Hoe kwam hij zo onhandig? Hij praatte waarschijnlijk niet vaak genoeg met twee vreemde vrouwen tegelijk. - Als er twee tegelijk waren, eisten ze de bodem van een man z'n schaaktalent. Je sprong van je ene poot op je andere om voor allen het evenwicht te redden. ‘Ach, intiém!...’

‘Jawel, Hendrik...! Nou geen duffe grapjes!’ vermaande Moppie.

En vóór meneer zich, kokend verontwaardigd tegen deze beladen vlotheid had kunnen verzetten, hernam de autodame: ‘Misschien heeft de juffrouw dan wel zin in een nieuw wagentje...?’ En ze vuurde weer een duistere blik af van tussen haar ogen-bushbush.

‘Ik - eh - wel, allemàchtig!...’ sputterde meneer Van der Spa krachteloos, en derhalve bozer. Wat dééd hij ook met twee onbekende vrouwen in zijn kamer! Had hij ze geroepen?!... Had hij ook maar iets van hun komst geweten? Het leek een muizeval! Mannen konden brutaal zijn, of grof of wreed. Maar vrouwen legden de larven van hun intrige onmerkbaar in je gedachten en in je woorden - en voor je wist wat er gebeurde, was je overrompeld en kaalgevreten. Sluipwespen! Of ze een grijze kuif hadden en absoluut geen figuur, of rood haar en huil-ogen, of wel blond haar met onverwachte krullen zoals Hetty, of een coiffure als een gelukspop gelijk deze Moppie, of witblond vlas en dollewolkige wimpers en daarbij een lap om 't lijf die je je verstand deed verliezen - vergif, àllemaal! Zelfs een vod als dat tuinmankind, in een verfomfaaide jurk, in schoenen met ontsnapte tenen, was gewiekst en intrigant!... Valluiken in een mooie vloer, waar een man krachtig en goedmoedig zijn voet op zette, om een doodstuimeling te maken, waarbij hij geld en moraal als snippers om zich heen zag waaien! Vrouwen - -

Doch toen hoefde meneer Van der Spa zich niet langer op te winden of te verdedigen, want achter hem bij de openstaande tuindeur zei een zachte stem: ‘Pardon...’ En daar stond dan de schat, waarop elke man twaalf meimaanden per jaar zijn hele leven wacht. Die hij herhaaldelijk trouw belooft, ook

als hij niet wordt aangehoord, zodat het gelukkig niet geldig blijkt. Nee, maar dit was zij toch!... Zulke lieve ogen, en zo'n tedere mond, - ze was een verademing na alle boze dromen. *Zij* was stellig niet zo'n reptiel met een giftong - en daar begon het verhaal weer.

Waar had meneer Van der Spa ooit zulk prachtig haar gezien? En zulke donkere ogen, en zo'n fijn figuurtje...? Terwijl ze kalm en een beetje verlegen sprak, bekeken de twee dames in de kamer haar, en stelden elk voor zich vast, dat dit een héél rijk, chic meisje was.

‘Neemt u me niet kwalijk, dat ik stoor,’ zei ze. ‘Mijn wagen heeft panne, hier juist voor het hek... En bij de tuinmanswoning noch bij de voordeur kreeg ik gehoor...’

Om de een of andere reden ging iedereen rechtop zitten. Alsof een reuze fee hun ruggesgraten opblies - zo staken meneer Van der Spa, de autojuf en Moppie eensklaps allen overeind. ‘K-komt u toch binnen,’ stotterde de gastheer zwak. ‘Gaat u zitten. Mijn naam is Van der Spa.’ Want het zou niet voor de tweede keer gebeuren, dat hij de naam van een dame niet te weten kwam, terwijl ze wel zijn stoel en zijn champagne en zijn aandacht nam.

Het meisje glimlachte ook al zo volmaakt; niet te breed of te smal, en zonder schaterige bijgeluiden. En stelde zich voor: ‘Ik ben juffrouw De Bruin.’

‘De Brúín??!’ kreet Moppie met vernieuwde uithaalkracht. Ze herinnerde zich opeens dat ze ook zo heette, en blikte met puilende ogen naar de verrukkelijke robe met grote gele zonnebloemen, welke de nieuw aangekomene droeg, naar haar zeldzame handschoenen en naar het geraffineerde hoedje.

Meneer Van der Spa was alle De Bruins kwijt. Hij glimlachte: ‘Zeker de dochter van de professor?...’

Maar juffrouw De Bruin wees dit ietwat verwonderd af.

‘Wat is er met uw wagen?’ vroeg Moppie rap. Ze hoopte dat het een leuke band mocht zijn of te weinig benzine, want die twee mankementen kon zij verhelpen, en het was zaak, al die wijven snel weg te krijgen - ze moest haar taak nog volvoeren.

Niemand werd echter wijs uit de klachten van de nieuw aangekomene; en dat lamme mens van de Globe's Run zei dat

ze alleen verkocht, en niet repareerde. Het leek haar wel te spijten. Ze sloeg voor, een garage in de buurt op te bellen, en Moppie zei dat dit gossie-gossie-intelligent was voor iemand met zo'n wafelwikkeltje om 't lijf. De gastheer echter toonde zich niet ontstemd over de laatste gast. 'Wilt u ook een glaasje champagne...?' vroeg hij uitnodigend.

'Gunst, is er iemand jarig?' informeerde juffrouw De Bruin een beetje verlegen, 'ik hoop echt dat ik niet stoort!...'

'Maar lieve juffrouw,' wierp meneer Van der Spa haastig tegen (en zowel Moppie als de auto-dame beluisterden dat 'lieve' en vonden hem een gemene vent), 'voor een glaasje champie hoef je toch niet jarig te zijn?...'

Zo zaten zij dan bij mekaar met allemaal een kostelijke kelk champagne voor zich, en voelden zich wildvreemder dan wildvreemd. Ieder had een eigenbedachte taak van groot belang, doch allen waren gestoord door aanwezigheden die uitermate ongewenst waren.

'Een goede zoon kan niet alleen een goed echtgenoot zijn, maar ook een uitstekend gastheer!...' koerde de juffrouw met de lap, welke niet meer kraakte, doch wel gaapte op plaatsen, waar een welopgevoede japon nooit gaapt. De dame was zich hiervan schattig onbewust, en hief haar glas. Waarschijnlijk had ze graag een Globe's Run aan haar speech willen binden, als niet de gastheer had gemeend, te moeten antwoorden.

'En een nòg beter?...!' flirtte hij, en knipoogde traag.

Geen van de dames begreep hem goed. Alleen Moppie meende hem te moeten vermanen: 'Begin je weer?...! Nou heb je eindelijk echt dames-gezelschap!...'

'Wat bedoelt u?' vroeg het meisje met de zonnebloemjapon geamuseerd.

'Begrijpt u mij vooral niet verkeerd,' repte meneer Van der Spa zich. 'Ik wil alleen zeggen: een nog beter vrijgezel.'

'Zié je nou wel!!' bitste Moppie, een paar lange, blote benen uitstrekkend, 'wat zijn dat nou voor schunnige insinuaties!...'

'Ik zie niet in, wat daar voor schunnigs aan is,' vond de Globe een weinig kortademig. 'Wellicht is meneer niet eens vrijgezel!...'

'Lariekoek,' sneerde Moppie, 'u probeert hem een nieuwe

wagen aan te smeren! Zo dadelijk zegt u dat hij de gediplomeerde abt van een vrouwenklooster is, of hoenoemjedat.'

De witblonde ging nu zeer rechtop zitten, dacht na en zei toen enkele verschrikkelijke dingen over het woord Moppie.

Dit kon Moppie niet over haar geïnnundeerde kant laten gaan, en dus vertelde zij dat vrouwen met gebleekt haar eigenlijk oud en grijs waren, en meestal leden aan nadaagse lichtzinnigheid. 'Hoedt u voor de getekenden,' galmde ze bijbels; en gebruikte haar lippenstift weer eens.

De dame antwoordde boos dat ze niet moest trachten te oordelen over dingen die ze niet kende.

Moppie beweerde met een vuurrode autoband-mond, dat er dingen waren die zij niet wilde kennen.

Daarop openbaarde de dame haar dat er dingen waren die ze nooit zóú kennen, omdat je daar verstand voor nodig had.

Toen zei Moppie: 'Gelukkig, dan blijf ik tenminste dame.'

En terwijl de Globe hierover gewrongen lachte en haar eerste vreselijke woord zou gaan plegen, klonk de voordeurbel.

Meneer Van der Spa keek beschaamd naar het mooie meisje De Bruin, alsof hij brutale bekken en bellen in de hand moest hebben. 'U krijgt blijkbaar nog meer bezoek,' zei het meisje vriendelijk.

'Ja,' beaamde de gastheer met een donderwolkgezicht, en verdween in de gang omdat hij Joris had weggestuurd. Hij kwam terug met een vreemde, bars uitzierende dame met vlekkerig zwart, in het midden gescheiden haar en zeer forse wenkbrauwen. Er was trouwens nog meer onevenredigs aan haar te zien. Zij praatte terwijl ze de kamer binnenschreed op dunne stakepoten met sokjes en wit-linnen schoenen. 'Ik had u graag even alléén willen spreken,' bekende ze met een bewolkte basstem. 'Over een tamelijk intieme aangelegenheid.' Het klonk opdringerig; temeer, daar zij voor de volle kamer terugdeinsde.

'Dat komt toch straks pas,' vermaande Moppie belovend. 'Wie begint daar nou meteen over, als 'ie binnenkomt!... Eerst les je je dorst, dan je nieuwsgierigheid, en pas daarna je slechte moraal...'

'Je slèchte moraal!...' kreet de zwartharige, die toch al een bevlekte indruk maakte.

‘Kom, kom,’ suste meneer Van der Spa ruim, ‘u drinkt toch eerst een glaasje champagne mee!...’ Hij zwaaide met de fles alsof ze meer een klap had gevraagd, en hij kon om de een of andere reden een uit diepten opborrelende grinnik niet weerhouden, als een soort vertraagde geestelijke oprisping. Het leven leek hem zó gek!... Daar zat hij nou opeens, met vier vrouwen!... Ja, hij zou spoedig ontzaglijk moeten schaterbekken.

‘Champagne - midden op de avond?...!’ vroeg de basstem, alsof ze deze drank alleen bij 't ontbijt kende.

‘Maar natuurlijk, mevrouw Reinders!’ animeerde meneer Van der Spa.

Op deze naam spitste Moppie haar door drank aangetaste oren. Ze wendde zich nadenkend tot de oudere vrouw: ‘Bent u familie van Bob...?’

‘Ja, juffrouw,’ antwoordde de dame met het raadselachtige haar, en bezag haar afgemeten. ‘Ik ben zijn tante.’

Voor deze woorden moest Moppie fladderige pogingen in het werk stellen om zich los te maken van haar zitplaats, en toen zij eenmaal vond dat ze stond, viel ze de oude nieuweling pardoes om de hals. ‘Sch-hik-schät...!’ mummelde ze ontroerd, ‘dan z-zijn we f-f-familie... Tenm - hik - minste bijnnna... Ik ben eh - - God, wie ook - o, ja Moppie...’

‘Mòppie...?’ herhaalde mevrouw Reinders, hijgend van afkeuring.

‘Ja,’ bevestigde Moppie, ‘ik - hik - w-wat een sssmerige sspiritus is die champie, zeg..., ik begin al te lachen na drie glaasjes, hahahahaha!’

‘Drié?!’ mengde de Globe zich erin, ‘t waren er minstens zeven!...’

‘Zzz-hik-zóóóó!...’ zei Moppie geroerd, en probeerde recht in haar richting te kijken, ‘d-dat zie je zeker op je kilometerteller, ouwe carosserie!...’

‘Maar wie is Moppie?...’ onderzocht mevrouw Reinders viezig.

‘D-d-dat ben ik...’ vertelde Moppie een beetje listig-duf.

‘O, ja,’ antwoordde de dame beschaafd, ‘maar ik bedoel: wie bènt u?...’

‘Ik ben M-hik-moppie...,’ legde Moppie eindeloos ge-

duldig uit, zoals je je behoort te gedragen tegenover bedaagden met geverfd haar.

‘Zij is een nicht van -’ wilde meneer Van der Spa gediensstig uitleggen; doch toen viel zijn oog op de gedrapeerde juffrouw, aan wie hij kort tevoren had verteld, geen zoons of dochters te hebben. ‘Van - iemand,’ eindigde hij mistig.

Moppie had zich geestelijk uit haar alcoholische wolk gewurmd en zei met een laatste krachtsinspanning: ‘Mijn nicht gaat trouwen met de broer van de vrouw, waar uw neef mee gaat trouwen.’ En toen liet ze zich dreunend terugvallen op haar gezellig zitje, en zweeg peinzend.

Het mooie meisje De Bruin, dat alles had aangehoord, schoot in een heldere lach en zei: ‘Wat ingewikkeld!’

‘Jahahahaha,’ lachte de gedrapeerde vrouw schrill, en sloot haar mond met een krakende hik.

‘*Wij* lijken met elkaar wel een familie, zoals we hier zitten,’ bedacht juffrouw De Bruin vriendelijk.

‘Een familie - hik! - pardon,’ hernam de gastheer gloedvol, ‘een familie van heel lieve meisjes!...’

‘Met één aardig jongetje!’ vulde Moppie aan, en moest daar zelf zo ontzettend om lachen, dat de tranen haar over de wangen liepen.

‘En géén schoonmoeders!’ riep meneer Van der Spa triomfantelijk uit. ‘hahaháá...! En geen dure vrouwen en dochters, die aldoor om geld zaniken, hahahahaháá!’

De dames stemden min of meer geremd in met deze vrolijkheid, terwijl de Globe en de Reinders-tante elkander even bedenkelijk aanblikten, alsof ze samen het leven beter kenden dan hun gastheer scheen te doen.

‘De dood aan alle schoonmoeders!’ galmde deze, meegesleept door eigen gedachten en decibels. ‘Leve de jeugd!...’

‘Zei je “de déúgd”?!?’ informeerde Moppie, die hiervoor speciaal bijkwam.

‘Néé, de jéúgd!’ corrigeerde meneer Van der Spa.

‘O, ik dacht ook al!...’ zei Moppie. En daarna moesten ze allen nog ontzettender schateren. Het begon erop te lijken, dat de flessen, zo impulsief en hartelijk ontkurkt door de gastheer, schaterwater bevatten.

‘En waarom niet de deugd?...’ polste mevrouw Reinders,

voor alle zekerheid. Zij leek een leergierige vrouw.

Meneer Van der Spa, bezig een lege fles te ontkurken maardatwaseenvergissing, staakte deze voortreffelijke bezigheid, liet de fles eenvoudig vallen om de woest uitzierende zwarte vrouw onder haar kin te kunnen kriebelen. ‘Dáárom niet!’ snikte hij, lamgeslagen van eigen humor. Hij raakte de tel kwijt bij alle onderkinnen die zij met een mager gezicht wist te trekken, en moest gaan zitten. Niemand zou kunnen zeggen dat het een gering succes was. De dame begon te rammelen als een pot kokende erwten, om dan onverhoeds los te barsten in een zo schel giechelen, dat meneer Van der Spa bezorgd meende, niet voort te mogen gaan.

‘Schàndelijke man!...’ zei mevrouw Reinders met tenorale uitschieters, en zij stak een dunne, zeer aarzelende vinger uit, alsof ze hem in de maag wilde prikken. Het gebaar droeg door onwennigheid enige dreiging mee.

Meneer Van der Spa vloog overeind en sloeg dubbel over zijn nog niet beroerde kietelzenuwen. ‘Niet kriebelen!’ brulde hij. ‘Nee, nee!... Niet kriebelen! Hahahaháá! Niet krie- daar kan ik niet tégen!!!!’

En nu kon men dan toch eens vaststellen, hoe atavistisch damesvrouwen konden zijn, als zij hun remmen verloren lieten gaan. Ze dromden eensgezind op hem af, met uitzondering van het mooie meisje De Bruin, dat hartelijk lachte en toekeek. De dame met de donkere stem wijsvingerde hem in de maag, de autojuffrouw kietelde hem over de rug met een kinderlijke begaving welke in niets deed denken aan dure bekleding of vette bougies, tot haar draperie ergens op de rug meelachte en spleet. En Moppie kneep het lijdend gastvoorwerp in zijn middel en in zijn buik en in zijn kuit, dat hij lag te stuip trekken als een versnelde film van een regenworm. ‘Hèlp!’ riep meneer Van der Spa, hees van plezier en tuchteloze uitputting. ‘Hèlp, niet méér, níét mééér!!! Hááháháháá!... Hèlp!...’

En op dit gespitste moment sloeg er een blauw-witte schicht van vuur door de kamer, die de wereld in brand leek te steken met jubelglimmers - een bliksemtonk waarin bot en steen doorschijnend werden. Alle speelse dames schrokken zich de lammeleegte en rolden wriemelgillend door elkaar. Een loei

barstte los, alsof de hel uitscheurde.

Meneer Van der Spa schaterde, want hij dacht dat het aan zijn zenuwen lag. Hij riep in vervoering: 'Hou de dief!' want iets anders wist hij niet meer uit zijn vorig leven. - Maar toen drong tot hem door dat er iets niet naar wens verschoot, want naast hem op een stoel lag uitermate languit het wonderlijke gewas dat zich mevrouw Reinders had genoemd. Zij was bewusteloos, met gevlekte wenkbrauwen en een snor van lippenrouge. De andere vrouwen riepen om hun moeders en klauweklepperden tegen elkaar. Van der Spa zag de schim van een dun mannetje de tuin inrennen - een soort surprise uit een pakje dat er niet was geweest. Vol inspiratie zette hij deze na, en bleef voor 't gemak roepen 'hou de dief', want niemand anders dan een dief zou zich in het hol van de leeuw wagen. En uit een struikje rezen nog meer schimmen op, en toen begreep meneer Van der Spa, dat hij het slachtoffer moest zijn geworden van iets, wat nog in het duister lag.

Hij stond één seconde perplex. Maar hij bezon zich lang genoeg, om er niet op af te gaan. Niet voor niets had hij perken in zijn tuin laten aanleggen; en niet voor helemaal niets had hij die eigen morgen zo uitbundig de rappe draf geoefend onder leiding van een grote hond. In de duisternis zorgde hij voor snelle verdwijning. Hij maakte een stuipachtig hoekje-om in zijn eigen park, tot hij uit echo's en geroep begreep dat de schimmen in het struikje geen vijandelijke stammen waren, indien de dief dat wèl was, want zij waren in gevecht. Daarna was het voor de deftige man een kleine kunst, om rond een perk gladiolen van richting te veranderen en op eigen huis aan te sturen.

Zo komt men na genoten ervaringen in alle eer en deugd nog net op tijd thuis voor de finale.

23

Voor Kees, Bob en Gerrit was die avond de eerste uren nogal vervelend. Niet alleen vormden zij een gezelschap dat zeer verschillend van belangstelling en conversatie was, maar er gebeurde niets van al het aangrijpende, waarvoor verstandige mannen op hun hurken achter enig struikje naar een huis plegen te loeren. Weliswaar hadden zij tot viermaal toe telkens een andere vrouw het Huis zien binnengaan. Maar geen abnormale geluiden kondigden iets aan, wat mannen tot morele helpers wil maken.

Bob had zich kies van commentaar onthouden, met het oog op zijn vriend's aanwezigheid. Maar Gerrit kon zijn lippen minder goed op elkaar dwingen, en fluisterde bij de eerste dame reeds, dat 't een bekend meissie was, dat hij wel es op zondag in 't dorp had gezien met lichte here.

De tweede was volgens hem een rarekiek met veels te weinig an. Zuk wit haar was ook niet echt, en die lap had ze alleen effetjes omgeslage voor de kou. De derde viel meer in zijn smaak; alhoewel hij ongevraagd toegaf dat zij ook nie veul was, want ze had zukke dunne kouse an en bijna geen schoene, en te grote handschoene. As 'n vrouw verkeerde plekke van d'r lijf ging bedekke, liet ze meestal andere, die 't meer nodig hadde, an d'rlui blote lot over. En dan was 't mis met zo'n vrouw.

'Ik het vrouwe gezien,' vertelde hij nog aldoor fluisterend, 'die 'n broek droege, net as ik en jullie..., mê'd'n grote hoed d'rbij, mar doartussenin had ze allenig 'n driehoekie met 'n touw om de nek!... Nou, zo zou ik nie wille - en ik ben ginneens 'n vrouw!'

Bob moest ervan knikken. En Kees trachtte in zijn vaders werkkamer te loeren, terwijl zijn wangen langzaam maar zeker gloeiend werden.

'En éénmoal he'k 'n vrouw gezien,' siste Gerrit, en verlegde zijn pruim voor deze vrouw naar de andere wang, 'die had

'n jepon an met lánge mouwe, en 'n hóóg boord en lánge rokke... Ik dach: 'die is van 't heilsleger!' mar toen draaide ze d'r eigen om, en oach! - as 'k d'r nóg an denk!... Ze had 'n rug, zo bloot as 'n varke...! Van d'r nek tot héél onderan!'

Zulke stille avonden leiden tot dergelijke herinneringen. Tijdens het afscheidstureluren van merels bij zonneroed steken die vrouwen hun verderfelijke anatomie op, en vragen een soort aandacht.

'Hóé onderaan?' drong Bob aan. Want per slot schud je als redelijk mens je hoofd niet voor gewoon.

'Nou! zó onderan!' zei Gerrit ietwat fluisterloos, en wees een onwaarschijnlijke laagte an. 'Mar,' preciseerde hij, 'dàt was in de stad!...' want de stad was zonde en schuimbekkend verval, en daar moest je zulke dingen verwachten.

De vierde dame die voorbij kwam, belde aan. Dat hadden die anderen niet gedaan. Iets beschaafder waarschijnlijk; al probeerde ze met zwart haar en een figuur als een opgestoken parasol haar bedaagdheid te verbloemen. In de geoefende ogen van Gerrit was ze een gare donder, die wist wat ze dee. Dat waren die anderen dus blijkbaar niet geweest.

Intussen wachtten de rechtschappen verdedigers met kramp in hun kuitspieren en ruggen, en in hun oren en ogen. Er gebeurde niets, wat naar buiten toe de geringste actie uit welke bezorgdheid ook, zou wettigen. Voor een ingrijper met enige fatsoens-dimensie bleef alleen de wacht over. En iedere politieagent kan u in strikt vertrouwen mededelen, dat juist dat detail van zijn arbeidsveld niet geliefd is.

Misschien had de inbreker ergens bij Vredelust op zijn listige loer gestaan, en was hij banger geworden voor al die vrouwen, dan voor één concurrent-man. Of wellicht wachtte hij geniepig tot vannacht. Of - hoorden al die wijven tot een bende?... Waren het verklede kerels, die de arme, rijke gulzigaard met kwasi-vrouwen-schoon zouden overmannen en tot valse handtekeningen brengen door bedreigingen met vreeswekkende geweldplegingen?? Huiveringwekkende erotische martelingen...(?)

Bob zei iets zeer tersluiks op dat gebied. Hij bleef er kies bij. Maar Gerrit greep dit touw om niet te verdrinken in verveling. Zijn fantasie viel open als een bouwvallig luik. 'O,

Here God,' begon hij vroom en toegespitst op het juiste adres, 'help ons - we motte dat stomme meubel doar in 'et Huis redde, vóórda't'ie met z'n kont op de gloeiende kole zit! Vóórda't'ie zich loeiend van zonde in de hel gooit, met al die wijve!... We zalle'm gadverdomme bij z'n achterlijke nek uit de poel sleure!' Hij moest daar even het spuug van zijn lippen slurpen.

'Amen,' murmelde Bob, meer om hem tot fijner toon te manen. Doch op dat spitse moment zagen ze alledrie, opééns, een mager, als heer gekleed mannetje met een city-bag in de hand behoedzaam naar het huis tippetenen. Hij wilde klaarblijkelijk de voordeur forceren, want hij stelde zich op bij deze poort, hief de hand om te bellen, aarzelde, als hij vagelijk schateren hoorde van ergensomdehoek. Hij wandelde nog omzichtiger op het gelach en gepraat uit de openstaande deuren van de werkkamer af.

'Dat is-ie!' siste Gerrit; en spande zich als pijl en boog tegelijk.

Kees rees echter overeind met al het prestige van een jonge meneer; en hij zei plechtig: 'Laat míj dat opknappen. Als ik hulp nodig heb, fluit ik.' En daar ging hij, jong en vrijwillig het gevaar tegemoet, of het dan moreel zou zijn, of puur lichamenlijk, zonder zulks merkbaar te beseffen.

'Da's ôk wat!' vond Gerrit, teleurgesteld en gekwetst. Hij zakte helemaal weg in de schemer. 'Mot 'k doarvoor de hele avond hier zitte kou te vatte?' Hoewel hij, de atmosfeer in aanmerking genomen, alleen warmte kon vatten.

Toen het heertje met de city-bag schreden achter zich vernam, zwiepte hij rap om zijn as en blikte Kees aan met enige gêne. Hij herstelde zich snel, wat Kees waarlijk eerbied afdwong. Het leek ondoenlijk, zo gauw weer een onschuldig gezicht te zetten, als je op het punt stond, ontmaskerd te worden. 'Goedenavond,' zei de brutale inbreker. 'Ik ben dokter Kront.'

Kees boog verbouwereerd en kreeg een kleur, want men verwacht niet van een inbreker, die zo dadelijk zijn carrière voor lange tijd zal onderbreken, dat hij zich met een vies woord introduceert; en Kees verstond een raar woord.

'O,' antwoordde Kees, opgeluchtheid mimerend, 'u bent zeker de dokter, die...' Hij wist zelf niet wat, maar het moest

echt lijken, en na verschillende parties en recepties te hebben doorstaan, vond hij dat geen probleem.

‘Jáá,’ zei de geslepen fielt, ‘die ben ik.’

Kees voelde zich volgespoten worden met inspiratie. Hij zóú dat ventje! ‘Komt u even mee,’ fluisterde hij, en ging de luguberling voor, de gang in. Bij elk slissend geluid van een voetstap achter hem was hij geneigd, zich onverhoeds te wenden en zich over het ondier te storten. Hoewel hij uit de leerboeken over welgemanierdheid wist, dat men dames en rovers laat vóórgaan en zelf achterblijft, wilde hij de man door kwasiargeloosheid lokken, en liep dus als eerste het huis binnen. Geweld bleek trouwens niet nodig - dokter Hoezeidieookweer volgde als een schaap aan een touw.

Kees, die een vlijmscherp helder ogenblik had, bracht hem naar de provisiekamer, waar toch niets te eten viel, want de kasten waren afgesloten. Er was een zo miniem venstertje in, dat alleen een regenwurm erdoor had gekund. ‘Zet u de tas maar hier neer, dokter,’ stelde Kees voor; en de man moest op retour zijn, want hij deed het waarachtig! -

Kees liet hem nu vóórgaan. En toen de dokter eenmaal in de provisiekamer was, klapte Kees de deur dicht en deed die van buiten op slot en op de grendel. ‘Ik kom zó terug!’ riep hij nog hoffelijk.

Uit het vertrek kwam een soort gekraai. Een vuist bonsde op het deurpaneel en er werd licht aangeknipt. Kees luisterde niet verder. Hij spoedde zich met bonzend hart van triomf naar buiten.

‘Ik heb ‘m opgesloten in de provisiekamer!’ hijgde hij grinnikend tegen Bob en Gerrit. ‘Kom mee, zeg!...’

‘Gad-samme,’ zei Gerrit, toch vol waardering voor wat een rijkeluisjongen tot stand bracht, zonder zelfs ooit een aardappel te hebben gepoot.

Maar juist toen zij zich herrijzend van achter de struik in half-zit bevonden, serpentijnde uit de werkkamer een veelstemmige schreeuwkrijsgier. Er was ook gelach - maar was dat geen camouflage? - had de grendel van de provisiekamer het niet gehouden? Boven alles uit hoorden de drie wachters van het Vredelustig fatsoen de heer Van der Spa gillen: ‘Niet kriebelen! Nee, nee,... niet kriebelen!’ en daarna, even

verstaanbaar uit het onwelvoegelijk veelstemmig mannen-en-vrouwen-gekwater: ‘Daar kan ik niet tégen!!!! Hèlp! Hèlp, niet méér!, niet méér! Hahahaha!’ Het werd een soort blaten, dat de tuinzitters kippewellig deed denken aan een clandestiene slacht. Bob stond nu recht, met Gerrit duwend en stuwend achter zich. Ze zagen een interne donderloze blikseminslag en vernamen door veel vrouwengillen heen DE mannenstem: ‘Hou de dief!’ en zagen - - een mager mannetje, dat de buitendeur uitglipte. ‘Dàt is 'ie!’ siste Gerrit weer, en wierp zich met zo'n bomgeweld op de schuldenaar, dat ze samen in de rozen suisden en eensgezind raasden tegen de dorens. Kees vond een been uit de struikjes steken, dat hem onsympathiek aandeed, en kneep er vol wraaklust in. Maar het behoorde aan Gerrit, die dit door ruige termen kenbaar maakte. Bob greep een boordje zoals alleen boeven konden dragen, doch er zat geen man meer in. Hij vond een schoen, maar die bleek te hebben behoord aan het been dat door Kees was behandeld. Zodat ten slotte Gerrit met de volledige buit te voorschijn kwam, en een boordje en een schoen bleek te missen.

Toen ontmoetten zij ook de heer Van der Spa, die wit en dansend uit een laantje kwam hippen, en voor hen bleef staan bulderen van ‘hou de dief!’

‘We hèbben 'm al!!’ brulde Gerrit vlak in zijn gezicht. En niets had meneer Van der Spa ooit zo snel gekalmeerd. Hij klapte dicht en werd heer.

‘Da's twéé keer, boas!’ zei Gerrit tegen het ondier in zijn knuisten. ‘Da' zit je nie glad, hè?’ Het iele schepsel hijgde gemeen zonder woorden.

‘Maar hoe kwam die man nou toch zó gauw weer los?!’ vroeg Bob, en probeerde de buit in 't beroerde gezicht te kijken.

‘Ja, dat begrijp ik ook niet,’ vond Kees bedremmeld. Want hij had beslist gedacht, iets slims tot stand te hebben gebracht.

‘Kom mee naar binnen!’ zei meneer Van der Spa, met enige aarzeling. Hij herinnerde zich, dat binnen vier schone vrouwen op verlossing uit de dievennood wachtten, en wellicht tegen mekander hingen te sidderen, omdat ze niet tegen de sterke man konden hangen. ‘Kom mee naar binnen!’ herhaalde hij martiaal; zelfs tegen Gerrit. Hijzelf liep voorop. Als er naar

binnen gegaan moest worden, was hij een voorbeeld. De dief ging ook mee, zij het dan minder geïnspireerd. Met Bob, die nieuwsgierig was, en Kees die zich de lippen aflikte van zenuwen en besloot, héél ruim van opvatting te zijn, als hij het tafereel daar kreeg te zien.

En zij gingen.

24

Toen Liza haar moeder zag flauwvallen, vergat ze haar beheersing en haar rol; het was een te zeldzame ervaring. ‘Mamááá!’ gilte ze. En tot de overige dames, voor wie deze plotselinge verwantschap tussen witblond en kurkzwart een acuut raadsel moest zijn, vervolgde ze: ‘Ze is door de bliksem getroffen!’

De beide dames De Bruin keken haar verbijsterd aan, en voelden zich door geen enkele soort bliksem gedeerd. Toen gleed er echter een trek van ontsteltenis over Moppie's gelaat, alsof een engel een gekreukte ziel gladstreek; en zij kreet op haar beurt: ‘Màms! -’ en ze moest gaan zitten, voordat ze de kracht kon opbrengen om te vragen ‘Wat doe jij hier?! En oma...?’ Deze laatste vraag toonde pas goed haar verwarring, want oma kon je nooit nergens verwachten, zij was voortdurend alom.

Nu zou iedereen mogen verwachten, dat het mooie meisje De Bruin op haar beurt in tranen zou lossproeien, en ‘Moesje!’ zou gorgelen tegen Moppie. Hoe stijlvol dat ook geweest zou zijn - het vond niet plaats.

Liza, overvallen door een onvoorziene stem des bloeds, ging ook zitten en zuchtte fladderend tegen Moppie: ‘Kind! - Hetty...! Hoe kom jij hier zo raar opgetakeld...?’

‘Zeg nou niks van mij,’ adviseerde Moppie-Hetty. Ze begon haar grime af te vegen met een kamizool van haar grootmoeder, dat zij expres voor dat doel bij zich had gestoken. ‘Wat moet dat bij voorbeeld voorstellen?!’ En zij wees voornaam-afgemeten op de flauwgevallene wier japon inmiddels door Liza werd losgemaakt met het oog op adems en hartslagen.

‘O, ik heb géén wóórdén voor je!’ hernam Liza druk. ‘Ik heb met mijn eigen ogen gezien, dat je ontzettend zeldzaam afschuwelijk deed tegen je vader!’ Ze trok de blonde pruik van haar hoofd, en plukte prutserig een stel borstelige wimpers

van haar ogen, waarna ze knipperde om te zien of ze nog zag.

‘Zeg nou niks,’ herhaalde Hetty, bovendrijvend uit haar vermomming. Ze ritste de strikken uit haar coiffure, schudde zich als een natte hond en voelde of haar figuur haar figuur was. ‘Bah,’ zei ze hoofdzakelijk tot zichzelf, ‘ik heb een gevoel of mijn buste op m'n rug zit!’ Doch toen wendde ze zich weer tot haar feestelijke kloek. ‘De pot verwijt de ketel, hoor! Jij kriebelde hem op z'n rùg! En als dat flitslicht niet was losgebroken, had je 'm in z'n achterste geknepen!’

‘Néé! O, hémeitje, o!’ hijgde haar moeder, terwijl ze probeerde Hetty het kamizool afhandig te maken om mevrouw Gravelinc terug te toveren, ‘en jij dan?!... Je hele gedachtenwereld deugt niet!’ Ze richtte zich wat op om het succes in schoonheid van haar moeder te bekijken. Het mocht nog geen enkele naam hebben. ‘Help mij liever eens met Oma,’ beval ze vol gezag.

Op dat tijdstip werden vele zware voetstappen van helden hoorbaar, en in de open kamerdeur verscheen de heer Van der Spa met zijn kameraden in het heldendom, en hun bijpassende buit.

‘Dames!’ zei meneer Van der Spa met een oudmodische tenorale heldenaanzet in zijn toon, ‘het spijt me, dames, - - -’ Toen aanschouwde hij dermate afschuwelijk bekende gezichten, dat een wringende benauwdheid in zijn keel schoot. Bovenop de gedrapeerde lap stond eensklaps Liza's hoofd, en in een hoek lag enige vergankelijke blondheid als een prop lollige wol. In het ontoereikende omhulsel van Moppie zag hij Hetty, deze schrikwekkende waar-zegster; en die twee waren samen bezig, mevrouw Reinders uit te pluizen tot zijn schoonmoeder, wat hun nog gelukte ook!

Het moest een droom zijn! - Het móést een dróóm zijn! Een overdagse nachtmerrie van de gemeenste kwaliteit!! Zoiets ontzettends was niet mogelijk. Zo dadelijk zou hij ‘Wien Neêrlands bloed’ willen zingen, en tegen alle pogingen in een lichtzinnige jazzmop ten gehore brengen. Dan zou hij bewezen weten dat hij in de knellende waan van een nachtmerrie leefde, en straks gerust mocht wakker worden. Hij voelde aandrang om meteen te beginnen aan dat zingen - maar zijn keel was pieperig als de droogste kurk.

‘Wat - - - wie - - waaròm - - - - oooh...’ zei hij, en zeeg neer op een aanwezige stoel.

‘Nou weten we een héleboel meer van jou!’ zei Liza, door haar opeense kattigheid meespelend in de nachtmerrie. Onwaarschijnlijk kordaat was ze. Zou hij krankzinnig zijn?... Of was dit een champagnedelirium...? Dat was chic-rampzalig. Zoiets kreeg alleen iemand die gèld verdiende. -

‘Dus u bent... - jij...!’ mommelde meneer Van der Spa; en hij kon niet meer ophouden met knikken.

‘Kijk eens, wat er met mama is gebeurd!’ maande Liza, en zij bewoog mama's hoofd al schoonmakend, alsof het een zak afval was: zorgzaam om niet te morsen, wetend wat erin zat, ietwat bang voor dulle vlekken.

‘Mama... Moppie - - Hetty...’ gorgelde de ontluisterde leeuw.

‘Oma kan wel dóódggaan!’ bedacht Hetty sadistisch.

Nu voelde meneer Van der Spa zich pas echt tot de bodem wanhopen. ‘Dat doet ze tòch niet!’ riep hij uit, en blikte de kring van verbeidende mannen en reinigende vrouwen radeloos rond. ‘Ze verzamelt hoogstens nieuwe energie om zich straks vakkundiger te wreken!’

Daar viel zijn overgebleven kijk-energie op het mooie meisje in de japon met zonnebloemen - en hij moest vaststellen, dat zij nog niet was ontmaskerd, het intrigante kreng. Hij wist nu, dat zoete gezichtjes het wrangste vergif borgen. Hij vloog op van zijn rustpunt, en sprong naar haar toe. ‘En wie ben jij?!?’ kreet hij, overmand door gevoelens die aan vervolgingswaan grensden na alle geblokkeerde schuine schaatsen. ‘Zeg nou ook maar àlles! En zet niet zo'n verdomd uitgestreken smoelarium, met die gemene hoed erboven!...’

Het meisje deed een paar stappen terug, klankvol begeleid door uitroepen van afschuw uit het vrouwenpubliek. Ze zei koel: ‘Ik ben juffrouw De Bruin, dat heb ik u toch verteld, meen ik!... Ik heb een panne gehad, hier voor de deur...’

Hetty overhijgde haar ontzet: ‘Ben je nou gèk geworden, paps?! Hoe dèrf je een dame - een beschaafde dame (want verschil wàs er), zó aan te spreken!...’

Meneer Van der Spa liet zich terugvallen op zijn stoel en wist zich voor veel jaren geblameerd. Hij zocht met ogen en

verstand naar een toverpreveltje, dat hem van de aardbodem liet verdwijnen - een wondervoorwerp desnoods - iets goocheligs..., maar hij vond slechts een papiersnijder en een halfvolle fles champagne.

‘Oma komt niet bij!’ riep Liza om. En alsof er niet een ruime keuze van zeven lieden was, om tegen te klaagzingen, murmelde ze in zichzelf: ‘Wat móét ik daaraan doen...!’

Niemand wist op deze ongewone toestand enige uitkomst te verzinnen. Na een loodzware stilte van drie volle seconden, klonk een soort gepropt klaroengeschal van de gevangene, die niesde maar geen handen vrij had om dit beschaafd te volbrengen. En aldus had de Almacht schalks ingegrepen, want dit bleek het geluid te zijn, waarop mevrouw Gravelinc haar positieven samenraapte, ogen opende en oprees als een roestige ophaalbrug. Ze knipperoogde naar Van Dalen, die bleek en trillend viesneuzig tussen zijn bewaarders hing te ademtasten naar nog een nies.

‘Ochot, meneer Van Dalen!...’ zei de bejaarde vrouw, ‘dit moet een misverstand zijn!...’ doch al ging het lastig - dit werd haar afdoende door alle kanten uit het hoofd gepraat. Het indianengesluit door andermans Vredelust werd onderstreept, het inschakelen van onmatige honden. Het fototoestel werd op tafel gelegd. Bob en Kees verklaarden met intelligente gezichten, wat naar hun mening de opzet van Van Dalen was geweest, en de volstrekte onverlaat weerhield zich niet, trots te knikken.

Mevrouw Gravelinc herzag haar gevoelens ten opzichte van de delinquent met geofende vitesse, en walgde. Hetty, intussen volledig ontmopt, stelde voor, de foto te ontwikkelen, omdat ze overtuigd was, er aardig op te staan. Dit joeg Liza in de opwinding; want het kon best zijn, dat zij er niet zó aardig op stond. - Waarop meneer Van der Spa zijn hervonden stem opendraaide en zei, dat de foto níét werd ontwikkeld, zoals het hóórde bij foto's welke onder vervelende omstandigheden waren geboren.

‘En hou jij je stil,’ eiste mevrouw Gravelinc, nu ook geheel op krachten. ‘Ik ben nog boos op je. Als je mij niet onder mijn kin had gekieteld, was dit allemaal niet gebeurd.’

‘En als jij je niet had vermomd, was ik zo ver niet geko-

men,' antwoordde haar schoonzoon boud.

'Dat is je slèchte, zwákke karakter!' blafte de bedaagde vrouw.

Hier viel meneer's oog op de onafwendbare schoonzoon, welke voldaan stond te glimlachen. Wat voor reden kon iemand daarvoor hebben?! Meneer Van der Spa verweet hem giftig, dat hij met zulke voorbeelden voor ogen nog aan een huwelijk durfde te denken. De stòmmerd, het eenpersoonsspelletje-blindeman!...

Doch Bob wierp tegen: 'Maar meneer, mijn schoonmoeder is toch veel aardiger dan de uwe!...'

Dit ontroerde Liza hevig. De hele dag was zij nog niet aardig genoemd! Al dagen - dágenlang had niemand iets dergelijks in haar richting gezegd. Maar zij werd schel overklonken door haar moeder, die vroeg: 'Hoe dñrf jij zóiets te zeggen over de vrouw, die je in stáát stelt, verlóófd te zijn?!' Ze probeerde te overzien, wat ze had opengestoten, maar de perspectief leek haar te ver. 'Je bent ontslágén!' kerfde ze, 'je trouwt níét met Hetty!'

Nu hief Hetty haar hand in een klassiek gebaar van vrede en stilte dat nergens houvast vond. Ze had juist bedacht dat ze zèlf wel een secretaris kon gebruiken..., maar zover kwam ze niet, want de wraak liep voorop, en bracht de heer Van der Spa ertoe, subiet zijn gewezen ondergeschikte opnieuw in te huren met de stralende belofte van een huwelijk met Hetty. Het ging allemaal een beetje vlot, en de dochter stond erbij als het verkochte kalf.

Toen Van Dalen meende te voelen dat door al het geluk de greep van zijn bewakers verslapte, deed hij een plotselinge duikpoging naar de vrijheid. Het gelukte hem niet, omdat Kees hem uit pure verstrooidheid goed vast bleek te hebben. Doch de aandacht was tot Van Dalen teruggekeerd.

'O, o, waarom dóét u toch zulke nare dingen?' klaagde Liza tegen hem. Ze dacht aan haar vertrouwelijke woorden in zijn richting, diezelfde ochtend. Níémand kon je vertrouwen! De mageren net zo min als de lelijken.

'Hij heeft brieven van paps,' helderde Hetty op, 'en daar wil paps niet voor betalen.' Meneer Van der Spa probeerde nog dieper in zijn stoel weg

te zakken, maar had het uiterste reeds lang bereikt.

‘Briéven!...’ herhaalde mevrouw Gravelinc, die nooit een woord verkeerd verstond, als het in haar kraampje paste. ‘Hemel, wat voor brieven dan, Hendrik?...!’

‘D-drukw-werk-ken,’ zei meneer Van der Spa ontzaglijk onverschillig. Hij begreep niet, waarom hij voortdurend gezond bleef.

‘Aan dámes, hè, paps?’ hielp Hetty hem, steeds helderder wordend.

‘Aan dámes?...!’ repeteerde Liza nu op haar beurt. ‘O, ó, nu ga ik geloof ik, ècht huilen!...’ En dat was een aangrijpend dreigement. Haar laatste echte huil dateerde van elf jaar tevoren, toen zij met een haarborstel een spijker in de muur wilde timmeren, en er te dicht bijkwam, zodat ze in haar ijver het eigen gelaat raakte met de harige kant.

‘Dámes!...’ snoof mevrouw Gravelinc. ‘Vróúwen, bedoel je - wijven - lèllebellen - amorele lichteoheetdat!... Ik heb nog nooit een brief van hem gehad...! ’t Is schande!... schànde!...’ Ze wendde zich smartelijk af, leek zich iets te herinneren, draaide terug tot Van Dalen, en donderde met haar zwaarste decibellen: ‘VERTEL OP!... SCHURK!... WAAR ZIJN DIE BRIEVEN!!!!?’

Van Dalen echter lachte zijn gemeenste boevenlachje en antwoordde ongunstig: ‘Dat zeg ik zómaar niet!... Daarvoor zijn ze wel wat te mooi!... Eerst die aandelen!...’

En dit was dan het moment, waarop de kruik tot scherven moest vervallen. Meneer Van der Spa voelde dit duidelijk aan. Hij vloog overeind en schoof zijn schoonmoeder opzij alsof zij het minderwaardige meubel was, dat ze leek. ‘En nou gauw!’ krijste meneer Van der Spa, ‘wáár zijn die briéven?!’ en hij zwaaide woest met de papiersnijder, die in zijn handen dolks leek.

Het was een schokkend aanzicht, vooral voor Liza en haar moeder, die geen van beiden ooit iets hadden vermoed van een mes, en nu beseften hoe dartzij met hun levens hadden omgesprongen. ‘Hèndrik!...’ galmde mevrouw Gravelinc, ‘Líza! Hètty!! Kéés!!! Je - man - je váder - - is een massamoordenaar!...’ Ze zonk op haar flauwvalstoel en rochelde hees: ‘Vlùcht...! Ik - sterf - hier - - wel...’

De heer Van der Spa had geen tijd voor stervende schoonmoeders met remmen. ‘De bríéven!!!!!’ loeide hij, zelfvergetener dan ooit. Hij zag niet de vrouwen, die als kippen op mekaar vlogen, wriemelig gilzuchtten en elkander be-elleboogden. ‘Debríééven!!!!!’

En wat geen solo had klaargespeeld, deed dit algehele lawijt - sommige mensen staan zwak voor koorzang: Van Dalen brak. Hij hilde eensklaps, verlaten van zelfbeheersing en gemene lachjes. ‘D-die - b-b-bestaan... niet..., - - ik zei het m-maar..., om die aandelen - -’ snikte hij.

Meneer Van der Spa stond een ogenblik verstard. Hij aanschouwde de door leugens veroorzaakte puinhopen van zijn vrolijke levens-ruïne. Hij ademde alle macht uit en zeeg tegen het bureau. De dames veerden weer wat op door deze impasse, zodat mevrouw Gravelinc zelfs aan haar broche kon voelen, welke door dik en vooral door dun trouw bleef.

Het duurde slechts kort. Meneer Van der Spa werd zich venijniger bewust van het lamme stuk namaak-koper dat hij in de hand klemde, maar dat toch een soort punt nastreefde. Hij klemde het met kannibalengloed in zijn vingerspieren en schreed als een meesterkok in de richting van Van Dalen.

De bedreigde bleek een afschuw te hebben van rechtvaardigheid, hij riep iets van help, rukte zich nu toch los en struikelde over de hele kamer vol mensenmeubilair. Hij bereikte de Gravelincse flauwvalstoel en trachtte zich daarachter te verbergen, doch maakte tegelijkertijd zijn mimicri met de leuning ongedaan door nogmaals ‘help!’ te roepen.

Meneer Van der Spa spoorde hem op de beroerde hielen na met wraak en vouwbeen: een allerwildste neger in eigenschappen jungle.

‘Hij loert op mij! Hèlp!’ toeterde mevrouw Gravelinc, wier geweten waarschijnlijk toch enkele doffe plekken vertoonde.

‘Nee!’ schreeuwde Van Dalen opdringerig, ‘op míj...!’

‘Niet wáár!’ overstemde mevrouw Gravelinc, die zich in ogenblikken van doodsgevaar niet de volvette kaas van het genadebrood liet eten, ‘op míj! Hèllèp!!!’

Van Dalen ervoer dus dat hij van deze zwakkeling niets had te verwachten dan lawaai. Hij verliet haar stoelleuning, waarbij hij in haast struikelde over een Perzisch kleedje. Het

was een moment van spitse spanning. Kees en Bob vloekten; Gerrit grinnikte primitief; Hetty zuchtte en greep zichzelf in de haren en Liza bad het Onze Vader. Meneer Van der Spa bereikte in deze bonte sfeer zijn doel door ook te struikelen en drie onmatige stappen te doen. Hij was voorwaarts eer hij het wist, en prikte Van Dalen in zijn verflenste zitvlak. Het slachtoffer sprong omhoog en zonk dan kreungrommend als een geslacht beest neer.

‘O, o, o, o, o, o, o!’ zei mevrouw Gravelinc als een defect morsetoestel. Ze wendde zich rechtstreeks tot de gevallen en polste: ‘Bent u nu dóód...? já...? - Gelùkk - - -’ doch daar schudde de getroffene het hoofd. ‘Née...?’ vroeg mevrouw Gravelinc - want je kòn je vergissen.

‘N-nee...’ zei Van Dalen, zwak en onverantwoord; en richtte zich op.

‘Wat dan wel?’ drong mevrouw Gravelinc aan, in haar afschuw voor wazige prestaties.

‘Geráákt...’ lalde de laffe schurk, en hees zich min of meer aan haar stoel overeind.

‘Gut - ijselijke man!, - laat los, anders vallen we sàmen!’ vermaande de oude dame. Dat had ze nimmer met een man gedaan.

Van Dalen greep blind-gewillig het rooktafeltje.

‘En raak niet aan dat tafeltje, want het is pas gewreven,’ vermaande mevrouw Gravelinc ordelijk. Liza stond erbij te knikken en de anderen hielden hun adems in; ook de moordenaar.

Van Dalen wankelde naar de schemerlamp en omarmde die.

‘En laat die lamp met rust met je onbeschaamde capriolen,’ waarschuwde de gastvrije vrouw.

In een overmaat van uitputting zonk Van Dalen tegen de muur.

‘En léún niet,’ wees de zwartachtige grijsheid hem terecht, ‘want misschien bloed je wel van achteren.’

Zo kwam Van Dalen weer bij Kees en Gerrit terugzwerfen. Ze geleidden hem weg. Er zonk een plechtige stilte, welke reliëf ontving uit veraf gelach. Maar dat was héél ver-af. Ergens op de wereld moesten nog wezens zijn, die vreugde koesterden. Mevrouw Gravelinc stond op en blikte de kring rond

als een dompteur. 'Ik ga even weg,' deelde ze geheimzinnig als een priesteres mee.
'Maar ik kòm terug!'

25

Het sitond niet in de sterren geschreven, dat zij alleen zou terugkeren. Haar lot was, na die afmattende dag de lacher in de verte vinden. Dat geschiedde, toen zij de terugreis naar de werkkamer van haar schoonzoon had aanvaard, om daar de morele rommel aan te vegen.

Zij kwam langs de provisiekamer; en alsof het haar schuld kon zijn, klonk op dat ogenblik een donderslag achter die deur. Mevrouw Gravelinc schrok ernstig, want als je schoonzoon eenmaal heeft gepoogd te doden, hangt iedereen aan een zijden draadje. Startklaar voor een snelle vlucht vroeg zij bevend: 'Wie is daar...?' en kreeg slechts hees geschater ten antwoord. Dit spande haar moed, want ze wist dat haar schoonzoon weinig te schateren had. 'Wíé is daar?!' herhaalde zij flinkachtig, een been los van de grond.

'Moeder!' riep daarbinnen iemand, 'help me!...' Doch dit roerde haar niet. Ze vernam weer dat rare lachen - of was het huilen...? En hoewel ze nooit meer kinderen had gehad dan zes dochters, waarvan er vijf in het buitenland deftig waren getrouwd zodat ze dus niet in een provisiekamer hoefden te hokken, en hoewel dit kennelijk een mannenstem was, deed ze de deur van slot en grendel.

En zo kwam het, dat men in de studeerkamer een daverend geschater vernam, wat niet afkomstig kon zijn van Mevrouw Gravelinc. Liza kromp ineen en meende zeker te weten, dat dit de inbreker moest zijn, over wie Kees had gesproken, toen hij het foto toestel op tafel legde - ja, hij had iets gezegd... - En nu kreeg ze in zekere zin gelijk, want onder Kees' beteuterde leiding werden uit de gang zijn oma en een onbekend mager mannetje gehaald, gearmd.

Het meneertje stelde zich voor als dokter Kront, en hij kòn niet ophouden, zich voor te stellen als dokter Kront, en aldoor maar weer aan alle aanwezigen en meubels en lampen en deuren te vertellen, dat hij dokter Kront was. Zelf moest hij daar

zó ontzettend om lachen, dat hij op 't laatst bij het bewusteloze af was.

Voor mevrouw Gravelincs zenuwen was dit kennelijk de dikke druppel in een overvolle emmer geweest. Ze marcheerde met staarogen naast hem, tot ze ontdekte dat ze in de kamer was, en dus los mocht lopen.

Toen iedereen dacht dat dokter Kront zich aamborstig had gelachen en nu een bloedspuwing ging krijgen, begon hij te zeuren om nog een slokje van dat spul in dat kamertje - nog één slokje, ach, toe nou, dat éne slokje, hè, ééntje maar. Flauwe donderstenen met hun uitgestreken vastenavondkoppen! Hahahahá!...

Mevrouw Gravelinc keek wantrouwend naar Hendrik, die bloedschel bloosde, want de cocktail schoot hem door 't hoofd. Hetty wilde weten wat dat voor slokje kon zijn, en Bob verbood haar enig onderzoek. Liza tenslotte, zei dat die vreemde man misschien wel dronken was; waarover dokter Kront zo verregaand vrolijk werd, dat hij voorover op de grond smakte en tegen de verstarde wit-linnen voet van mevrouw Gravelinc uithuilde tot hij de hik kreeg.

‘Ik hoop, dat dit het laatste is!’ zei deze dame, en dronk zomaar uit een wildvreemd glas halfvol champagne, dat nog op tafel stond. Doch het was voor haar geen dag van vervullingen, want er werd gebeld, en er kwam een politieagent binnen, die vertelde dat hij een juffrouw had betrapt, die in haar onderjurk op een hond door het park reed. En in de vestibule stond de dadigster, ene juffrouw Parels, met een gescheurde dessous en verwilderd haar; en zij jankte en zei dat ze het niet had gewild. Maar het werd zo laat, en haar moeder wachtte, en toen had ze geprobeerd het Huis te bereiken om haar jurk terug te krijgen; en toen had ze die hond opeens gezien, die al eerder om het huis had gespeeld. Ze had hem willen aaien; en toen had die hond haar onverwachts op de horens genomen en meegesleurd.

‘Dat is niet waar,’ interrumpeerde de agent. ‘Ik zag zèlf, dat ze'm de sporen gaf! En dat ze met d'r tong klapte!’

Juffrouw Parels schreide onstelpbaar en beweerde, dat ze had geprobeerd om af te stappen en toen dat niet gelukte had ze om hulp willen roepen. Maar niemand geloofde haar ver-

telsel, vooral omdat de hond onvindbaar bleek, na het verhaal. De agent had niet juffrouw en hond tegelijk kunnen vasthouden terwijl hij in zijn boekje moest schrijven, en toen had hij de juffrouw gekozen omdat die kon praten, wat ze bijna niet deed vanwege haar gevoelens.

Hetty stelde voor, haar ook op te sluiten in de provisiekamer. Doch daar wilde haar grootmoeder volstrekt niets van weten: de provisiekamer diende eerst door haarzelf te worden onderzocht.

Dus werd juffrouw Parels door de agent in een zijspan afgevoerd, nadat ze als pleister op haar blote wond een brocaten bolero en een lila veren boa van Liza ten geschenke had ontvangen, om haar négligé te encadreren.

Toen echter kwam dokter Kront min of meer overeind, en opende met vernieuwd enthousiasme de sluizen van zijn weelderige vrolijkheid, omdat hij mevrouw Gravelinc een stokoude querulante vond, met alle verschijnselen van syphilitische hoogmoedswaanzin.

Dit was na alle grofheden die door bloedverwanten waren verklankt, zeker niet de toon noch het begrip, dat hoog werd gewaardeerd in huize Vredelust. Oma beledigen was een mengsel van heiligschennis en superheldendom. Bonifacius was voor zo'n vergrijp vermoord bij Dokkum - dokter Kront werd onder de hoede van juist komende Joris naar het station gezonden om de laatste trein te vangen. Meneer Van der Spa was zijn gevoelens niet meester en gaf de versmade nog gauw een fijne sigaar mee, doch de dokter begreep hem verkeerd, en schoot de sigaar loeilachend af op mevrouw Gravelinc. Hij trof haar aan het voorhoofd, en de dame moest twee glazen overblijfsel uit de flessen hebben, om haar rancune de baas te blijven.

‘Ik hóóp, dat het nu voorbij is!’ bad ze bevelend. En vervolgde met de rest van dezelfde adem: ‘Gut, juffrouw De Bruin, zit u daar nog?...’

Liza zei het duidelijker: ‘O, wat ontzettend penibel!...’

Juffrouw de Bruin glimlachte allerliefst, en antwoordde, dat er niets penibels was, heus niet!

Maar mevrouw Gravelinc klom in haar hoogste lichaamslengte en zei: ‘We vinden het pijnlijk, lieve juffrouw, dat een

lady als u getuige heeft moeten zijn van - - enkele tonelen - - - waarvan mijn schoonzoon de ziekelijke oorzaak was.'

'Ach, maar mevrouw!...' weerde het lieve meisje af, 'ik ben blij dat ik ze heb meegemaakt; nu weet ik tenminste, in wat voor familie ik trouw.'

'?... Tróúw...?!' herhaalde Liza, en liet haar lap voor het laatst kraken in een acute zit.

'U spreekt in raadselen,' verklaarde mevrouw Gravelinc, ongewoon zachtzinnig, als een tijger op zijn tenen.

Toen trad echter Kees naar voren. Hij was zich bewust dat hier zijn helden-aria begon. 'Mag ik u dan voorstellen: Lotje de Bruin, mijn aanstaande vrouw,' zei hij. En na alle gebeurtenissen voelde hij zich opgetogen, iets zó beschaafds en fris aan de verformfaaide ruziemakers te mogen toevoegen voor enig goed nageslacht.

De bruid boog. De familie hapte eensgezind naar adem.

'Dus tòch een vermomming!' knalde meneer Van der Spa los. 'Wat heb je me vanmorgen beloofd, geméne meid?!'

'Mijn verloofde heeft een vermogen van een ton,' vertelde Kees achteloos.

'Maar ze zou je niet meer kussen voor ze meerderjarig was!' schuimsnaterde zijn vader.

'Ze kust me ook niet meer,' antwoordde Kees. 'Bovendien,' legde hij onverstoorbaar uit, 'als ze trouwt, is ze meerderjarig.'

'Mijn hoofd loopt òm!' klaagde Liza, alsof dit bij haar geen dagelijkse bezigheid was. Hetty en Kees stonden dus op het punt, hun zin te krijgen, terwijl zij nog altijd geen auto had! -

'Jáá,' zwoegde haar moeder, 'ik zal beslist niet lang meer leven, want ik krijg elk ogenblik een schok!'

'Ach, dat is kennelijk een teken van de strijd tussen het vlees en de eeuwigheid!' beaamde Bob meewarig. Doch niemand wilde hem horen.

Liza was diep getoucheerd. Dus het was wáár: haar beide lieve kinderen (gut ja, die had ze dan toch maar!...) beminden en wilden trouwen. Een moment liet ze de auto wankelen. Kinderen, die je had gewiegd en verschoond, en die in hun prilste dagen hadden begrepen, wat je bedoelde...

‘Henk...’ zei ze bewogen.

Hij leek haar aanroep te willen uitbesteden; maar er was geen andere Henk in de omgeving. ‘Hm?!’ snorkte meneer Van der Spa. Na de blamage met de brieven wist hij, bars te moeten zijn. Wankelingen moesten worden uitgewist.

‘Hij is je enige zoon...,’ kweelde Liza. Toen dacht ze ook aan de brieven. ‘Mijn enige zoon,’ verbeterde ze. ‘Wil je hem niet je zegen geven?...’

Meneer Van der Spa fronste alles wat hij meedroeg bij de theatraalheid van dit verlangen. Hoewel zegen goedkoop was. -

‘Een degelijke en ruime cheque zou afdoender zijn,’ vond mevrouw Gravelinc, die nu eenmaal graag over cheques sprak.

‘Ik heb toch bijna geen geld meer!’ klaagde meneer, meer lastig dan arm.

‘Je geeft aan wildvreemde meisjes honderdduizend gulden cadeau, en je koopt auto's in stilte!’ sneerde zijn lelijkmoeder. ‘Wij gelóven je niet meer!’ alsof ze dat ooit wél had gedaan. ‘We zijn bóós op je - wóédend!...’

‘Goed,’ gaf meneer Van der Spa dan toe, zonder al te overmatige tekenen van goedheid, ‘m'n zegen, m'n zegen, m'n zegen! En donder nou allemaal op, asjebliéft!’

‘Ja, maar zul je een beetje voor ze zorgen, als 't nodig mocht blijken?’ drong Liza aan. Ze had zich die zegen veel indrukwekkender voorgesteld, na haar lang geledene catechisatie.

‘Jáááá!’ balkte meneer overspannen. ‘Dat was ik toch al lánng van plan!’

Kees geleidde Lotje haastiglijk naar de tuin, die dromerig en onschendbaar zijn donkerblauwe schemerpyjama aantrok om de nacht te eren met wijsheid en stilte. Jonge geliefden stoorden daarbij niet - een tuin begrijpt veel meer dan een mens. Hoogstens zou Hetty kunnen storen, want zij was Bob gevolgd, en minder verwant aan enige tuin dan aan haar ontbladerde grootmoeder - een kale tak, waaraan slechts andermans geld nog fleur leek te kunnen geven.

In de studeerkamer, tussen lege flessen en omgevallen glazen en verstrooide papieren zaten mevrouw Gravelinc en haar dochter en schoonzoon, en zij vielen niet op tussen de andere rommel. De twee vrouwen blikten naar de man met de loe-

rende gerichtheid van een kat naar een argeloze mus. Meneer Van der Spa maakte vingernagels schoon als een onschuldig kind, en siste een deuntje tussen zijn tanden. Er was in zijn leven al zo dikwijls op deze wijze naar hem gekeken; hij had eelt aan die kant.

‘Nóóú!!’ opende zijn vijandin het vuur toen het te lang duurde, ‘jij mag je vrouw wel een nieuwe wagen geven! Je wèttige vrouw!... Dat heeft ze verdiend!’

Doch hij klapte daar een cynische vraag overheen: ‘Waarmee?’ en stelde aldus de Gravelinse voor een probleem, want dat wist ze niet.

‘Hemeltje lieve!’ zei ze dus, ‘hoe heb je je gedragen!... en wat wàs dat voor een walgelijk geval, met die brieven?! Ik wil er als fatsoenlijke vrouw nóóit weer over denken!’ Hoewel meneer Van der Spa even zeker als zijzelf wist, dat ze er de volgende ochtend aan het ontbijt over zou losknallen, na een slapeloze nacht. ‘Hoe heb je je àrme vrouw zelfs nog geen minuut geleden laten bidden en smeken voor het geluk van haar kinderen!... Kijk eens, hoe nerveus ze is!...’

Ja, dat moest wel de reden zijn, dat Liza, met bezige vingers een onzichtbaar patroon hakend, heen en weer sneldrentelde als een kip in een leeuwenkooi. ‘Als je wist, mama, hóé zenuwachtig ik me maak, over die nieuwe wagen...,’ meldde ze veel te prompt, en knoopte een doodsfranje aan haar vingerwerkje.

‘Ze maakt zich verschrikkelijk overstuur,’ vertaalde mevrouw Gravelinc voor de nagelschoonmaker. ‘Om die nieuwe auto.’ (Liza knikte) Uit het andere kamp kwam geen enkele reactie. Mevrouw Gravelinc haalde diep adem in, voor een lange, woordrijke zin. ‘O, als ik het was,’ hernam ze, en wachtte even, om deze mogelijkheid te laten intrekken, ‘ik nam vergif in!... of ik liet me scheiden; om een nieuw leven te beginnen!... Dat kan nog best.’ Ze leek daar even te moeten rekenen.

Meneer Van der Spa had nu zijn laatste nagel ontdaan van niet aanwezig vuil; want zijn nágels waren altijd schoon. Hij dacht diep na terwijl hij zijn zakmes opvouwde. Een scheiding kostte meer dan een nieuwe wagen. En als Liza vergif nam, zou dat ook aardig oplopen - vooral, als ze niet genoeg nam,

en dat kon je op je vingers natellen. Zelfs de gedachte aan een nieuwe stoel in de muziekkamer sloeg hem met verveling. Hij vond die nieuwe auto opeens onbelangrijk, en hij begreep niet, wat hem had bezield, niet reeds die ochtend gewoon toe te geven. ‘Ach, nou - - tja!...’ zei hij, en keek voor alle zekerheid nogeens naar zijn nagels. Lief en blank als van een zingende engel.

Om zijn hals waren verwacht de troostende armen van zijn eega. Van het dikke blondje dat alleen kon lachen - nu een mager roodje dat meestal huilde. ‘Schàt!...’ lispelde haar verdomd vervelende stem, en de afschuw van het eentonig bestaan stak de kop op en vroeg om honderden brieven..., ‘wat een verrassing!...’ Hij zou kunnen jengelen als een hond bij een mondharmonika. Bâh!!...

‘Ik begrijp niet, dat je 't niet zelf kan betalen,’ grommelde hij nog na; een vulkaan die geen lava meer had. ‘Als je toch vijftwintigduizend gulden per jaar krijgt!...’

‘Maar ik bridge toch zoveel!...’ bracht Liza hem met zoet verwijt onder 't kribbig oog. ‘En ik doe aan liefdadigheid, vergeet dat niet!...’ Ze ging wat nadrukkelijker op de rand van zijn stoel zitten en aaide op zijn rotsige schedel onder de keurende blik van haar moeder. ‘Ik neem een groene,’ vertelde ze. Omdat ze had bemerkt dat ze voor wit te oud was, en voor zwart te jong. Een beetje groen kon een mens altijd gebruiken. Er was zó weinig groen in het leven!... ‘Heldergroen,’ tjlpte ze.

Mevrouw Gravelinc richtte zich op als een boa constrictor met een broche, waaraan moest worden gevoeld. ‘En wat krijg ik, vraag ik me af,’ vroeg zij niet alleen zichzelf af, ‘voor àlle moeite van vrede te moeten stichten, en altijd overal op bressen te moeten springen voor anderen, terwijl ik toch al lang de leeftijd voorbij ben, waarop een vrouw zichzelf kan verdedigen, laat staan anderen?!’ Want voor ene Gravelincgeboren Bentenborg had ze stellig een te kleine toelage.

‘Vréde stichten!...’ herhaalde meneer Van der Spa, ‘op bressen springen!...’ En hij schoot in een schater, zonder cocktail.

‘Hoor, je vader lacht!...’ zei in de donkerblauwe tuin Lotje tegen Kees, en streekte heel teer over zijn voorhoofd.

‘O, nu worden we allemaal gelukkig!...’

‘Jij,’ zei meneer Van der Spa in zijn werkkamer, en hij leunde zalig terug in zijn zetel. Hij sloot de ogen en dacht na. En zonder dat hij het wist, deed hij oefening no. 4 volmaakt goed! ‘Jij krijgt een reisbiljet, enkele reis, naar een wildernis, vèr achter het laatste station..., daar kun je in de lianen schommelen en tegen andere apen gillen, en krokodillen aan het schrikken maken en leeuwen doodpesten. Over vijftig jaar onthullen ze daar een standbeeld bij het eerste flatgebouw... “Een standbeeld van mij...” Hij moest slikken van ontroering. “Wat had dié man een inzicht!” zullen ze zeggen, “ze dee het beter dan bosbrand en gifgas!”...’ Hij knikte.

Een kort ogenblik zat de oude dame verpletterd. Ze wist teveel van beledigen, om niet de kwaliteit van zijn toespraak tot op de bodem te proeven als een aarts-zure slok. Maar dat ze na vierentwintig uur nog net zo ver was als tevoren!... Na alles, wat ze had gedacht, gezegd en gedaan!! Dat maakte haar razend. Waar ter wereld, zelfs in die wildernis, vond je zo'n hardleers stuk oud roest als deze geestelijk mismaakte nietsnut, deze morele vòndeling met zijn brieven en andere driftbuien, welke zij met engelen-vernuft boven zichzelf had willen uitheffen om Liza het een of ander te kunnen verzekeren...?

‘O, jij, el-lèn-di-ge aarts-verschrikkelijkerd!’ snikte ze droog. ‘Zulke mensen als jij - die brengen ons op slechte paden!...’

‘Was je al!’ kraaide de knoedel.

‘Líza!’ kreet mevrouw Gravelinc, ‘hóór je wat dat stuk graniet brabbelt?! Ga òpstaan! Zit daar niet zo mallotig op de verdorven leuning van zijn stinkstoel dat stomme schedeldak op te poetsen, waarin alleen dierlijke lusten van de laagste orde over wilde begrippen heenschuimen zodat geen normale gedachte aan bod komt! Je bent aan mij verplicht, dit bedorven scepbeen los te laten en echtscheiding aan te vragen!!!! Scheiding van tafel en bed en stoel en pan en hamer en nijptang en alles!!!!’

Het was kennelijk niet haar eerste uitverkoop.

Maar Liza keek een beetje geschokt, terwijl ze overeind kwam en peinzend, als verbaasd, naar haar streelhand blikte. ‘Dat kan ik toch niet dóé-óén...?!’ wierp ze tegen, ‘nu ik

net een groene wagen heb gekregen...?’

Toen zag ze op haar diamanten polshorloge, hoe geweldig laat het al was, en ze meende te moeten gaan slapen. Terwijl ze de kamer doorschreed, ietwat op de maat van haar moeder's kijkkakeel, aaide er een dansritme door haar enkels, en ze moest er vaag van neuriën. Ze vergat haar blonde pruik mee te nemen. Omdat een mens vooruit moet zien.

En omdat ze dat ook echt dééd:

Want als ze nu bij de Warenaers zou komen vóórrijden in haar schattige nieuwe wagen, heldergroen met een heel mooie binnenbekleding (rose, misschien...?), dan

-.....